

श्री.
अनेक कविकृतस्फुटअभंगांचा
संग्रह.

«0»

हा ग्रंथ
रावजी श्रीधर गोंधळेकर याणीं बहुत यत्नानें
संग्रह करून
पुणें येथें आपल्या जगद्धिनेच्छु छापखान्यां-

त छापून प्रसिद्धे.

तारीख २० माहे फेब्रुआरी

सन १८८२ ई.

आवृत्ति १ली.

सन १८६७ चा आक्ट २५ प्रमाणें त्या पुस्तकावर गोंधळारदेव-
याणीं आपला सर्व प्रकारचा मालकीचा हक्क ठेवित्यश्री-
आहे.

प्रवरः

ग-

४२५
४२४
४२३
४२२-४२१
४२०-४१९
४१९-४१८
४१७-४१६
४१६-४१५
४१५-४१४
४१४-४१३
४१३-४१२
४१२-४११
४११-४१०
४१०-४०९
४०९-४०८
४०८-४०७
४०७-४०६
४०६-४०५
४०५-४०४
४०४-४०३
४०३-४०२
४०२-४०१
४०१-४००
४००-३९९
३९९-३९८
३९८-३९७
३९७-३९६
३९६-३९५
३९५-३९४
३९४-३९३
३९३-३९२
३९२-३९१
३९१-३९०
३९०-३८९
३८९-३८८
३८८-३८७
३८७-३८६
३८६-३८५
३८५-३८४
३८४-३८३
३८३-३८२
३८२-३८१
३८१-३८०
३८०-३७९
३७९-३७८
३७८-३७७
३७७-३७६
३७६-३७५
३७५-३७४
३७४-३७३
३७३-३७२
३७२-३७१
३७१-३७०
३७०-३६९
३६९-३६८
३६८-३६७
३६७-३६६
३६६-३६५
३६५-३६४
३६४-३६३
३६३-३६२
३६२-३६१
३६१-३६०
३६०-३५९
३५९-३५८
३५८-३५७
३५७-३५६
३५६-३५५
३५५-३५४
३५४-३५३
३५३-३५२
३५२-३५१
३५१-३५०
३५०-३४९
३४९-३४८
३४८-३४७
३४७-३४६
३४६-३४५
३४५-३४४
३४४-३४३
३४३-३४२
३४२-३४१
३४१-३४०
३४०-३३९
३३९-३३८
३३८-३३७
३३७-३३६
३३६-३३५
३३५-३३४
३३४-३३३
३३३-३३२
३३२-३३१
३३१-३३०
३३०-३२९
३२९-३२८
३२८-३२७
३२७-३२६
३२६-३२५
३२५-३२४
३२४-३२३
३२३-३२२
३२२-३२१
३२१-३२०
३२०-३१९
३१९-३१८
३१८-३१७
३१७-३१६
३१६-३१५
३१५-३१४
३१४-३१३
३१३-३१२
३१२-३११
३११-३१०
३१०-३०९
३०९-३०८
३०८-३०७
३०७-३०६
३०६-३०५
३०५-३०४
३०४-३०३
३०३-३०२
३०२-३०१
३०१-३००
३००-२९९
२९९-२९८
२९८-२९७
२९७-२९६
२९६-२९५
२९५-२९४
२९४-२९३
२९३-२९२
२९२-२९१
२९१-२९०
२९०-२८९
२८९-२८८
२८८-२८७
२८७-२८६
२८६-२८५
२८५-२८४
२८४-२८३
२८३-२८२
२८२-२८१
२८१-२८०
२८०-२७९
२७९-२७८
२७८-२७७
२७७-२७६
२७६-२७५
२७५-२७४
२७४-२७३
२७३-२७२
२७२-२७१
२७१-२७०
२७०-२६९
२६९-२६८
२६८-२६७
२६७-२६६
२६६-२६५
२६५-२६४
२६४-२६३
२६३-२६२
२६२-२६१
२६१-२६०
२६०-२५९
२५९-२५८
२५८-२५७
२५७-२५६
२५६-२५५
२५५-२५४
२५४-२५३
२५३-२५२
२५२-२५१
२५१-२५०
२५०-२४९
२४९-२४८
२४८-२४७
२४७-२४६
२४६-२४५
२४५-२४४
२४४-२४३
२४३-२४२
२४२-२४१
२४१-२४०
२४०-२३९
२३९-२३८
२३८-२३७
२३७-२३६
२३६-२३५
२३५-२३४
२३४-२३३
२३३-२३२
२३२-२३१
२३१-२३०
२३०-२२९
२२९-२२८
२२८-२२७
२२७-२२६
२२६-२२५
२२५-२२४
२२४-२२३
२२३-२२२
२२२-२२१
२२१-२२०
२२०-२१९
२१९-२१८
२१८-२१७
२१७-२१६
२१६-२१५
२१५-२१४
२१४-२१३
२१३-२१२
२१२-२११
२११-२१०
२१०-२०९
२०९-२०८
२०८-२०७
२०७-२०६
२०६-२०५
२०५-२०४
२०४-२०३
२०३-२०२
२०२-२०१
२०१-२००
२००-१९९
१९९-१९८
१९८-१९७
१९७-१९६
१९६-१९५
१९५-१९४
१९४-१९३
१९३-१९२
१९२-१९१
१९१-१९०
१९०-१८९
१८९-१८८
१८८-१८७
१८७-१८६
१८६-१८५
१८५-१८४
१८४-१८३
१८३-१८२
१८२-१८१
१८१-१८०
१८०-१७९
१७९-१७८
१७८-१७७
१७७-१७६
१७६-१७५
१७५-१७४
१७४-१७३
१७३-१७२
१७२-१७१
१७१-१७०
१७०-१६९
१६९-१६८
१६८-१६७
१६७-१६६
१६६-१६५
१६५-१६४
१६४-१६३
१६३-१६२
१६२-१६१
१६१-१६०
१६०-१५९
१५९-१५८
१५८-१५७
१५७-१५६
१५६-१५५
१५५-१५४
१५४-१५३
१५३-१५२
१५२-१५१
१५१-१५०
१५०-१४९
१४९-१४८
१४८-१४७
१४७-१४६
१४६-१४५
१४५-१४४
१४४-१४३
१४३-१४२
१४२-१४१
१४१-१४०
१४०-१३९
१३९-१३८
१३८-१३७
१३७-१३६
१३६-१३५
१३५-१३४
१३४-१३३
१३३-१३२
१३२-१३१
१३१-१३०
१३०-१२९
१२९-१२८
१२८-१२७
१२७-१२६
१२६-१२५
१२५-१२४
१२४-१२३
१२३-१२२
१२२-१२१
१२१-१२०
१२०-११९
११९-११८
११८-११७
११७-११६
११६-११५
११५-११४
११४-११३
११३-११२
११२-१११
१११-११०
११०-१०९
१०९-१०८
१०८-१०७
१०७-१०६
१०६-१०५
१०५-१०४
१०४-१०३
१०३-१०२
१०२-१०१
१०१-१००
१००-९९
९९-९८
९८-९७
९७-९६
९६-९५
९५-९४
९४-९३
९३-९२
९२-९१
९१-९०
९०-८९
८९-८८
८८-८७
८७-८६
८६-८५
८५-८४
८४-८३
८३-८२
८२-८१
८१-८०
८०-७९
७९-७८
७८-७७
७७-७६
७६-७५
७५-७४
७४-७३
७३-७२
७२-७१
७१-७०
७०-६९
६९-६८
६८-६७
६७-६६
६६-६५
६५-६४
६४-६३
६३-६२
६२-६१
६१-६०
६०-५९
५९-५८
५८-५७
५७-५६
५६-५५
५५-५४
५४-५३
५३-५२
५२-५१
५१-५०
५०-४९
४९-४८
४८-४७
४७-४६
४६-४५
४५-४४
४४-४३
४३-४२
४२-४१
४१-४०
४०-३९
३९-३८
३८-३७
३७-३६
३६-३५
३५-३४
३४-३३
३३-३२
३२-३१
३१-३०
३०-२९
२९-२८
२८-२७
२७-२६
२६-२५
२५-२४
२४-२३
२३-२२
२२-२१
२१-२०
२०-१९
१९-१८
१८-१७
१७-१६
१६-१५
१५-१४
१४-१३
१३-१२
१२-११
११-१०
१०-९
९-८
८-७
७-६
६-५
५-४
४-३
३-२
२-१
१-०

श्री.

अनेक कवीनीं अनेक विषयांवर केलेल्या सुट अभंगांची
अनुक्रमणिका.

पृष्ठ	कवि.	विषय.	अ.सं.	पृष्ठ	कवि.	विषय.	सं.
१	नामदेव-	पंढरपुर ..	१	७	शिवदास-	मायबापमार०	३४
१	तुकाराम-	देह	२-३	११	तुकाराम-	ब्रह्मज्ञान्या- ची हेलना न करणे० .. .	३५
१	मुकुंदराज-	देह	४				
१	निवृत्ति-	सर्वाधार..	५				
२	तुकाराम-	आत्माराम..	६	११	"	वेदार्थ संनजा णताल.. .	३६
२	मुकुंदराज-	योगी.. ..	७				
२	तुकाराम-	विदेही.. ..	८	११	"	कांहीं न करि- तां मरणे०...	३७
२-३	तुकाराम-	गीता	९-१०				
११	जनार्दनस्वा०	नेत्रांत ब्रह्म..	११	११	नामदेव..	संसारनिंदा-	३८
११	ज्ञानदेव-	"	१२-१३	८	तुकाराम..	धनाची प्रौढी	३९
११	केदार-	हांसूंचें मू० ब्र०	१४-१६	११	"	भक्तिदाविणे	४०
४	शोरबमहमद	सोहंबोध-	१७	११	"	संतांची प्रौढी	४१
११	धोंडीगुंडू-	खूण जाणणे	१८-२१	९	"	करुणापर..	४२-५०
५	तुकाराम-	पाणी.. ..	२२	१०-११	"	ज्ञान बोध..	५१
११	ज्ञानदेव-	सोहंरूप..	२३	११-१९	हंसदास-	वैराग्यपर-	५२-९१
११	तुकाराम-	वेद.. ..	२४	१९-२७	"	भक्तिपर..	९२-१३३
	"	संसारन सुटे हे लबाड...	२५-२६	२७-३२	"	करुणापर..	१३४-१७७
	"		२७-२८	३२-३५	"	उपदेशपर..	१७८-२१९
	"	नाकधरू० ब०	२७	३५-३७	"	शिष्याचें लस-	२२०-२६१
	"	अंगुष्ठप्र० देव	२८	३७-४४	"	गुरुमाहात्म्य-	२६२-३१५
	म-	बेशरमी..	२९	४४	तुकाराम-	करुणापर..	३१६-३५७
	"	काया पंढरी-	३०	४५	रामदास-	परब्रह्मविचार	३५८-४०९
	"	रवरेब्र-ज्ञानी	३१			सर्वधोतांड	४१०-४६१
	रामदास-	ब्रह्मपाहणे	३२	४५-५३	रामदास-	सीडून परब्र-	४६२-५१३
	सिद्धनाथ-	मुखतल..	३३			हाला भजावे	५१४-५६५

अनुक्रमणिका.

८ २

सू.सं.	कवि.	विषय.	अ.सं.	पृ.	कवि.	विषय.	अ.सं.
६३-६९	रामदास-	नवविधाप्र-	२३२-२३७	८७-९०	रामदास	सत्संगतीवकु- संगती...	३३७
६९-६९	"	वाद-	२३८-२४३				३४९
६९-६३	"	रामोपासना	२४४-२४६	९०	"	आत्मनिवेदन	३५०-३५५
६३	"	निर्गुणपर..	२४७	९०-९२	"	हरिभक्ति-	३५२-३६३
६३-६८	"	उपासना..	२४८-२६०	९२-९३	"	एकादशी-	३६४-३६६
६८-७१	"	आत्मस्वरूप विचार.	२६१-	९३	"	औषध-	३६७-३६९
			२७१	९३-९४	"	झाडणी-	३६९-३७१
७१-७४	"	पंचीकरण-	२७२-२८३	९४	"	अंजन-	३७२
७४-७५	"	अष्टदेह-	२८४	९४-९५	"	प्रतिष्ठा पूजा-	३७३-३८२
७५	"	अष्टसृष्टि-	२८५	९५-९६	"	गाणें..	३८३-३८५
"	"	सप्तकंचुक	२८६	९६	"	गुरुशिष्य..	३८७-३८८
"	"	पंचप्रलय	२८७	९६-९७	"	करंटे..	३८९-३९१
७६	"	प्रलय-	२८८	९७-९८	"	देहभजन-	३९२-३९७
७६-७७	"	चत्वारदेह निरास-	२८९-	९८-९९	"	व्यर्थपंचक-	३९८-४०४
			२९२	९९-१००	"	प्रस्ताविकपंचक	४०५-४१४
७७	"	उच्चनी-	२९३	१०१-१०२	"	देहअपवित्र-	४१५-४१९
७७	"	अनुभव-	२९४-२९६	१०२	"	तीर्थविधि..	४२०-४२१
७८	"	मायाब्रह्मवि.	२९७-२९९	१०२-१०४	"	शिमगा-	४२२-४२४
७९-७८	"	उपसंहार-	३००-३०५	१०४	"	करंटलक्षण-	४२५-४२६
७८-८१	"	प्रभोन्नरै-	३०६-३०९	१०४-१०५	"	विवेक-	४२७-४२८
८१	"	तत्वमसी-	३१०	१०५	"	श्रवणमनन-	४२९-४३१
"	"	केवलव्यतिरे.	३११	१०५-१०८	"	देवानिश्चय	४३२-४४४
८१-८३	"	निरूपणमं.	३१२-३२०	१०८-११५	"	चत्वारदेव-	४४५-४६५
८३-८५	"	प्रचीतीवअ नुमान-	३२१-	११०-१११	"	सोक्ष्मि-	४६६-४६८
			३२७	११२-११४	"	वैराग्यपर-	
८५-८६	"	संशयावर-	३२८-३३३	११४-	"	रामनामान-	
८६	"	सहस्रनामहिमा	३३३-३३६	११५-	"	महिमा-	

पृ०	कवि.	विषय.	अभं-संख्या	पृष्ठ.	कवि.	विषय.	अभं-संख्या
११५-११७	रामदा०	समर्थनिर्या०	४८६-४९१	१३०	"	ब्राह्मण आचा	
११७-११९	"	हरिकथा-	४९२-४९९	१३०	"	रभ्रष्ट झाले	५५६-५५७
११९-१२४	"	करुणापर	५००-५२६		"	त्यांचें खंडन.	
१२४-१२५	"	विवेक-	५२७-५३३	१३०-१३१	"	विरक्तांस उपदे	५५८-५६१
१२५-१२६	"	त्रिविधवेरा०	५३४-५३८		"	पूर्ण झाल्या	५६२-५६३
१२६-१३०	"	समर्थसांप्र		१३१-१३२	"	चीं लक्षणं-	
		दायीगृहस्थां	५३९-५५५				
		चे नित्यनेम		०	०	अनुक्रमणिका समाप्त.	

प्रस्तावना.

या ग्रंथांत नामदेव, तुकाराम, मुकुंदराज, जनार्दन स्वामि व रामदास आदीकरून कित्येक संतांनीं आप आपल्या अनुभवांनीं पूर्णत्वासपावून जगदुल्लारार्थ त्याणीं आपले उद्धार अभंगबद्ध कवितारूपाचें लिहिले यांचा संग्रह फार श्रमानीं आम्ही करून अधिकार परतें लोकांस यांचा चांगला उपयोग व्हावा म्हणून छापून प्रसिद्ध केले आहेत. यांतील विषयांचें विवेचन करूं लागल्यास विस्तार फार होईल याजकरितां वाचकांनीं या ग्रंथाची अनुक्रमणिका पहावी म्हणजे समजेल.

हा ग्रंथ मर्मज्ञलोक वाचल्याशिवाय राहणार नाहीत अशी आपली पूर्ण खात्री आहे. हें पुस्तक लोकांस घेण्यास क्लृप्त व्हावें म्हणून याची किंमत १ रु० व टपालखर्च ६३ ठेविली आहे. याचा खप चांगला झाल्यास आह्मांस दुसरा भाग छापण्यास उमेद येईल. नारीख २८ फेब्रुआरी १८८२ इ.

सूचना.

या पुस्तकांतील ७७ पृष्ठा पुढें ७९ व त्या पुढें ७८ आणि मग १० पृष्ठ

रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

श्री

अनेककवीनीं अनेकविषयांवर केलेल्या

स्फुट अभंगांचा संग्रह.

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ आधिरचिलीपंदरी मगवेकुंठनगरी १ जेव्हां
नळतेंचसखर तेंहोतेंपंदरपुर २ जेव्हांनळतीगोदागंगा तेव्हांहोती-
चंद्रभागा ३ चंद्रभागेचेतटीं धन्यपंदरीगोमरी ४ नासिलियाभ्रुमं-
डळ उरपंदरिमंडळ ५ असेरुदर्शनावरी ह्यणूनीअविनाशीपंदरी
६ नामाह्यणेबाश्रीहरी तेम्यादेरखीलीपंदरी ७

अभंग २

पाहेंबापंदरीआपुलियाडोळा सरखाचासोहळापाहेंबापा १ सांवळेंतें
ब्रह्मरुनीळतेंब्रह्म बिंदुहेंतेंब्रह्मपाहेंडोळां २ अर्धचंद्राकारवीटतेसा
जीरी विवृलत्यावरीउभाअसे ३ तुकाह्यणेऐसीपंदरिउमंगा नाहीं-
तरीशिमगासर्वकाळ ४

अभंग ३

तुझादेवतुजपार्शीं परितूंजागाचुकलासी १ पाहेंपाहेंउघडींडोळा ज्या-
चादेवत्याजबळा २ देवपातीयाचेआंत उघडादिसतोधादांन ३ तुका
ह्यणेऐशीमात करुनदाबिलतोचिसंत ४

अभंग ४

दहीचेंजेंअग्रशून्याचेंजेंसार तेंचिदशवेंद्वारपाहेंबापा १ कमळाचातं
तुजेंसाकुमुदिनी वरितोप्रकाशेषुष्यजेंसा २ तेंथेंमधुकरनित्यखेळेआ
त्मा पाहातांसूक्ष्मअतिलीन ३ लीनहोउनीयांमुंगीयेचेपरि जिंतावि
वोवरिअतिगुद ४ आनंदाआनंदअवघागोविंद ह्यणेमुकुंदराजशब्द-
भिन्न ५

अभंग ५

महीनळे पावकवायुनळेउदक नभासींल्यापकतेंकायगेबाई १ स्थूल
लिंगकारणतिहींसीनिराळें प्रणवां गळेंतेंकायगेबाई २ जवळींचअ
सेतर्कासीनभासे तेजाविणप्रकाशेतेंकायगेबाई ३ सर्वांभूतींकोद
लेंसर्वभरूनिराहिलें निवृत्तिमनींसंचरलेंतेंकायगेबाई ४

(२)

स्कृत अभंग.

अभंग ६

अनंतब्रह्मांडं जयाचे ऊदरीं तोमाझे अंतरीं आत्माराम १ देउळांत देव
देवांत देऊळ शोधून पाहें मूळ कैसें आहे २ मूळ पाहूं जातां मूळचि आप
ण ऐशी आहे खुण अनुभवाची ३ तुकाह्यणे ऐसें बाबाजिनें कैलें अ
दळ बैसविलें निजपदीं ४

अभंग ७

मेलीयाचें सरवजीताचि भोगितो धन्यनोची एकत्रिभवनीं १ मेलि
याचें लग्न जीतचि लाविलें बोहलें घातलें मंडपावरी २ मोक्षाचा मंडप
घातला गगनीं अनुहात धनिवाजंत्रांची ३ येरीदेह भोगी मुक्तीचा सो
हळा उकविलें काळातलाचि ४ मुकुंदराज ह्यणे तेथे निजरूप आहे
उच्चनिसी पाहें भोगीतसे ५

अभंग ८

नरितें तुजनाहीं ठावें जेणें अंगीं ब्रह्मवाचें १ जरितूं झालासी पंडित करि
सी शब्दाचें खंडित २ गासीतान मानप्रबंद दाविसिहावभाव छंद ३ क
रिसीवर्णाश्चमचोरवा नरितूं पावसी उत्तमलोका ४ तुकाह्यणे असोनि
देही संत झाले ते विदेही ५

अभंग ९

प्रथमश्लोकीं गीता विष्णुमुखें झाली त्याणें उपदेशिली ब्रह्मदेवा १ त्या
णें त्या श्लोकाचे अर्थ केले चारी नारदाश्च वणरंध्रीं सांगितले २ त्याणें
चतुर्थीचें करुनी समक व्यासालागीं देखनिरोपिलें ३ त्याणें त्यासम
काचें करुनीं सातशत तुकाह्यणे मानपुराणींची ४

अभंग १०

धन्य धन्यदेवि मीता आदिमायावेदमाता जाणोले जोज्या अर्था धन्य
मातापीतर १ एकश्लोक अथवा चरण अर्थ अनुभव आंगीं बाणे मग
मोक्षाचें साधन नलगेकांहीं करावें २ एकाचरणाचा अर्थ मुनिवसि
ष्ठजाणत त्दयकरोनियां स्वस्थ ब्रह्मपदपावला ३ एकाचरणाचा
अर्थ राजाजनक जाणत मग विदेहाची मान येउनि आंगीं ठसावे ४
एकश्लोकाचा अर्थ मुनिजमदग्री जाणत मग शांतीच्या सदनांत सु

खशयनीं पहडला ५ एकाचरणाचा अर्थ पंडुपुत्र हो जाणत करावया
निक्षेत्र शत्रुभिन्नसमवेत ६ अर्जुननरनारायण हेतंबसिद्धसाधकजा
ण करावया दुष्टनिर्दाळण तुकाहाणे अवतरले ७

अभंग ११

नेत्रींची बाहूली वस्तरूप झाली पाहतां सोहं मेळीं चिदानंद १ अर्धमा
त्राजाणनेनीच प्रमाण मस्कर हा वर्ण पाहातेथें २ सषुम्ना कुंडलिनी
कासयासी भ्रांती नयनीच निश्चिती बिंदुरूप ३ सर्वगत डोळा त्रिज-
गामाझारी जगाची या हरिडोळ्यां माजी ४ दाखविसंपूर्ण स्वामिज
नार्दन एका एकी पण तया ठाई ५

अभंग १२

रुष्टीमाजी लखलखित देखीलें अव्यक्त ओतिलें ते जाकार १ तें रूप-
सांबळें स्वरूप बिंदुलें मग मननी बालें तया माजी २ अपुरेणु ऐसें बोल
तिसंतजन परिब्रं ह्यांड पूर्ण तयाचे पोरीं ३ निवृत्ति प्रसादें ज्ञान देव हाणे
जग देखे परिनेणे अनुभवावीण ४

अभंग १३

पांदरातो डोळा तें लिंग केवळ कारण बुबुळ पाहें बापा मस्करे येवदें तें म-
हाकारण सांबळें चिद्घन तयावरी २ चैतन्य लखलखी अपुरेणु येवटी
ज्योती योगी डोळां पाहाती लक्षतेथें ३ ज्ञान देव हाणे कुशोळाचें अग्र-
तें रूप संदरवीठो बाचें ४

अभंग १४

कायबोळावें जनांत हांसयेतें कीं मनांत १ ह्यणुनि बोधकी जेमना धुं-
डिहासुं चेंदीकाणा २ करुनि आखुनि देवी मनीं हांसं पाहें धुंडाळुनि ३ के-
दार सांगे ऐशी खुण दशवेहारीं छिन्नभिन्न ४

अभंग १५

सद्गुरु रूपेची खुण भारी शब्दरसने विणव्यारी १ तीहीं त्रिगुणाचें मूळ पं-
च भूतांचा कल्लोळ २ ॐ पासुनित्याचें मूळ तें चिब्रह्म हे निर्मळ ३ साही
शास्त्रांला उमगेना अठरापूराणों शिष्यालीं जाणा ४ केदार हाणे हीरे खु-
ण रुद्रनाथें दिधली जाण ५

अभंग १६

झन्याविणभरलेंपाणी विश्वबीजाचीहीखाणी १ ज्याचे आंगीं सायुज्य-
ना विश्वबीजाचीहीसत्ता २ तेथेंतुर्येला ओळखावें तुर्यासांडुनी पाणी
प्यावें ३ तुह्मी असत्यमानाल स्थूलब्रह्मांडनासेल ४ केदारहाणे पा
णीप्यालों रुद्रनाथचरणींध्यालों ५

अभंग १७

मागेंशून्यपुढेंशून्य तेथेंकेंचेंपापपुण्य १ कालकरूं आनंदाचा सुखीं
घोषहरिनामाचा २ जनींवनीं अवघादेव त्याविणदुजानाहींठाव ३-
शेखमहंमदसोहंबोध हरलाभेद झालासिद्ध ४

अभंग १८

उपजतेंशरीरनउपजे आपण ऐसीजाणेरखुणतोचीयोगी १ वाढतेश
रीरनवाढे आपण ऐसीजाणेरखुणतोचीयोगी २ मरतेंशरीरनमरे-
आपण ऐसीजाणेरखुणतोचीयोगी ३ धोंडीगुंडुहाणेदृश्यतें अदृश्य
ऐसीजाणेरखुण तोचीयोगी ४

अभंग १९

हातकरीचोरीफटकेपाठीवरी कुसंगाचालाभपदरींपडे १ शिंखकरी
कर्मशिरासींछेदन संगतिमहिमान ऐसेंआहे २ शेतकरीरक्षीशेत-
खातीपक्षी दोळेबसतीचक्षींनिरपराधें ३ धोंडीगुंडुहाणेजळोकुसं
गति ताळाळचीजातीअधोगती ४

अभंग २०

नैसानव्हे आमुचादेव गुरुरूपेचा अनुभव १ देव अंधारींगमाचे दीवा-
लागल्यावरगावे २ देवकवाडानेकोडे दिसताहेत्याचेंतोंड ३ धोंडीगुं
डुरामहाणे ऐसेंदेवभक्तपण ४

अभंग २१

जगींपाहातां अवघादेव त्याविणदुजानाहींठाव १ अहोस्वर्णाच्या
कनका कनकपुसेएकमेका २ जळावरिलेतरंग येतीजळाचिया आं
गें ३ घृताचियाकणिका घृतपुसेएकमेका ४ धोंडीगुंडुरामदास सुखीं
पदरलावूनहांस ५

स्फुटअभंग.

(५)

अभंग २२.

पाणीहाले पाणीडोले पाण्याविणकेंचेंचाले १ मागेंपाणीपुढेंपाणी
चालेपाण्याचेमधुनी २ वरपाणीखालीपाणी पाहें अंतरिंशोधुनी
३ तुकाझालाअसेपाणी मत्स्यडोलतोजीवनीं ४

अभंग २३.

डोळ्याचीबाहुलीडोळ्यानेंदेखिली हांसुंजीलागलीबाईघानो १ स्वरू
पहेंसोहंदीसतेंआधारीं आत्मासेजेवरीसोहंरूप २ उघडलींपातीं-
विदुलपाहीला ज्ञानदेवध्यालादेखोनियां ३

अभंग २४

वेदाचींअक्षरेंब्राह्मणेंघोकावीं आह्मींनऐकावींश्रवणींतीं १ वेदआ-
ह्यावरीरुसोनियांगेला आह्मींत्याच्याबालाधरिलाकंठीं २ वेदहादेवा
चेनिद्रेतजन्मला आह्मींजागृतीलाहोतींतेथें ३ तुकाह्याणेवेदस्वप्नीचें
चेईलें तेंकायचेईलजागृतीसीं ४

अभंग २५.

प्रपंचानेंकोणालागींहोधरिलें सांगावेंवहिलेंमजपासीं १ मगतुह्मींआ-
ह्मींमारुंप्रपंचासीं घालुंदुरदेशींनेवोनियां २ तुमचेंआमुचेंनारकेलज-
री देवाचियेद्वारींबंदीघालूं ३ संसारसुटेनात्यागोष्टीलबाड तुकाह्या-
णेधडऐसेंह्यणती ४

अभंग २६.

संसारसुटेनाऐसेंकाह्यणसी कायतो आंगासीजडलाअसे १ सुरव्य-
तुजआधींआशाहीसुटेना तोंवरीयातनाचुकेकैसी २ आशामारोनि-
यांजयवंतव्हावें तेव्हांचिनिघावेंसर्वांतुनि ३ तुकाह्याणेबोलनमानिसी
साचे तरीमाझ्याबाचेंकायवेंचें ४

अभंग २७.

नानासुद्रांचेंसाधन तितुकेंनाशिवंतजाण १ ऐसेंकोणीविचारीना
देहअमरकीं नासेजाणा २ नानादेवणीसांभाळिती नाकधरुनिचें
ति ३ जैसीबकध्यानाचीमति रूपेविणझालीमाती ४ केदारह्याणे
पेवीण जोंजोकरणेनोतोशीण ५

स्फुट अभंग.

अभंग २८.

पंचायतन ठेवा लुदय अधिष्ठात्रीं अंगुष्ठप्रमाण देव आहे १ तेंचिमासें
स्वरवदारवविलेंडोळां त्यागुरुरूपाळाचुनरार्ई २ माझियेचिघरीं झालीहो
तीचोरी तेहीमहाहारींडोळीयांचे ३ गुमनाप्रगटप्रगटनागुम चाकाटले
चिन बुदबोधचें ४

अभंग २९

झालोंमीशिंदळ फेडिलाकांसोटा चुनामनगटालावाकोणी १ त्रिकुटाचे-
वाटेमांडिलेंदुकान कोणीतरीबोल ठेवामज २ ब्राह्मणाचीरांडसांदीचें
रवापर तिसी अळंकार काय होय ३ तुकाह्यणे आहीं झालोंबेशरामी
पाठीसशरम बांधीयेली ४

अभंग ३०

कायाहेपंदरीप्रेमपुंडलीक सत्रावीसचुखचंद्रभागा १ परातेचिवीर
आत्मापंटरिनाथ जेथपाहेंतेथठसावला २ शांतिक्षमादोनीरार्ईरखु-
मीणी विराजतीदोनीदोहींकडे ३ विवेकवैराग्यगरुडहनुमंत जोडू-
नियां हानपुटेंउभे ४ तुकाह्यणे नित्य पांडुरंगाभेटी झाली असेतुटी-
चारीदेहां ५

अभंग ३१.

घरोघरीं अवघे झालेब्रह्मज्ञानी तेथेंमी अज्ञानी कायवर्णू १ लोकासीं
सांगतीसोडावासंसार आपुळाविचारनकरिती २ दहापांच ओंव्या
पाठकरुनियां ज्ञानीह्यणोनियांजगीं बोंब ३ कवडिसारीं देती भांडोनि
यां प्राण तोंडीं ब्रह्मज्ञान बोलताती ४ तुकाह्यणे ऐसें ब्रह्मज्ञान कांहीं
वाटेवरी नाही पडीयेले ५

अभंग ३२.

स्थूलदेह सूक्ष्म आणी तेंकारण त्यावरीतेंजाणमहाकारण १ तेथेंना-
रीउ मीतेथें अर्थमात्रा जगाचेंहेंसुत्र नाचविति २ टेंकावरीटेंका उभबुनि
भज रक्तश्वेतसहजविलोकाचें ३ श्यामनीळ तेथेंविराजतदेख स-
चुरवचिसुरव पाहेंडोळां ४ रामदासह्यणे यापरतेंजाणणें उरलें ना-
हीं पाहाणेंचराचरीं ५

स्फुट अभंग.

(७)

अभंग ३३.

बहुनकासया बोलावें मूळतत्वतेशोधवें १ मकरेएवढें बिंदुलें त्यां-
तत्रिभवनकोदले २ हरिहरब्रह्मयांच्यामुर्ती बिंदुल्यांत येतीजाती ३
मूळतत्वएक आंत चोजविलेंसिद्धनाथें ४

अभंग ३४

मायबापदोन्हीजीवेंचिमारावे चरणावंदावे बायकोचे १ बहिणभावा
सींलग्नजेंलावावें भजनकरावेंगाढवाचें २ गायत्रीसींमारावेंरंभेसीं-
त्यजावें तश्चिपावावेंब्रह्मसख ३ शिवदासह्यणेऐसेंजरीघडे परब्र-
ह्मरोकडेंहाताचढे ४

अभंग ३५

कोणीब्रह्मज्ञानीनह्यणावासान सलगीचाह्यणोनहेळूनये १ लाहा
नस्फुलिंगहोइंकां दावाशी चेतल्याइंधनजाळूंपाहे २ तुकाह्यणेमाथां
वाहातीरवापर आंत आहेसारनवनीत ३

अभंग ३६.

वेदांचातो अर्थसंतांसचिरावा येरांनींवाहावाभारमात्र १ जेविल्या
चीभूकउपासींतीनेणे भारवाहेदुणे मजुरीचा २ उत्पत्तिपाळण सं-
हाराचेंबीज जाणावेंनिजगुजत्याचेंहातीं ३ तुकाह्यणेआतांसांपडलें
मूळ आपण सकळहाताआलें. ४

अभंग ३७.

घरवाडातोराहीला प्राणीएकटाचीगेला १ कायास्मशानींघातली क-
न्यापुत्रमुरडलीं २ इष्टमित्र आणिसंगाती आपुलाल्याघराजाती ३
तुकाह्यणेप्राणीमेले काहींसार्थकनाहींकेलें ४

अभंग ३८

जळीबुडबुडेदेखतांदेखतां क्षणनलगतांदिसेनाति १ तैसाहासंसारपा-
हातां पाहातां अंतकाळींहाताकायनाहीं २ गारुडीयाचारवेळदीसे-
क्षणभरी तैसाहासंसारदिसेखरा ३ नामाह्यणेयेथेंकाहींनसेबरे
क्षणाचेंहें खरेंसर्व आहे ४

अभंग ३९

स्फुट अभंग.

धनवंतालागीं सर्वमानिताहेजगीं १ पितामातासेवकजन सर्वमानि
वीवचन २ जंबमोठाचालेधंदा तंबबहीणह्यणेदादा ३ सदांशृंगारभूष
णें वंताखवेबहुमानें ४ तुकाह्यणेधन भाग्य अशाश्वतजाण ५

अभंग ४०.

होऊनिजगमविभक्तिल्याविति शंखवाजवितीघरोघरीं १ शिवाचेनि
मिनेंतिथीनेंसेविती घंटावाजवितीपोटासाठीं २ तुकाह्यणेत्यांलाना-
हींशिवभक्ति व्यापारकरितीसंसाराचा ३

अभंग ४१.

फिरंगतरवार लोरवंडाचेविळे परितेनिराळेगुणामोलें १ पायरिप्रति-
माएकविपाषाण परितेंमहीमानवंगळेंची २ तैसेंएकबापाचंदनाचेंझा
ड परिमळेंवाडमोलतया ३ तुकाह्यणेतैसीसंतजनासरि आणीकां
चीउरीकायतेथें. ४

अभंग ४२.

भेटीची आवडीउतावीळमन लागलेंसेध्यानजीवींजीवा १ आतां आ
वडीचापुरवादासोहळा येऊनगोपाळाभेटीदेई २ नेत्रउच्चळीतराहाती
नटस्थ गंगाअश्रुपातवाहानसे ३ तुकाह्यणेआतां करींसाचपण मुळीं
चावचनाआपुलीया ४

अभंग ४३.

कारेमाझातुजनयेकळवळा असुनिजवळ हृदयस्थ १ अगानाराय-
णानिष्ठुरनिर्गुणा केलशोकनेणाकंठस्फुट २ कांहोदेवाचिन्नपावेवि
श्रान्ति इंद्रियांचीगतिखुंटेचिना ३ तुकाह्यणेकायधरियेलाकोप काय
माझेपापसरलेंनाहीं ४

अभंग ४४

मीतोदीनाहुनिदीन माझातुज अभिमान १ देवा आलोंशरणागत-
माझेकरावेस्वहीत २ दीनानाथरूपाजुवा सांभाळावे आपुल्यानावा
३ तुकाह्यणेमीतोदोषी महापातकांचाराशी ४

अभंग ४५.

जेसातेसातरी तुजशरणागतहरी १ आतांनपाहिजे केळें ब्रीद-

लटीकें आपुलें ॥ २ ॥ शकूहृह्यणवितों चिन ॥ परिह्यणवितों भक्त ॥ ३ ॥ म-
जकोयापुसेरंका ॥ तुझें नामसांगेतुका ॥ ४ ॥

अभंग ४६.

गळीतझालीकाया ॥ माझें लळीतपंदरिराया ॥ १ ॥ आलें अवसानापा
सीं ॥ रूपराहीलें मानसीं ॥ २ ॥ पूर्णवाहीलाकळस ॥ तेंथें स्थिरावला-
रस ॥ ३ ॥ तुकाह्यणे गातां गीत ॥ आलें सामोरें संवीत ॥ ४ ॥

अभंग ४७.

आतां नहोई इदार ॥ माझी पुरवावी आस ॥ १ ॥ ऐकें ऐकें नारायणा ॥ मा
झिपरिसाविज्ञापना ॥ २ ॥ मायबापबंधुजन ॥ तूं चिसोई रासज्जन ॥
३ ॥ तुकाह्यणेतुजविरहित ॥ कोणकरीलमाझें हिन ॥ ४ ॥

अभंग ४८.

धांव घालीं माझे आई ॥ आतां पाहातो सीकाई ॥ १ ॥ झालों वियोगें हिं
पुरी धीर नाहीं माझ्यापोटीं ॥ २ ॥ देवाकरावें शीतळ ॥ बहुसाली हळ-
हळ ॥ ३ ॥ तुकाह्यणे माझे आई ॥ करठे विनमी पायीं ॥ ४ ॥

अभंग ४९.

नाम घेतां चांयांगेला ॥ ऐसाकोणी आइकीला ॥ १ ॥ सांगाविनवितों
तुह्यासी ॥ संतमहंतसिद्धकृषी ॥ २ ॥ नामेंतरले नाहीं कोण ॥ ऐसे द्यावे
नीवडुन ॥ ३ ॥ माझ्यासलगीच्या उतरा ॥ तुकाह्यणे क्षमाकरा ॥ ४ ॥

अभंग ५०.

असो आतां कीती ॥ तुज्यावे काकुळती ॥ १ ॥ माझें प्रारब्धहें गाटे ॥ तूं बापू
डेंतयापुटे ॥ २ ॥ सीडवीन आतां ॥ बिरुदे तुझी पंदरिनाथा ॥ ३ ॥ तुकाह्य-
णे बळी ॥ तोगाढवाचे कानपिळी ॥ ४ ॥

ज्ञानबोध.

अभंग ५१.

मूळशोधावे आपुलें ॥ एकासद्गुच्याबोले ॥ १ ॥ मुळापासुनिविस्तार
॥ कोठें झाला तो ॐ कार ॥ २ ॥ कोठें प्राणीवाहतो ॥ कोणअजपाचाळ
वितो ॥ ३ ॥ अहोइडाआणीपिंगळा ॥ तिसरीती सधुम्नावाळा ॥ ४ ॥ अ-
होचंद्रसूर्यदोन ॥ यांचें कोणतेदीकाण ॥ ५ ॥ अर्धमात्राजीवशिव ॥

कोठें राहाती पाहा हो ॥ ६ ॥ च्यारिशक्यें चारि देह ॥ यांचें ठिकाण कोण-
 आहे ॥ ७ ॥ च्यारिवाच्या कोणे ठायीं ॥ यांसी शोधुनियां पाहीं ॥ ८ ॥ बारा
 आणी च्यारी सोळा ॥ सत्रावी ती जीव न कळा ॥ ९ ॥ षडाक्षरी मंत्र राज ॥
 कोण अक्षर कोण बीज ॥ १० ॥ अक्षरें कोणतीं ह्यणावीं ॥ याचि नामें सां
 गुनद्यावीं ॥ ११ ॥ पन्नासांचा केला लेखा ॥ दोनिराहिल्या मातृका ॥ १२ ॥
 तेंतर संतांचें निज गुज ॥ कोठें राहें सोहं बीज ॥ १३ ॥ अक्षरें कोणतीं ह्यणा
 वीं ॥ यांचीं नामें सांगुन द्यावीं ॥ १४ ॥ कोठें चंद्र भवन ॥ कोणमेरुचें ठीका-
 ण ॥ १५ ॥ सप्तपानाळें कोणतीं ॥ एकवीस स्वर्गांची गणती ॥ १६ ॥ अहो-
 पृथिवीची गणती ॥ पाहावी शोधुनि देहांत ॥ १७ ॥ आकाशाचा वारा कि-
 ती ॥ याचि करावी गणती ॥ १८ ॥ किती पर्जन्याच्या धारा ॥ वाहाती सप्त-
 ही सागरा ॥ १९ ॥ नवनाडी कुंडलीनी ॥ वाहे सत्राचीचें पाणी ॥ २० ॥ तख
 झाडा केंसा आहे ॥ हातो शोधोनीयां पाहें ॥ २१ ॥ कोठें अनुहात गजर ॥
 वाजे दशवें धुतर ॥ २२ ॥ अहो पंधरा हारें वारे ॥ कवणें ठायीं बाहानर-
 कोठे ॥ २३ ॥ कोठे अष्टधाक मळ ॥ कोठे मणी पुराचारवेळ ॥ २४ ॥ च्यारी मु-
 क्तीचें ठीकाण ॥ देहामध्यें कोठे कोण ॥ २५ ॥ च्यारी मुद्रा शोधुनि पाहीं ॥ अ-
 लक्ष लक्षुनियां घेई ॥ २६ ॥ त्रिपद शोध केंसा केला ॥ हातो पाहिजे कळ-
 ला ॥ २७ ॥ अहो त्रिपदा गायत्रीचा ॥ सांगचो था पाय केंचा ॥ २८ ॥ सच्चि-
 दानंद कोण हें ॥ त्याचें रूप शोधुन पाहें ॥ २९ ॥ तीन मार्ग ते जाणावे ॥ का-
 शी वासी ते ह्यणावे ॥ ३० ॥ सोहं धारण कोणती ॥ तीही जाणावी निरु-
 ति ॥ ३१ ॥ अहो मायेचें रूप काय ॥ ऐसें शोधुनियां पाहें ॥ ३२ ॥ अविद्ये-
 चें केंसें काय ॥ रूप केंसें तें हो आहे ॥ ३३ ॥ ब्रह्मीचें रूप काय ॥ कळलें ध-
 न्य त्याची माय ॥ ३४ ॥ देह पूर्वी कोण होता ॥ देह पडल्या कोठें जातो ॥ ३५ ॥
 जीव शिवाचें केंसें काय ॥ रूप केंसें तें हो आहे ॥ ३६ ॥ तुर्चा ह्यणावी कशा-
 ला ॥ कळली पाहिजे ज्याची त्याला ॥ ३७ ॥ अष्टधा प्रकृति जाहाली ॥ ते-
 ही पाहिजे कळली ॥ ३८ ॥ पांच तलें पंचविस गुण ॥ हें करावें निरसन ॥
 ३९ ॥ स्वप्न देव मिथ्या होय ॥ वीर्य खळल्या खळो राहें ॥ ४० ॥ कम इंद्रि-
 यांची गणती ॥ ज्ञान इंद्रियें जाणती ॥ ४१ ॥ पंचविसावें अंतःकरण ॥ दश
 वायु दशाण ४२ अविद्येचें निरसन ॥ पिंड ब्रह्मांड आहे कीं पान ॥ ४३

बारासोळा असतीकळा ॥ ह्या तो जाणाव्यासकळा ॥ ४४ ॥ अहो-
 ॐकाराचेंबीज ॥ हेतो कळलें पाहिजे ॥ ४५ ॥ चौदाचक्रांचाउभारा ॥-
 हातो कळला पाहीजे सारा ॥ ४६ ॥ अनुभवान्या भूमिकाच्यारी ॥ कळ-
 ल्या पाहीजेनि धारी ॥ ४७ ॥ योग अष्टांगसाधन ॥ कळलें पाहिजे तें को-
 ण ॥ ४८ ॥ कैसें षडचक्रभेदुन ॥ सहस्रदळींकेलेंपेणें ॥ ४९ ॥ अष्टपुरां
 चेंदहनकेलें ॥ षडवैरीनिर्दळीले ॥ ५० ॥ भगवंताचें कैसेंकाय ॥ स्वरूप-
 शोधुनियां पाहे ॥ ५१ ॥ स्वरूपया हावयासी गेला ॥ देह आपणस्वयंभ-
 झाला ॥ ५२ ॥ षड्गुणार्श्वराचे ॥ नेहिशाला आपणची ॥ ५३ ॥ कैसेंसा
 मक्षकात्यागकेला ॥ फेराचींन्याशींचाचुकला ॥ ५४ ॥ आहेदृश्यमाया
 जाति ॥ निरसनी ब्रह्महोती ॥ ५५ ॥ कैसें अधरूर्ध्वकेलें ॥ कैसेंशीतउ-
 ष्णगेलें ॥ ५६ ॥ कैसें भक्तानगेली ॥ कुंडलिनीचेतविली ॥ ५७ ॥ सो
 हंधारणाकोणती ॥ निहीजाणावीनिरुति ॥ ५८ ॥ कैसेंमनस्थीरकेलें ॥
 कैसेंचंचळनिश्चळझालें ॥ ५९ ॥ डोळेउफारारेळाविले ॥ शून्यभेदुनिनिःशून्य
 जाले ॥ ६० ॥ निर्विकल्पसमाधीची ॥ सांगधारणातीकेंची ॥ ६१ ॥ पाहासंसा
 रतीकोण ॥ त्यासीं घ्यावें ओळखून ॥ ६२ ॥ जाणेसद्गुरुचाबाळ ॥ इतरांसी
 तेंनाकळे ॥ ६३ ॥ इतुकें शोधकरून घेतां ॥ सायुज्यपदयेरलहाता ॥ ६४
 ॥ मुळापासुनिविस्तार ॥ सांगीतलाथोडाफार ॥ ६५ ॥ तुकाह्यणेज्ञानबो-
 ध ॥ गुरुकृपें व्हालसिद्ध ॥ ६६ ॥

इतिज्ञानबोधसमाप्त

वैराग्यपर.

अभंग. ५२

मनातुझेभूळब्रह्मसच्चिदन ॥ झालेंविस्मरणतुजत्याचें ॥ १ ॥ आत्म्यासां
 डूनिदेहामीधरिलें ॥ तुजअंतरलेंसखतूझे ॥ २ ॥ तुलतनींजळींजळमी
 नातृप्ति ॥ होयीनाकल्यांनींयत्नेंनाना ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेयत्नफिरेंमना
 ह्यणतांघाननामीमीदेह ॥ ४ ॥

अभंग. ५३

देहहाआपणनानव्हेआपुला ॥ बीळिलीयाबोलाविचाराचें ॥ १ ॥ पा

(१२)

स्फुट अभंग.

तुशी सत्ता नाहींगायावरी ॥ काळाची भरारी येतां कळे ॥ २ ॥ काळाचें-
भातुक नापाचा हाराशी ॥ व्यर्थमीमी त्यासी ह्यण शीबा ॥ ३ ॥ हंसदा-
सह्यणे नरदेहाचावें ॥ जीवन्मुक्तत्वावें तरी धन्य ॥ ४ ॥

अभंग ५४.

देह हा पाहतां अति अभंगळ ॥ अवघा विटाळ आकारला ॥ १ ॥ पितरां-
चें रेत एकत्र जाहालें ॥ कर्मनिपजले देह त्याचे ॥ २ ॥ अशुद्धारेताची केव-
ळ गांठोडी ॥ मीमी देह जोडी कामानये ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे मी देह करी-
शी ॥ दुःखनिपावशी अनिवार ॥ ४ ॥

अभंग ५५.

विटाळाचा देह विटाळी जन्मला ॥ विटाळ चिझाला मृत्ककाळीं ॥ १ ॥ आ-
दीं अंती देह सर्वस्वें ओंबला ॥ कैसारे सोंबला मध्यें झाला ॥ २ ॥ विटाळा-
चा देह अशुद्धाचाराशी ॥ मीपये भोगि शी व्यर्थ दुःख ॥ ३ ॥ हंसदासह्य-
णे मीमी देह सांठीं ॥ ब्रह्मरसीं बुडी देई मना ॥ ४ ॥

अभंग ५६

दुजियाचा मळ अति अभंगळ ॥ जाहलानिखळ देह त्याचा ॥ १ ॥ केवी तो
तू हीशी सांगें बासाचार ॥ घर धनी घर होय काधी ॥ २ ॥ ह्यणोनि तूं देहे
नोहेंशी निश्चय ॥ सांगे वेदराय पूज ऐसें ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे अवज्ञा क-
रीशी ॥ तरी तूं पावशीय मदंड ॥ ४ ॥

अभंग ५७

मातेच्या अशुद्धास्त्राच होय जेव्हां ॥ विटाळ हा तेव्हां वेद आज्ञा ॥ १ ॥ वे-
द उक्त असे भृणुहत्याजनीं ॥ पितरेताहानि व्यर्थ होतां ॥ २ ॥ ऐसें स्तुरेत
बहु अभंगळ ॥ देह त्याचें फळ तूज रावें ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे मीमी त्या करि-
शी ॥ धिक्कार तूजशी निळा जन्म ॥ ४ ॥

अभंग ५८.

मातेचें शोणित पितियाचें रेत ॥ घोनीं मिसळत जननीच्या ॥ १ ॥ तेव्हां आ-
पुलीया पूर्वकर्मापरि ॥ गर्भहाउदरीं पडतसे ॥ २ ॥ मळमूत्रादिकीं बुडो-
निचां पाहे ॥ अधोमुख राहे दैन्यवाणा ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे कष्टते धवांचे
॥ आरवीं असाचे तूं निमना ॥ ४ ॥

स्फुटअभंग.

(१३)

अभंग ५९.

माताजठराग्नी ॥ गर्भउकडेनिशिदिनी ॥ १ ॥ माजीतडतडांतोडिनी-
॥ जंतकिडे त्यावरुती ॥ २ ॥ क्षारादिझोंबत ॥ खायमानागर्भापत ॥ ३ ॥
॥ हंसदासह्यणे मना ॥ आठवावी ते यातना ॥ ४ ॥

अभंग ६०.

मळादिकरक्तकीडेआणिजंत ॥ भरलेनिश्चितजयाढायां ॥ १ ॥ तेथेंनव
मासतुवांकेलीवस्ती ॥ भोगिल्याविपत्तिअनिवार ॥ २ ॥ जननीउदरींमो
दकाचेपरी ॥ कष्टलाशीभारीउकडतां ॥ ३ ॥ त्वचेवीणअंगकोमळमासा
चें ॥ उकडलेसाचेंआठवींते ॥ ४ ॥ नाकींतोंडींमासकोंडियेलाश्वास ॥ बहूका
सावीसजाहलासी ॥ ५ ॥ हंसदासह्यणेतेन्हांलांवचन ॥ दिलेंआठवणक-
रींत्याची ॥ ६ ॥

अभंग ६१.

अगादेवरायाअनाथाच्यानाथा ॥ जरीमजआतांसोडविशी ॥ १ ॥ तरीमी
येथूनसूटतांचिक्षणीं ॥ चुकवीनयोनिवेरझारा ॥ २ ॥ नकीनकीसंगमातापि
तरांचा ॥ नकीयास्थानाचायोगयुन्हा ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेबहुदुरवला ॥ तेणे
विरागलागर्भवासा ॥ ४ ॥

अभंग ६२.

देहहाअसारजाणोनियांमना ॥ कीजेविचारणास्वरूपाची ॥ १ ॥ पोटींजंत-
कीडेनाकांतमेकुडें ॥ डोळियाचिपडेंनिघताती ॥ २ ॥ कानामाजीमळसुखीं
वाहेलाळ ॥ पितांशरुद्धजळमूत्रघडे ॥ ३ ॥ मिष्टान्नभक्षितांविष्टाकींमन ॥
मीमीत्याह्यणूनह्यणशीकेवीं ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेमीदेहह्यणानां ॥ तूजब्र
ह्यहत्यामहादोष ॥ ५ ॥

अभंग ६३.

कासयाचीकांताअवघेंहाडमास ॥ मनाबहुवसविचारींपां ॥ १ ॥ कामार
रतरीघरकींमुत्राचें ॥ आगरघाणीचेंकेवळहें ॥ २ ॥ तयासाठींकेसाहीनो-
शीव्याकुळ ॥ वाटतेंनवलहेंचिमज ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेदेहहासांताती
नाहीरेंशुवतीकेंचीतुझी ॥ ४ ॥

अभंग ६४.

(१४)

स्फुट अभंग.

प्रियकरकांता ॥ डोळां क्षयानपाहातां ॥ १ ॥ व्याकुळताचितीं ॥ मनाकरी
शिरेकित्ती ॥ २ ॥ कैचाहावभाव ॥ अब घें मासाचें वैभव ॥ ३ ॥ हंसदासह्य-
णे कातडे ॥ आंत अब पीरकहाडे ॥ ४ ॥

अभंग ६५.

मानिशीलाडकी ॥ वनिताजेप्राणसरवी ॥ १ ॥ परिमनातेमरतां ॥ ध्यानीं
आणीरे अवस्था ॥ २ ॥ मत्तगामिनी ॥ पडेभूमीशीउत्ताणी ॥ ३ ॥ हंसदा
सह्यणेप्रिय ॥ मेल्यातिचें वाटेभय ॥ ४ ॥

अभंग ६६.

कोणाचीरेकांता ॥ माझी माझी हे व्यर्थता ॥ १ ॥ सकळ कर्म एक झा-
लीं ॥ केविं आपुलीं मानिलीं ॥ २ ॥ देहनो हेतुझा ॥ तेथें कासयाची भाजा
॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे मना ॥ सांडीं मीमी माझे पणा ॥ ४ ॥

अभंग ६७.

सुरवचंद्र ऐसें ह्यणशी ज्यातोंडा ॥ परी अबघालोंडा दुर्गधीचा ॥ १ ॥ डो-
ळिया माझारी पुवाची दारणी ॥ नासिकीं भरणी शेंबूडाची ॥ २ ॥ सुरवीं-
लाळ थुंका बेडक्याची दाटी ॥ जंत किडे पीटीं बहुसाल ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे
विष्टासूत्रवांती ॥ तेथें अनुरक्ति पापमत्ता ॥ ४ ॥

अभंग ६८.

गौरवर्णकाया सखर्णाचे सम ॥ किंवा जेंसें श्यामदूर्वादळ ॥ १ ॥ परीतें मा
साचें नाहीं दूजाभाव ॥ अगाहेराघवमनीं पाहे ॥ २ ॥ उंचउंचस्तन कटी-
सिंहासम ॥ लावण्यपरमशोभनसे ॥ परीतें ॥ ३ ॥ आरक्त कमळ तैसेगा
चरण ॥ नितंब जघन मोठें मोठें ॥ परीतें ॥ ४ ॥ पूर्णिमेचाचंद्र तेवीमुख
दिसे ॥ ओंठही विलसेरक्तवर्ण ॥ परीतें ॥ ५ ॥ नीलवर्ण जेंसें कमळशो
भत ॥ नेत्रविराजत तेवीजीचे ॥ परीतें ॥ ६ ॥ कीकळे सारिखें सखरव
चन ॥ जयेचें गमन मत्तगज ॥ परीतें ॥ ७ ॥ नेत्राचे कटाक्ष तीक्षणातेबा
ण ॥ करिती हनन मनोमृगा ॥ परीतें ॥ ८ ॥ हंसदासह्यणे स्वरूपसंदर
॥ देखतां अंतरमोहापावे ॥ परीतें ॥ ९ ॥

अभंग ६९.

पक्षीसमुदाय एक होवराती ॥ उजाडतां जाती दाहीदीशा ॥ १ ॥ तेवीकांता

स्फुर अभंग.

(१५)

पुत्रें सकळमिळावीं ॥ नोहेतीं आपुलीं सांगातीने ॥ १ ॥ आंब्याचीं मडकीं
एकहोतीपाहीं ॥ जानीलवलाहीं विघडोनी ॥ तेवी ० ॥ २ ॥ होऊनी एकत्र-
सवेंजातीदूरी ॥ अथवा त्यासारी मरोनियां ॥ तेवी ० ॥ ३ ॥ काष्टभारवाहे
ओघीं गंगेच्या ॥ एकहोऊनियां दूरजाय ॥ तेवीं ० ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेपें
ठेच्या बाजारीं ॥ बहूनरनारी येतीजानी ॥ तेवी कांतापुत्रें सकळमिळावीं ॥
नोहेतीं आपुलीं सांगातीने ॥ ५ ॥

अभंग ७०.

कांतापुत्रें कोणी नो हेतीं कामाचीं ॥ तेवी दुपारींची धन छाया ॥ १ ॥ पशू
रुषिराज्य एकचिमासला ॥ अविश्वास बीजकूनको ॥ २ ॥ अंतीं स-
मागमें येतीच नाकोणी ॥ एकत्या बांचोनी पापपुण्या ॥ ३ ॥ हंसदासह्य-
णेपाहे भरवसा ॥ नाहीरे अल्पसा आयुष्याचा ॥ ४ ॥

अभंग ७१.

पुण्यांच्या माळासुगंधितजरी ॥ मनात्या विकारीनाशिवंत ॥ १ ॥ तेवी
कांतापुत्रादिकही तूं जाण ॥ विकारीसंपूर्णसमजावे ॥ २ ॥ सुगंधदुर्ग-
धभेदहादिसला ॥ परीउभयांलानाश आहे ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेवस्य
विनकांहीं ॥ मनासार नाहीं पाहानेथें ॥ ४ ॥

अभंग ७२.

सायंकाळ होतां पक्षी एकहोती ॥ वृक्षाचेवरुतीजेवी प्राण्या ॥ १ ॥ ते-
वी कांतापुत्र तूजशी जोडले ॥ माझे मानीयेलेकेंसे मूरवी ॥ २ ॥ पक्षी दा-
हीदिशाजानीउजाडतां ॥ तेवीं पुत्रकांता विघडती ॥ ३ ॥ मेलेगेलेमाझे-
मानुनीरडशी ॥ लाजतुजकेंशी वाटेनारे ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेपरी साव
धान ॥ गेलानोगाक्षणपरतेना ॥ ५ ॥

अभंग ७३.

गेलानायुष्याचाक्षण ॥ नयेवेचितां बहुधन ॥ १ ॥ तरीसावधरुबुद्धी ॥
व्यर्थक्षणजाउंनेदी ॥ २ ॥ श्वासव्यर्थजातां ॥ नाशकोणयापरता ॥ ३ ॥ हं-
सदासाअपमानिशी ॥ निचयोनी तूं भोगिशी ॥ ४ ॥

अभंग ७४.

लक्षवचन्यांशीचा ॥ गळाराहासंसारू ॥ १ ॥ एकसराहोयभून्य ॥ जेंसेंस्व

(१६)

स्युट अभंग.

प्रजागृतीं ॥२॥ देहादिककैचें ॥ जलनिस्तरंगसाचें ॥३॥ हंसदासह्यणेस्वार्थ ॥ परमार्थसाधितां ॥४॥

अभंग ७५.

वीसलक्षयोनी वृक्षाचे भीतरी ॥ कीटकामाझारी अक्रालक्ष ॥१॥ तीस नवदाहा लक्षक्रमपरी ॥ पशुजळचरीं पक्षियांत ॥२॥ ऐशा ऐशीं लक्षयोनी उठाउठी ॥ फिरतां हिंपुटी प्राणी होय ॥३॥ हंसदासह्यणे ते थिल्यातना ॥ मनाबोलवेना अनिवार ॥४॥

अभंग ७६.

लक्षचत्वारमानवी ॥ योनिससही पळवी ॥१॥ मनावेद हे वाणीत ॥ साधे जे पें पुरुषार्थ ॥२॥ मोक्ष अधिकारी सारे ॥ देह बुद्धी जातारवरे ॥३॥ परीचे थें चुकतां मना ॥ होती अनंत च्यातना ॥४॥

अभंग ७७.

संसार ह्या महापूर ॥ माजी जळचरे अपार ॥ डंखूं धांवती विस्वार ॥ काळस पथोरची ॥१॥ आशाममतास सरी ॥ ओदिताती दुःख निरीं ॥ अहंकार नक्रे मारी ॥ नेले दुरीं पाताळीं ॥२॥ धामिण वासना हे गळीं ॥ घालुन बैसली वेंटाळा ॥ काममगर हा हेळा ॥ मिठी कदांसोडीना ॥३॥ माथां प्रपंचाचें ओझे ॥ घेऊन ह्यणे माझे माझे ॥ अभिमानाच्या कुंजे ॥ भवीं रिझोनी बुडे ॥४॥ हंसदास शुद्ध भावे ॥ केले धांवणे गुरुदेवे ॥ अभाविके गेलीं सर्वे ॥ बाहावोनी आवर्ती ॥५॥

अभंग ७८.

संसारिया पाहातां दुर्लभ नर देह मना ॥ परी तुशी हा सकल भचि झाला पाहाविचारणा ॥१॥ धान्य ह्य एकत्र जाहाले त्यांतून निर्वाहा ॥ पुरते घेतां न्यूनाधिक ये अनुक्रमे पाहा ॥२॥ ते सम प्रागे घेरले सा दुर्लभ चि दिवस ॥ पाप पुण्य साम्यता त्यारी ती दुर्मिळ रेखास ॥३॥ पाप पुण्य साम्यते वांचूनी तनु हे मानवी ॥ नये मनातून यास्तव सोडीं सकळ उठाउठी ॥४॥ काकतालिन्यायानें अवचट आलानर देहे ॥ हंसदास ह्यणे तरितून निज हित पाहे लवलाहे ॥५॥

स्फुटअभंग.

(१७)

अभंग ७९

अरेनरदेहदुर्लभदुर्लभ ॥ सकलभसकलभप्राप्तझाला ॥ १ ॥ हिरेपात्रुमणिव
रक्तउंचउंच ॥ भिळतातीकांचखडेतेवी ॥ २ ॥ परीतोपरीसद्रव्यानेंमिळेना-
॥ तैसीगतमनानरदेहा ॥ ३ ॥ उंचनीचयोनीफिरतआलाशी ॥ कांडोळेझां
किशीरांडलेका ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेरागनकोमाचूं ॥ नयेनरतनुबारंवार ॥ ५ ॥

अभंग ८०

शतसंवत्सरप्राणियाजीवन ॥ गेलेबाळपणनेणान्यांत ॥ १ ॥ तारुण्यवेचं
लेंविषयामाझारी ॥ चड्ढलींशरीरींनानारोग ॥ २ ॥ चापरीवयसानिघो
नियांगेली ॥ नीचयोनीठेलीमागुतेनी ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेप्राणीवाद्यां
गोला ॥ देवाशींचुकलाहतभाग्य ॥ ४ ॥

अभंग ८१

शतसंवत्सरनाहींभरवसा ॥ वेळयेतोकेसाकोणजाणे ॥ १ ॥ मोठमोठेगे-
लेआपणतोकिती ॥ ह्यणोनिनिश्चितिलराकीजे ॥ २ ॥ इहपरलोकींकी
निंभिळवावी ॥ सार्थकींलावावीवयसाहे ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेआळसरा
कोनी ॥ यत्नेंनीरंजनींप्रवेशावें ॥ ४ ॥

अभंग ८२

दुर्लभशरीरदुर्लभआयुष्य ॥ करूंनयेनाशव्यर्थयाचा ॥ १ ॥ नेमिले
लेश्वाससरोनियांजातां ॥ बहूद्रव्येंहातालाभतीना ॥ २ ॥ तरींजीवेश्वा
सदवडावानाव्यर्थ ॥ कीजेमनीसत्यविचारणा ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेश्वा
सअमोलिक ॥ देतांहेत्रैलोक्यनयेनये ॥ ४ ॥

अभंग ८३

नेमिलेलेश्वासप्राण्याचेसरतां ॥ जायमृत्कपंथाक्षणमात्रें ॥ १ ॥ मगए
कश्वासराहीनइच्छिलें ॥ नजायरक्षिलेंकोणाचेनी ॥ २ ॥ कोठेंहीअस-
तांयमदूतनेती ॥ स्वपरांतवस्तिह्यणतीना ॥ ३ ॥ ऐसामृत्ककाळबळि
याकठीण ॥ देवाशींशरणगेल्याचुके ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेअंगेंब्रह्महे
तां ॥ सर्वकर्तव्यतापूर्णझाली ॥ ५ ॥

अभंग ८४

कांतापुत्रेंकोणीयेतीनासांगाती ॥ मात्ररडतातीप्राणजातां ॥ १ ॥ गोला-

(१८)

स्कृतअभंग.

ह्यणीनीयां आक्रंदतीभारी ॥ परीयमपुरीकोणयेतो ॥ २ ॥ हंसदास
ह्यणे तुझातूं एकला ॥ जाशीलया बोलासत्यमानी ॥ ३ ॥

अभंग ८५

प्राणजातां वेळीं होती ज्यायातना ॥ त्याचाभागीमना कोणीनाहीं ॥ १ ॥
तूजव्यथाहोतां टकमकापाहती ॥ परिसावडितीद्रव्यआधीं ॥ २ ॥ स-
र्वहानायेतां प्राणतुझाजातां ॥ उचलितिप्रेताअतिलखरें ॥ ३ ॥ हंसदास
ह्यणे मना कोणीनाहीं ॥ सांगाती हापाहीं अखेरीचा ॥ ४ ॥

अभंग ८६

उंचकरवासनेंमृदुआस्तरणें ॥ अथवाबिछानेंमोठमोठे ॥ १ ॥ सकळ
हीमनाराहियेलेंपरीं ॥ अंतीं नृणावरीशेजझाली ॥ २ ॥ श्मशानम-
हालीं प्राणीजेव्हांगोला ॥ मंचकिंनिजेलाचितेचिया ॥ ३ ॥ हंसदास-
ह्यणे कामिनीच्यास्थानीं ॥ आत्यारेनिदानीं गोव्यात्या ॥ ४ ॥

अभंग ८७

स्त्रियापुत्रेंदूरनिश्चयचिमना ॥ परीदेहयेनातुजसंगें ॥ १ ॥ देहहासां
गातीं स्मशानापावेतों ॥ पुढेंकोणयेतोसमागमे ॥ २ ॥ पतिव्रताकोणी-
निघनसेसती ॥ देहाचीसंगतीसदासर्वा ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे देहसाथी
जरी ॥ परीयमपुरीनयेमना ॥ ४ ॥

अभंग ८८

जन्मापासोनीयांमरणतोंबरी ॥ दुःखचिसंसारिंकरवनाहीं ॥ १ ॥ मध्यें
करववाटेपरीसर्वेआटे ॥ व्यभिचारउठेयेथेंऐसा ॥ २ ॥ ह्यणीनीयांनसे-
जेथेंव्यभिचार ॥ करवतेंसाचारमुख्यबापा ॥ ३ ॥ करवदुःखावीणकेव-
ळजेकरव ॥ आनंदओळखतोचि एक ॥ ४ ॥ तोशकूहआनंदकदांहीमि-
ळना ॥ अधिकाराचीनाहंसदासा ॥ ५ ॥

अभंग ८९

इहलोकजेसातेसापरलोक ॥ नेथेंहीबादेरवसारनाहीं ॥ १ ॥ निर्मळ-
दिसलाबहूकाळठेला ॥ परीतोसंचलानाशवंत ॥ २ ॥ ह्यणीनियोम-
नासुधारसपाना ॥ स्वर्गीच्याअंगनाइच्छूनये ॥ ३ ॥ पुण्यसरतांचि-
होतसेपतन ॥ कल्पांतीनासूनलोकजाय ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेएकनि

स्फुर अभंग.

(१९)

विकार ॥ ब्रह्मनूसाचारदुदधरी ॥ ५ ॥

अभंग ९०

कालसकळांशीं खायनिश्चयेसी ॥ येथेंसंदेहासी धरूनये ॥ १ ॥ भूमि
आपअग्रतेजवाद्युशून्य ॥ तिन्हीशक्तीगुणकाळरवाय ॥ २ ॥ चारीखा
णीवाणीनानाजीवयोनी ॥ वैकुंठादिनिन्हीलोकखाय ॥ ३ ॥ हरिहरब्र
ह्मायाेशीहीग्रासी ॥ उरैअविनाशीएकवस्तु ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेतें
तोआह्मीस्वयें ॥ आतांकोणाभयकृतांतानें ॥ ५ ॥

अभंग ९१

नरदेहाचेसंगती ॥ चुकवावीपुनराचती ॥ गर्भवासदुःखअति ॥ तु-
वांबहूभोगिलें ॥ १ ॥ कोणवेळयेतोकेसा ॥ याचानाहीरेभरवसा ॥
व्यर्थचाललीवयसा ॥ चित्तदेईयाबोला ॥ २ ॥ पक्षीदाहीदिशाजा
ती ॥ तेवीसकळविघडती ॥ गर्भोबिहूतविपत्ति ॥ होतांभाग्येंसर-
लासी ॥ ३ ॥ कोणीकोणानेंनहोय ॥ जायापुत्रबापमाय ॥ संगेंदेह
हीतो नये ॥ तुझातुजप्राणिया ॥ ४ ॥ व्यर्थइतरांचाविचार ॥ भावठे
वीं देवावर ॥ हंसदासह्यणेपार ॥ निर्धारबाहोशीळ ॥ ५ ॥

वैराग्यपरवेंचेसमाप्त.

भक्तिपरअभंग

अभंग ९२

श्रीमत्परब्रह्मसहुरुश्रीराम ॥ सच्चित्स्वरुधामसर्वाधार ॥ १ ॥ सर्वा-
धारपरीनवलावथोरी ॥ विषयोनिर्धारीनोहेकोणा ॥ २ ॥ नोहेको-
णामायाजीवेशासारीखा ॥ इतरांचालेखाकोणतेथें ॥ ३ ॥ तेथेंना
मरूपजाहालेंनसोनी ॥ परिपूर्णापणींनिर्मळतो ॥ ४ ॥ निर्मळतोम
नवाणीअगोचर ॥ जाहालासाकारभक्तांसाठीं ॥ ५ ॥ भक्तांसाठीं
झालाजलगारन्याय ॥ हंसकुलवर्यकृपासिंधु ॥ ६ ॥

अभंग ९३

रूपनामीहेपाहूनी ॥ राहेवेदरायमोनी ॥ मायभिवरावासिनी ॥ -

स्फुट अभंग.

विठाबाई वेंष्ठावी ॥ १ ॥ तेही वंदितसे भाळीं ॥ महेश्वरुचंद्रमोळी ॥
तया ल्हदय कमळीं ॥ ध्यान कोणाचें पाहा ॥ २ ॥ आत्माराम तोचि पूर्ण
॥ परब्रह्म आसुचें धन ॥ हंसवंशाचें भूषण ॥ दास अनन्य तेथें ॥ ३ ॥

अभंग ९४

दिव्यसिंहासनीं मूर्ति ॥ पाहतां सुखावली वृत्ति ॥ तोहासदुरुनिधान ॥ ति
हीं देवा ज्याचें ध्यान ॥ ध्र० ॥ १ ॥ ज्याचेवामांगिंचिल्लळा ॥ जोकां आनंद
पूतळा ॥ तोहासदुरुनिधान ॥ तिहीं ० ॥ २ ॥ सत्यसत्यसर्वाधार ॥ नामरू
पाचें जोसार ॥ तोहासदु० ॥ ३ ॥ वरा भयदानीं देखा ॥ हंसकुलभूषणस
खा ॥ तोहासदु० ॥ ४ ॥

अभंग ९५

देवराहानसे कोठें ॥ केवीं मजलागीं भेटे ॥ दुःखसकळ आटे ॥ केवीं सां-
गाजीस्वामी ॥ १ ॥ मीतरी केंचा असेकोण ॥ आलों पुढें केंगमन ॥ अनन्य
कां भिन्न ॥ निवडो निसांगावें ॥ २ ॥ अनन्यचिमीनिर्धार ॥ तरीहाकोणा
शीं संसार ॥ अनुभव होय थोर ॥ सरवदुःखाचामज ॥ ३ ॥ केवीं भगवं
ताची प्राप्ती ॥ मज घडेल निश्चिती ॥ चुके अधोगति ॥ कोणेपरी स्वामियां
॥ ४ ॥ नेणतमी पडला दास ॥ त्याशीं कराया प्रकाश ॥ समर्थ तूं हंस ॥ हे
शीसाच निश्चये ॥ ५ ॥

अभंग ९६

बुडाचें नावादे ज्याचे मानसीं ॥ तेणें दिननिशी एककीजे ॥ १ ॥ एककीजे तु
झे भक्तांची संगती ॥ तरींच संसृति हारे सारी ॥ २ ॥ सारीं सार आधीं सत्वंग
धरावा ॥ देव आकळावा भावभक्ति ॥ ३ ॥ भक्तीचिया बळें मायाक्षीण हो-
य ॥ तेणें ज्ञान सोयला भतसे ॥ ४ ॥ लाभती त्यामग श्रीगुरुचरण ॥ होय-
वाक्य ज्ञान अपरीक्षें ॥ ५ ॥ अपरोक्षमती तुझिया प्रसादा ॥ हंसदास स-
रासुरखरूप ॥ ६ ॥

अभंग ९७

रामराया तुज दीनाचें मागणें ॥ कृपाळें पुरविणें येव देची ॥ १ ॥ तुझे गुण
याचे कानीं निरंतर ॥ अन्यत्र बधीर मज करीं ॥ २ ॥ हाणाजरी कारे अन्या-
मागशीना ॥ तरी सांगा कोणा शरण जाऊं ॥ ३ ॥ वत्से कोठे जाचें धेनुशीं

स्फुट अभंग.

(२१)

त्यागूनी ॥ तुझियावांचुनी रामातेसें ॥ ६ ॥ हंसदास ह्यणे पुरवीहें आळ ॥ दा
ता वृंद्याळ रामराया ॥ ५ ॥

अभंग ९८

करुणा कीर्तन करारे हरीचें ॥ पावन श्रोत्यांचे कान करा ॥ १ ॥ करानिजवाचा
पवित्र कीर्तनें ॥ रोमांचस्फुरणें गुण बोला ॥ २ ॥ डोलवारे श्रोते कीर्तन आ
नदें ॥ नाम घोषळें दें वारं वार ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे करितां कीर्तन ॥ ध-
राभगवान वृंदचितीं ॥ ४ ॥

अभंग ९९

बोलेचाले हरि ॥ ज्याची कथा तोचि करी ॥ १ ॥ हीवोनिचां श्रोतावक्ता ॥
करि आपुली आपणा कथा ॥ २ ॥ विश्वरूप परिपूर्ण ॥ अवघा एकचि
नारायण ॥ ३ ॥ विनवीरमावल्लभदास ॥ अवघा हरीचा विलास ॥ ४ ॥

अभंग १००

रामरामवाणी ॥ जेथेंनिरंतर ध्वनि ॥ १ ॥ तोचिवाणी शीस्वरुर्ण ॥-
जाणा अन्यथा कुवर्ण ॥ २ ॥ नानाशब्द अलंकार ॥ रामनाम मंगलसू-
त्र ॥ ३ ॥ पूर्णसौभाग्य कुंकुम ॥ हंसकुल प्रभुचें नाम ॥ ४ ॥

अभंग १०१

कायते करावेसंपत्तीचे लोक ॥ जानकिनायक जेथें नाहीं ॥ १ ॥ जेथें-
नाहीं माझा श्रीरामसमर्थ ॥ त्याचें जिणें व्यर्थ कोटीगुणें ॥ २ ॥ को-
टिगुणें उणें जिणें त्यानराचें ॥ जानकीवराचें नाम नाहीं ॥ ३ ॥ नाम-
नाहीं मनीं ध्यानीं कीं कीर्तनीं ॥ त्या कांजननी प्रसवली ॥ ४ ॥ प्रस-
वली परी झाला भूमीभार ॥ दुस्तर संसार उलंघेना ॥ ५ ॥ उलं-
घेना एकारामनाभावीण ॥ रामदासरवुण सांगतसे ॥ ६ ॥

अभंग १०२

नाम घेतां उफराटे ॥ तरला वाल्हाकोळीनेटे ॥ १ ॥ केले भविष्यशत
कोटी ॥ रामनाम महिमा मोठी ॥ २ ॥ महाकवी झाला ॥ नामवाल्मी-
क पावला ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे मान्य ॥ एकानामेचि करून ॥ ४ ॥

अभंग १०३

नाम शक्ती बळें ॥ जळीं पाषाण तरले ॥ १ ॥ स्वयेंबुडती बुडवि

स्फुट अभंग.

ती ॥ तेचि नरती नारिती ॥ २ ॥ नाहीं देखिलें ऐकिलें ॥ नामें अघटित केले ॥
३ ॥ हंसदास ह्यणो महिमा ॥ काय बोळूं झाली सीमा ॥ ४ ॥

अभंग १०४

चेईयेई नारायणा ॥ उषा लागतें आंगणा ॥ १ ॥ घेई शीतळ उदक ॥ तुझें-
कोमे जलें मुख ॥ २ ॥ पुत्रमिषें नाम स्मरला ॥ अजाभिळ पावन झाला ॥ ३ ॥
हंसदास ह्यणो किती ॥ सांगूं नामाची होख्याती ॥ ४ ॥

अभंग १०५

रामकृष्णा हरि अखंड उच्चारी ॥ ज्याची वैखरी तो चिधन्य ॥ १ ॥ मग त्याचा
वर्ण असो कोणताही ॥ आश्रमही पाही नयासाची ॥ २ ॥ नरकिंबानारी अ-
सोचू दबाळ ॥ वाचे सर्व काळ रामकृष्णा ॥ ३ ॥ त्याची चित्त शकूही सहजी चघ-
डे ॥ स्थिर हिरो कडे चित्त होय ॥ ४ ॥ हंसदास ह्यणो राहीं दोषीं शून्य ॥ ह्यण
तां गमकृष्णा हातीं मोक्ष ॥ ५ ॥

अभंग १०६

रसाचे सेवनीं जैसें आम्रफळ ॥ फलभके वळ सकळांशीं ॥ १ ॥ तैसें सर्व व-
र्णा श्रीहरिचें नाम ॥ असे हो सकुगम अमोलचि ॥ २ ॥ तरीं आतां उठा घ्यारे
टाळवीणा ॥ वाचे रामकृष्णा स्मराभावे ॥ ३ ॥ हातीं चिपोढीया पायींचाळ उ-
डी ॥ सोनियाची घडी हंसदासा ॥ ४ ॥

अभंग १०७

किती सांगणें तुझासी ॥ यारे संत पाया पाशीं ॥ १ ॥ पाय ऐशीयाचे धरा ॥ जे
णों राम येइल घरा ॥ २ ॥ संत रूपे नें ताकाळ ॥ बहुतां भेट लागो पाळ ॥ ३ ॥
केशव ह्यणो सत्यदसेवा ॥ रामहृदयीं कवळुन ठेवा ॥ ४ ॥

अभंग १०८

पदरजाची हे थोरी ॥ झाली पाषाणाची नारी ॥ १ ॥ गेला अंतक भगिनी ॥
वसुदेव हा तरोनी ॥ २ ॥ नवल पायांच्या सेवेचें ॥ भाग्य पाहाल क्षुमीचें ॥ ३ ॥
हंसदासा श्रीगुरुपद ॥ सेवा फळ लाब्रह्मानंद ॥ ४ ॥

अभंग १०९

यमुनेचें जबरुडी देवपा गं ॥ प्राणी होउनीयां भुललां कैसें ॥ १ ॥ कैशी झा
ली गति कोठें गेली मति ॥ सांगू तरी किती बेंक तुझा ॥ २ ॥ तुझी कापाडोळा

नकरारेचेथें ॥ चालाभक्तिपंथेंसंतसंगीं ॥ ३ ॥ संतसंगधराहिन आपुलें क
रा ॥ स्फुरवरूपतरासंसारुहा ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणे जीवनाजीवन ॥ देवाचे-
चरणदटधरा ॥ ५ ॥

अभंग ११०

नामगायसदानित्यनिरंतर ॥ तेवाणीसाचारधन्यधन्य ॥ १ ॥ धन्यतें शरीर
धन्यतोचिनर ॥ भस्मले डोंगरपातकाचे ॥ २ ॥ भस्मशालें महाकाळकूरविष-
॥ गेलीवें कुठासकुंटणीते ॥ ३ ॥ कुंटणीपावन तरला अजाभिळ ॥ प्रल्हाद
हीबाळदैत्यकुळी ॥ ४ ॥ कुळशी कांहींनामाशींनलगे ॥ हंसदाससांगेस
त्यसत्य ॥ ५ ॥

अभंग १११

नाहींभक्तिनाहींप्रेम ॥ नाहींनिष्ठानाहींनेम ॥ १ ॥ नाहींसंतांचीसंगती ॥
नाहींशुद्धचित्तोरुत्ति २ नाहींभजन अर्चन ॥ नाहींजपज्ञानध्यान ॥ ३ ॥
नाहींनिष्कामाचेंकांहीं ॥ बुडतादी प्रायाडोहीं ॥ ४ ॥ हंसदासाऐसेजन
॥ जीतप्रेताचेसमान ॥ ५ ॥

अभंग ११२

तोचिभाग्यवंत ॥ रामपदींशरणागत ॥ १ ॥ केलेंकायावाचामन ॥ स्वयें
श्रीरामाअर्पण ॥ २ ॥ धन्यमातातेपवित्र ॥ प्रसवलीऐसापुत्र ॥ ३ ॥ हंस
दासह्यणेगति ॥ त्याचीघडतांसंगती ॥ ४ ॥

अभंग ११३

रामकृष्णमूर्तिपूजाव्या आदरें ॥ नानाउपचारेंकरोनियां ॥ १ ॥ गंधपुष्प-
माला धूपदीपस्वाद्य ॥ अर्पणेंनेचेद्युत्प्रेमचित्तें ॥ २ ॥ त्रयोदशगुणीतांबू
लसुंदर ॥ आर्धेनभस्मजर अतिपीति ॥ ३ ॥ दक्षिणेवरुनि व्हावीप्रदक्षि
णा ॥ मंत्रपुष्पमनापासो नियां ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणेपूजासर्वदेव ॥ ना-
णाभेदभावकदामनीं ॥ ५ ॥

अभंग ११४

माथल्लङ्घकरां ॥ लोळेंसंतचरणावरी ॥ १ ॥ धरींदटभावपार्थी ॥ रा
कीं त्वेकल्यसर्वही ॥ २ ॥ निःसंदेहहोशीलीन ॥ संतीं अनन्यशरणासु
॥ हंसदासह्यणेह्य ॥ ह्यणीपुरनीयथार्थ ॥ ४ ॥

अभंग ११५

तुज आवडेते आवडो त्याजीवा ॥ देईगुरुदेवाइतुकेचि ॥१॥ नावडेजेतु
जनकोत्याचीप्रीती ॥ येवढीचिनंतिगुरुनाथा ॥२॥ नामरूपींप्रेमअसे-
लराखणें ॥ तरीतूजविणेंनसोकोडे ॥३॥ हंसदासह्यणेनामरूपतुझे ॥
मानितोंमीमाझेनिजसार ॥४॥

अभंग ११६

देवजोडेतरीसखासीअव्हेरा ॥ अपरिशरीरादेवकाजीं ॥१॥ निशिदि-
नींचिंताकरारेदेवाची ॥ नद्वारेपडोंचिउणीवता ॥२॥ सांडामाघबापबंधु
विघ्नकर ॥ परीगुरुवरआधींजोडा ॥३॥ हंसदासह्यणेगेलाजावोप्राण ॥
सहुरुनिधानसखाजोडा ॥४॥

अभंग ११७

मातानिघकेलीराज्यहीत्यागिलें ॥ भरतेंजोडिलेंरामराया ॥१॥ प्रल्हादें
पिनियामृत्युस्वीकारिला ॥ परीजोडियेलानारायण ॥२॥ विभीषणेंबंधु
सोडियेलाखळ ॥ श्रीरामनिर्मळसखाकेला ॥३॥ हंसदासातैसेंनहोतां
निर्वाण ॥ गुरुभगवानओळेचिना ॥४॥

अभंग ११८

सगुणकीर्तनसप्रेमकरावें ॥ देवाआळवावेंभक्तिभावें ॥१॥ वर्णावींभूष
णेंप्रतापमहिमा ॥ ध्यानींपरमात्मा लक्ष्मोनियां ॥२॥ श्रुतिआणिस्मृति-
तेवींनानायुक्ती ॥ मुख्यअनुभूतीकथाव्हावी ॥३॥ हंसदासह्यणेकीर्त
नत्यानांव ॥ संदेहहावावहोयजेथें ॥४॥

अभंग ११९

सरखदुःखअसोअवस्थाभलतेशी ॥ नाह्याशीसोडूंनये ॥१॥
नामगातजावेंसर्वदादेवाचें ॥ सर्वकाळवाचेअहिर्निशीं ॥२॥ नामगा-
यसदाधन्यनेवैस्वरी ॥ पानकावोहरीहोनअसे ॥३॥ हंसदासह्यणेना
माचामहिमा ॥ जाणनातीब्रह्माशिवविष्णु ॥४॥

अभंग १२०

सद्गुरुदेवाचीनिशिदिनींसेवा ॥ केळीयाहोजीवसह्यधान ॥१॥ आपु-
ल्लिभाकरापाचेंअंतर ॥ परीनिरंतरव्हावेंनेथें ॥२॥ अहंकाराचेंलो

भनयेकामा ॥ पुत्रवित्तरामाकोणपाड ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे कायावाचामने
॥ सडुरुसेवनेसेव्यहोय ॥ ४ ॥

अभंग १२१

सर्वस्वाचीहानिहीवीझालीनरी ॥ यरोपुत्रनारीसूनकन्या ॥ १ ॥ अथवाअ
सनांतूदतयापडो ॥ मायबापरडोकरवेनावे ॥ २ ॥ पत्करलाप्राणकैसाही-
गेलिया ॥ परीदेवरायातूदनहो ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेदेवींसरखऐसें ॥ झा
ल्यासाधतसेसर्वकाहीं ॥ ४ ॥

अभंग १२२

प्राणावरीप्रीती ॥ ऐशीदेवींघडोभक्ति ॥ १ ॥ हेचिआवडोयामना ॥ देवा
इतुकीप्रार्थना ॥ २ ॥ होनांतुणाभावी ॥ प्राणतक्काळहाजावो ॥ ३ ॥ हंसदा-
सींरुपाझाली ॥ देवेंआळीपुरविली ॥ ४ ॥

अभंग १२३

द्रौपदीचागडी ॥ सभेपुरवोनीलुगडी ॥ १ ॥ करीलज्जासंरक्षण ॥ अप-
मानोनीदुर्जन ॥ २ ॥ ऐसाबडिवारभक्तीचा ॥ रावानिहींलोकींसाचा ॥ ३ ॥
हंसदासह्यणेभक्ती ॥ गेलाधाऊनमध्यराती ॥ ४ ॥

अभंग १२४

भक्तिचियाबळे ॥ रवायभित्तिणीचींफळे १ लाजेनाचिकण्यारवातां ॥ देव
भावनेचाभोक्ता ॥ २ ॥ स्मरतांचिउठाउठी ॥ धाविंनलागजासाठीं ॥ ३ ॥ हं-
सदासह्यणेभक्ति ॥ रक्षीदारदिनराती ॥ ४ ॥

अभंग १२५

देवसरवाज्याचा ॥ अवघाभारदेवात्याचा ॥ १ ॥ होयसंकराविभागी ॥ दे
वत्याचेस्वयेअंगीं ॥ २ ॥ जळूपांडवलागले ॥ हारेविवरारक्षिले ॥ ३ ॥ हं-
सदासह्यणेसोशी ॥ अंबरिषीचेजन्माशी ॥ ४ ॥

अभंग १२६

मजज्ञानभक्तीयेदेहींअधिकार ॥ नस्तांजन्मांतरदेशीदेवा ॥ १ ॥ जरीन
रीदाराधननद्यासुक्ति ॥ द्यावासीतापतिसंतसंग ॥ २ ॥ इतुकेंमागतींकरि
तोविनवणी ॥ अन्यचापपाणीकांहींनको ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेअसनांअ
धिकार ॥ नलावाउशीरखराकरा ॥ ४ ॥

होतारोरीचा सवदा ॥ काशाउधारीचा धंदा ॥ १ ॥ इच्छावाकांजनांतरीं ॥
 चौचिदेहीं लाभजरी ॥ २ ॥ साताशताचा विचार ॥ हातो अवघाउ-
 द्दार ॥ ३ ॥ हंसदासयागेचिना ॥ श्रीकसांडोनीसिद्धाचा ॥ ४ ॥

अभंग १२८

हैतधरोनीपुदारा ॥ सीतावराताकलों ॥ १ ॥ नेथें मूर्खपण झालें ॥ सुख
 केलें उफारतें ॥ २ ॥ शिवशिवमहादोष ॥ विषयविषय्यालों मी ॥ ३ ॥ आ-
 तां मरतो अनंता ॥ सीताकांतासुधाद्या ॥ ४ ॥ जानकीरमणा ॥ क्षमाप्रा-
 र्थनाचूक ॥ ५ ॥ हंसदास बहु अन्यायी ॥ बाळ आईतूं माझी ॥ ६ ॥

अभंग १२९

कांता पुत्रादिक माझे ॥ उगें ओझें वाहिलें ॥ १ ॥ कोणी नव्हे चिकोणाचें ॥
 आतां साचें कळलें ॥ २ ॥ सकळ सुखाचे सांगाती ॥ कोणी नव्हे ती दुःखा-
 चे ॥ ३ ॥ तरोविभागी पापाशीं ॥ कोण कैशीं होतील ॥ ४ ॥ वाल्मीकाची
 पूर्वकथा ॥ ठाचीचिना आठवली ॥ ५ ॥ आतां सोडवा सोडवा ॥ रामाचा
 वालो करी ॥ ६ ॥ हंसदास बहु अन्यायी ॥ बाळ आईतूं माझी ॥ ७ ॥

अभंग १३०

कांहीं पुण्याचा उभारा ॥ झालों सामोरातुशीं ॥ १ ॥ परिहैत भावतेला ॥ न
 कळे तुला भेटावें ॥ २ ॥ आतां विनंती चरणा ॥ नारायणा सांभाळों ॥ ३ ॥
 नको नको तुशीं हैत ॥ हेनि हेत पुरवीं ॥ ४ ॥ पूर्वनाठवीं मानसीं ॥ तृषी के-
 शी प्रार्थना ॥ ५ ॥ हंसदास बहु अन्यायी ॥ बाळ आईतूं माझी ॥ ६ ॥

अभंग १३१

धन्य पुण्याई फळली ॥ कृपाकेली श्रीरामें ॥ १ ॥ होतो पुढती सामोरा ॥
 सीतावरा भेटलों ॥ २ ॥ भेटलों मी ऐसा ॥ आपीं जैसा तरंग ॥ ३ ॥ हरप
 लें हैत ॥ अवधीमातर बुंदली ॥ ४ ॥ हंसदास ह्याणे धन्य ॥ स्थिति ज्ञान
 भक्तीची ॥ ५ ॥

अभंग १३२

धन्यतयाची जननी ॥ लागले जे भगवद्भजनीं ॥ सत्यसार्थकताजनीं
 ॥ तेहीं केली विचारें ॥ १ ॥ त्याची कायवर्णु थोरी ॥ देवतयाचा कैवारी ॥

स्वयें होउनी उतरी ॥ पारभवसिंधूच्या ॥ २ ॥ बहूजन्माचे शोबटीं ॥ जेणें
बुके आटा आटी ॥ तोहानरदेह भेटी ॥ करीनेटीं भगवंतीं ॥ ३ ॥ महानप
सांठवण ॥ लाभलें कीं मनुष्यपण ॥ परीकों बडियारत्न ॥ तेंसें मूर्खीनें
काय ॥ ४ ॥ हंसदासह्यणे निधि ॥ नरदेह महासिद्धि ॥ येथें चुकलिया
बुद्धी ॥ नीचयोनी मागुती ॥ ५ ॥

अभंग १३३

श्रवणकीर्तन नामसंकीर्तन ॥ पदाज्जसेवन श्रीगुरूचें ॥ १ ॥ अर्चनबंदन
दास्यसरख्यपूर्ण ॥ आत्मनिवेदन नचवें तें ॥ २ ॥ ऐसें नवविधाभजन क
रितां ॥ मुक्ति सायुज्यतायेचि देहीं ॥ ३ ॥ हंसदासा आत्मनिवेदन झालें
॥ करणें संपलें अवघेंचि ॥ ४ ॥

इति भक्ति पर अभंग समाप्त.

करुणा पर.

तुमचे भेटीची मजबहू आस ॥ तुह्यी तो उदास मजविशीं ॥ १ ॥ परीहें उ
चीत मोहे जीबीदासी ॥ भेटालखरें मशीं घेवोनियां ॥ २ ॥ लागले तिडोळे-
तुझे वाटे कडे ॥ आंवरें नारडें कायकरूं ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे ओढोनी आ-
णावें ॥ किती तरी देवें याचि वेळे ॥ ४ ॥

अभंग १३५

असोनीयां तूझी अंतरांत वस्ती ॥ नये का कुलती केशी माझी ॥ १ ॥ कंठ
शोषझाला आक्रोश करीतां ॥ किती होपाहतां अंतमाझा ॥ २ ॥ प्रगटोनी
खरें कराशांत वन ॥ बोधामृतपान देवोनियां ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे झाला
अनुताप ॥ आतां सोडा कोप अवघाचि ॥ ४ ॥

अभंग १३६

पदरिं घेउनीं अंगीकार केला ॥ आतां कारुसलां गुरुराया ॥ १ ॥ परीहें ब्री
दाशीं नोहे जीउचिन ॥ गवें मी समस्त काय सांगूं ॥ २ ॥ एकविष्णू महद्
ताचे ही स्वामी ॥ भूतपतितुह्यीं वेदमान्य ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे असोनी-
यां ऐसें ॥ मजविशीं कैसें झालें नेणों ॥ ४ ॥

अभंग १३७

कैसेतरी आह्यी ह्यणवितो तूझे ॥ तरीमाझे ओझे तूज आहे ॥ १ ॥ सांभा
ळूनि ब्रीदाउद्धरीं आह्याशीं ॥ उचित तुह्याशीं हेचि आतां ॥ २ ॥ मागे पुढें
आनां न पाहतां कांहीं ॥ मेळवोनी घेई निजरूपीं ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे देणे
घेणे खरे ॥ यथार्थ चतुरें द्यावें घ्यावें ॥ ४ ॥

अभंग १३८

प्रपंचाचें दैन्य भाळूना तूजशीं ॥ एक अविनाशी ठाव देई ॥ १ ॥ सत्याचा अ
भिमान तुह्या असे जरी ॥ तरी हें निहरी करणें लागे ॥ २ ॥ जीवें भावें आ-
ह्यी आलों शरणागत ॥ करावें स्वहित आसुचें हें ॥ ३ ॥ तुह्या दीनानाथ-
परमळ पाळ ॥ आसुचा सांभाळ करावा जी ॥ ४ ॥ हंसदास ह्यणे भक्तांनि
जडेवा ॥ द्यावा गुरुदेवा किती स्तवूं ॥ ५ ॥

अभंग १३९

कधीं मज बरी तुह्यी करा दया ॥ सांगा गुरुराया पुसतसें ॥ १ ॥ तुह्या आ
ह्या भेद नसोनीयां सुळीं ॥ करावी जीरवी कास घासी ॥ २ ॥ आह्या सर्व-
ठावें काशा लपंडाव ॥ इतरां हे माव दाखवावी ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे घर भे
दू आह्यीं ॥ ठकविल्या तुह्यीं ठकोंचिना ॥ ४ ॥

अभंग १४०

गुरुराया तुझी कीर्ति ॥ गर्जताती वेदश्रुति ॥ १ ॥ त्याशीं शून्य कांपडिलें
॥ मज विशीं कैसें झालें ॥ २ ॥ देवा अन्यायी मीरवरा ॥ परी तुझा कीं दाना
रा ॥ ३ ॥ हंसदासा उपेक्षणे ॥ देवा तुझ्या ब्रीदाउणे ॥ ४ ॥

अभंग १४१

अहो पर्वत पाषाण ॥ माझे तुह्यासी नमन ॥ १ ॥ करितो मी विनवणी
॥ सांगा कोठें मोक्षपाणि ॥ २ ॥ जरी असे लपाहिला ॥ वंचून का बोला
बोला ॥ ३ ॥ दावा दावा हो गुरुमूर्ति ॥ सनातन स्वयं ज्योति ॥ ४ ॥ घावें-
पावें गुरुमाये ॥ प्राणचाळिला निश्चयें ॥ ५ ॥ हंसदास ह्यणे देवा ॥ अं-
न किती रे पाहावा ॥ ६ ॥

अभंग १४२

समाहृष्या धांवा धांवा ॥ मज सद्गुरु भेटवा ॥ १ ॥ ब्रह्मा विष्णु उमापति ॥

स्फुट अभंग.

(२९)

॥ भेदावाजी गुरुमूर्ति ॥ २ ॥ कारेगणपती चेशीना ॥ गुरुमजदाविशिना
॥ ३ ॥ नकानका पाहूं अंत ॥ हंसदासाचा प्राणांत ॥ ४ ॥

अभंग. १४३

सूर्यचंद्रतारांगणा ॥ अभिवंदनचरणा ॥ १ ॥ सांगासांगा होश्री गुरु ॥
कोठें असे करुणा करु ॥ २ ॥ माझी गुरुमायमज ॥ जरी भेटवाल आज ॥
३ ॥ तरी उतराची तुझ्याशी ॥ कायावाचादि मनेशी ॥ ४ ॥ हंसदास बहु
बाहे ॥ धांवे देवालवलाहे ॥ ५ ॥

अभंग. १४४

नित्यसुक्तिहरिहरा ॥ तुझ्या कृपेने गुरुवरा ॥ १ ॥ गुरुसाकाराचा चुन ॥
तेथें प्रकटिलें ज्ञान ॥ २ ॥ तैशी मज अंतर्गामी ॥ राहोनीयां कृपास्वामी
॥ ३ ॥ करावयाशी रच्छितां ॥ किंवा कैसे गुरुनाथा ॥ ४ ॥ आतां असो-
बोळूंकित्ती ॥ हंसदासाधराहातां ॥ ५ ॥

अभंग. १४५

एकटपणाचें सरवहोनें तूज ॥ तरीकां हो मज निवडिलें ॥ १ ॥ निवडोनीं
मशीं खेळखेळलाशी ॥ सांडोनीयां जाशी आतां मज ॥ २ ॥ बाहिलीया
आतां मानितोशी त्रास ॥ नवलमनास हेचि वारे ॥ ३ ॥ आसुचिया हां-
के कंठाळला असा ॥ तरी हंसदासा ऐक्य करा ॥ ४ ॥

अभंग. १४६

पाषाणाशीं तेंकी ॥ गुरुह्यणोनी मस्तकीं ॥ १ ॥ गुरुबुद्धि भेटूं जाय ॥ र
क्षपाहतां अदूय ॥ २ ॥ लाया आपुली पाहतां ॥ स्वामी आला वारे चिता
॥ ३ ॥ ह्यणुन घालीन मस्कार ॥ नदेखतां रडेफार ॥ ४ ॥ हंसदासाशीं जा
गृती ॥ ऐसा छंद गुरुमूर्ति ॥ ५ ॥

अभंग. १४७

विश्वचक्षु ह्यणविशी ॥ कारें आंधळा झालाशी ॥ १ ॥ सर्वसाक्षी गान
श्रुति ॥ लाजनये कैसी चित्तीं ॥ २ ॥ सूक्ष्म पाहातोशी मलें ॥ मज वि
शीं डोळे गेले ॥ ३ ॥ आतां खरे पाहाशीना ॥ तरीं ऐकें नारायणा ॥ ४ ॥ हं
सदास ह्यणेशून्य ॥ तुझ्या ब्रीदाशी घालीन ॥ ५ ॥

अभंग. १४८

(३०)

स्फुट अभंग.

मुंगीचे अंतरां ॥ जो जो विचार श्री हरि ॥ १ ॥ जाणतो शीपरात्यरा ॥ मजवि
शीकां बहिरा ॥ २ ॥ अरे तुज काय झालें ॥ बौद्धरूप कांधरिलें ॥ ३ ॥ माझी
नायकशीस्तुती ॥ तुज काय झाली गती ॥ ४ ॥ आतां नायकशी देवा ॥ तरी
विचार ऐकावा ॥ ५ ॥ हंसदास ह्यणेशून्य ॥ तुझ्याब्रीदाशीं घालीन ॥ ६ ॥

अभंग. १४९

नाहीं केली तुझीस्तुती ॥ गुरुरायासीतापती ॥ १ ॥ नाहीं चर्षियेले गुण ॥
असोनी तूं सनातन ॥ २ ॥ अन्यथा म्पो उच्चारिलें ॥ देवावेदाशीं निंदिलें
॥ ३ ॥ ऐसाहीन हंसदास ॥ पावन तूं पतितास ॥ ४ ॥

अभंग. १५०

नाहीं पाहिलें मुरारी ॥ रूपतुझे डोळे भरी ॥ १ ॥ संत तू झिया विभूति ॥
न देखिल्यासीतापती ॥ २ ॥ गुरु रूप घेतां दिठी ॥ नेत्र दडपिले बोरीं ॥
३ ॥ जें सा निधि रूष्टियेतां ॥ डोळे झांकिजे अनंता ॥ ४ ॥ हंसदास अति
हीन ॥ गुरु तूं पतीत पावन ॥ ५ ॥

अभंग. १५१

मन अन्यासी हें चिंती ॥ तूज वांचोनि श्री पति ॥ १ ॥ तरी पत्नो नरकांत ॥
कल्प होता ही अनंत ॥ २ ॥ जेव्हां सोडिल हें नाना ॥ तेव्हां काढी नाराय
णा ॥ ३ ॥ ऐशी प्रतिज्ञा हे माझी ॥ सत्यसत्य आणतुझी ॥ ४ ॥ धावें पा
वें नारायणा ॥ हंसदासाच्या जीवना ॥ ५ ॥

अभंग. १५२

आतां माझा कीती पाहतोसी अंत ॥ असशी समर्थ त्रैलोक्यांत ॥ १ ॥
त्रैलोक्याचा आदिनाथ तूं सकळांचा ॥ बडिवारवाचा वेदगाती ॥ २ ॥
परिगातां गातां तेही मी नाबळे ॥ तेथे मी केतुलें मतिमंद ॥ ३ ॥ हंसदा
स ह्यणो पतीत पावना ॥ उद्धरावें दिनाचि नंति हे ॥ ४ ॥

अभंग. १५३

अरूप अनाम मुळी निरायव ॥ स्वयें स्वयमेव निर्विकार ॥ १ ॥ तेथेना
थीलिया उपाधीने दोन ॥ जीवशीव भिन्न भेदकेले ॥ २ ॥ माजी जीव
कोरी ठरलों जी आही ॥ नित्य मुक्त तुझीं शिवझालां ॥ ३ ॥ हंसदास
ह्यणो आतां धनीपण ॥ सांभाळोनी दीन उद्धरावें ॥ ४ ॥

स्फुटअभंग.

(३१)

अभंग. १५४

समानचितुह्या आह्याभांडवल ॥ मायेचेंकवटाळ बंधसुक्त ॥ १ ॥ परी
तुमचा आह्यानुलंघितां मान ॥ अनन्यशरण आलों असों ॥ २ ॥ तरी-
समजुनि बरें अंतरांत ॥ करावें उचितसाजे ऐसें ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणे
जीवाचें कल्याण ॥ कराशिवपणतरी तुह्यां ॥ ४ ॥

अभंग. १५५

तूजभेटलीया झाले बहूदिन ॥ कांहीं वर्तमान कळेचिना ॥ १ ॥ कळे-
चिनावृत्तसांगे नाहीं कोणी ॥ तुझीमातकर्णी पांडुरंगा ॥ २ ॥ पांडुरंगा
तुजअसेलवाटलें ॥ मोहमया झालें चित्तमग्न ॥ ३ ॥ मग्नपरी नाहीं-
आसक्त हें मन ॥ तूचिनारायणयेथें होतां ॥ ४ ॥ हंसकुलप्रभू सरव-
रूपऐसा ॥ कोदेंही असतां आनंदचि ॥ ५ ॥

अभंग. १५६

माझे मन जैसें आहे तूजकडे ॥ तुझे मजकडे तयसेंचि ॥ १ ॥ ह्यणोनी
यांबापापंढरीच्यानाथा ॥ तूवांलेखदूतां धाडिये लें ॥ २ ॥ तेंणेंकश्चि-
येलेसकळही वृत्त ॥ सरवावलेचि तेंणेंमाझे ॥ ३ ॥ अवधारीं भाव
माझापान्दुरंगा ॥ बहूनामीजगामाजी तूचि ॥ ४ ॥ हंसकुलप्रभु अभं-
गभरला ॥ वियोग उरलानाहीं नाहीं ॥ ५ ॥

अभंग. १५७

गुप्तश्रीमंतीचीगोडी ॥ केलीसंपत्तिकाउपडी ॥ याचकांच्याकोडी ॥ आ-
ल्याबहूधांवीनी ॥ १ ॥ जेंजेयाचकमागती ॥ तेंतेद्याचेंसत्वरगती ॥ न
देतांफजिती ॥ देवातुमचीहीईल ॥ २ ॥ बहूयाचकतुसकेले ॥ आह्यां
आहेजीऐकिलें ॥ आतां कांलाविलें ॥ मुक्तद्वार आपुलें ॥ ३ ॥ याचक
उरलेबहुत ॥ तुह्यां धरिलासेएकांत ॥ कायजीउचित ॥ तुमचियाब्री-
दाहें ॥ ४ ॥ हांकामारोनिथकले ॥ सकळयाचकपरतले ॥ कोणीनाहीं-
उरलें ॥ अवघें झालेंनिवांत ॥ ५ ॥ ह्यणुनमुक्तकेलेंद्वार ॥ तंचतो हंसदा-
ससमोर ॥ पाहोनि साचार ॥ तूसकेलासर्वस्वें ॥ ६ ॥

अभंग. १५८

देवाशिपालीशीणली ॥ वाणां जेव्हापरुडही ॥ १ ॥ आतां देवा अ

(३२)

स्फुट अभंग.

त ॥ प्राणचाली लेनेमस्त ॥ २ ॥ ऐसें बोलो नीलबलाह्यां ॥ हाकिये ली
भूमी काया ॥ ३ ॥ होतां इतुके सखर ॥ खळबळलें निर्विकार ॥ ४ ॥ जल
गारेचे समान ॥ प्रगटलानारायण ॥ ५ ॥ बोले आलों रेमी आलों ॥ हं-
सदासाप्रगटलों ॥ ६ ॥

अभंग. १५९

आह्या अपराधी अपराधी ॥ आह्या नाहीं हट बुद्धी ॥ १ ॥ माझे अन्या
य अगणित ॥ कोणकरी लगणित ॥ २ ॥ मज सर्वस्वें पाळावें ॥ बहुमी-
नी सांभाळावें ॥ ३ ॥ माझी वार्ड करणी ॥ रामदास लोटांगणी ॥ ४ ॥

अभंग. १६०

वेडीं बांकुडीं उत्तरें ॥ जरि बोललों लें कुरें ॥ १ ॥ तरीतयाचें कौतुक ॥ मा-
नी जननी जनक ॥ २ ॥ प्रतिनिधि आपुला ॥ जाणोनी सरखावती बोला
॥ ३ ॥ हंसदासाचे सज्जन ॥ संतनुही तैसे पूर्ण ॥ ४ ॥

करुणा पर अभंग समाप्त.

उपदेश पर.

अभंग १६१

कुटंबाचा दास ॥ अंतरला देवाजीस ॥ १ ॥ अहो एका कामासाठीं ॥
गेल्या जन्माच्या कोटी ॥ २ ॥ जातां वधसा निघोन ॥ पुढें ठाकलें स्म-
शान ॥ ३ ॥ कोणी येई चिनासंगें ॥ एकलें चि जावें लागे ॥ ४ ॥ हंसदा-
सहाणें तरी ॥ कोणविभागी यमपुरीं ॥ ५ ॥

अभंग. १६२

सद्गुरु देवाशीं आवडे मानसीं ॥ क्रियाव्हावी तैशी आपुली ही ॥ १ ॥
तेणें सरव्य घडे गुरुदेव जोडे ॥ शीघ्रचि आतुडे निजसरव ॥ २ ॥ जन्म
दुःखनासे आनंद उल्हासे ॥ सकळ निरसे भेदमान ॥ ३ ॥ हंसदास हा
पै शकून सरव्य होतां ॥ जीवहोय स्वतां ब्रह्मरूप ॥ ४ ॥

अभंग १६३

मीपण करतां ॥ परब्रह्मीं अनन्यता ॥ १ ॥ मग असो भलता कोणी ॥

स्फुट अभंग.

(३३)

स्थिति अधीकनाउणी ॥ २ ॥ भेद निरासे प्रतिबिंबा ॥ सहजी ऐक्यता
तेबिंबा ॥ ३ ॥ नाहीसा नशोरभेद ॥ हंसदासा एकपद ॥ ४ ॥

अभंग. १६४

वृत्तीवीणज्ञान ॥ तेचि पूर्णसमाधान ॥ १ ॥ ध्याता ध्यानपुढें दिसे ॥
सिद्धदशा हे अशेषें ॥ २ ॥ परीहें दृढव्हावें मनीं ॥ स्मरविस्मरावांचो-
नी ॥ ३ ॥ हंसदास होय पूर्ण ॥ कीजे तो वरीसाधन ॥ ४ ॥

अभंग. १६५

माये भलविलें ॥ सत्यपरीमिथ्या झालें ॥ १ ॥ तथाकरीजे निरसन
॥ तेचि वेदांत श्रवण ॥ २ ॥ केले स्वरूपीं निश्चळ ॥ हरपली तळमळ
॥ ३ ॥ देहप्रारब्धासों पिला ॥ हंसदास पूर्ण झाला ॥ ४ ॥

अभंग. १६६

दृश्यहें सांडुनी ॥ भास अवघा ओलांडुनी ॥ १ ॥ व्हावें शून्यापैलीक
डे ॥ तेव्हां अभिन्नता जोडे ॥ २ ॥ घेत अनुभववृत्ति ॥ ज्याचा स्वयें तो
चिन्मूर्ती ॥ ३ ॥ हंसदास ज्ञानोत्तरीं ॥ सिद्धपणें भक्तिकरी ॥ ४ ॥

अभंग. १६७

सुरव्यदेव ओळखावा ॥ ठावसत्याचा शोधावा ॥ १ ॥ निवारीजे भू-
तबाधा ॥ हें तच्छेदाची आपदा ॥ २ ॥ जाणिजे आपणा ॥ हेचि ज्ञाना-
ची लक्षणा ॥ ३ ॥ भज्यभजकमेळन ॥ हंसदास ह्यणो ज्ञान ॥ ४ ॥

अभंग. १६८

सर्ववर्णाशीं ब्राह्मण ॥ गुरुवेदाज्ञाप्रमाण ॥ १ ॥ कर्मभ्रष्टही अशि-
ला ॥ तरी पाहिजे वंदिला ॥ २ ॥ कायबाणूं थोरपण ॥ विष्णुमिरवी
भूषण ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे धरी ॥ अवताराशी शरीरीं ॥ ४ ॥

अभंग. १६९

भलती याही वर्णा ॥ शब्दज्ञाना अधिकार ॥ १ ॥ तोचि माझ्या मीतया
चा ॥ देववाचा सांगत ॥ २ ॥ आत्मज्ञानालागीं ॥ कांहीं तुळेचि नाज-
गीं ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे किती ॥ सांगूं ज्ञानाची महंती ॥ ४ ॥

अभंग. १७०

ब्रह्मकर्मव्हावें विधीनें निष्काय ॥ दयादानधर्मं शक्त ॥ भक्ति ॥ १ ॥ संताची संग

(३४)

स्फुट अभंग.

वावलीकन ॥ साधावातोपूर्ण अनुताप ॥ २ ॥ यज्ञयागतीर्थव्रतक्षेत्र-
वास ॥ विषयीं उदासराहिजेतें ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेवर्णाश्रमधर्में ॥ चालो
नीयां नेमें शकूह्वावें ॥ ४ ॥

अभंग. १७१

अविनाशतेचिधराअंतरांत ॥ नामरूपाप्रतनिषेधुनी ॥ १ ॥ नीहेदृश्य
भाससकळादेख्यो ॥ स्वयेंपाहोंनेणेंपरीआहे ॥ २ ॥ हंसदासह्यणेआ
पुलेंतेंरूप ॥ अनंतअमुपवेदसांगे ॥ ३ ॥

अभंग. १७२

मायामिथ्यापाप ॥ सत्यब्रह्मपुण्यरूप ॥ १ ॥ पापओसरोनीगेलें ॥ अ-
वघेंपुण्यचिउरलें ॥ २ ॥ निःसंदेहस्वये ॥ पापभस्मलेंयान्याये ॥ ३ ॥
हंसदासजागाझाला ॥ हरलास्वभानागलबला ॥ ४ ॥

अभंग. १७३

नमींझलुकवायोची ॥ वरतीब्रह्मींसंकल्पाची ॥ १ ॥ तोचिषडगुणई
श्वर ॥ अर्धनारीनटेश्वर ॥ २ ॥ गुणक्षोभेंदेव ॥ क्रमेंभूतेंझालींसर्व ॥
३ ॥ हंसदासह्यणेझाल्या ॥ स्वाणीतेशाचिनिमाल्या ॥ ४ ॥

अभंग. १७४

आदिमध्यअवसानीं ॥ तरंगाच्या अवघेंपाणी ॥ १ ॥ नाहींत्रिकाळीं-
हीआन ॥ ब्रह्मपूर्णसच्चिदन ॥ २ ॥ तेंचिधारणेंधरावें ॥ तेथेंवास्तव्य
करावें ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेतेंचि ॥ स्वयेंआहोंआपणची ॥ ४ ॥

अभंग. १७५

न्यावीनेववावीतनुपुण्यमार्गे ॥ जन्मीनीवाउगेंहोउंनये ॥ १ ॥ करोनी-
करवावेंभजनतेपूर्ण ॥ वेदउक्तवर्णधर्मसारे ॥ २ ॥ आचरिल्यावीणसां
गणेंफजीती ॥ धालीयाचीवृत्तिमानेलीकां ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेजेउनी
आपण ॥ वाटिलीयाअन्नन्यायनीट ॥ ४ ॥

अभंग १७६

सद्गुरुदावीतीतोचिमार्गधरा ॥ चिनशहिकरानिश्चयेसी ॥ १ ॥ साधन
संपन्नहोवीतीअधिकारी ॥ साधावीसंसारींगुरुकृपा ॥ २ ॥ हंसदासह्य
णेगुरुदेवकृति ॥ नाचराचिनंतिइतुकीहे ॥ ३ ॥

स्फुट अभंग.

(३५)

अभंग. १७७

कर्म आटा आटी केली बहुपरी ॥ चित्त शक्ति जरी नाही झाली ॥ १ ॥ तरीते
अखेर नाही कीं साधली ॥ घर बुडी झाली प्राण्या तुझी ॥ २ ॥ दृढ उपा
सना जन्म वरी केली ॥ स्थिर तान झाली जरी चित्ता ॥ तरीते अखेर ॥ ३ ॥
प्रखर वैराग्य देहीं साधिलें ॥ पुढें कांश्चित् लें वैकुंठादि ॥ तरीते ॥ ४ ॥
आजन्म हे भक्ति प्रयत्नें साधून ॥ आत्मनिवेदन झालें नाही ॥ तरीते ॥ ५ ॥
वेदादि अभ्यासें संपादिलें ज्ञान ॥ निमाली वासना जरी नाही ॥ तरीते ॥ ६ ॥
॥ ५ ॥ सद्गुरूची सेवा केली अनुदिन ॥ कृपा संपादन नोहे अंती ॥ तरी
ते अखेर ॥ ६ ॥ हंसदास ह्यणे बुधबळांचे खेळीं ॥ नाही जरीं झाली
प्यादेमात ॥ तरीते अखेर नाहीं कीं साधली ॥ घर बुडी झाली ॥ ७ ॥

उपदेशपर अभंग समाप्त.

शिष्याचीं लक्षणें.

अभंग. १७८

माझीं स्त्रिया पुत्रें माझा हासंसार ॥ येथें देवघोर कासयाचा ॥ १ ॥ कास
याचा धर्म कैवें पाप पुण्य ॥ वृथा जप ध्यान कोण करी ॥ २ ॥ कासया अ-
तिथि अभ्यागत व्हावा ॥ तीर्थादि कें जीवा फळ कायी ॥ ३ ॥ हंसदास ह्य
णे बुद्धि भ्रंश ऐसा ॥ रजसहवासा अंगीं उठे ॥ ४ ॥

अभंग. १७९

सरखदेखतां चिदृष्टी ॥ आशा उपजली पोटीं ॥ १ ॥ तृप्तन होतां आवडी
॥ पडे संतापाची बेडी ॥ २ ॥ दुःख झालिया अंतरीं ॥ उठे मोहाची भरारी ॥
३ ॥ तें ज्ञान आय आठवण ॥ बुद्धिजातां चि मरण ॥ ४ ॥ हंसदास ह्यणे पा
त ॥ रजोगुणें ऐसा होत ॥ ५ ॥

अभंग. १८०

वित्त वयाचा भरवसा ॥ मानी धरोनीयां आशा ॥ १ ॥ कन्या पुत्र गृहदा-
रा ॥ ह्यणे माझा हा चि थारा ॥ २ ॥ जैसा स्वस्थ जीवें ॥ घुर्वै बैसे फुटके-
नाचें ॥ ३ ॥ परी हंसदास ह्यणे ॥ खासत याशीं बुडणें ॥ ४ ॥

(३६)

स्फुटअभंग.

अभंग. १८१

मायबापामारीलाना ॥ वंदीमस्तकीं वनिता ॥ १ ॥ देवीं भक्तीं वैर करी ॥
अन्यथातें जीवीं धरी ॥ २ ॥ करुनी संत अनादर ॥ होय पोटाचा किं कर ॥
३ ॥ हंसदास ह्यणे ऐसा ॥ जनजाय नरक वासा ॥ ४ ॥

अभंग. १८२

कडू वृंदावन शर्करें घोळीलें ॥ मधुरला आलें घडेचिना ॥ १ ॥ पलांडचे
अंगामर्दिली कस्तुरी ॥ स्रगंध मीतरीना हे नोहे ॥ २ ॥ कुटुंबका बाडी प्र-
पंची कतें सा ॥ योग्य उपदेशा बोलूं नये ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे नवज्वरीना
सी ॥ नयेची कामाशी दुग्धजेसें ॥ ४ ॥

अभंग. १८३

गाढवाशी उटी चंदनाची केली ॥ जायकाशी भली त्याचे अंगा ॥ १ ॥ क-
स्तुरीचा रिळा हल्याच्या कपाळा ॥ काऊळ्याशीं पाळ मोतीयांची ॥ २ ॥
घुबडाशीं रत्न नारळ मर्कटा ॥ पाषांडी तर्कटा वेदजे सा ॥ ३ ॥ हंसदास
ह्यणे पारबंडीजे ऐसे ॥ त्याशीं ज्ञानीं नसे अधिकार ॥ ४ ॥

अभंग. १८४

बादती भावना ॥ तोचि जाणा सच्छिष्य ॥ १ ॥ सद्गुरूचें उणें ॥ जयामनें-
साहेना ॥ २ ॥ क्रुद्धि सिद्धि नसतां ॥ भयचि तावागवी ॥ ३ ॥ गुणागळे भा-
री ॥ हंसदास ते अधिकारी ॥ ४ ॥

अभंग. १८५

गुरूभेतांकरा शिष्यलपेघरा ॥ सांकेच्छंदाभेरां ह्यणानाहीं ॥ १ ॥ अव-
चितां येऊनी जरी उभाराहे ॥ लवेचिना देहे दुष्टाचा ज्या ॥ २ ॥ गुरूकाजीं-
देहा आपदा लागती ॥ ह्यणीनी दुर्मती आज्ञालंधी ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे ऐ-
सें आचरण ॥ देहाचें वंचन होतां झालें ॥ ४ ॥

अभंग. १८६

गुरूबरोबरी बोले सरोत्तरीं ॥ अथवा वैखरी दु रत्नरें ॥ १ ॥ कांहीं अपे-
क्षित गुरूचें छिलें ॥ ह्यणे रोविचें लें तुझ्या बापें ॥ २ ॥ गुरूलां फलीगा-
हित पाहें कांहीं ॥ ह्यणे कारे डीची उठविली ॥ ३ ॥ हंसदास ह्यणे ऐसें आ-
चरण ॥ वाणीचें वंचन होता झालें ॥ ४ ॥

स्फुट अभंग.

(३७)

अभंग १८७

गुरूचेंमानसनाचरीं अमुक ॥ मनें अवश्यक आचरीते ॥१॥ अमुक करी
तां आह्यासुखभारी ॥ तथाशीं अह्दरी महाखळ ॥२॥ एकधरीपोटीं ए-
क बोले ओठीं ॥ सहुरुशीं कष्टीनष्ट करी ॥३॥ भाववरिवरी कापट्य अंत-
रीं ॥ पाहेकागापरी गुरुच्यून ॥ ४॥ हंसदासह्यणे ऐसें आचरण ॥ मना-
चें वंचन होतां झालें ॥५॥

अभंग १८८

मज पूर्णज्ञान आतां उसावले ॥ कायराहियेले तुझ्या हातीं ॥१॥ चिण
चिण करिशी तरि सुखें करीं ॥ व्यर्थ गुरगुरी शीण तुला ॥२॥ तुझ्या
रूपेनें आह्मि झालों सिद्ध ॥ आतां शापदग्ध होऊं चिना ॥३॥ ऐकें होपा
वर्ती ऐसा महानष्ट ॥ जाणतोचि स्पष्ट असच्छिष्य ॥४॥ हंसदासह्यणे
तयाना हीं गति ॥ चंद्रसूर्यस्थिति नरकवास ॥५॥

अभंग १८९

नाहीं सहुरुचा तोष ॥ संपादिला अवघारोष ॥१॥ तरि महाहानी सा-
ली ॥ आतांना हीं तिहीं ताळीं ॥२॥ शिवविष्णुब्रह्माथोर ॥ अवघेक-
रिती दूरदूर ॥३॥ कोणी घालीच नापाठीं ॥ जेथें तेथें कुराकुटी ॥४॥ तरि
हंसदासह्यणे ॥ तोषगुरूचा करणें ॥५॥

शिष्याचे लक्षणाचे अभंग समाप्त.

गुरुमाहात्म्याचे अभंग.

अभंग १९०

इष्टदैवत तो श्रीगुरूचि आह्या ॥ शिवविष्णुब्रह्मा आह्मीनेणो ॥१॥ ने-
णों रामकृष्णानेणों पांडुरंग ॥ एकचि अभंगगुरुपाहो ॥२॥ नेणों जपजा-
प्यनेणों तीर्थव्रत ॥ नेणों पुत्र आसधनदारा ॥३॥ नेणों बंधमुक्तिनाविर-
क्ति ॥ नेणों उपरतिज्ञानाज्ञान ॥४॥ हंसदासह्यणे श्रीगुरुवांचून ॥ आ-
ह्मीनेणों आनकां हीं एक ॥५॥

अभंग १९१

आनंदप्रगटेदुःखसर्वआटे ॥ जन्ममृत्युतुटेजयासंगे ॥ १ ॥ तोचिगु-
रुराजशुद्धनिजगूज ॥ ब्रह्मापदरजइच्छीज्याचे ॥ ध्रुपद ॥ सायुज्या-
चादानीकैवल्याचीखाणी ॥ जोकामोक्षपाणीदीनबंधु ॥ तोचि ॥ २ ॥
मुमुक्षुचातकाजलधरतीका ॥ भवाब्धीजोनौकाबुडतीया ॥ तोचि ॥
॥ ३ ॥ कालाचानियंतानिर्विकारस्वतां ॥ विग्रहाजोधतीभक्तकाजा ॥
तोचि ॥ ४ ॥ परत्रींआधारविश्रांतीचाधार ॥ सरखाचेमाहेरमायेवीण ॥
तोचि ॥ ५ ॥ ऐसापूर्णपणींशुद्धनिरंजनीं ॥ भेदकडसणीवावजेथें ॥
तोचि ॥ ६ ॥ हंसदासह्यणेतेथेंलोरांगण ॥ सप्रेमेंअनन्यमाझेभावे
॥ तोचिगुरुराजशुद्धनिजगूज ॥ ब्रह्मापदरजइच्छीज्याचे ॥ ७ ॥

अभंग १९२

निर्विकल्पमाझास्वामीतोसद्गुरु ॥ जेथेंकल्पतरुनुपमवे ॥ १ ॥ निष्का-
माचेसरीआणितांहीकाय ॥ सरीपावेगायकामधेनु ॥ २ ॥ चंचळलक्ष-
मीनिश्चळानेसरी ॥ बोलतांवेखरीशीणमात्र ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेनोहे
चिबर्णन ॥ ह्यणोनिवंदनमौनेंचीत्या ॥ ४ ॥

अभंग १९३

मोठेदानशहरनानादानेंदेती ॥ संतांसमहोतीघडेचीना ॥ १ ॥ शिबीहरि-
श्रंद्रअथवातोबळी ॥ येतीचनातूळींसंताचिया ॥ २ ॥ नाहींदेखियेले-
नाहींऐकियेले ॥ तेचिसंतींदीलेनिजपद ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेव्हावेउत-
राई ॥ ठेउनीयांडोयीसंतपदीं ॥ ४ ॥

अभंग १९४

सद्गुरुवांचून ॥ शिष्यतरेनाप्रमाण ॥ १ ॥ तेविशिष्यावीणवाय ॥ बोध-
सद्गुरुचाहोय ॥ २ ॥ रूपवतीनारी ॥ शिणेबुळीयाभ्रतारीं ॥ ३ ॥ हंसदा-
सह्यणेपति ॥ त्रासेबंध्यास्त्रीसंगति ॥ ४ ॥

अभंग १९५

जाणतादेवाशीं ॥ संतनामहेंतयासी ॥ १ ॥ नरीतयापाशींजावे ॥ अ-
वघेंप्रांजळपुसावे ॥ २ ॥ सत्संगावांचून ॥ कदानोहेनोहेज्ञान ॥ ३ ॥ दा-
सह्यणेहंसगुरु ॥ शक्यवारायाअंधारू ॥ ४ ॥

अभंग १९६

स्फुट अभाग.

(३९)

असोनसोसिद्धि ॥ स्वाचुभवेजोप्रबोधी ॥ १ ॥ महाज्ञानीभक्तपूर्ण ॥ वै
राग्यान्वीसांठवण ॥ २ ॥ प्रेमळभजक ॥ सिद्ध असोनीसाधक ॥ ३ ॥ हं
सदासह्यणेजनसरवी ॥ व्हावेसद्गुरुओळरवी ॥ ४ ॥

अभाग १९७

सिद्धिसामर्थ्यदाउनी ॥ लोकाजनीभेडावी ॥ १ ॥ नाहीं नाहींतेकरिती
॥ जळोमहंतित्याची ॥ २ ॥ भक्तिनातेज्ञान ॥ दंसशीणअवघा ॥ ३ ॥ ते
चिअसद्गुरु ॥ हंसदासान्नानिर्धारु ॥ ४ ॥

अभाग १९८

सद्गुरुवांचुन ॥ धुंडिताहेत्रिफवन ॥ १ ॥ ब्रह्मात्मैकताबोधाया ॥ नाहीं
समर्थसखया ॥ २ ॥ तोचितरलातारी ॥ असिकीयाभवसागरीं ॥ ३ ॥
परीहेहंसदासह्यणे ॥ नोहेरामदासाविणें ॥ ४ ॥

अभाग १९९

सकळमंगळासद्गुरुमंगळ ॥ तयाअमंगळकोणह्यणे ॥ १ ॥ ह्यणेलजो
कोणीपाहावानादिठी ॥ शोधिताहेसृष्टिचांडाळतो ॥ २ ॥ चांडाळान्वा-
स्पर्शजाह्लाअसेल ॥ स्मरणेंनासेलसद्गुरुच्या ॥ ३ ॥ मगझाल्याभे
दीकिंवाचरणस्पर्श ॥ कोणह्यणेदोषराहिलऐसें ॥ ४ ॥ ऐसाहानिर्द्दो
रसत्यसत्यवाणी ॥ सांगतगर्जेनीहंसदास ॥ ५ ॥

अभाग २००

वासनेचामळलागोनेदीअंगा ॥ तोचीएकजगामाजीधन्य ॥ १ ॥ त-
याचीउपाधीसकळसरली ॥ वृत्तिचीतोझालीनिवृत्तिची ॥ २ ॥ नामरू
पसारेंनिपटोनीगेलें ॥ अखंडसंचलेंपरतत्व ॥ ३ ॥ उपदेशध्यावाट
लीघामनें ॥ हंसदासह्यणेतेथेंजावें ॥ ४ ॥

अभाग २०१

सद्गुरुरायाचेंअंगचराचर ॥ व्यक्तनिराकारदोहींरूपें ॥ १ ॥ निराकार-
मायासाकारजगत ॥ सर्वांसर्वगतगुरुराय ॥ २ ॥ ऐसागुरुदेवएक
चिअसतां ॥ वाटतसेभ्रांताभिन्नभिन्न ॥ ३ ॥ हंसदासह्यणेभिन्न-
भिन्नकैसे ॥ पाहानातीजैसेंअंधजगा ॥ ४ ॥

अभाग २०२

(४०)

स्फुट अभंग.

बैद्याहाते सोमलखातां ॥ देहींपुष्टी आरोग्यता ॥ १॥ तोचिभक्षि-
ल्या अविधी ॥ पुसणेनकोमृत्युकधीं ॥ २॥ तैसें अनिवारहेंमन ॥-
होतांगुरुरूपाउन्मन ॥ ३॥ हंसदासह्यणेतृप्ति ॥ स्वस्वरवाचीहोयऐती
अभंग २०३ ॥४॥

परिसानेंरागें लोहाशींताडिलें ॥ परिअंगझालेंहेमत्याचें ॥ १॥ तैसा
सज्जनाचाकोपपुरवला ॥ नीचेंलोभकेलानयेकामा ॥ २॥ रासभा-
नेंपृष्टींबैसविलेंप्रीतीं ॥ परीतेफलीतीअवधीजगीं ॥ ३॥ हंसदास
ह्यणेरणींअश्वेंलात ॥ मारितांहीहोतभूषणचि ॥ ४॥

अभंग २०४

तेचिनिरूपणत्यानांवकीर्तन ॥ संदेहाचेंटाणनुरेजेथें ॥ १॥ अधि-
कारतोहीबोधाचात्यालागीं ॥ स्वानुभवेअंगींब्रह्मज्ञाला ॥ २॥ इतर
तेवक्तैविधवाकुमारी ॥ आह्याशींअंतरींमानतीना ॥ ३॥ मानेलजया
शींऐकोततेस्वरवें ॥ आमुचीयाखेरवेंचाडनाहीं ॥ ४॥ सतीहंसदासा
हरिद्राकुंकुम ॥ हातेघेणेंधर्मअहेवेच्या ॥ ५॥

अभंग २०५

परंपराशब्दज्ञानज्याचेंपूर्ण ॥ सदुरुतोमान्यवेदबंध ॥ १॥ वेदबंधजै
साकुलीनचिपती ॥ स्त्रियेशींनिश्चितीसकुळींच्या ॥ २॥ तैथोनी-
जोबोधउपजलाशब्द ॥ तोकरिअप्रेदजीवशिवां ॥ ३॥ वृत्तिलयसा-
क्षीप्रत्ययजोदावी ॥ सदुरुगोसावीतोचीसाचा ॥ ४॥ हंसदासींआ-
ह्यांशब्दचिसेविलें ॥ इतराकथिलेंत्याच्याहिता ॥ ५॥

अभंग २०६

जारापासोनीघांपुत्राशींसाधिती ॥ नांवसांगतातीपतीचेंचि ॥ १॥
तैसाआल्यागेल्यापासोनिसाधिला ॥ गुरुबोधत्यालाह्यणतीमूढ
॥ २॥ परीतोअशब्दबोधसमजावा ॥ हीरिनास्वभावागतिप्रद ॥ ३॥
हंसदासह्योनकळोत्यालोकीं ॥ परिपरलोकींदंडआहे ॥ ४॥

अभंग २०७

करामतीदावीजनाशींभुलवी ॥ मंत्रउठाठवीचेटकाच्या ॥ १॥ मोह
नेंभररींयंत्रेंनानापरी ॥ कौटालेंकुसरीसाबराच्या ॥ २॥ औषधीप्र-

स्फुट अभंग.

(४१)

योग किमयेचा मार्ग ॥ गीत रागरंगतानमान ॥३॥ इत्यादि सांगती ते गुरु
म्हणवितो ॥ मोक्षदाते होती घडेचीना ॥४॥ हंसदास म्हणे खरे ज्या तर
णें ॥ गुरुकीजे तेणें ब्रह्मनिष्ठ ॥५॥

अभंग २०८.

श्रोत्री ब्रह्मनिष्ठ सद्गुरुतो साचा ॥ एकेएकेकाचा कामानये ॥१॥ श्रोत्री
आहेपरी ब्रह्मनिष्ठ नसे ॥ कुंकू नाही जेंसें रजस्वले ॥२॥ ब्रह्मनिष्ठपरी श्रोत्री
नसे पाहीं ॥ जेंसें बेश्चे नाही संगळसूत्र ॥३॥ हंसदास म्हणे म्हणोनी रें
चिहीं ॥ युक्त गुरुजनों सच्छिष्याशीं ॥४॥

अभंग २०९.

सकळही तीर्थी एकदांचि स्नान ॥ घडतां मज्जन सागराशी ॥१॥ सकळ
देवांची एकदांची भेटी ॥ आत्माराम दृष्टी देखिलीया ॥२॥ एकदांचि भे-
टी सकळ संतांची ॥ मूर्ति सद्गुरूची निरखितां ॥३॥ हंसदास म्हणे कु-
बेर जोडतां ॥ नवनिधि हाता येतो जेंसे ॥४॥

अभंग २१०.

तूंचि माझा पिता तूंचि माझी माता ॥ बंधुतूं देवता गुरुश्या ॥१॥ आपनीं व-
धीती पितरें लेंकुराशी ॥ तेंसा तूं नोहेसी गुरुनाथा ॥२॥ प्रसंग पडतां बंधु
हारी प्राण ॥ नोहेशी निधान तेंसा तूंगा ॥३॥ एकादिये वेळीं देवता घे ब-
ळी ॥ नव्हशी कदाकळीं तूंगा तेंसा ॥४॥ हंसदास म्हणे एकोनीयां कीर्ति
॥ आलों तुजप्रती शरणमी ॥५॥

अभंग २११.

त्रिविध तापाचा हारक ॥ जगीं सद्गुरूची एक ॥१॥ प्रवसिंधु पार नेतां ॥ ज-
गीं सद्गुरुचि दाता ॥२॥ स्वात्मस्वरवाचे शयनीं ॥ कोण नेई गुरुवांचोनी ॥३॥
बोधें निजगुज द्यावें ॥ हेंतो गुरूनें करावें ॥४॥ ऐसा अदळ रूपेचा ॥ गुरु सा-
गरचि साचा ॥५॥ तथा गुरुश्या वंदन ॥ हंसदासाचें अनन्य ॥६॥

अभंग २१२.

सकळपदार्थ दृश्य नाशिवंत ॥ घडेना शाश्वत ध्यान त्याचें १ म्हणों ध्ये-
यचक्ष सकळा देखणा ॥ विचारितां मनावीण अंध ॥२॥ स्फुरणा वांचो
नी हेंची मनबुद्धी ॥ नेणरूपीमधीं लीन होय ॥३॥ म्हणोनियां अंध

स्फुर अभंग.

नाते मन वृत्ति ॥ देखणा चिन्मूर्ति गुरुस्वये ॥ ४ ॥ हंसदास म्हणे त्रिपु-
दी बांचून ॥ तेंचि शुद्ध ध्यान सद्गुरूचें ॥ ५ ॥

अभंग २१३.

तीर्थावळी स्नान सप्तही सागरीं ॥ पदविंदु शिरीं सद्गुरूचा ॥ १ ॥ एक
वेळे सर्व तीर्थेही कलम ॥ गुरूचें दुर्लभ पदतीर्थ ॥ २ ॥ हंसदास म्ह-
णे श्रीगुरुचरण ॥ कृपासंपादन महालाभ ॥ ३ ॥

अभंग २१४.

सार्थक घडावें प्रल्हादा अंतरीं ॥ नाहीं नरहरी कामा आला ॥ १ ॥ दा-
विचेलें बोट जायीं रे शरण ॥ सद्गुरु निधान त्याभावे ॥ ध्रुव ॥ नामदेव
नेणे हरावी संसृती ॥ देवें त्याप्रीती संबोरवूनी ॥ दावि ॥ २ ॥ सगुणा-
चें सख मांनितां तुक्या ॥ दारवबोनी त्या स्वप्न देवें ॥ दा ॥ ३ ॥ तुळशी
दासा हेत व्हावी रामभेटी ॥ भिवोनी शैवटीं पिशाचें त्या ॥ दावि ॥ ४ ॥
मज हेत होता हंसदास म्हणे ॥ गिरिजारमणें काय केले ॥ दा ॥ ५ ॥

अभंग २१५.

श्रेष्ठवर्णीस्वतां ॥ असोनीयां ब्रह्मवेत्ता ॥ १ ॥ तोचि सद्गुरुपरिपूर्ण ॥ जया
संगें शक्य ज्ञान ॥ २ ॥ इतरें निजहित हानी ॥ द्विजपावतसे जनीं ॥ ३ ॥ हं
सदास म्हणे सत्र ॥ अंत्यजाचें अपवित्र ॥ ४ ॥

अभंग २१६.

चुना मारवोनीयां वायसें निजांगा ॥ संपादिलें सोंगा हंसाचिया ॥ १ ॥ अ-
ज्ञजनतेथें सकळ ठकले ॥ वर्म ओळखिलें चतुरेंचि ॥ २ ॥ समान दिस-
तां ठकती ना ज्ञानी ॥ रबूण भिन्नजनीं ओळखीची ॥ ३ ॥ हंसदास म्ह-
णे हंसा मुक्तचारा ॥ काकपाठमोरा होय तेथें ॥ ४ ॥

अभंग २१७.

शुष्क भिक्षेलागीं नाहीं अडचण ॥ पाहिजे तेथून घ्यावी सुखें ॥ १ ॥
एशी मोकळीक नाहींच सिद्धानीं ॥ मुख्य श्रेष्ठवर्णीं पक्षीं समीं ॥ २ ॥
अनादि पासोनी हाचि शिष्टाचार ॥ केल्या क्लृष्टाकार विपरीत ॥ ३ ॥ को-
णी कैसें करो परीशिकवावे ॥ कळवळोनी जीवें बोलियेलों ॥ ४ ॥ हंस-
दासा श्रोत्री ब्रह्मनिष्ठा वीण ॥ सद्गुरुसिद्धान्न घेणें नाहीं ॥ ५ ॥

स्फुर अभंग.

(४३)

अभंग २१८.

ज्ञान अभिमान नाहीं जया अंगीं ॥ वेदीं भाव जगीं सर्वज्ञ जो १ तथा पु-
रुषाशी शरण रिघावें ॥ अनन्यता भावें करोनीयां ॥ ध्रुव ॥ परदोष गु-
णनुच्चारी वाचेंनें ॥ परदाराधनें नाबलोकी ॥ तथा ॥ २ ॥ सर्वभूतीं द-
या विषयीं उदास ॥ तरोनी अन्यास तारीतजो ॥ तथा ॥ ३ ॥ जन निं-
दी तरी क्षमाशीळ भारी ॥ नुठेचि अंतरीं द्वेषज्याच्या ॥ तथा ॥ ४ ॥ घा-
लीना सांकडें शिष्यालागीं कदा ॥ पाहे जो त्या सदां ब्रह्मरूप ॥ तथा ॥
५ ॥ वर्णाश्रमधर्मीं चाले यथारीती ॥ नामरूप फ्रांती ओळखी जो ॥
तथा ॥ ६ ॥ प्रारब्धाच्या योगें महालाभ हानि ॥ होतां नोहे मनीं हर्ष-
खेद ॥ तथा ॥ ७ ॥ उंचनीच नेणे एक गुरुपूर्णा ॥ नरनारीभिन्न दिसती-
ना ॥ तथा ॥ ८ ॥ बोलतां चालतां मोडेना समाधी ॥ बरी दृढबुद्धी गुरु-
भक्ति ॥ तथा ॥ ९ ॥ हंसदास म्हणे जीवन्मुक्त जनीं ॥ हरिच्या कीर्तनीं
प्रेमभारी ॥ तथापुरु ॥ १० ॥

अभंग २१९.

वस्तुमात्रा परा ॥ गुरुराथा परात्यरा ॥ १ ॥ नामरूपाशी अतीता ॥ का-
र्यकारण अलिप्ता ॥ २ ॥ सच्चित्सख कंदा ॥ गुरुनाथा ब्रह्मानंदा ॥ ३ ॥ सो-
हं हंसा गुरुपूर्णा ॥ पिंडब्रह्मांड जीवना ॥ ४ ॥ दास म्हणे हो गुरुवरा ॥
मी नमीन तूंचि सारा ॥ ५ ॥

अभंग २२०.

दिसेना भासेना ॥ घेऊंजातां सांपडेना ॥ १ ॥ दवडितां ते नजाय ॥ जा-
णूं जातां अंतराय ॥ २ ॥ नेणतां अबगती ॥ ऐशीजे कां वस्तुस्थिती ॥ ३ ॥
हंसदास म्हणे प्राप्त ॥ गुरुपादसेवा होत ॥ ४ ॥

अभंग २२१.

रामकृष्णादिक अवतारी झाले ॥ शरण शिघाले सहुरूशी ॥ १ ॥ तेथें को-
ण पाड इतराजीवांचा ॥ म्हणोनी सर्वांचा गुरुसरवा ॥ २ ॥ सहुरूवांचो
नी नाहीं नाहीं गति ॥ गर्जनाति श्रुति बहुसाल ॥ ३ ॥ हंसदास म्हणे ल-
हानाळल्या जीवा ॥ गुरुचि विसावा सत्यसत्य ॥ ४ ॥

अभंग २२२.

(४४)

स्फुटअभंग.

सहुरूशी उणा उपमे सागर ॥ सागराशी पार पहा आहे ॥ १ ॥ अगा-
धता तेही नाहीनाहीं पूर्ण ॥ व्यापकता जाण तेहीनाहीं ॥ २ ॥ निश्च-
ळता म्हणों येईना कल्यांतीं ॥ निर्विकारस्थिती तेही नाहीं ॥ ३ ॥ हंसदा
स म्हणे किती बोलूं वाणी ॥ तुपमे अबनी सकळही ॥ ४ ॥

अभंग २२३.

देव जवळी अंतरीं ॥ पांचा कोशांचे मीतरी १ अतिगुप्त अतिगुप्त ॥ प-
री आहे सर्वगत ॥ २ ॥ दुग्धजळ एकभासे ॥ गुप्तप्रगटचि जैसें ॥ ३ ॥ दा-
स म्हणे हंसावीण ॥ तेंघे निवडुन ऐसा कोण ॥ ४ ॥

अभंग २२४.

हिंंगापासोनीयां स्रगंध परिमळ ॥ केवी हो मिळेल सांगानाकां ॥ १ ॥
कोळसा घांशीतां मिळेना सफेता ॥ भिकान्यापें अर्था पाविजेना ॥ २ ॥
प्रकाश मिळेना कृष्णारात्रीपूनी ॥ कडूचंदाबनीं शर्कराते ॥ ३ ॥ हंसदास
म्हणे तैसेचि हे जन ॥ पावतीना ज्ञान अज्ञानापें ॥ ४ ॥

गुरुमाहात्म्याचे अभंग समाप्त.

तुकारामकृत.

अभंग २२५.

नबोलावें परि पडिला प्रसंग ॥ हाका मारी जग तुझ्या नांवें ॥ १ ॥ लटि
केंचि सोंग मांडिसी पसारा ॥ भिकारी तूं खरा कळों आलें ॥ २ ॥ निला
जरे आह्मी करूनियां धीर ॥ राहिलों आधार धरुनी तूझ्या ॥ ३ ॥ केंसा
नेणों आतां करिशी शोबट ॥ केली खटपट त्याचा पुढें ॥ ४ ॥ तुका म्हणे
कांहीं नबोलसी देवा ॥ उगीचही सेवा घेसी माझी ॥ ५ ॥

अभंग २२६.

नको सोडूं अन्ननको सेवूं वन ॥ चिंती नारायण सर्वकाळ ॥ १ ॥ माते-
चिया खांदीं बाळनेणे शीण ॥ भावत्याचा भिन्न मूटाचिया ॥ २ ॥ नको गुं
तूं त्यागीं नको गुंतूं भोगीं ॥ लावी सर्व आंगीं देवाचिया ॥ ३ ॥ तुका म्ह-
णे नको पुसूं वेळोवेळां ॥ उपदेश निराळा उरला नाहीं ॥ ४ ॥

तु० अ० स०.

अथ श्रीरामदासकृत

स्फुटअभंग

प्रारंभ.

अभंग २२७.

(४५)

कायामायाछायाहें कांहींतगेना ॥ वैभवजगेना जन्मवरी ॥ १ ॥ जन्मवरी लो-
क देखत आहेती ॥ किती घेती जाती सांडूनियां ॥ २ ॥ सांडूनियां जाती कन्या
पुत्र धन ॥ सर्व साभिमान लौकिकाचा ॥ ३ ॥ लौकिकाचा भाव लौकिकां रा-
हिला ॥ प्राणिमात्र गेला एकलाचि ॥ ४ ॥ येकलाचि घेतो येकलाचि जातो ॥
मध्येचि झुलतो मायाजाळें ॥ ५ ॥ मायाजाळ माया हें कांहीं सुटेंना ॥ मना-
ची वासना अनावर ॥ ६ ॥ अनावर मन कदा आवरेना ॥ धरितां धरेना अनु-
मानें ॥ ७ ॥ अनुमानें कांहीं नव्हे समाधान ॥ जंव आत्मज्ञान पाविजेना ॥ ८
॥ पाविजेना मोक्ष तुटेना बंधन ॥ श्रवण मनन जेथें नाहीं ॥ ९ ॥ जेथें नाहीं
सारासार विचारणा ॥ या जन्ममरणा तेथें ठाव ॥ १० ॥ तेथें ठाव झाला देह-
संधासी ॥ होती पापराशी अनुमानें ॥ ११ ॥ अनुमानें पाप अनुमानें पुण्य ॥
अनुमानें धन्य होईजेना ॥ १२ ॥ होईजेना धन्य विचारणें विण ॥ लौकिकाचा
शीण व्यर्थ जातो ॥ १३ ॥ व्यर्थ जातो शीण देखत देखतां ॥ लौकिक तत्वता राख-
वेना ॥ १४ ॥ राखवेना परी राखिला पाहिजे ॥ मनामध्ये कीजे विचारणा ॥
१५ ॥ विचारणा कीजे या देवभक्तांची ॥ कर्ता कोण तोची बोळखावा ॥ १६ ॥
बोळखावा कर्ता सर्वत्र सृष्टीचा ॥ सीतो कोण केंचा धुंडाळावें ॥ १७ ॥ धुंडाळा-
वें महा वाक्य पंचीकरण ॥ तलाचें विवरण यथा सांग ॥ १८ ॥ यथासांग व्यंग
पडोचि नेदावें ॥ अत्यंतचि व्हावें सावधान ॥ १९ ॥ सावधान पणें देवासी पहा-
वें ॥ नाशिवंत जावें सांडूनियां ॥ २० ॥ सांडूनियां सर्व अष्टधा प्रकृती ॥ विवे-
काची गति ओळखवावी ॥ २१ ॥ बोळखावी मुख्य सज्जनाची कृपा ॥ तेणें पु-
ण्यपापा नातळावें ॥ २२ ॥ नातळावें कदा दृश्य पदार्थासी ॥ असोनि दे-
हासी लिंपोनये ॥ २३ ॥ लिंपोनये जैसें पद्मिणीचें पत्र ॥ देहडिंभमात्र चा-
लतसे ॥ २४ ॥ चालतसे सर्व तलांचें गांठोडें ॥ तेथें काय वेडें गुंडाळतें ॥
२५ ॥ गुंडाळतें वेडें देहसंबंधासी ॥ फ्रमें विवेकासी सांडूनियां ॥ २६ ॥
सांडूनियां सार घेईल असार ॥ ऐसा अनावर फ्रम आहे ॥ २७ ॥ फ्रम
आहे ज्या अंतरीं संचला ॥ तोचितो माजला या संसारीं ॥ २८ ॥ या सं-

सारीं येक सुलोनियां गले ॥ येक ते बांधले संकल्यानें ॥ २९ ॥ संकल्यानें सु-
 ते ऐसा कोण आहे ॥ ईश्वरासी पाहे शोधूनियां ॥ ३० ॥ शोधूनियां पाहे तो
 नि देवलाहे ॥ येर तो नराहे देवापाशीं ॥ ३१ ॥ देवापाशीं राहे बहुतां सकृतें
 ॥ लौकिकासी भूतें झडपिती ॥ ३२ ॥ झडपिती भूतें सत्यचि मानितां ॥
 देव पाहों जातां भूतें मिथ्या ॥ ३३ ॥ भूतें मिथ्या ऐसें हृदयीं बिंबलें ॥
 तेकांचि जाहलें समाधान ॥ ३४ ॥ समाधान आहे मायातीत होतां ॥ ना
 धिली अहंता घेऊंनये ॥ ३५ ॥ घेऊंनये कदां पक्ष असत्याचा ॥ वेगीं या
 सत्याचा पंथ धरा ॥ ३६ ॥ पंथ धरा जेणें परत्र पाविजे ॥ देवासि लाहिजे
 सन्निधानें ॥ ३७ ॥ सन्निधानमात्रें तरे बहुजन ॥ पावन पावन होईजेतें
 ॥ ३८ ॥ होईजे पावन तेंचितें स्वहित ॥ सोडितां पतित होईजेतें ॥ ३९ ॥ हो-
 ईजेतें कष्टी तेंचि कां धरावें ॥ वेगीं उद्धरावें आपणाशी ॥ ४० ॥ आपणा-
 शी बैर कदां करूंनये ॥ अंतीं सर्व जाय निघोनियां ॥ ४१ ॥ निघोनियां जा-
 य त्याचें घेशी काय ॥ वेगीं धरी सोय शाश्वताची ॥ ४२ ॥ शाश्वताची सो-
 य सांडुनी करंता ॥ व्यर्थ बारा बारा धांवतसे ॥ ४३ ॥ धांवतसे चहूं कडे
 अनुमानें ॥ तथा समाधानें मोकलिलें ॥ ४४ ॥ मोकलिलें मन ऐसें ही क-
 लेना ॥ मातला बळेना मनासंगें ॥ ४५ ॥ मनासंगें कदा निःसंगता नये ॥
 अपाय उपाय मानीतसे ॥ ४६ ॥ मानितसे मनें जें जें बोळखिलें ॥ स्वरू-
 प राहिलें मनातीत ॥ ४७ ॥ मनातीत होतां होय सार्थकता ॥ मनासवें
 जातां अधोगती ॥ ४८ ॥ अधोगति चुके तें कांहीं करावें ॥ मनासंगें व्हा-
 वें कासावीस ॥ ४९ ॥ कासावीस पंच भूतिक राहतां ॥ भूतांसि पा-
 हतां भूतलोक ॥ ५० ॥ भूतलोक वेगीं सांडोनियां जावें ॥ विचारें या
 वावें परब्रह्म ॥ ५१ ॥ परब्रह्म तेंचि आपणाचि आहे ॥ दास म्हणे पाहे
 अनुभव ॥ ५२ ॥

अभंग २२८.

गणेश नमावा आणि सरस्वती ॥ सारुती गभस्ती चंद्रमोळी ॥ १ ॥ वि-
 ष्णु खंडेराव भगवती भैरव ॥ पांडुरंगीं भावशासराज ॥ २ ॥ हरिदिनीं
 निन्हार पापांचा संहार ॥ व्रत सोमवार थोर आहे ॥ ३ ॥ गोमुख गोकर्ण

सुद अमंग.

(४७)

गोमय गोसूत्र ॥ गोशृंग पवित्र तर्पणासी ॥ ४ ॥ तुळशी काळोत्री बेल
गंगावती ॥ रुद्राक्ष विष्णुती पापनाशी ॥ ५ ॥ विष्णुद्वारावती तुळशीच्या
माळा ॥ पाहिजे गोपाळा दहीभात ॥ ६ ॥ आषाढीं कार्तीकीं आंबळीचे
वनीं ॥ घालावीं भोजनें ब्राह्मणांसी ॥ ७ ॥ ब्राह्मणांच्या तीर्थे पापक्षय
होतो ॥ जन उद्धरतो विप्रवाक्ये ॥ ८ ॥ लिंगाची लारबोली लिंगा अभि
षेक ॥ येणेंही विवेक पाविजेतो ॥ ९ ॥ अश्वत्याची पूजा आणि प्रदक्ष-
णा ॥ ध्यावा क्षणक्षणा नारायण ॥ १० ॥ शालिग्राम पुण्य बहुतचिजो
हे ॥ नर्मदे रोकडे हनुमंत ॥ ११ ॥ बाण चक्रांकित सोमसूर्यकांत ॥ तांदळे
दुरित नाशिताती ॥ १२ ॥ अन्न ब्रह्म आहे विचारोनिपाहे ॥ शरीर हें रा-
हे त्याचेनि ॥ १३ ॥ आपो नारायण सकळां जीवन ॥ कारण पर्जन्य
पाहिजे तो ॥ १४ ॥ चंदनाचीं काष्ठें आणि बेलकाष्ठें ॥ घोर दंडकाष्ठें प-
ळसाचीं ॥ १५ ॥ मृगाचें कातडें डुकराचे केश ॥ रुद्राक्ष भद्राक्ष तुळशी-
माळा ॥ १६ ॥ भूमंडळीं तीर्थे तीं किती सांगावीं ॥ सर्वही फिरावीं कोणी
एकें ॥ १७ ॥ अघाहा त्या दूर्वा कोमळ अपूर्वा ॥ तेणेंचि पूजावा लंबोदर ॥
१८ ॥ रुईसांदारांचीं फुलें कणहेराचीं ॥ आणि जास्वंदीचीं अरगुंद ॥ १९ ॥ भूमं
डळावरी घोर शीतळोदकें ॥ नासती पातकें तनक्षणीं ॥ २० ॥ काऊजी भिऊजी
पाठोरे पिठोरे ॥ ह दगा पुजारे येक्याभावे ॥ २१ ॥ डाऊतें आनन आणि शा-
खा व्रत ॥ द्विदळ नेमस्त सेवूनये ॥ २२ ॥ भोजनाचे वेळीं एकवादी करा ॥ आ-
णि मौन धरा स्वयें पाक ॥ २३ ॥ स्नान संध्या प्रदक्षणा नमस्कार ॥ श्राद्धप-
क्ष घोर सांडूनये ॥ २४ ॥ ब्राह्मणासी वैश्वदेव उपासना ॥ करावे तर्पणा -
आदरेंसी ॥ २५ ॥ करावीं अलोक्य वेद आणि शास्त्रें ॥ मंत्रस्तुतिस्तोत्रेंना-
ना परी ॥ २६ ॥ तपें पुरश्चरणें ध्यानस्थ बेंसावे ॥ सांग संपादावे देवतार्चन
॥ २७ ॥ धरणीं पारणीं नित्य उपोषणें ॥ तेणें होती क्षीण महारोष ॥ २८ ॥ का-
ळ्यें अभ्यासावीं पुराणें सांगावीं ॥ कवित्वें करावीं सावकाशें ॥ २९ ॥ फाल्गुन
महात्में तींही संपादावीं ॥ देवतें पूजावीं बिलगट ॥ ३० ॥ सांगीणी जोगीणी
राहाणे गोंधळे ॥ डांकाचे कुल्लाळे जेऊं घाली ॥ ३१ ॥ बोलवावा मुंज्या नरसिं-
ह झोरिंग ॥ पूजा करा सांग देवतांची ॥ ३२ ॥ देवतें तीं भूतें सिद्ध शिवक-
ळा ॥ पूजावा आगळा पंचाक्षरी ॥ ३३ ॥ नानातीर्थेंवतें सांग संपादावीं ॥

अघोरें करावीं नानाकर्में ॥३४॥ बगाडें कुलूप राडी आणि बेडी ॥ काम-
ना रोकडी पुरतसे ॥३५॥ गळही लोंचावे निंबही नेसावे ॥ रवोडेही घा-
लावे हातीं पायीं ॥३६॥ गुगुळ जाळावे पोतही खेळावे ॥ जोगी ते पु-
जाचे शौरवाचे ॥३७॥ दया दान धर्म करावा संजम ॥ चुकवावें कर्म सं-
सारीचें ॥३८॥ संसारीचें कर्म तोडितां तुटेना ॥ मार्गचि फुटेना विवेका-
चा ॥३९॥ विवेकाचा मार्ग संतसंगें कळे ॥ उदंड निवळे विवेकानें ॥४०॥
अष्ट शठ मुक्त विवेक सांडावा ॥ कबळी दंडावा अनाचार ॥४१॥ अना-
चारें ज्ञान कदां निवळेना ॥ इहलोक कळेना परलोक ४२ परलोक माया
सांडुनि पहावा ॥ अष्टधेचा गोंबा घालूंनये ॥४३॥ घालूंनये बाद वाड-
गा वेवाद ॥ तेषें गुणें खेद होत असे ॥४४॥ होत आहे पुढें जयाशीक-
ल्यांत ॥ सर्व नाशिवंत सांडा मार्गें ॥४५॥ सांडा मार्गें बंड पाषांड थोतां
ड ॥ चिंतावा अखंड गुणातीत ॥४६॥ गुणातीत देव त्रिगुणा परता ॥ ते
थें तूं सरता होई बापा ॥४७॥ बाप माय सरवे कोणी कामानये ॥ धुंडा
ळावी सोय मूळाकडे ॥४८॥ मूळाकडे फळ फळाकडे मूळ ॥ मूळचिनि
मूळ भक्तियोगें ॥४९॥ भक्तियोगें ज्ञान वैराग्य पाविजे ॥ परत्र लाहिजे
दास म्हणे ॥५०॥

अभंग २२९.

अज्ञान जनचे देव नानापरी ॥ त्यांची संख्या करी कोण आतां ॥१॥ को-
ण आतां देव पावेल तयांसी ॥ जचमरणासी चुकविता ॥२॥ चुकविता
देव पाहतां दिसेना ॥ निश्चयो वसेना येकेठायीं ॥३॥ येके ठायीं देव येके
ठायीं भाव ॥ चुकला उपाव सार्थकाचा ॥४॥ सार्थकाचा देव तरीच सांप-
डे ॥ जरी कांहीं घडे संतसेवा ॥५॥ संतसेवा भावें करितां तरले ॥ जनउ-
द्धरले नेणों किती ॥६॥ नेणो किती जन साधूचें संगती ॥ आपुले प्रचि-
ती मुक्त झाले ॥७॥ मुक्त झाले ज्ञान विचार पाहतां ॥ स्वरूपीं राहतां नि-
रंतर ॥८॥ निरंतर देव तुटेना फुटेना ॥ चळेना ढळेना कदाकाळीं ॥९॥
कदाकाळीं देव रचेना खचेना ॥ येइना जाइना निरंजन ॥१०॥ निरंजन
देव पाहतां दिसेना ॥ परितो नासेना कल्पकोटी ॥११॥ कल्पकोटी गेले
देवासी नेणतां ॥ घातना भोगितां जन्मोजन्मीं ॥१२॥ जन्मोजन्मीं देव

स्फुर अभंग.

(४९)

जवळी चुकला ॥ प्राणी भांबावला मायाजाळें ॥ १३ ॥ माया जाळ कांहीं
उमजत नाहीं ॥ देव गयीं गयीं कल्पनेचे ॥ १४ ॥ कल्पनेचे देव कल्यां-
तीं नासती ॥ ऐसें वेद श्रुती बोलतसे ॥ १५ ॥ बोलतसे श्रुती दृश्य नाशिवं
त ॥ जाणजे शाश्वत परब्रह्म ॥ १६ ॥ परब्रह्म आहे सर्वत्र व्यापक ॥ तेंचि
पाहे येक गुरुमुरवें ॥ १७ ॥ गुरुमुरवें ब्रह्म विचार पहावा ॥ निश्चयो राहावा
निर्गुणाचा ॥ १८ ॥ निर्गुणाचा ध्यास निर्गुण करील ॥ मग उद्धरील आपणा
सी ॥ १९ ॥ आपणाशी पाहे जो कोणी शोधुनी ॥ तो जन्मा पासूनी मुक्त
झाला ॥ २० ॥ मुक्त झाला देह संबंध सांडितां ॥ निर्गुण धुंडितां निर्गुण-
चि ॥ २१ ॥ निर्गुणचि स्वयें संतसंगें झाला ॥ तोचि येक भला समाधानी
॥ २२ ॥ समाधानी साधू जोडतां संकट ॥ मिथ्या खटपट जेथें नाहीं ॥ २३
जेथें नाहीं माया तो माये वेगळा ॥ ऐसा तो विरळा साधुजन ॥ २४ ॥ सा
धुजन स्वयें तो झाला देवचि ॥ जेथें ये मायेची वार्ता नाहीं ॥ २५ ॥ वा-
र्ता नाहीं ऐसें सज्जन जाणती ॥ अज्ञान नेणती कांहीं केल्या ॥ २६ ॥ कां-
हीं केल्या पापी पुण्य आचरेना ॥ संसार सरेना दुःखमूळ ॥ २७ ॥ दुःखमू-
ळ जन्म ज्ञानें निरसावा ॥ विवेक पहावा सारासार ॥ २८ ॥ सारें निराका-
र असार आकार ॥ निराकार पार पाविजेतो ॥ २९ ॥ पाविजेतो परी अर्थीं
विवरावें ॥ विवेकें विरावें स्वस्वरूपीं ॥ ३० ॥ स्वस्वरूपीं ज्ञाने जे कोणी वि-
राले ॥ स्वरूपचि झाले आत्म बोधें ॥ ३१ ॥ आत्मबोधें स्थिती बाणली
से जया ॥ मग त्या माया आतळेना ॥ ३२ ॥ आतळेना माया ममता अं-
तरीं ॥ नित्य निरंतरीं निरंतर ॥ ३३ ॥ निरंतर असे परि तो नदिसे ॥ गुप्त-
झाला भासे भासमात्रें ॥ ३४ ॥ भासमात्र देह त्या ज्ञानियाचा ॥ अंतरीं
सरवाचा सुखमूर्ती ॥ ३५ ॥ सरखमूर्ति सरवें दुःखाविरहीत ॥ बोलिल्येलों
हेत कळावया ॥ ३६ ॥ कळावया हेत शब्दनिःशब्दाची ॥ लक्ष अलक्षाची
सोय लागे ॥ ३७ ॥ सोयलागे तेथें लक्षना अलक्ष ॥ मी हा पूर्वपक्ष बो-
लिल्येलों ॥ ३८ ॥ बोलिल्येलों शब्द अनिर्वाच्य वाचें ॥ जाणती मुक्तीचे वां-
टेकरी ॥ ३९ ॥ वांटेकरी झाले अवस्थे वेगळे ॥ श्रुतीसी नाकळे पार ज्या
चा ॥ ४० ॥ पार ज्यांचा नाहीं अपार विदेही ॥ देहातीत पाही समाधा-
न ॥ ४१ ॥ समाधान राहें निःसंग राहतां ॥ संग पाहों जातां कासावी-

स ॥४२॥ कासावीस झालें संगचेनि गुणें ॥ निःसंगचि होणें सर्वकाळ
 ॥४३॥ सर्वकाळ संग सोडावा आपुला ॥ शीपणाच्या बोला लागोंन
 ये ॥४४॥ लागोंनये कदां मनामार्गें मार्गें ॥ कल्पनेच्या त्यागें समाधा
 न ॥४५॥ समाधान राहे संतांचे संगती ॥ वस्तूची प्रचीती वस्तुरूप ॥४६
 ॥ वस्तुरूप झाला जो कोणही साधक ॥ धन्य तोचि एक लोकामध्ये ॥४७
 ॥ लोकामध्ये परलोकचिसाधावा ॥ भगवंत शोधावा नाना परी ॥४८॥
 नानापरी संग राहीं रामदास ॥ भाविक विरवास मोडूनये ॥४९॥

अभंग २३०.

संसार करितां होय सायुज्यता ॥ ऐसें कांहीं आतां सांगा स्वामी ॥१॥ सां
 गा स्वामी कोण स्थिती जनकाची ॥ राज्य करितांचि मुक्त केंसा ॥२॥ मुक्तकें
 सा होता देहींच विदेही ॥ केंसा लिप्त नाहीं करोनीयां ॥३॥ करोनियां सर्व
 आपण वेगळा ॥ सांगतेचि कळा आह्या लागीं ॥४॥ आह्या लागीं सांगा
 त्याचें समाधान ॥ रामदासा खुण पुसतसे ॥५॥ पुसतसे आतां पाहिजे
 बोलिलें ॥ केंसें राज्य केलें विदेहानें ॥६॥ विदेहानें सत्य स्वामीचें वचन ॥ ते
 थें विश्वासोन वर्ततसे ॥७॥ वर्ततसे जनीं अहंता सांडुनी ॥ अनादि कार-
 णीं प्रकृतिहे ॥ ८ ॥ प्रकृतीचा प्रांत आदिमध्य अंत ॥ तेंचि तें निवांतरू
 प तुझें ॥९॥ रूपतुझें सदा सर्वत्र संचलें ॥ वेदाचेनि बोलें महावाक्य ॥-
 १०॥ महावाक्य तेंतूं स्वरूप आहेसी ॥ जाण निश्चयेसी आपणासी ॥११
 आपणासी पाहतां झाली तन्मयता ॥ सोहं हें तत्वता मनीं धरी ॥१२॥ म
 नीं धरी सोहं आत्मा हें वचन ॥ तेषें समाधान पावशील ॥१३॥ पावशी
 ल निजस्वरूप आपुलें ॥ जरी विश्वासलें मन तेथें ॥१४॥ मन तेथें जाय
 पवना सरिसें ॥ तंब मनीं नसे मनपण ॥१५॥ मनपण गेलें स्वरूपीं पाहतां
 तेंसेंचि राहतां समाधान ॥१६॥ समाधान बाणे त्यागितां सांगासी ॥ ज
 नकें शकसी सांगीतलें ॥१७॥ सांगीतलें संगंत्यत्का करवी भव ॥ मग
 अनुभव शुक पाहे ॥१८॥ शुक पाहे संग काय म्या धरिला ॥ विव रूढा
 गला स्वस्वरूपीं ॥१९॥ स्वस्वरूपीं शुक नावरूप नाहीं ॥ जनक विदेही
 आदळेना ॥२०॥ आदळेना तुटी तेथें केंची भेटी ॥ आठवण पोटीं स्वरू
 पाची ॥२१॥ स्वरूप आठवी आपुला विसर ॥ शुक योगीश्वर बोलताती ॥

२२॥ संगतीत झाला निःसंग पाहतां ॥ तेणेरीती आतां समाधान ॥२३॥
 समाधान बाणे सज्जन संगती ॥ तीन्हीही प्रचीती ऐक्यरूप ॥२४॥ ऐक्य
 रूप वेदस्वामीचें वचन ॥ आपुलेंही मन सत्य मानी ॥२५॥ सत्य मानी ब्र
 ह्म घेर सर्व ऋष ॥ अहंतेची सीमा बोलांडीली ॥२६॥ बोलांडिली सीमा
 देह संबंधाची ॥ झालें असत्यचि स्वप्न जैसें ॥२७॥ स्वप्न जैसें मानी जा-
 गृती आठव ॥ परितें जाणावें मिथ्याभूत ॥२८॥ मिथ्याभूत माया स-
 दुरुवचनें ॥ देहप्रारब्धानें वर्ततसे ॥२९॥ वर्ततसे परी देह तूं नव्हेसी ॥
 विश्वा स मानसीं हृद धरी ॥३०॥ हृद धरी अहंब्रह्म ऐसी खूण ॥ देहा
 चें कारण प्रकृतीच ॥३१॥ प्रकृतीचें रूप तें नव्हे स्वरूप ॥ पुण्य आणि
 पाप देहसंगें ॥३२॥ देहसंगें बापा निःसंगासी केंचा ॥ वृत्ति निवृत्तीचा
 शून्याकार ॥३३॥ शून्याकार देह काईसा संदेहो ॥ वृत्ति शून्य पाहो सं-
 त जन ॥३४॥ संत जन जेणें सरवें सरवावले ॥ तेंचि हें बोलीलें ओंवी
 मिसें ॥३५॥ ओंवी मिसें गुप्त पंथ हा सांपडे ॥ गुज ठायीं पडे योगि
 यांचें ॥३६॥ योगीयांचें गुज योगीच जाणती ॥ जेथें नेतिनेती वेद बोले
 ॥३७॥ वेद बोलिलेला त्रिविध वचन ॥ कर्मउपासना आणि ज्ञान ॥३८॥
 ज्ञानाचा निश्चय बोलिला वेदांती ॥ आणि शास्त्रमतीं बहुसाल ॥३९॥ बहु
 साल शास्त्र पाहतां सरेना ॥ आयुष्य पुरेना जन्मवरी ॥४०॥ जन्मवरी वा
 यां संदेहीं पडावें ॥ केधवां घडावें समाधान ॥४१॥ समाधान घडे साधू-
 चे संगतीं ॥ गीता भागवतीं हेंचि आहे ॥४२॥ हेंचि आहे सार जाणावें
 साचार ॥ करावा विचार शाश्वताचा ॥४३॥ शाश्वताचा भाव सर्व ठायीं
 पडे ॥ जरीं प्रावें घडे साधुसंग ॥४४॥ साधुसंगें देव पाविजे तत्वता ॥
 शास्त्रें धांडोळितां आढळेना ॥४५॥ आढळेना जनीं दिसेना लोचनीं ॥ तें-
 या साधूचेनी पाविजेतें ॥४६॥ पाविजे तें निजस्वरूप आपुलें ॥ मन प्रां
 बावलें जिये ठायीं ॥४७॥ जियेठायीं तूटे सर्वही आशंका ॥ तेंचि ला-
 भे एका साधुसंगें ॥४८॥ साधुसंग सत्य मानावा अंतरां ॥ वेगीं सोय
 धरी आल्यारे ॥४९॥ आल्यारे संग साधूचा धरावा ॥ संसार तरा-
 वा साधुसंगें ॥५०॥ साधुसंगें ज्ञान रामदासीं झालें ॥ शरीर लाग-
 लें भक्तिसंगें ॥५१॥

पहिलें प्रथम मूर्तीं परब्रह्म ॥ व्यापक सूक्ष्म जेथें तथें ॥ १ ॥ जेथें तेथें व
 स्तु आहे निराकार ॥ शब्द व्योमाकार प्रगटित ॥ २ ॥ प्रगटित असे दिसे
 नाना भासें ॥ विचारें विलसे ज्ञानियासी ॥ ३ ॥ ज्ञानियासी ज्ञानें कळे नि
 रंजन ॥ आणि जनवन सारिवेंचि ॥ ४ ॥ सारिवेंचि आहे देव ओळख-
 तां ॥ जेथें तेथें जातां देवभासे ॥ ५ ॥ देवभासे मनीं नित्य निरंतर ॥ बाह्य
 अभ्यंतर व्यापूनियां ॥ ६ ॥ व्यापूनियां आहे सर्वांचे अंतरां ॥ अनुभवे ह-
 रि ओळखावा ॥ ७ ॥ ओळखावा परि ओळखतां नये ॥ म्हणोनि उपाय
 साधुसंग ॥ ८ ॥ साधुसंग धरी श्रवणें विवरी ॥ सारासार करी विचारणा ॥
 ९ ॥ विचारणा करी देवानिर्गुणाची ॥ आणि सगुणाची उपासना ॥ १० ॥ उ-
 पासना कर्म हें आधीं पाळावें ॥ मग सांभाळावें ब्रह्मज्ञान ॥ ११ ॥ ब्रह्म-
 ज्ञान नसे तेज न आंधळें ॥ सन्मार्गी पांगुळे क्रियाभ्रष्ट ॥ १२ ॥ क्रियाभ्र
 ष्ट कर्म उपासनेंवीण ॥ नेणतां निर्गुण सर्व मिथ्या ॥ १३ ॥ सर्व मिथ्या जंव
 ब्रह्मज्ञान नाहीं ॥ क्रिया कर्म कांहीं सोडवीना ॥ १४ ॥ सोडवीना कर्म या-
 कर्मा पासूनी ॥ भगवंतावांचूनी तारांबळी ॥ १५ ॥ तारांबळी झाली देवा
 सि नेणतां ॥ कर्मी गुंडाळतां देव केंचा ॥ १६ ॥ देव केंचा भेटे कर्म उर फु-
 टे ॥ संशयचि वाटे सर्वकाळ ॥ १७ ॥ सर्व काळ गेला संदेहीं पडतां ॥ नि-
 त्य चोरवाळितां कलेवर ॥ १८ ॥ कलेवर काया नित्य धूत गेला ॥ लावितो
 कोणाला उपकार ॥ १९ ॥ उपकार केंचा सेवक देवाचा ॥ आणि कुटुंबा-
 चा भारवाही ॥ २० ॥ भारवाही झाला देवासी चुकला ॥ लौकिकचि केला
 जन्मवरी ॥ २१ ॥ जन्मवरी केलें अंतीं व्यर्थ गेलें ॥ कासावीस झालें वायां
 वीण ॥ २२ ॥ वायांवीण काळ गेला कीं निर्फळ ॥ कर्म हें सबळ सुटेना-
 कीं ॥ २३ ॥ सुटेना कीं कर्म कोण सोडवीता ॥ सांडूनी अनंता कर्म केलें
 ॥ २४ ॥ कर्मकेलें देह चालतां निर्मळ ॥ खंगतां वोंगळ देह झाला ॥ २५ ॥
 देहझाला क्षीण सदा हागवण ॥ मृत्तिकेचा शीण कोण करी ॥ २६ ॥ को
 ण करी तेव्हां कर्माचें पाळण ॥ झाली भणभण शरीराची ॥ २७ ॥ शरी-
 राची जेव्हां झाली भणभण ॥ तेव्हां नारायण भजों पाहे ॥ २८ ॥ भजों
 पाहे तेव्हां नारायण केंचा ॥ गेला अभारत्याचा व्यर्थ काळ ॥ २९ ॥ व्यर्थ

स्फुर अभंग.

(५३)

काळ गेला देवा न भजतां ॥ देह चोरवाळितां चोरवाळेना ॥ ३० ॥ चोरवाळे
ना देहे वाढवी संदेहे ॥ अंतकाळीं पाहे दैन्यवाणा ॥ ३१ ॥ दैन्यवाणा पा
हे देवा न भजतां ॥ तेह्नां तुला आतां कौण सोडी ॥ ३२ ॥ कौणसोडी देव
धुंडाळित्या बांचूनी ॥ ह्यपोनी भजनीं सावधान ॥ ३३ ॥ सावधानपर्यो
देवासि शोधार्थें ॥ तेणेंचि साधावे परलोक ॥ ३४ ॥ परलोक साधे संताचे
संगती ॥ चुके अधोगती गर्भवास ॥ ३५ ॥ गर्भवास चुके ज्ञान अभ्यासि-
तां ॥ वस्तूची पाहतां वस्तूरूप ॥ ३६ ॥ वस्तूरूप होयें विवेकाच्या गुणें ॥ नि-
त्यविवरणें सारासार ॥ ३७ ॥ सारासारे घडे असा राचा त्याग ॥ योगियां
निःसंग सहजची ॥ ३८ ॥ सहजचि कर्मा पासुनि स्फुरला ॥ बोधें विनटला
परब्रह्मी ॥ ३९ ॥ परब्रह्मी हेतू लागतां अहेतू ॥ देहीं देहातीतूरामदास ॥ ४०

अभंग ३३२ (नवविधाभक्ति)

देवनिराकार त्या नाहीं आकार ॥ आकारसंहार होत आहे ॥ १ ॥ होतआ-
हे जें जें तें सर्व जाणार ॥ जाणार होणार सर्व माया ॥ २ ॥ सर्व माया दिसे-
हें पंचभूतिक ॥ आत्मा आहे एक निरंजन ॥ ३ ॥ निरंजनीं जनवन कांहीं
नसे ॥ दृश्यभास भासे कल्पनेसी ॥ ४ ॥ कल्पनेसी भासे तें सर्व कल्पित
कल्पनेरहित परब्रह्म ॥ ५ ॥ परब्रह्म नाहीं ऐसा ठाव कैचा ॥ धन्यतो देवा
चा आत्मज्ञानी ॥ ६ ॥ आत्मज्ञानी नर पाहे सारासार ॥ पुढें तदाकार हो-
त आहे ॥ ७ ॥ होत आहे जच सार्थक त्याचा ॥ जेथें सज्जनाचा अनुग्र
ह ॥ ८ ॥ अनुग्रह घडे बहुतां स्फुरते ॥ साक्षात्कार जेथें रोकडाची ॥ ९ ॥
रोकडाची मोक्षसाधूचे संगती ॥ चुके अधोगती आत्मज्ञानें ॥ १० ॥ आत्म
ज्ञानें होत आत्मनिवेदन ॥ भक्तीचें लक्षण नवविधा ॥ ११ ॥ नवविधाभ-
क्ती श्रवण करावी ॥ धारणा धरावी श्रवणाची ॥ १२ ॥ श्रवणाची स्थिती ब्र
ह्मनिरूपणें ॥ श्रवणमननें निदिध्यास ॥ १३ ॥ निदिध्यास मनीं वस्तूचा
धरावा ॥ विचार करावा आपुलाही ॥ १४ ॥ आपुलाही ठाव ज्ञानें होतो-
वाव ॥ जाणीजे उपाव श्रवणाचा ॥ १५ ॥ श्रवणाचा भाव जाणते जाण
ती ॥ तिहीही प्रतीती ऐक्यरूप ॥ १६ ॥ ऐक्यरूप देव भक्तनामांकित ॥
अनंतीं अनंत जैसा तैसा ॥ १७ ॥ ऐसा आहे लाभ श्रवण भक्तीचा ॥ जेथेंचि
भक्तीचा ठाव नाही ॥ १८ ॥ ठाव नाहीं ऐसें श्रवणें जाणावें ॥ कीर्तन करा-

वें हेंचि आतां ॥ १९ ॥ हेंचि हें कीर्तन नित्य निरंतर ॥ ग्रंथाचें अंतर विवरावें
 ॥ २० ॥ विवरावें जेणें तीचिती जाहाला ॥ रंक तो पावला राज्य पद ॥ २१ ॥ प-
 दीपद प्राप्त झालें संतसंगें ॥ सद्य अंतरंगें समाधान ॥ २२ ॥ समाधानझा-
 लें श्रवणें कीर्तनें रामाच्या स्मरणें चित्त शक्यी ॥ २३ ॥ चित्त शक्यी झाली
 तेणें हें धरावें ॥ सेवन करावें सदुरूचें ॥ २४ ॥ सदुरू करावा तें पादसेव-
 न ॥ सदुरूचें ज्ञान होत आहे ॥ २५ ॥ होत आहे ज्ञान सदुरू करितां ॥ हो-
 य सार्थकता गुरूचेनी ॥ २६ ॥ गुरूचेनी परलोकठायीं पडे ॥ सार तें निव-
 डे प्रत्ययेसी ॥ २७ ॥ प्रत्ययेसी बोलतेंचि तें बोलणें ॥ अर्चन करणें गुरू दे-
 वा ॥ २८ ॥ गुरू देवा लागीं कीजे नमस्कार ॥ साहावी साचार भक्ती ऐसी ॥ २९ ॥
 सर्व दास्य कीजे ती भक्ती सातवी ॥ सरव्य ते आठवी भक्ती जाणा ॥ ३० ॥ न-
 वमीचें लक्षणा आत्मनिवेदन ॥ सर्वदा अभिन्न परब्रह्मीं ॥ ३१ ॥ परब्रह्म-
 स्वयें आपणचि होणें ॥ ऐशींहीं लक्षणें सार्थकाचीं ॥ ३२ ॥ सार्थक भज-
 न आत्मनिवेदन ॥ विवेकें अभिन्न देव भक्त ॥ ३३ ॥ देव भक्त केंसे हें आ-
 धीं पहावें ॥ स्थीतीनें राहावें सर्व काळ ॥ ३४ ॥ सर्वकाळ वक्त आहे जै-
 शी तैशी ॥ देहप्रारब्धासी समर्पिला ॥ ३५ ॥ समर्पिला त्यासि होणार हो-
 र्ल ॥ जाणार जाईल पंचभूत ॥ ३६ ॥ पंचभूत माया मायीकदिसते ॥ होतें
 आणि जातें स्वप्नाकार ॥ ३७ ॥ स्वप्नाकार माया आपण वेगळा ॥ असोनि
 निराळा सर्वां मध्यें ॥ ३८ ॥ सर्वां मध्यें आहे परी सर्व साहे ॥ आहे तेंसें आ-
 हे सदोदित ॥ ३९ ॥ सदोदित वक्त तेचि ते आपण ॥ रामदासखूण सांग
 तसे ॥ ४० ॥

अभंग २३३.

सप्रचीत बोली मिथ्या कोण करी ॥ धन्य जो बीवरी विवेकानें १ ॥ विवेका-
 चे जन भेटतां संकट ॥ ज्यासि खटपट करवरूप ॥ २ ॥ सुरवरूप संत स-
 त्य साभिमाना ॥ त्यासीच मानी येरां नाहीं ॥ ३ ॥ येरां नाहीं गती सत्याबं-
 चोनीयां ॥ असत्याच्या पायां कोण पडे ॥ ४ ॥ कोणपडे जाणा संदेहाचेडो-
 हीं ॥ कोणावीण नाहीं चाड आह्मां ॥ ५ ॥ आह्मां नाहीं चाड ते कोणा एका-
 ची ॥ हट राघवाची कांस धरूं ॥ ६ ॥ कांस धरूं जेणें पावनचि केलें ॥ जेथें
 माझें झालें समाधान ॥ ७ ॥ समाधान झालें प्रत्ययासि आलें ॥ धन्यतीपा-

उल्ले राघोबाचीं ॥ राघोबाचीं पदें मानसीं धरीन ॥ विश्व उन्दूरीन हेळा मा-
 त्रें ॥९॥ हेळा मात्रें मुक्त करीन हे जन ॥ तरीच पावन राघोबाचा ॥१०॥ रा-
 घोबाचा दास मी झालों पावन ॥ यतीत तो कोण ऊरों शके ॥११॥ उरों शकें ऐ-
 सें कल्यांतीं घडेना ॥ जो कोणी पुसेना त्यासी उणें ॥१२॥ उणें नसे गातां मा-
 झ्या सूर्यवंशा ॥ कोणाची दुराशा नाहीं आह्यां ॥१३॥ नाहीं आह्यां उणें रा-
 घोबाच्या गुणें ॥ ब्रीद हें राखणें पावनाचें ॥१४॥ पावनाचें ब्रीद आह्यां प्रा-
 म झालें ॥ प्रचितीस आलें किती एकां ॥१५॥ किती एक जन ज्ञानें उन्दूरिले
 कृतकृत्य झाले तात्काळची ॥१६॥ तात्काळचि मोक्ष हें ब्रीद रामाचें ॥ होत
 असे साचें येणें काळें ॥१७॥ येणें काळें मोक्ष जनां मी देईना ॥ दास ह्यण-
 वीना राघोबाचा ॥१८॥ राघोबाचा वर पावलों सत्वर ॥ जनांचा उद्धार क-
 रावचा ॥१९॥ कराया समर्थ राम सूर्य वंशीं ॥ मज कासयासी रागें जतां
 ॥२०॥ रागें जतां राग येईल समर्था ॥ हे तो कांहीं सत्ता माझी नव्हे ॥२१॥
 माझी सर्व सत्ता ज्ञानकी जीवना ॥ आतां मी लेखीना ब्रह्मादिकां ॥२२॥ ब्र-
 ह्मादिकां माय ज्ञानकी पासूनी ॥ त्यासी व्यापूनी राम आहे ॥२३॥ राम आ-
 हे जनीं राम आहे वनीं ॥ रामनिरंजनीं सारिखाची ॥२४॥ सारिखाचिरा-
 म दृष्टी पाहूं जातां ॥ तोचि पाहा आतां निरंतर ॥२५॥ निरंतर कां हो राम अं-
 तरतां ॥ सांडुनियां जातां एकीकडे ॥२६॥ एकीकडे जातां तेथें माझा राम
 सांडुनीयां फ्रम बरे पहा ॥२७॥ बरे पहा तुह्मीं आतांच पावाल ॥ पावन
 चि व्हाल रामरूप ॥२८॥ राम रूपें सर्व रूपें निवारिलीं ॥ असतचि झालीं
 नाहीं जैशीं ॥२९॥ नाहीं रूप जैसें भिंती चित्राकार ॥ तैसा हा आकार स्व-
 प्रजैसें ॥३०॥ स्वप्नींचा आकार कल्पनेसी भासे ॥ रामरूप असे निर्विक-
 ल्य ॥३१॥ निर्विकल्प राम कल्पितां होईजे ॥ मिळोनि जाईजे रामरूपीं ॥
 ॥३२॥ रामरूपीं सर्व समाधान झालें ॥ पावनचि केलें पावनानें ॥३३॥ पा-
 वन हाराम जो कोणी पावेल ॥ रामचि होईल निजध्यासें ॥३४॥ निदिध्या-
 सनिजवस्तूचा धरावा ॥ श्रवण करावा साक्षात्कार ॥३५॥ साक्षात्कार हो-
 तां नित्य निगुणाचा ॥ मग त्या गुणाचा पार नाही ॥३६॥ पार नाही ऐसें ने-
 मस्त जाणीजे ॥ शीघ्रचि पाविजे या संसारीं ॥३७॥ या संसारीं सुटे संसा-
 र करितां ॥ सर्वही भोगितां भोगातीत ॥३८॥ भोगातीत जैसा श्रीकृष्ण

दुर्वासा ॥ आत्मज्ञानी तैसा सर्व काळ ॥ ३९ ॥ सर्व काळ देहीं असतां विदेही
रामदासीं नाहीं जन्म मृत्यु ॥ ४० ॥

अभंग २३४

सर्वांगीं सुंदर कांसे पीतांबर ॥ विद्येचा सागर वंदीयेला ॥ १ ॥ वंदीयेली
मनीं सरस्वती माता ॥ सहुरु समर्था दंडवत ॥ २ ॥ दंडवत माझे संत स-
ज्जनांसीं ॥ भाविक जनांसी आलिंगन ॥ ३ ॥ आलिंगनें माझे निवाले सं-
वंगी ॥ भाविकांचा संग देई देवा ॥ ४ ॥ देई देवा तूझे नाम अहर्निशीं ॥ आ-
ठवी मानसीं रूप तूझे ॥ ५ ॥ तुझाचि आधार मज अनायासी ॥ झणीआ-
ह्मेरीशी माय बापा ॥ ६ ॥ माय बाप बंधू सज्जन सांगाती ॥ तूंचि आदि-
अंतीं माहीं घेर ॥ ७ ॥ माहीघेर माझे पुण्य पराघण ॥ योगियां मंडणसा-
मी माझा ॥ ८ ॥ स्वामी माझा राम अंतरला दूरी ॥ प्रस्तावा अंतरीं वाटतसे
॥ ९ ॥ वाटतसे खंती सर्व काळ चितीं ॥ केव्हां कृपा सूर्ति भेटईल ॥ १० ॥
भेटईल केव्हां राम माझी माता ॥ जीव हा दुश्चिंता सर्व काळ ॥ ११ ॥ सर्व
काळ माझे मनीं आठवण ॥ युगान्या समान क्षण जातो ॥ १२ ॥ जातसे हे
वय वेंचोनियां माझे ॥ रूपरामा तूझे दिसे नाकीं ॥ १३ ॥ दिसेनाकीं रूप सां-
वळे सुंदर ॥ कांसे पीतांबर काशीयेला ॥ १४ ॥ काशि येली अंगीं चंदनची
उटी ॥ मुक्त माळा कंठीं डोल देती ॥ १५ ॥ डोलताति माळा पदकीं रत्नकी-
जा ॥ मृगनाभीठिळा रेखियेला ॥ १६ ॥ रेखियेला भाळीं स्रगंध परिम-
ळ ॥ लोधले अळिकूळ झंकारती ॥ १७ ॥ झंकारती वास घेती सावकाश
रामराजाधीश शोभतसे ॥ १८ ॥ शोभतसे माथा मुगुट झळाळ ॥ किरीट
तेजाळ रम्य शोभा ॥ १९ ॥ रम्यनिमासूर श्रीमुख साजिरे ॥ दिव्य मक-
राकारें तळपती ॥ २० ॥ तळपती कुंडलें बात्य बाहुवरे ॥ दोर्दंड गोमटे
चापबाणें ॥ २१ ॥ चापबाण करीं नवरत्न भूषणें ॥ तीं वीर कंकणें की-
तीं मुखें ॥ २२ ॥ मुखें मुरडूनीसिंह जाती वनीं ॥ जघन देखोनि संकोचि-
ले ॥ २३ ॥ संकोचले दैत्य पुतळे तोडरीं ॥ गर्जती नेपुरीं अंदू बांकी ॥ २४ ॥
अंदू बांकी पायीं आणि वीरासन ॥ माझे मनीं ध्यान आठवले ॥ २५ ॥ आ-
ठवला ध्यानीं रामचंद्र चितीं ॥ सन्मुख मारुती उभा असे ॥ २६ ॥ उभा अ-
से सर्व बंधूंचा समुदाव ॥ त्रिकूटाचा राव बिभीषण ॥ २७ ॥ बिभीषण आ-

स्पूटअभंग.

(५७)

णिकिष्किंधेचा राव ॥ सर्वसमुदाव वान्तरांचा ॥२८॥ वान्तरांसहीत राम
राजाधीश ॥ आनंद जनांस थोर झाला ॥२९॥ झाला यशवंत राम सू-
र्यवंशी ॥ रामीं रामदासी भेटी झाली ॥३०॥

अभंग २३५.

बहू काळ गेले देवासी धुंडितां ॥ देव पाहों जातां जवळीच ॥१॥ जवळी
च आहे पाहातां न दीसे ॥ सन्निधचि असे रात्रंदीस ॥२॥ रात्रंदीस देव
सबाह्य अंतरीं ॥ जिवां ह्मणभरी विसंबेना ॥३॥ विसंबेना परी जीवहे
नेणती ॥ जाती अधोगती ह्मणोनीयां ॥४॥ ह्मणोनीयां सदा सावध असा-
वें ॥ विचुरव नसाबें राघवासी ॥५॥ राम पूर्वपुण्यें झालिया सचुरव ॥
मग तो विचुरव होऊं नेणों ॥६॥ होउ नेणें राम सर्वांग सुंदर ॥ नित्यनि-
रंतर मागें पुढें ॥७॥ मागें पुढें सचुरवचि चहूंकडे ॥ भेटी होती वाड-
राघवची ॥८॥ राघवाचि भेटी झाल्या नाही तूही ॥ मग कल्पकोटी-
चिरंजीवी ॥९॥ चिरंजीवी होय राघवीं मिळतां ॥ तें पाहों जातां मृत्यू
नाहीं ॥१०॥ नाहीं जन्म मृत्यू नाहीं येणें जाणें ॥ स्वरूपीं राहाणें सर्व का-
ळ ॥११॥ सर्वकाळ मन तदाकार होय ॥ जरी राहे सोय श्रवणाची ॥१२॥
श्रवणाची सोय संताचेनि संगें ॥ विचारेंचि भंगे अहंभाव ॥१३॥ अहं-
भाबें राम भेटला न जाय ॥ जवळीच होय दूरी कैसा ॥१४॥ दूरी होय कै-
सा अहंभाव करी ॥ जवळीच चोरी आपणासी ॥१५॥ आपणासि चो-
री सबाह्य अंतरीं ॥ आणि सृष्टीभरी नांदतसे ॥१६॥ नांदतसे अंत ना-
हीं तो अनंत ॥ जाणतील संत अनुभवीं ॥१७॥ अनुभवीं जाणे येथींची
हीरवूण ॥ घेरां विटंबण वाटईल ॥१८॥ वाटईल सरव संत सज्जनांसी
रामीं रामदासीं भेटी झाली ॥१९॥

अभंग २३६.

माझे थोरपण वेद वारवाणिती ॥ ऐशी हे प्रचीती सिद्ध आतां ॥१॥ सिद्ध
आतां बोध देखत देखतां ॥ होय सार्थकता शीघ्र काळें ॥२॥ शीघ्रकाळें-
काळ सर्व संहारिला ॥ अनुभव आला रोकडाची ॥३॥ रोकडाचि आतां-
तुल्लीं तरी पहा ॥ विवेकानें आहा काय नेणों ॥४॥ नेणों महिमान विवे-
की जनांचें ॥ होय सज्जनांचें मूळस्थान ॥५॥ मूळस्थानें मूळ होईजे

केवल ॥ कोणरे चांडाळ मिथ्या बोले ॥ ६ ॥ मिथ्या बोलवेना पहा विवंच
 ना ॥ सिद्ध विवंचना कैसें येते ॥ ७ ॥ कैसें येते आत्म प्रचीती आपण ॥
 मी तूं ऐसें कोण सांग बापा ॥ ८ ॥ सांग बापा मनीं बरे विचारूनी ॥ त
 त्वाची झाडणी करूनियां ॥ ९ ॥ करूनियां पंची कर्ण विवरण ॥ पुढें मी
 तूं पण कोठें आहे ॥ १० ॥ आहे तैसें आहे प्रत्यये जाणावें ॥ कोणासी ह्म
 णावें काय आतां ॥ ११ ॥ काय आतां होते बहु बोलोनियां ॥ घेतलें सेजा
 या सर्व कांहीं ॥ १२ ॥ सर्व कांहीं दृश्य असे जाई जणें ॥ माझ्या मीच जा
 णें कोणा सांगें ॥ १३ ॥ कोणा सांगें आतां हे कोण घेईल ॥ बायांचि जा
 ईल अभिमानें ॥ अभिमानें सत्य राम कोपताहे ॥ सिद्धचि न लाहे आ
 त्मरूप ॥ १५ ॥ आत्मरूप स्वये आपण नहीजे ॥ तरी बायां कीजे राम
 दास्य ॥ १६ ॥ रामदास्य आणि हे बायां जाईल ॥ ऐसें न घडेल कदाका
 ळीं ॥ १७ ॥ कदाकाळीं राम दासा उपेक्षीना ॥ राम उपासना ऐशी आहे
 ॥ १८ ॥ ऐशी आहे सार राघोबाची भक्ती ॥ विभक्तीची भक्ती जेथें नाहीं
 ॥ १९ ॥ जेथें नाहीं कांहीं वाउगें माथीक ॥ राम उपासक दास ह्मणे ॥ २० ॥

अभंग २३७.

जें पंचभूतीक तें सर्व माथीक ॥ बोलती विवेक संत जन ॥ १ ॥ संत जनीं स
 र्व माथीक ह्मणावें ॥ तरी कां फिरावें तीर्थाटन ॥ २ ॥ तीर्थाटणें देव माथीक
 चे पोटीं ॥ तरी आटाआटी कां करावी ॥ ३ ॥ कां करावी पूजा सांडूनि पर
 मात्मा ॥ मूर्खस्य प्रतिमा हें वचन ॥ ४ ॥ हें वचन मिथ्या कैसें हो करावें
 काय हो धरावें आतां आही ॥ ५ ॥ आतां आही वाक्य मिथ्या ह्मणों
 नये ॥ देवधर्म काय भोकलावा ॥ ६ ॥ मी कलावा देव ऐसें ह्मणों नये ॥
 तरी वाक्य काय मिथ्या आहे ॥ ७ ॥ मिथ्या नव्हे वाक्य मिथ्या नव्हे देव
 पडिला संदेह काय कीजे ॥ ८ ॥ कीजे दृढ भाव सगुण देवासी ॥ जंव क
 ल्यनेसी उरी आहे ॥ ९ ॥ कल्पनेचें रूप विवेकें विसारें ॥ मग सर्व झालें
 गंगाजळ ॥ १० ॥ गंगाजळ झालें निर्विकल्पें केले ॥ सगुण राहिलें सह
 जची ॥ ११ ॥ सहजचि कीजे उपाधीन कीजे ॥ एकांतीं बोलीजे गुरुगम्य
 ॥ १२ ॥ गुरुगम्य आहे कल्पने वेगळें ॥ कल्पनेच्या मुळें वादउठे ॥ १३ ॥ वा
 दउठे जनीं ऐसें न करावें ॥ त्रिकांड जाणावें वेद वाक्य ॥ १४ ॥ वेद वाक्य

बोले कर्म उपासना ॥ अंतीं शक्य ज्ञाना बोलियेले ॥ १५ ॥ बोलियेला सु-
र्वपक्षतो सिद्धांत ॥ केला निश्चिंतार्थ संतजनीं ॥ १६ ॥ संतजनीं हृद-
विश्वास असावा ॥ मग विसरावा संदेह तो ॥ १७ ॥ संदेह धरी ते कल्प-
ना आपुली ॥ निर्विकल्प केली साधुजनीं ॥ १८ ॥ साधुजनीं केलानिश्च
यो धरावा ॥ तेथें अहं भावा उरी नाहीं ॥ १९ ॥ उरी नाहीं संत संगें संदे-
हासी ॥ रामीं राम दासीं निःसंदेह ॥ २० ॥

अभंग २३८. (वाद.)

ब्रह्म हें निर्गुण मुळीं निराकार ॥ तेथें चराचर कैसें झालें ॥ १ ॥ झालें नि-
राकारीं अहंता स्फुरण ॥ एकी एक पणें प्रगटलें ॥ २ ॥ प्रगटलें कैसें आ-
कार नसतां ॥ निर्गुणीं अहंता कोणें केली ॥ ३ ॥ कोणी केली नाहीं सर्व-
ही मायीक ॥ निर्गुण तें एक जैसें तैसें ॥ ४ ॥ जैसें तैसें सर्व मायीक र-
चलें ॥ निराकारीं झालें कोणे परी ॥ ५ ॥ परी हे नाथिली साच माचूं न ये
नाहीं त्यासी काय पुसशील ॥ ६ ॥ पुसशील काय वांझेच्या लेंकरा ॥ मृ-
गजळ पूरा भांबावसी ॥ ७ ॥ भांबावसी काय मुळाकडे पाही ॥ मुळीं ते-
थें कांहीं झालें नाहीं ॥ ८ ॥ नाहीं कां ह्यणतां प्रत्यक्ष दिसतें ॥ सत्यलें
भासतें चराचर ॥ ९ ॥ चराचर सत्य हें कर्क घडेल ॥ अंधारीं बुडेल रवी-
बिंब ॥ १० ॥ बिंबता हे मनीं दिसतें लोचनीं ॥ तें कैसें वचनीं मिथ्या हो-
य ॥ ११ ॥ मिथ्या होय स्वप्न जागृती आलीया ॥ तेंचि निजलीया सत्य
वाटे ॥ १२ ॥ सत्य वाटे मिथ्या मिथ्या वाटे सत्य ॥ ऐसें आहे कृत्य अवि-
द्येचें ॥ १३ ॥ अविद्येचें कृत्य तुझींच सांगतां ॥ मागृती ह्यणतां झाली-
नाहीं ॥ १४ ॥ नाहीं झालें कांहीं दृष्टीचें बंधन ॥ तैसें हें अज्ञान बाधीतसे ॥
बाधीतसे परी सर्वही नाथिलें ॥ कांहीं नाहीं झालें ज्ञानी यासी ॥ १६ ॥ ज्ञा-
नियासि दृश्य दिसत कां नाहीं ॥ देहींच विदेही कैसें झाला ॥ १७ ॥ झा-
ला विदेही तो देहींच असतां ॥ दिसतें पाहतां परि मिथ्या ॥ १८ ॥ मि-
थ्या हें सकळ मज कां वाटेना ॥ संशय तूटेना अंतरींचा ॥ १९ ॥ अंतरीं
चा संशय तूटे संतसंगें ॥ कृपेचे निद्योगें दास ह्यणे ॥ २० ॥ श्रीराम ध

अभंग २३९.

नानारंग शीखीं होताति वीरंग ॥ सर्वदा सुरंग रामरंग ॥ १ ॥ रामरंग

काळीं वीरंगोना ॥ तेथें राहे मना रंगोनीयां ॥२॥ रंगोनियां राहे तद्रूप
 होऊनी ॥ मग जनीं वनीं समाधान ॥३॥ समाधान घडे राघवीं मिळतां ॥
 मग दुर्मिळता कदां नाही ॥४॥ कदां नाहीं खेद सर्वदा आनंद ॥ स्फुरवाचा
 संवाद संतसंगें ॥५॥ संतसंगें जन्म सार्थक जाहला ॥ राम सांपडला
 जवळीच ॥६॥ जवळीच राम असोनि चूकले ॥ थोर भांबावले मायी-
 कासी ॥७॥ मायीकासी प्राणी सत्यचि मानिती ॥ सत्य तें नेणती जाण
 पणें ॥८॥ जाणपणें मनीं अज्ञान थारलें ॥ तेंचि विस्तारलें ज्ञानरूपें
 ॥९॥ ज्ञानरूप फ्रांती सामावली चिर्ती ॥ संशय निवृत्ति नव्हे तेणें ॥१०
 नव्हे तेणें रूप ठाडकें रामाचें ॥ जें कां विश्रामाचें माहीयेर ॥११॥ माहीये
 रें घडे संशय निवृत्ति ॥ राम सीतापतीचेनि नामें ॥१२॥ रामनामें रूप-
 सर्वही निरसे ॥ जो कोणी विश्वासे रामनामीं ॥१३॥ रामनामीं चित्त ठे-
 ऊनि असावें ॥ दुश्चित्त नसावें सर्व काळ ॥१४॥ सर्व काळ गेला सार्थकीं
 जयाचा ॥ धन्य तो देवाचा दास ह्याणें ॥१५॥

अभंग २४० (वाद.)

साकाराचें स्फुरव निराकारा नये ॥ निराकारीं काय पाहाशील ॥१॥ प-
 हा स्फुरव दुःख स्फुरवा मार्गें दुःख ॥ शोक अवश्यक अंगीं वाजे ॥२॥ अं-
 गीं वाजे शोक येरवादियेवेळे ॥ स्फुरव सर्व काळ सगुणाचें ॥३॥ सगुणा
 चें स्फुरव नासोनि जाईल ॥ सगुण होईल नाहीं ऐसें ॥४॥ नाहीं ऐसें
 एक निर्गुण दिसतें ॥ रोकडेंचि तेथें कांहीं नाहीं ॥५॥ कांहीं नाहीं कैसें
 आहे घनदाट ॥ सर्वांचा शेवट परब्रह्म ॥६॥ परब्रह्म परी परी पाहा
 तां दिसेना ॥ नये अनुमाना कांहीं केल्या ॥७॥ कांहीं एक नव्हे पावा-
 णाचें सोने, तैसें हें अज्ञानें जाणिजेना ॥८॥ जाणिजेना जंव निज प-
 रब्रह्म ॥ तंव कैसा फ्रम जाऊं पाहे ॥९॥ जाऊं पाहे मन ब्रह्मासि पाहा-
 या ॥ तंव तेथें माया दिसताहे ॥१०॥ दिसताहे माया तथा निरूप्या सी
 येरवीं मायेसी ठाव कैंचा ॥११॥ कैंचा ठाव माया तथा ज्ञानियासी ॥ रा-
 मीं रामदासीं संतसंग ॥१२॥

अभंग २४१ (वाद.)

दृश्य हें काशाचें कोणें उभारिलें ॥ मज निरोपिलें पाहिजे हें ॥१॥ पाही

जेहें दृश्यभूतपंचकाचें ॥ उभारिलें साचें मायादेवी ॥ २ ॥ मायादेवीकोण
कैसी ओळखावी ॥ आणि हे त्यागावीकोणें परी ॥ ३ ॥ परीहें मायेचें मिथ्या
ओळखावें ॥ जाणोनित्यागावें ज्ञानबोधें ॥ ४ ॥ ज्ञानबोधें मायाजाणोनित्या
गिती ॥ परीनाहीं गेली कायकीजे ॥ ५ ॥ कीजे निरूपणसंतान्चे संगती ॥ ते-
णें शब्दमती होत असे ६ ॥ होत असे परीतें सीच असेना ॥ निश्चय वसेना म-
नामध्ये ॥ ७ ॥ मनामध्ये सदाविवेकधरावा ॥ निश्चय करवायेणें रीती ॥ ८
रीतीविवेकाची पाहतां घडीची ॥ जातसे सवें चिनिघोनियां ॥ ९ ॥ निघोनि
यां जायविवेक अघवा ॥ तोसंगत्यागावासाधकानें ॥ १० ॥ साधकानें संग
कोणाचा त्यागावा ॥ सह दधरावाकोणसंग ॥ ११ ॥ संगहा आदरें धरीसज्ज-
नाचा ॥ त्यागीदुर्जनाचा दासहणे ॥ १२ ॥

अभंग २४२.

आपुल्याभजनापोरही भरेना ॥ लागेउपार्जनादुसऱ्याची ॥ १ ॥ दुसऱ्या-
ची सेवाकरितां वेतन ॥ पाविजेतें अन्नलोकांमध्ये ॥ २ ॥ लोकांमध्ये उपासितां
द्रव्यदारा ॥ मागावासुशाराकोणापाशीं ॥ ३ ॥ कोणापाशींकोणें कायहोसां
गावें ॥ कैसेनिमागावें वेतनासी ॥ ४ ॥ वेतनासिजनीं तरिचपाविजे ॥ जरी
सेवाकीजेस्वामीयाची ॥ ५ ॥ स्वामियाचिसेवाकरितां उत्पन्न ॥ स्वामीस
प्रसन्नहोत असे ॥ ६ ॥ होत असे देवसंतुष्टभजतां ॥ मुक्तिसायुज्यतातेणें
लाभे ॥ ७ ॥ लाभेचवविधातेणेंचतुर्विधा ॥ पुसावेंसुबुद्धासज्जनांसी ॥
॥ ८ ॥ सज्जनांसीपुसादेहासीभजतां ॥ भारभगवंताकेसापडे ॥ ९ ॥ कैसा
पडेभारदेहाच्याभजनें ॥ भक्तीचेनिगुणें देवपावे ॥ देवपावतसेभज-
तां देवासी ॥ सेवितां देहासिदेवकेंचा ॥ ११ ॥ देवकेंचा देहशोधित्याचां-
चूनी ॥ तत्वेविंचूनीदासहणे ॥ १२ ॥

अभंग २४३.

आतांचियादेहीं मुक्तिपाविजेना ॥ तरी कांसज्जनाशरणजावें ॥ १ ॥ शर-
णजातांभावेसज्जनचिह्मावें ॥ शीघ्रउद्धारावेंनिरूपणें ॥ २ ॥ निरूपणेंनि-
जवस्तुतेसांपडे ॥ गूजरायींपडेअकस्मात् ॥ ३ ॥ अकस्मातठावनदिसे
आपुला ॥ निरंजनींझालानिरंजन ॥ ४ ॥ निरंजनझालायाजनींअसोनी
उचनीगिन्नीनादळती ॥ ५ ॥ नादळतीजेथेंकांहीदेहभाव ॥ तत्वज्ञा-

नैवावदेहबुद्धि ॥६॥ देह बुद्धिगेलीदेरवत देरवतां ॥ मीकोणहें आतांसां-
पडेना ॥७॥ सांपडेनाशह्नी मीपणपाहातां ॥ तेंमीपणजातां वस्तुरूप ॥
॥८॥ वस्तुरूप बोधें अरूप होईजे ॥ विवेकाची कीजे विचारणा ॥ ९ ॥ विचा-
रणा झाली रामी रामदासी ॥ आतां याजन्मासी ठावना हीं ॥ १० ॥ ठावना-
हीं ऐसें राघवाचे देणें ॥ थोराहूनि होणें थोर स्वयें ॥ ११ ॥

अभंग २४४.

जाणे सुखदुःखराम माझा एक ॥ येरते मायी कवें भवाचे ॥ १ ॥ वें भवा-
चीं सरवीं वोरंगोनी जाती ॥ आत्माराम अंतीं जीवलग ॥ २ ॥ जीवलगना-
हीं श्रीरामावांचूनी ॥ हाचि माझे मनीं हटभाव ॥ ३ ॥ भाव अन्यत्राचा आ-
हे वरपांगान्वा ॥ रामें वीण केंचा अंतरंग ॥ ४ ॥ अंतरींची व्यथा श्रीरामस-
मर्था ॥ जाणवल्याचिंता दूर करी ॥ ५ ॥ करीं प्रतिपाळ धारण आलियाचा
रामत्रैलोक्याचा मायबाप ॥ ६ ॥ मायबाप बंधू सज्जन सोयरा ॥ येक्या
रघूवीरा वीणनाहीं ॥ ७ ॥ नाहीं मजकोणी श्रीराम असतां ॥ सत्वर वाह-
तां उडी घाली ॥ ८ ॥ उडी घाली मज अनाथा कारणें ॥ रामसर्व जाणो अंत-
रीचें ॥ ९ ॥ अंतरीचें गुजरामसर्व बीज ॥ रामदासीं निज प्रगटलें ॥ १० ॥

अभंग २४५.

मायीकाची भक्ती उधाराची सुक्ति ॥ तैशीना हीं स्थिती राघवाची ॥ १ ॥
राघवाची कृपासद्यसोक्षफळ ॥ तुटे तळमळचमत्कार ॥ २ ॥ चमत्कार
आतां जो कोणी पाहेना ॥ त्याचा पंच उणा कोटिगुणें ॥ ३ ॥ कोटिगुणें
उणें जिणें त्यानराचें ॥ जेथें विचाराचें वोसघर ॥ ४ ॥ वोसघरीं कोण-
कास यासीं घांवे ॥ व्यर्थचि शिणावें कामें वीण ॥ ५ ॥ कामें वीण कामरहे
आत्माराम ॥ तेथेंचि विश्राम पाविजेतो ॥ ६ ॥ पाविजे लपरी विचरत जावें
सर्व हीं सांडावें ओळखोनी ॥ ७ ॥ ओळखतां त्याग सर्वांचा घडेल ॥
मार्गसांपडेल योगियांचा ॥ ८ ॥ योगियांचा पंच योगीच जाणती ॥ ति-
ह्नी ही प्रचीती एकतेथें ॥ ९ ॥ एक जेथें आत्मशास्त्रगुरुवाक्य ॥ पाहेम-
हा वाक्य विवरोनी ॥ १० ॥ विवरोनी ब्रह्मी ब्रह्म अहमस्मी ॥ रामआहे रा-
मीं रामदासीं ॥ ११ ॥

अभंग २४६.

स्कूट अभाग.

(६३)

रामरामआतांकष्टज्ञालेओर ॥ पुरेहासंसारमागुतेनी ॥ १ ॥ रामासिसा-
जणेहेंचिआतांभले ॥ सुहृदीवितलेमनमाझे ॥ २ ॥ सुहृदानाझासा
नकरीसुमाना ॥ स्वाध्यायीमहापुरुषाआत्मधारामा ॥ ३ ॥ पस्यांच्यासं-
केतेंगणिकारामबोले ॥ तिशीरामेनेलेमाहियेरा ॥ ४ ॥ माहेरम्याके-
लेश्रीरामअभाग ॥ सुहृदांचापांगनाहींआतां ॥ ५ ॥ आतांकायमज
सुहृदवासना ॥ ध्यायीसनातनाराघवासी ॥ ६ ॥ ध्यायीनवोमायआ-
तांरामपाय ॥ मजकायहोयप्रपंचूहा ॥ ७ ॥ प्रपंचासंगतींपाविजेदु-
खाते ॥ सांगतचिहोतेसंततरी ॥ ८ ॥ तरीअह्मेरिलेसरवातेमानिले ॥
अंगीआदळलेतेचीशेखी ॥ ९ ॥ शेखीजिवलगराममनींधरूं ॥ मीकां
ऐसेंकरूंअनहीतची ॥ १० ॥ हिताहितकांहींनधरीमीमनीं ॥ असई-
नजनीजनातीत ॥ ११ ॥ तीतसरवदुःखारामानंदज्ञाले ॥ सुक्तसेहो-
ऊनिसर्वसंगीं ॥ १२ ॥ नित्यमुक्तअसेरामदासस्वामी ॥ देहडिंभकामीं
वर्ततसे ॥ १३ ॥

अभाग २४७.

ब्रह्मेवीणछायागुणेवीणमाया ॥ बिंबेवीणमायाप्रतिबिंब ॥ १ ॥ प्र-
तिबिंबसरीसिंधूवीणलहरी ॥ सोनेवीणपरीअळंकार ॥ २ ॥ अळंका-
रकृत्यकर्त्यावीणकेवी ॥ तेवीगाद्यागोवीनिर्गुणासी ॥ ३ ॥ निर्गुणासि
गूणहेंचिसूरवपण ॥ दृश्यावीणखूणदृष्टांताची ॥ ४ ॥ दृष्टांताचिखूण
परब्रह्मीघडे ॥ वेदांमोन्यपडेकासयासी ॥ ५ ॥ कासयासितेहांअहै-
तपहावे ॥ हेताचेस्वभावेब्रह्मज्ञाले ॥ ६ ॥ ज्ञालेपरब्रह्मअत्यंतसग-
म ॥ ब्रह्मआणिअमयेकरूप ॥ ७ ॥ येकरूपआहेदूधआणिताक ॥ हं
सआणिकाकबोलताती ॥ ८ ॥ बोलतातिसर्वब्रह्मऐसेंबंड ॥ सर्वहीथो
तांडसंतजाणे ॥ ९ ॥ संतजाणेब्रह्मनिर्मळनिश्चळ ॥ मायेचाविटाळ
जेथेनाहीं ॥ १० ॥ जेथेनाहींगूणत्यानांवनिर्गुण ॥ गुरुमुखेंखूणठायीं
पडे ॥ ११ ॥ ठायींपडेसत्यशाश्वतस्वरूप ॥ मगआयेआपबुझशील ॥
बुझशीलसाचधरितांविश्वास ॥ रामीरामदाससांगतसे ॥ १३ ॥ ६५ ॥

अभाग २४८.

ओंबीचेनिमिसेंदेवआठवावा ॥ हृदयींधरावासर्वकाळ ॥ १ ॥ सर्वका-

लक्ष्मणीस्वरूपाचा छंदु ॥ तेणें भवसिंधू तुटईल ॥ तुटईल व्याधीया ज-
न्मकर्माची ॥ जरी राघवाची भक्ति घडे ॥ ३ ॥ भक्ती घडे भावें सगुण-
देवाची ॥ संगती देहाची जंव आहे ॥ ४ ॥ आहे देह जंव सगुणीं भजावें
स्वस्वरूप ह्मावें आपणाची ॥ ५ ॥ आपणाचि देव आपणाचि भक्त ॥ संत
संगें मुक्त आपणाची ॥ ६ ॥ आपणाचि सर्व आपणाचि वाव ॥ मीपणाचा
ठाव आपणाची ॥ ७ ॥ आपणातूं पण जंव तें अंतरीं ॥ तंव भक्ती करी सगु-
णाची ॥ ८ ॥ सगुणाची भक्ती लोभाची विरक्ती ॥ निर्गुणाची मुक्ति सा-
यो ज्यता ॥ ९ ॥ सायो ज्यता मुक्ति फिटला संदेहो ॥ बंधनची वावो राम-
दासीं ॥ १० ॥

अभंग २४९

क्षणाचे कराम आठवितां चितीं ॥ तेणें उद्धरती कोटी कुळें ॥ १ ॥ कोटि-
कुळें पाटपाहती लयाची ॥ आवडी जयाची रामनामीं ॥ २ ॥ रामनामें
तुटे कुळाचें बंधन ॥ पुत्रतोनिधान हरिभक्त ॥ ३ ॥ हरीभक्तचे कजाहला
प्रन्हाद ॥ जयाचा गोविंद कथवारी ॥ ४ ॥ कईवारी हरी राखे नानापरी
ऐसा भाव धरी आल्यारे ॥ ५ ॥ आल्यारे हीत विचारी आपुलें ॥ सर्व-
हीनाथी लें माया जाळ ॥ ६ ॥ माया जाळ दिसे दृष्टीचे बंधनें ॥ जाण
ती सज्जन अनुभवी ॥ ७ ॥ अनुभवी संत सज्जन देखसी ॥ तेथें रा-
घवासी ठायीं पाडी ॥ ८ ॥ ठायीं पाडी रामजीवींचा विश्राम ॥ जेणें
सर्वकाम तृप्त होती ॥ ९ ॥ तृप्त होती माझे मनिंच मनोरथ ॥ राघवा-
चा स्वार्थ मनीं धरी ॥ १० ॥ मनीं धरी सर्व देवांचा कैवारी ॥ ध्यातसे अंत-
रीं महादेव ॥ ११ ॥ महादेव सर्व जनां उपदेशी ॥ रामीं रामदासीं दृढ
भाव ॥ १२ ॥ १३ ॥

अभंग २५०

विश्वासिला जेथें कैलासींचा राव ॥ तेथें येक भाव दृढ धरा ॥ १ ॥ दृढ
धरा भाव वाल्मीकाचे परी ॥ सर्वत्रुषेश्वरी जाणीजे ते ॥ २ ॥ जाणीजे
वाल्मीक ऋषी रामायण ॥ तारिले पाषाण रामनामें ॥ ३ ॥ रामनामें
तंव उद्धरे गणिका ॥ नेली दिव्य लोकाचाच देही ॥ ४ ॥ याच देही ग-
ती पावलि कुंटीणी ॥ रामनामवाणी उच्चारितां ॥ ५ ॥ उच्चारितां रा-

रामदासकृत.

(६५)

महोयपूर्णकाम ॥ संसारीचाश्रमदूरजाय ॥ ६ ॥ दूरीश्रमजायआनं-
दमानसीं ॥ रामीरामदासींहृदभाव ॥ ७ ॥

अभंग २५१.

अंतीपंचभूतेभूतांसिमिळालीं ॥ वासनाराहिलीकोण्यारायीं ॥ १ ॥
कोण्यारायींतेव्हांवासनाहेराहे ॥ रूपकैसेंआहेवासनेचें ॥ २ ॥ वास-
नेचेंरूपसक्षमजाणावें ॥ संकल्पस्वभावेरूपतिचें ॥ ३ ॥ रूपतिचेंअं-
तकाळींकोठेंराहे ॥ अनुभवेंपाहेआपुलीया ॥ ४ ॥ आपुलासंकल्प
जयावस्तुवरी ॥ तेथेंवस्तीकरीवासनाहे ॥ ५ ॥ वासनाहेवस्तीकरी
अगोदर ॥ मगकलेवरसचेतन ॥ ६ ॥ सचेतनकायाकारणींलावावी
॥ वासनागोंवावीरामरूपीं ॥ ७ ॥ रामरूपींसत्यसंकल्पधरावा ॥ सं-
सारतरावाअवलीळा ॥ ८ ॥ अवलीळाभवसागरवोसरे ॥ जरीमनीं
धरेगुरुवाक्य ॥ ९ ॥ गुरुवाक्येंगतीरामदासींझाली ॥ संगतीजोड-
लीराघोबाची ॥ १० ॥

अभंग २५२.

ओकितांहेमनबरेकंटाळलें ॥ राखेनेंझांकिलेंसावकाश ॥ १ ॥ साव-
काशातयाकोणअभिलाषी ॥ कोणालाअसोशीकासयाची ॥ २ ॥ का-
सयाचीआतांवासनाधरावी ॥ गोडीविवरावीविषयाची ॥ ३ ॥ विष-
याचीगोडीकंटाळलेंमन ॥ नागवलेजनअसोशीचे ॥ ४ ॥ असोशीचे
जनतेजन्मघेतील ॥ जेचित्तदेतीलविषयासी ॥ ५ ॥ विषयासिबीदे
मनापासूंनियां ॥ त्यासियातनाजन्मनाहीं ॥ ६ ॥ जन्मनाहींऐसेंके-
लेंदेवराये ॥ वासनाउपायेंसोडविली ॥ ७ ॥ सोडविलेंदेवेधन्यदयानि-
धी ॥ तुटलीउपाधीसर्वकांहीं ॥ ८ ॥ सर्वकांहींनाहींहेमजप्रमाण ॥ रास
हणेरवूणदेवजाणे ॥ ९ ॥

अभंग २५३.

रीसाचियेपरीव्हांवेंएकचित्त ॥ ध्यानींभगवंतसोडूंनये ॥ १ ॥ सोडूं-
नयेसर्वकाळनिदिध्यास ॥ श्रवणअभ्यासअसोंद्यावा ॥ २ ॥ असों-
द्यावासदासन्निधिविक ॥ तेणेंदेवएकचोजवेल ॥ ३ ॥ चोजवेलदेव
श्रवणमननें ॥ कुबुद्धिसाधनेंपालरावी ॥ ४ ॥ पालरावीसर्वदेहाचीअ

स्फुटअभंग

हंता ॥ शोधावीतत्वतादेहबुद्धी ॥ ५ ॥ देहबुद्धीसर्वज्ञानेशोधूंजातां ॥
निःसंगअनंताभेटीहोय ॥ ६ ॥ भेरीहोयज्ञानेनिर्गुणदेवाची ॥ मगना
हींचीचीसंसारिंची ॥ ७ ॥ संसारिंचीचीचीयातनायमाची ॥ चुकवील-
तोचिधन्यएक ॥ ८ ॥ धन्यएकजनींतोचितोपाहतां ॥ मुक्तीसाधुज्य
ताजयालाभे ॥ ९ ॥ जयालाभेमुक्तीसगुणाचीभक्ती ॥ दासह्मणेशक्ती
आगळातो ॥ १० ॥

अभंग २५४.

नमनलंबोदराशारदासंदरा ॥ सद्गुरुमाहेरासंतजनां ॥ १ ॥ संतांचे
संगतीनिःसंगहोईजे ॥ स्वरूपपाविजेआपुलेंची ॥ २ ॥ आपुलेंस्व-
रूपआपणानेणवे ॥ तयासिजाणवेरामकेवी ॥ ३ ॥ रामकेवीकळेना
कळेवेदांसी ॥ संगेंतयापाशींपाविजेना ॥ ४ ॥ पाविजेनाजंबहादे-
हसंबंधू ॥ राघवाचाबोधूदेहातीत ॥ ५ ॥ देहातीतसंततोजाणा
अनंत ॥ प्रकृतीचाअंतनिजानंद ॥ ६ ॥ निजानंदपूर्वपक्षाचेंबोल
णें ॥ सिद्धांतासिऊणेंआणियेल ॥ ७ ॥ आणियेलउणेंशब्दसमु-
द्रासी ॥ निःशब्दतेग्रासीमौनसुद्रा ॥ ८ ॥ मौनसुद्राध्यानआसनस
माधी ॥ अविद्याउपाधीमावळली ॥ ९ ॥ मावळलीसर्वदासाचीआ
शंका ॥ जानकीनायकादेखतांची ॥ १० ॥

अभंग २५५.

प्रथमनमनसांधूसंतजन ॥ ज्याआत्मज्ञानप्रांजळीत ॥ १ ॥ प्रां-
जळीतज्ञानआत्मनिवेदन ॥ हेंचिसमाधानयोगियांचें ॥ २ ॥ यो-
गियांचेंगुजतेंचिसर्वबीज ॥ एकचिसहजआदिअंतीं ॥ ३ ॥ आदि
अंतींसदानिर्मळनिश्चळ ॥ जैसेंतेंकेवळचिदाकाश ॥ ४ ॥ चिदाका
शबाह्यअंतरीकोंदलें ॥ तैसेंतेंएकलेंस्वस्वरूप ॥ ५ ॥ स्वस्वरूपींमि-
थ्यामायातेंपडळ ॥ जैसेंतेंअभाळनाथिलेंचि ॥ ६ ॥ नाथिलेंचिदिसे
साचाचियेपरी ॥ जैशीबाजीगरीसत्यवाटे ॥ ७ ॥ सत्यवाटेस्वप्नजैसें
निजेलिया ॥ तेंचितेंविलयामिथ्याभूत ॥ ८ ॥ मिथ्याभूतयासाच
तोईश्वर ॥ श्रोतींहाविचारविवरावा ॥ ९ ॥ विवरावाऐसेंरामदासह-
णे ॥ सद्गुरुवचनेंचोजवेल ॥ १० ॥

रामदासकृत.

(६७)

अभंग २५६.

प्रथमनमनसंतसाधूजना ॥ संवादाचेज्ञानबोलावया ॥ १ ॥ बोलावया
सारवस्तुचाविचार ॥ जेणेंनिरंतरस्वरवाटे ॥ २ ॥ स्वरवाटे-
मनींसंवादसज्जनीं ॥ तेणेंध्यानींमनींस्वस्वरूप ॥ ३ ॥ स्वस्वरूपम-
नेकदाआकळेना ॥ स्तुलभसज्जनाचेनिसंगें ॥ ४ ॥ संगेंसाधूंचि-
यासमाधानझालें ॥ स्वरूपलाधलेंरामदासीं ॥ ५ ॥

अभंग २५७.

आमुचेसज्जनसाधूसंतजन ॥ होयसमाधानतयाचेनी ॥ १ ॥ त-
याचेनिसंगेंपाविजेविश्रांती ॥ साधूआदिअंतींसारिखेचि ॥ २ ॥
सारिखेचिसदासंतसमाधानी ॥ ह्यणोनियांमनींआवडती ॥ ३ ॥
आवडतीसदासंतजिवलग ॥ स्वरूपसंगसज्जनांचा ॥ ४ ॥
सज्जनांचासंगपापातेंसंहारी ॥ ह्यणोनियांधरीरामदास ॥ ५ ॥

अभंग २५८.

सत्यरामघेरसर्वहीमायीक ॥ जाणहाविवेकयोगियांचा ॥ १ ॥
योगियांचादेवतयानाहींखेव ॥ जेथेंजीवशीवरेक्यरूप ॥ २ ॥
रेक्यरूपजेथेंहेंपिंडब्रह्मांड ॥ तेंब्रह्मअखंडनिराकार ॥ ३ ॥ निरा-
कारब्रह्मबोलतातिश्रुती ॥ आदिमध्यअंतींसारिखेंचि ॥ ४ ॥ सारि-
खेंचिब्रह्मनभाचियेपरी ॥ बाह्यअभ्यंतरीकोंदलेंसें ॥ ५ ॥ कोंदलें
सेपरीपाहतांदिसेना ॥ साधूवीणयेनाअनुभवा ॥ ६ ॥ अनुभवा-
येतांतेब्रह्मनिश्चळ ॥ जायतळमळसंसारींची ॥ ७ ॥ संसारींचेंदुः-
खसर्वहीविसरे ॥ जरीमनींभरेस्वस्वरूप ॥ ८ ॥ स्वस्वरूपींना
हींस्वरुआणिदुःख ॥ धन्यहाविवेकजयापाशीं ॥ ९ ॥ जयापा-
शींज्ञानपूर्णसमाधान ॥ त्यांचीआठवणदासकरी ॥ १० ॥

अभंग २५९.

ज्ञानाचेंलक्षणक्रियासंरक्षण ॥ वरीविशेषणरामनाम ॥ १ ॥ रा-
मनामवाचेविवेकअंतरीं ॥ अनुतापवरीत्यागावया ॥ २ ॥ त्यागा-
वयाभोगबाह्यलोलंगता ॥ पाहीजेतत्वतांअनुताप ॥ ३ ॥ अनु-
तापेंत्यागबाह्याकारेंझाला ॥ विवेकानेंकेलाअंतरींचा ॥ ४ ॥ अंत-

शीचात्यागविवेकेंकरावा ॥ बाहेरीधरावाअनुताप ॥ ५ ॥ अनुताप
भक्तीविवेकवैराग्य ॥ घडेत्याचेंभाग्यकायसांगों ॥ ६ ॥ कायसांगोंभाग्य
अचळचळेना ॥ महिमाकळेनाब्रह्मादिकां ॥ ७ ॥ ब्रह्मादिकांलाभ
ज्ञानाचादुर्लभ ॥ तोहोयकलमसाधुसंगें ॥ ८ ॥ साधुसंगेंसाधूहोईजे
आपण ॥ सांगतसेखूणरामदास ॥ ९ ॥

अभंग २६०

नामघेतांरामरूपठायींपडे ॥ गूजतेंसांपडेयोगियांचें ॥ १ ॥ योगी
यांचेंगूजसर्वांठायींअसे ॥ परीतेंनदिसेज्ञानेवीण ॥ २ ॥ ज्ञानेवीणयो
गज्ञानेवीणयाग ॥ ज्ञानेवीणत्यागवाउगाची ॥ ३ ॥ वाउगाचिधर्मवा
उगेंचिकर्म ॥ गर्भगीतावर्मबोलियेली ॥ ४ ॥ बोलियेलीवर्मज्ञानहेंसार्थ
क ॥ येरनिरर्थकसर्वधर्म ॥ ५ ॥ सर्वधर्मत्यागीमज्जशरणयेयी ॥ अष्टाद-
शाध्यायींबोलियेलें ॥ ६ ॥ बोलीयेलेंज्ञानआगमींनिगमीं ॥ ज्ञानेवीण
ऊर्मीनिरसेना ॥ ७ ॥ निरसेनाऊर्मीआत्मज्ञानेवीण ॥ ज्ञानाचेंलक्षणनि-
रूपण ॥ ८ ॥ निरूपणेंज्ञानअंतरींप्रकाशे ॥ विवेकेंनिरसेमायाजाळ ॥
९ ॥ मायाजाळींजनआत्मज्ञानींझाले ॥ दासह्मणगेलेकटोनियां ॥ १० ॥

अभंग २६१.

जंवआहेतुजहादेहसंबंध ॥ तंवनव्हेबोधराघवाचा ॥ १ ॥ राघवाचा
बोधयादेहावेगळा ॥ देहकळवळातेथेंनाहीं ॥ २ ॥ नाहींकरवदुःख
नाहींघेणेंजाणें ॥ चिरंजीवहोणेंरामरूपीं ॥ ३ ॥ रामरूपींहोयजन्म
मृत्युवाव ॥ विश्रांतीचाठावरामएक ॥ ४ ॥ रामएकरूपींसर्वरूपीं
आहे ॥ अनुभवेंपाहेआपुलीया ॥ ५ ॥ आपुल्याअंतरींबात्यनिरं-
तरीं ॥ सर्वसृष्टीभरीनांदतसे ॥ ६ ॥ नांदतसेसदाजवळीकळेना ॥ क-
दाआकळेनासाधूवीण ॥ ७ ॥ साधूवीणरामधांडोळितांश्रम ॥ नव्हे-
चिविश्रामसाधूवीण ॥ ८ ॥ साधूवीणरामकदाआकळेना ॥ संदेहतु-
टेनाकांहींकेल्या ॥ ९ ॥ कांहींकेल्यानव्हेसाधूसंतांवीण ॥ रामदास-
खूणसांगतसे ॥ १० ॥

अभंग २६२.

रत्नपारखिचारत्नचिपरिशी ॥ अलक्ष्यासीलक्षीऐसानाहीं ॥ १ ॥

नाहींकोणीऐसादेवाचापारखी॥आपुलेओळखीठायींपाडी॥२॥ठायीं
पाडीनिजस्वरूपआपुलें॥असोनिचोरिलेंजबळीच॥३॥जबळीना
दूरीपाताळीनावरी॥सबाह्यअंतरींकोंदाटलें॥४॥कोंदाटलेंअसेपरी
तेंनदिसे॥जबळीचकेसेंआदळेना॥५॥आदळेनाअंगींअसोनि स
बोणीं॥जयालागीयोगीधुंडिताति॥६॥धुंडितातिकडींकपाटीशि-
खरीं॥समागमेंहरीचोजवेना॥७॥चोजवेनाएक्यासहु रूपांचोनी
॥पाहिजेहामनींदृढनिश्चय॥८॥निश्चयपाहिजेदृढस्वरूपाचा॥नि
हीप्रचीतीचाएक्यभावं॥९॥एक्यभावंभेटीरामदासींमुक्ति॥तथा-
सिविभक्तीदूरीठेली॥१०॥

अभंग २६३.

निर्मळनिश्चळस्वरूपकेवळ॥द्वैततळमळजेथेंनाहीं॥१॥जेथेंनाहीं
कायानाहींमोहमाया॥रंकआणिरायासारिरवेचि॥२॥सारिरवेचि-
सदासर्वदास्वरूप॥तेंचितुझेंरूपजाणबापा॥३॥जाणबापास्वयेंतूंचि
आपणासी॥सोहंस्मरणासीविसरतां॥४॥विसरतांसोहंस्मरणआपु
लें॥मगगुंडाळिलेंमायाजाळीं॥५॥मायाजाळींतुझातूंचिगुंतलासी॥
घातनाभोगित्रीह्मणोनियां॥६॥ह्मणोनियांहोईसावधअंतरीं॥सोहं-
दधरीदासह्मणे॥७॥

अभंग २६४.

प्रगटनागुभव्यक्तनाअव्यक्त॥आदिमध्यअंतसारिरवेचि॥१॥सारिरवे-
चिवाटेदेहजेथेंआटे॥दुजेपणतुटेएकलेंसी॥२॥एकींएकपणेंउजे-
डासिआलें॥तेणेंगुणेंगेलेंदुजेंपण॥३॥एकदोनतीनपाचपंचषीस॥
खेळेसाषकाशमायादेवी॥४॥मायाहेमायीकसबळवाटेतया॥आ
त्मज्ञानजयाप्राप्तनाहीं॥५॥नाहींओळखिलेंआपआपणासी॥मा-
याअज्ञानासीवेदालावी॥६॥वेदालाविथेलेंमायेनेंजीवांसी॥आ-
त्माजीवतासीआलानाहीं॥७॥आलेगेलेमेलेआपणाकळलें॥घातीं-
तराहिलेआपरूप॥८॥रूपअनुभवितांनाहींज्ञयज्ञाता॥अनुभ-
वतत्वतातोहीचुरे॥९॥रामींरामदासरामरूपींवीरे॥पाहेराहीचु-
रेजोजोदिल्हा॥१०॥

सुदअभंग.

अभंग २६५.

अनंताचा अंत पाहाव यागेलों ॥ तेणें विसरलों आपणासी ॥ १ ॥ आपणा आपण पाहतां दिसेना ॥ रूपगवसेना दोही कडे ॥ २ ॥ दोही कडे देव आपणचि आहे ॥ संगहानसाहे माझा मज ॥ ३ ॥ साझा मज भारजाहला बहूत ॥ देखतां देखत कळों आलें ॥ ४ ॥ कळों आला भार देखतां विचार ॥ पुढे सारासार विचारणा ॥ ५ ॥ विचारणा झाली रामीं रामदासीं ॥ सर्वही संगीसीं सुक्तकेलें ॥ ६ ॥ सुक्तकेलें मोक्षासुक्तीची उपेक्षा ॥ तुदली अपेक्षा कोणी एक ॥ ७ ॥

अभंग २६६.

कल्पनेचा प्रांत तो माझा एकांत ॥ तेथें मी निवांत बेंसईन ॥ १ ॥ बेंसईन सरवररूपक्षण एक ॥ पाहीन विवेकराघवाचा ॥ २ ॥ राघवाचा पार अनंत अपार ॥ नाही पारावार स्वरूपासी ॥ ३ ॥ स्वरूपरामाचें अत्यंत कोमळ ॥ जेथें नाही मळ मायी काचा ॥ ४ ॥ मायी काचा मळ जायत तक्षणीं ॥ रामदर्शनीं दासहणे ॥ ५ ॥

अभंग २६७.

स्वरूपाची भेटी तेथें नाही तूटी ॥ वाचांचि हिंपुटी होत असे ॥ १ ॥ होतसे हिंपुटीन सतां विद्योग ॥ असतां संयोग सर्वकाळ ॥ २ ॥ सर्वकाळ ऐक्यरूप आलिंगन ॥ तेथें मी तूं पण हारपलें ॥ ३ ॥ हारपलें दुःख हें ताचें पाहतां ॥ सरवररूप आतां समाधान ॥ ४ ॥ समाधान चळे ऐसें न करावें ॥ विवेकेभरावें स्वस्वरूपीं ॥ ५ ॥ स्वस्वरूपीं नाही संयोग विद्योग ॥ सर्वकाळ योग सज्जनांचा ॥ ६ ॥ सर्वकाळ योग सज्जनांचा आहे ॥ विचाररूपि पाहे अनुभवे ॥ ७ ॥ अनुभवीं झाली तुह्यां आह्यां भेटी ॥ आतां न व्हे तूटी दासहणे ॥ ८ ॥

अभंग २६८.

तुह्यां अह्यां मुळीं झाली नाही तूटी ॥ तूटी वीण भेटी इच्छितसा ॥ १ ॥ इच्छितसा योगन सतां विद्योग ॥ तुह्यां आह्यां योग सर्वकाळ ॥ २ ॥ सर्वकाळ तुह्यां आह्यां एके स्थळीं ॥ वाचां मृगजळीं बुडोंनका ॥ ३ ॥ बुडोंनका आतां साबध असावें ॥ रूप ओळखावें जवळीच ॥ ४ ॥ जवळीच आहे नका

रामदासकृत

(७१)

धरूंदूरी ॥ बाह्यअभ्यंतरीअसोनियां ॥ ५ ॥ असोनिसन्निधविद्यो-
गाचारवेद ॥ नसोनियांभेदलाऊंनये ॥ ६ ॥ लाऊंनयेभेदमायीकसं-
बंधी ॥ रामदासाबोधींभेटीझाली ॥ ७ ॥

अभंग २६९.

जेथेंजावेंतेथेंरामसमागमें ॥ आतांकासयामीरवतीकरूं ॥ १ ॥ रवती
करूंज्याहीतोसमागमेंचि ॥ पाहतांस्वरवाचीघडीहोय ॥ २ ॥ होयदेव
स्वराभूमंडळवासी ॥ जातांदिगंतासीसारिरवाची ॥ ३ ॥ सारिरवाचि
जनींबनींबनांतरीं ॥ तोगिरीकंदरींसारिरवाचि ॥ ४ ॥ सारिरवाचिकडींक-
पाटींपाहतां ॥ रामआठवितांरामदासीं ॥ ५ ॥

अभंग २७०.

रामाचेंभजनतेंचिमाझेज्ञान ॥ तेणेंसमाधानपावेनमीं ॥ १ ॥ रामासि
वर्णितांदेहींविदेहता ॥ झालीतन्मयतासहजचि ॥ २ ॥ राघवाचेंरूपतें
माझेस्वरूप ॥ तेणेंस्वरूपनिरंतर ॥ ३ ॥ रामदासह्मणेयेणेंमजग-
ती ॥ रामसीतापतीचेनीनामें ॥ ४ ॥

अभंग २७१.

पूर्णसमाधानइंद्रिद्यत्मन ॥ श्रवणमनननिरंतर ॥ १ ॥ निरंतरज्याचे
हृदयींविबेक ॥ उपासकएकतोचिधन्य ॥ २ ॥ धन्यतोचि एकसंसारींपा
हतां ॥ विबेकेंअनंताठाईपाडी ॥ ३ ॥ ठाईपाडीनिजस्वरूपआपुलें ॥
असोनिचारिलेंजन्मोजन्मीं ॥ ४ ॥ जन्मोजन्मींकेंलेंपुण्यबहुसाल ॥ तरीच
घडेलसंतसंग ॥ ५ ॥ संतसंगजयामानवाआवडे ॥ तेणेंगुणेंघडेसमा-
धान ॥ ६ ॥ समाधानघडेसज्जनाचेसंगें ॥ स्वरूपाचेयोगेंरामदास ॥ ७ ॥

अथ पंची करणादि अभंग प्रारंभः

अभंग २७२.

निर्गुणस्वरूपांनिजमायाझाली ॥ तिचेपोटींआलीगुणमाया ॥ १ ॥ गुणना
येपोटींझालासत्त्वगुण ॥ सत्वींरजोगुणउद्भवला ॥ २ ॥ रजापासोनियां-
झालातमोगुण ॥ तमोगुणींजाणव्योमझालें ॥ ३ ॥ व्योमापोटींनायूवायू-
पोटींतेज ॥ तेजींतेंसहजआपझालें ॥ ४ ॥ आपापासोनियां भूमंडळहो-
णें ॥ शारुत्रीचींवचनेंदासह्मणे ॥ ५ ॥

सुखरअभंग.

अभंग २७३.

मायेचेंस्वरूपब्रह्मीउद्भवलें ॥ तिथेपोटींआलेंमहत्त्व ॥ १ ॥ महत्त्वतीस
त्वसतींरजोगुण ॥ तिजातमोगूणरजापोटीं ॥ २ ॥ पोटींपंचभूतेंरजाचि
याआलीं ॥ दासह्यणेझालीसृष्टीऐशी ॥ ३ ॥

अभंग २७४.

पृथ्वीआपतेजवायूतेंआकाश ॥ पांचांचेहेअंशपंचवीस ॥ १ ॥ अस्थिमांस
त्वचानाडीआणिरोम ॥ पृथ्वीचेंहेंवर्मसांगीतलें ॥ २ ॥ शक्तीतशोणीतला-
ळआणिसूत्र ॥ स्वेदहेनिश्चितआपतल ॥ ३ ॥ क्षुधातृषाआणिआलस्यश
यन ॥ पांचवेंमैथुनतेजसाचें ॥ ४ ॥ चलनवलनआणिप्रसारण ॥ निरोध
नआकुंचनवायूचेंतें ॥ ५ ॥ कामक्रोधमोहशोकआणिभय ॥ स्थूलदेहान्व
येंपंचवीस ॥ ६ ॥ पंचवीसतलेंस्थूलहेंवर्तत ॥ ऐकेसावचित्तलिंगदेह ॥ ७
अंतःकरणमनबुद्धिआणित्त ॥ पांचवानिश्चितअहंकार ॥ ८ ॥ प्राणआ
णिअपानव्यानआणिउदान ॥ समानहेजाणपंचवायू ॥ ९ ॥ चक्षुश्रोत्रजिह्वा
घ्राणआणित्वचा ॥ अंशहातेजाचालानेंद्रियें ॥ १० ॥ वाचापाणीपादशिक्षआ-
णिरुद ॥ पांचहीप्रसिद्धकर्मद्रियें ॥ ११ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसआणिगंध ॥ पां-
चहीप्रसिद्धविषयहे ॥ १२ ॥ ऐसेपंचवीसलिंगदेहअंश ॥ ऐशींपंचवीसत-
लेंझालीं ॥ १३ ॥

अभंग २७५.

कामक्रोधशोकमोहआणिभय ॥ पंचधाअन्वयआकाशाचा ॥ १ ॥ चळण-
वळणआणिप्रसारण ॥ निरोधनआकुंचनवायूचेंतें ॥ २ ॥ क्षुधातृषानिद्रा
मैथुनआलस्य ॥ तेजाचेहेअंशपंचविध ॥ ३ ॥ लाळमूत्रशक्करक्तआणिम
ज्जा ॥ आपजाणवोजापंचविध ॥ ४ ॥ अस्थिमांसत्वचानाडीरोमअंश
॥ दासह्यणेवासदेहातीत ॥ ५ ॥

अभंग २७६.

अंतःकरणमनबुद्धिआणित्त ॥ पुढेंसावचित्तअहंकार ॥ १ ॥ व्यानूतो
समानुउदानुतोप्राण ॥ पांचवाअपानुवायूजाण ॥ २ ॥ श्रोत्रत्वचाचक्षु-
जिह्वाआणिघ्राण ॥ तेजाचेहेगुणपंचविध ॥ ३ ॥ वाचापाणीपादशिक्षआ-
णिरुद ॥ आपाचेप्रसिद्धपांचगूण ॥ ४ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसआणिगंध ॥ ए-

रामदासकृत

(७३)

श्रीहेविशददासह्मणे ॥ ५ ॥

अभंग २७७.

विष्णुचंद्रब्रह्मानारायणरुद्र ॥ आकाशाचाथोरअंवापाहे ॥ १ ॥ ब्रह्मांडींच्यापकलोकार्कवरुण ॥ रुद्रवायूजाणचाळकतो ॥ २ ॥ दिशावायुरवीवरुणाचाहेत ॥ अश्विनीदेवततेजऐसें ॥ ३ ॥ वन्हीइंद्रतिजाजाणावाउपेंद्र ॥ ब्रह्माआणिसारनिऋतीतो ॥ ४ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसआणिगंध ॥ तन्मात्राविशददासह्मणे ॥ ५ ॥

अभंग २७८.

विष्णुचंद्रजाणब्रह्मानारायण ॥ पार्वतीरमणसदाशीव ॥ १ ॥ दिशावायूसूर्यज्ञानेंद्रियान्वये ॥ वरुणनिश्वयेअरुणतो ॥ २ ॥ तोचिइंद्रवन्हीवामनप्रजापती ॥ पांचवानैर्ऋतीगुदस्थानीं ॥ ३ ॥ स्थानींवायूएकविषयींहीएक ॥ जाहलेकोतुकसुक्षमाचें ॥ ४ ॥ सुक्षमींसुक्षमएकआत्माराम ॥ रामदासींवर्मसांपडले ॥ ५ ॥

अभंग २७९.

पिंडब्रह्मांडींच्याइंद्रीयदेवता ॥ सांगेनतत्वतांसावचित्त ॥ १ ॥ कर्णाचीदेवतादिशाहेनत्वतां ॥ त्वचेचाधरितापवनचि ॥ २ ॥ डोळियांचासूर्यजिह्वेचावरुण ॥ नासिकाचेंस्थानअश्विनोदेव ॥ ३ ॥ वाचेचातोअग्निहस्ताचातोइंद्र ॥ पायाचाप्रसिद्धवामनतो ॥ ४ ॥ शिशींप्रजापतीगुदीतोनेर्ऋती ॥ दवोंद्रियस्थीतीऐशीझाली ॥ ५ ॥ अंतःकर्णाचातोस्वामीलक्ष्मीकांत ॥ मनाचेंदेवतचंद्रमाचि ॥ ६ ॥ बुद्धीचातोब्रह्माचिन्तीनारायण ॥ अहंकारजाणसदाशिव ॥ ७ ॥ देहानीदेवताभिरदचिकारण ॥ ब्रह्मांडहेंजाणसंतसंगें ॥ ८ ॥ संतसंगेंसारकरीहाविचार ॥ पावशीलपारसंसाराच्या ॥ ९ ॥ संसाराच्यापारस्वरूपनिर्धार ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारदासह्मणे ॥ १० ॥

अभंग २८०

होतेआठवणतेंचिअंतःकरण ॥ आतांसावधानमनऐका ॥ १ ॥ संकल्पधिकल्पहोयनव्हेवाटे ॥ तेंचिमनरवोटेंकल्पनिक ॥ २ ॥ होयनव्हेऐसाअनुमानझाला ॥ निश्वयजोकेलातेचिबुद्धी ॥ ३ ॥ निश्वयजो

(७४)

स्फुटअभंग.

केलातयाचेंचिंतन ॥ तेंचिचित्तजाणनिश्चयेसी ॥ ४ ॥ अहंकारासवें
देहचालताहे ॥ दासह्मणेपाहेअनुभवे ॥ ५ ॥

अभंग २८१.

जडत्वकरीणतेतेष्ट्रीजाण ॥ मृदुओलेपणतेचिआप ॥ १ ॥ आप
नानारसधातूबहुवस ॥ उष्णवसतेजेतेचितेज ॥ २ ॥ वायूस्तब्धचळ
आकाशनिश्चळ ॥ मायीकसकळदासह्मणे ॥ ३ ॥

अभंग २८२.

शून्यापासोनिधांजन्मआकाशासी ॥ आकाशावायूसीप्रसवले ॥ १ ॥
प्रसवलावायूतयातेजझाले ॥ तेजाचिधाआलेपोटाआप ॥ २ ॥
आपापासोनिधांसृष्टीहेजन्मली ॥ ऐरीविस्तारलीमायादेवी ॥ ३ ॥
मायादेवीवळेदून्याकडेपळे ॥ तेंकाळींखवळेपंचभूतां ॥ ४ ॥ जेंज-
यासिच्यालेतेतयाभक्षील ॥ अंतीतेउरेलशून्यएक ॥ ५ ॥ शून्या-
चेंस्वरूपपाहतांकांहींनाहीं ॥ तेंशून्यसर्वहीजेथेंआटे ॥ ६ ॥ आहे
हेंआटलेल्याचेंशून्यझाले ॥ शून्यहीविरालेंस्वरूपी ॥ ७ ॥ स्वरूप
पाहीत्याकाळवेळगोली ॥ निजठेवीलाधलीप्राणियासी ॥ ८ ॥ प्राणि-
याचेंहीतआहेसंतांपायीं ॥ वेगींशरणजाईआल्यारे ॥ ९ ॥ आलया-
रेसंतसंगेंमुक्तहोसी ॥ रामीरामदासीहेंचिबर्म ॥ १० ॥

अभंग २८३.

ब्रह्महेंजाणावेंआकाशासारिवें ॥ मायाहेओळरवेवायूऐसी ॥ १ ॥ वा
यूऐसीमायाचंचळचपळ ॥ ब्रह्मतेनिश्चळनिराकार ॥ २ ॥ निराकारब्रह्म
नाहींआकारले ॥ रूपविस्तारलेमायादेवी ॥ ३ ॥ मायादेवीझालीनाम
आणिरूप ॥ शब्दसत्वरूपवेगळेंचि ॥ ४ ॥ वेगळेंचिपरीआहेसंबीठा-
ई ॥ रिताठावनाहींतयावीण ॥ ५ ॥ तयावीणज्ञानतेचितेअज्ञान ॥ ना-
हींसमाधानब्रह्मवीण ॥ ६ ॥ ब्रह्मवीणभक्तीतेचिपेंअभक्ती ॥ राम-
दासींमुक्तीब्रह्मज्ञानें ॥ ७ ॥

अभंग २८४. (अष्टदेह.)

चारदेहपिंडींचतारब्रह्मांडीं ॥ अष्टदेहप्रौढीबोलिजे ॥ १ ॥ बो-
लिजेलश्रीतींसावधानव्हावें ॥ दुश्चित्तनसावेंनिरूपणीं ॥ २ ॥ निरूपणीं

रामदासकृत.

(७५)

अष्टदेहतेकवण ॥ स्थूललिंगजाणकारणतो ॥ ३ ॥ चौथादेहजाणतो
महाकारण ॥ पांचवेंलक्षणविराचें ॥ ४ ॥ हिरण्यगर्भहेतआणिअ-
व्याकृत ॥ आठवानिश्रितमूळमाया ॥ ५ ॥ मूळअष्टदेहींसाक्षीतोवि-
देही ॥ रामदासीनाहींजन्ममृत्यू ॥ ६ ॥

अभंग २८५. (अष्टसृष्टी)

कल्पनेचेपोटींअष्टविधसृष्टी ॥ तेचिआतांगोष्टीसांगईन ॥ १ ॥ सांग-
ईनसृष्टीएककल्पनिक ॥ दुजीतेशाब्दीकशब्दसृष्टी ॥ २ ॥ शब्दसृष्टीदू-
जीतिजीतेप्रत्यक्ष ॥ चौथाजाणलक्षचित्रलेप ॥ ३ ॥ चित्रलेपचौथीपो-
चवीस्वप्नीची ॥ सृष्टीगंधर्वाचीसाहावीते ॥ ४ ॥ साहावीतेसृष्टीगंधर्वन-
गर ॥ सातवीतेज्वरसृष्टीजाण ॥ ५ ॥ सृष्टीजाणदृष्टीबंधनआठवी ॥
सर्वहीमानावीकल्पनीक ॥ ६ ॥ कल्पनीकअष्टसृष्टींचेंस्वरूप ॥ शब्दस्व-
स्वरूपनिर्विकल्प ॥ ७ ॥ निर्विकल्पदेवकल्पनेरहित ॥ जाणीजेस्वहीत
तेंचिबापा ॥ ८ ॥ तेंचिबापाबुद्धेसंतांचेसंगती ॥ चुकेअधोगतीदासह्म-
णे ॥ ९ ॥

अभंग २८६ (सप्तकंचुक)

एथीतळींव्याळव्याळातळींज्वाळ ॥ त्यातळींअनळसत्यजाण ॥ १ ॥
सत्यजाणतयातळींतोअनीळ ॥ त्यातळींपोकळव्योमआहे ॥ २ ॥
व्योमातळींअहंकारतोकेवळ ॥ तेंणेंब्रह्मगोळधरियेला ॥ ३ ॥ धरिये-
लापुढेंसहलत्वअसे ॥ सप्तावरणऐसेंनिरोपिलें ॥ ४ ॥ दशागुणेंथोरए-
काहूनिएक ॥ हेसप्तकंचुकदासह्मणें ॥ ५ ॥

अभंग २८७ (पंचप्रलय)

पांचहीप्रलयसांगईनआतां ॥ जाणिजेतलतांदोनपिंडीं ॥ १ ॥ दोनीपिंडीं
दोनी ॥ ब्रह्मांडींप्रलय ॥ पांचवाअन्वयविवेकाचा ॥ २ ॥ विवेकाचापंचवि-
वेकेंजाणावा ॥ योगियांचाठेवानिरूपणें ॥ ३ ॥ निरूपणींनिद्राप्रलयबो-
ला ॥ दुजामृत्यूझालाप्राणियासी ॥ ४ ॥ प्राणियासिपिंडींहेदोनप्रलय
॥ ब्रह्मनिद्रासथोब्रह्मांडाचा ॥ ५ ॥ ब्रह्मयाचाक्षयोतोब्रह्मप्रलयी ॥ व्यति-
रेकअन्वयोविवेकाचा ॥ ६ ॥ विवेकाच्याअर्थेंसायीकसर्वही ॥ स्वस्वरूपींनाहीं
चराचर ॥ ७ ॥ चराचरपंचभूतिकमायीक ॥ सिद्धहाविवेकसज्जनानाचा ॥ ८ ॥

(७६)

स्फुटआभंग.

सज्जनांचाभावसर्वदृश्यवाच ॥ दृश्यातीतदेवजैसातेसा ॥ ९ ॥ जैसाआहे
तेसादेवओळखावा ॥ प्रळयपांचवादासह्यणे ॥ १० ॥

अभंग २८८ (प्रलय.)

अनादृष्टीधराशतसंवत्सर ॥ तेणेंजीवमात्रसंहारती ॥ १ ॥ संहारती
नसेकोणीभूमंडळीं ॥ सूर्यबाराकळीतपईल ॥ २ ॥ तपईलतेणेंजळेल
धरणी ॥ काद्रवेद्याचीफणीपोळईल ॥ ३ ॥ पोळतांचिवमीविषाचेहल्ला-
ळ ॥ मार्तंडाचेज्वाळएकहोती ॥ ४ ॥ होतीगिरीशृंगभस्मएकरूप ॥ तथा
लागिआपबुडवील ॥ ५ ॥ बुडवीलधराजळचिनिरवळ ॥ तथासिअनळ
शोभूंपाहे ॥ ६ ॥ शोषिचेलेंजळउरलाअनळ ॥ तथासिअनीळविझवीत-
॥ ७ ॥ विझविताहोयवायोत्यावन्हीसी ॥ विश्रांतीवायूसीनभापोटीं ॥ ८ ॥
नभापोटींचारीभूतेंसामावलीं ॥ नभाकारझालीवृत्तीतेव्हां ॥ ९ ॥ वृत्तीन
आऐसानादळेअन्वय ॥ पांचवाप्रळयदासह्यणे ॥ १० ॥

(चत्वारदेहनिरास.) अभंग २८९. (स्थूलदेहनिरास.)

भूतपंचकाचेपंचवीसगुण ॥ याचेंस्थूलजाणउभारलें ॥ १ ॥ उभारलेंस्थू-
ळपांचापंचकाचें ॥ तेंचिंतूहेंसाचेंघडेकवी ॥ २ ॥ घडेकेवीद्रष्टादृश्यएकरू-
प ॥ दृश्याचेंस्वरूपवेगळेंचि ॥ ३ ॥ वेगळेंचिजाणअस्थीमांसत्वचा ॥ विस्तार-
भूतांचाजाणावाहा ॥ ४ ॥ जाणावाहाद्रष्टास्थूळाचाजाणता ॥ विदेहीत-
त्वतादासह्यणे ॥ ५ ॥

अभंग २९० (सूक्ष्मदेहनिरास)

अंतः करणादिकहेंसूक्ष्मपंचक ॥ याचासाक्षीएकतूंचिजाण ॥ १ ॥ जाणपं-
चप्राणसाक्षीविलक्षण ॥ विषयांचाजाणतूंचिएक ॥ २ ॥ तूंचिएकसाक्षीद-
शइंद्रियांचा ॥ पांचापंचकाचालिंगदेह ॥ ३ ॥ लिंगदेहदृश्यद्रष्टातूंचिएक ॥
बोलिलाविवेकसूक्ष्माचा ॥ ४ ॥ सूक्ष्माचातूंसाक्षीसुक्ष्मावेगळा ॥ दासअव-
लीळादेहातीत ॥ ५ ॥

अभंग २९१ (कारणदेहनिरास)

देहदृश्यसाक्षीनेणेंआपणासी ॥ कारणतयासीबोलिजेतें ॥ १ ॥ देहदृश्यजाणे
आपणासीनेणे ॥ पुसोंजातांसणेकळेनाकीं ॥ २ ॥ ककेनाकींमजमाझेचिस्वरू-
प ॥ साक्षात्साक्षीरूपसहजचि ॥ ३ ॥ सहजचिझालाकारणाचासाक्षी ॥ स्वयं

रामदासकृत.

(७७)

नेणण्याशीजाणताहे ॥ ४ ॥ जाणताहेस्थूळसूक्ष्मकारण ॥ साक्षीविलक्षणदासह्मणे ॥ ५ ॥

(तुर्था) अभांग २९२ (महाकारणदेहभिराश)

मीचब्रह्मऐसाअभिमानधरी ॥ जाणावाचतूरींचोद्यादेह ॥ १ ॥ चौथादेहसर्वसाक्षिणीअवस्था ॥ ऐशीहेच्यवस्थाचौदेहांची ॥ २ ॥ चौदेहांचीगांरीसोडितांफुटली ॥ विवेकेंतुटलीदेहबुद्धी ॥ ३ ॥ देहबुद्धीनाहीस्वरूपींराहतां ॥ चौथादेहआतांकोठेंआहे ॥ ४ ॥ कोठेंआहेअहंब्रह्मऐसाहेत ॥ देहांदेहातीतरामदास ॥ ५ ॥

अभांग २९३. (परिपक्वउन्मनी)

विदेहासिकेचेंदेहाचेंबंधन ॥ बोलिजेअज्ञाननिरसावया ॥ १ ॥ निरसावयाकायवांझेचीकुमारी ॥ मृगजळपुरींउतरावें ॥ २ ॥ उतरावेंवीथस्वप्नींच्यासर्पाचें ॥ आगिनिःसंगाचेंसंगदुःख ॥ ३ ॥ संगदुःखतुटेअजन्म्यासिजन्म ॥ नाथिलाविषमबांधितसे ॥ ४ ॥ बांधीतसेषमसंतसंगावीण ॥ रामदासींरवूणसाधूसंग ॥ ५ ॥

अभांग २९४. (अनुभव)

ओळखतांज्ञानओळखीमोडली ॥ भेटीहेजोडलीआपणाची ॥ १ ॥ आपणाचीभेटीझालीबहुदिसां ॥ तुटलावळसामीपणाचा ॥ २ ॥ मीपणाचाभावदेवेंकेलावाव ॥ दासह्मणेदेवप्रगटला ॥ ३ ॥

अभांग २९५.

प्रगटलादेवज्याचेअंतरां ॥ तयानाहींउरीमीपणाची ॥ १ ॥ मीपणाचीउरीतूंपणभेटतां ॥ आपणापहातांवावझाली ॥ २ ॥ झालीचावदेवदेखतादाटणी ॥ दासह्मणेवाणीवेडावली ॥ ३ ॥

अभांग २९६.

कुमारीच्यापोटाब्रह्मचारीआला ॥ विचारिताझालाबापतिचा ॥ १ ॥ बापतोपुरुषतेतोमायराणी ॥ शब्दविचक्षणींविबरावा ॥ २ ॥ विचारितांहोयनातूहीजामातू ॥ प्रपिताहीमातूमिथ्यानव्हे ॥ ३ ॥ मिथ्यानव्हेकदांहादेहसंबंधू ॥ विस्तारविधिधूसौचरीका ॥ ४ ॥ सौचरेसंबंधूनाहींत्यानिर्गुणा ॥ विश्वाच्यात्यारवुणादासह्मणे ॥ ५ ॥

हतांस्थूळाचाचाळक ॥ सूक्ष्माचा एक मनप्राण ॥ ३ ॥ मनप्राणेंवीण
हेंकांहींघडेना ॥ हेचिमनाआणाविवेकीहो ॥ ४ ॥ विवेकीहोतुसीं
विवेकपाहावा ॥ ससाराचागोवाकोणकरी ॥ ५ ॥ कोणकरीतसे
सर्वहीकरणी ॥ दासभिरूपणीसावधान ॥ ६ ॥

अभंग ३०३.

माणुसचिब्रह्मशोधितां होईल ॥ प्रचीतयेईलरोकडीच ॥ १ ॥ रो-
कडीचप्रचीतीचेतयुरुसुरवें ॥ आणिसर्वसरवेंहातायेती ॥ २ ॥ हा-
तायेतेंबीजसज्जनांचेंयूज ॥ प्रचीतीचाभोजआनंदला ॥ ३ ॥ आनं-
दलाप्राणीसद्रुसेवितां ॥ क्कधार्थीजेवितांजेवीतृप्त ॥ ४ ॥ तृप्तझा-
लीबुद्धीभिर्गुणाचीद्रुद्धी ॥ लागलीसमाधीरामदासीं ॥ ५ ॥

अभंग ३०४.

स्वरूपसांडूनिमीचदेहभावी ॥ तोजीवरौरवींपचईल ॥ १ ॥ पचईल
नरकीं देहाच्यासंबंधें ॥ सर्वज्ञानबोधेंसांडवला ॥ २ ॥ सांडुनिविवेक
वेदमहावाक्य ॥ जीवशीवऐक्यजयाचेनी ॥ ३ ॥ जयाचेनितुटेसंसा-
रबंधन ॥ तथाचेंवचनदृढधरा ॥ ४ ॥ दृढधरामनींअहंब्रह्मऐसें ॥ सां-
गतोविश्वासेंदासह्यणे ॥ ५ ॥

अभंग ३०५.

खोटेनिबडितांरवरेंनाणेंउरे ॥ तैसाचविचारतत्वज्ञानें ॥ १ ॥ तत्वज्ञान
खोटेजाणोनित्यागावें ॥ मगओळखावेंपरब्रह्म ॥ २ ॥ परब्रह्मरवरें
संतसंगेंकळे ॥ विवेकेंनिबळेमार्गकांहीं ॥ ३ ॥ मार्गकांहींआतांपरिक्षा
जाणता ॥ दिशाभुलीहोतांमार्गचुके ॥ ४ ॥ मार्गचुकेऐसेंमनींनकरावें ॥
सार्थककरावेंदासह्यणे ॥ ५ ॥

प्रश्नोत्तरें प्रारंभः

अभंग ३०६. (प्रश्न.)

नमोवागीश्वरीशारदासुंदरी ॥ श्रोताप्रश्नकरीवक्त्यासी ॥ १ ॥ वक्त्यासी
धूसेजीवहाकवण ॥ शिवाचेंलक्षणसांगामज ॥ २ ॥ सांगामजआ-
त्माकैसातोपरमात्मा ॥ बोलिजेअत्माकवणतो ॥ ३ ॥ कोणताप्र-
पंचकोणेंकेलासंच ॥ मागताविसंचकोणकरी ॥ ४ ॥ कोणतेअविद्या

रामदासकृत.

(७९)

अभंग २९७. (मायाब्रह्मविवरण)

हिरियाचे पोटीं मां दुसाच्या कोटी ॥ स्ववर्णाचे ताटीं कांचरवंडु ॥ १ ॥ का-
चरवंडु हे मीं तैसें दृश्यरामीं ॥ स्वरूपविश्रामीं श्रमूं माया ॥ २ ॥ माया हे-
असार स्वरूप तें सार ॥ पाहिला निर्धार रामदासीं ॥ ३ ॥

अभंग २९८.

बाह्यनारी केळ भीतरी करोटी ॥ तें द्यापरी स्वष्टी स्वस्वरूपीं ॥ १ ॥ स्वस्वरू-
पीं माया जैसी द्रुमीं छाया ॥ कांते भासे वायां मृगजळ ॥ २ ॥ मृगजळ भा-
से मार्तंडाकरितां ॥ स्वरूपीं पाहतां बिंबनाहीं ॥ ३ ॥ नाहीं जे थें बिंबकेचें
प्रतिबिंब ॥ एकचि स्वयंभस्वरूप ॥ ४ ॥ स्वस्वरूपीं भासना थिला आ-
भास ॥ धरीजे विश्वास दासह्मणे ॥ ५ ॥

अभंग २९९.

तत्वमसी महावाक्याचा उपदेश ॥ पाहिला निरासचें देहांचा ॥ १ ॥ तयां
मध्ये सार मानली साचार ॥ भक्ती निरंतर राघवाची ॥ २ ॥ कुंडलनी गो-
ल्हारश्री हाटत्रिकूट ॥ आणिल्लपीठ ब्रह्मरंध ॥ ३ ॥ मंत्रतंत्र सुद्रा आ-
सन समाधी ॥ दासह्मणे बुद्धी देखण्याची ॥ ४ ॥

अभंग ३००. (उपसंहार)

जीवशीव पिंड ब्रह्मांड रचना ॥ उभा रूनि पुन्हा संहाराची ॥ १ ॥ सर्व
खटपट सांडुनिया मार्गे ॥ भक्तीचे नियोगें समाधान ॥ २ ॥ व्रतें तपें दा-
नें योगधूम्रपीनें ॥ नानातीर्थारणें दासह्मणे ॥ ३ ॥

अभंग ३०१.

शरीराचीं तत्वें तत्वांचें शरीर ॥ पाहवा विस्तार विस्तारूनि ॥ १ ॥ विस्तार-
रूनि गुणीं तत्वांची मांडणी ॥ सिद्धांत झाडणी आरंभाची ॥ २ ॥ आरंभीं
चतलवेगवेगळालें ॥ मीपणगळालें विवेकानें ॥ ३ ॥ विवेकें पाहतां कोणी
चनादळे ॥ समजतां कळे सर्वकांहीं ॥ ४ ॥ सर्वकांहीं लाभ होतो निरूप-
णें ॥ श्रवणमननें दासह्मणे ॥ ५ ॥

अभंग ३०२.

माणूस चिब्रह्म होत आहे परी ॥ हेचि हेचि चारी आल्यारे ॥ १ ॥ आल्यारे
माणूस हेचें णह्मणावें ॥ हेचें रेजाणावें शोधूनियां ॥ २ ॥ शोधूनियां पा

(८०)

स्फुरअभंग.

सांगावीतेविद्या ॥ कैसेंआहेआद्यास्वरूपते ॥ ५ ॥ स्वरूपींतीमायोके-
सीमूळमाया ॥ इदीचाळवायाकोणआहे ॥ ६ ॥ आहेकैसेंशून्यकैसें
तेंचैतन्य ॥ समाधानअन्यकवणते ॥ ७ ॥ कवणजन्मलाकवणासृत्य
आला ॥ बद्धमुक्तझालाकवणतो ॥ ८ ॥ कवणजाणताकवणाचीस-
त्ता ॥ मोक्षहीतत्वताकोणसांगा ॥ ९ ॥ सांगाआह्मांरघूणसगूणनिर्गूण
॥ पंचवीसप्रश्नदासकरी ॥ १० ॥

अभंग ३०७. (उत्तर)

जमोवेदमातानमोत्याअनंता ॥ सांगोंप्रश्नआतांश्रोतयांचे ॥ १ ॥ श्रो-
तयांचाप्रश्नजीवतोअज्ञान ॥ ज्यासर्वज्ञानतोचिदीव ॥ २ ॥ शिवाप-
रआत्मात्यापरपरमात्मा ॥ बोसिजेअनात्माअनिर्वाच्य ॥ ३ ॥ वाचाहा
प्रपंचमायीकजाणावा ॥ घडीमोडीदेवापासोनियां ॥ ४ ॥ विषयअवि-
द्यात्यागतोस्तविद्या ॥ निर्विकल्पआद्यास्वस्वरूप ॥ ५ ॥ कल्पनाहेमाया
सत्वमूळमाया ॥ इदीचाळावयाचैतन्यते ॥ ६ ॥ नकारतेंशून्यव्यापक
चैतन्य ॥ ईश्वरअनन्यसमाधान ॥ ७ ॥ जीवहाजन्मलाजिवासृत्यआ-
ला ॥ बद्धमुक्तझालातोचिजीव ॥ ८ ॥ ईश्वरजाणताईश्वराचीसत्ता ॥ मो-
क्षहातत्वताईश्वरचि ॥ ९ ॥ ईश्वरनिर्गूणचेतवीसगूण ॥ हेचिब्रह्मरघूण
दासह्मणे ॥ १० ॥ दासह्मणेसर्वमायेचेंकरणें ॥ रूपसर्वजाणेअनुभवी ॥

अभंग ३०८. (प्रश्न)

संतसंगेंतुजकायप्राप्तझालें ॥ सांगपाचहिलेंमजपाशी ॥ १ ॥ मज
पाशीसांगकोणमंत्रतूज ॥ कायआहेगूजअंतरीचें ॥ २ ॥ अंतरीचेंगू-
जकायसमाधानी ॥ मंत्रजपध्यानकैसेंआहे ॥ ३ ॥ कैसेंआवाहनकै-
सेंविसर्जन ॥ कैसेंपिंडज्ञानसांगेमज ॥ ४ ॥ सांगामजकोणतुझीउपा-
सना ॥ मुद्रातेआसनासांगेमज ॥ ५ ॥ सांगापचीकर्णचित्तचतुष्टय ॥
कैसेतेअह्यजीवशीव ॥ ६ ॥ जीवशीवऐक्यझालेंकोणेशीती ॥ सांगा-
मजप्रतीअष्टदेह ॥ ७ ॥ अष्टदेहपिंडब्रह्मांडरचना ॥ तत्वविवंचनासां-
गेमज ॥ ८ ॥ सांगमजप्रतीकैशीतेविरक्ती ॥ सायोज्यतामुक्तीकवणे-
ते ॥ ९ ॥ कोणतेंसाधनकोणतेंबंधन ॥ ऐसंकेलेंप्रश्नदास ॥ १० ॥

अभंग ३०९. (उत्तर)

संतसंगे मजकायमास झालें ॥ सांगतो व्हिलें तुज पाशीं ॥ १ ॥ मंत्रहाता
रकरामनाम एक ॥ गूजहरादिक चिंतिताती ॥ २ ॥ ज्ञानसमाधानसगु
णाचें ध्यान ॥ निर्गुणीं अभिन्न आपणचि ॥ ३ ॥ दृश्यआवाहनदृश्यचि
सर्जन ॥ तेथें पिंडज्ञान आढळेना ॥ ४ ॥ उपासना हरिसुद्रा अगोचरी ॥
सिद्धासनावरी समाधान ॥ ५ ॥ पंचीकरण पिंडब्रह्मांड आवरण ॥ सा
क्षीतो आपण एकलाची ॥ ६ ॥ जीवशिव ऐक्य झाले येणें रीती ॥ प्रकृ
तीच्या अंतीं द्वैतकैचें ॥ ७ ॥ अष्टदेहस्थूलसूक्ष्मकारण ॥ चौथा देहजा
णमहाकारण ॥ ८ ॥ चिराटहिरण्य आणि अव्याकृती ॥ आठवा प्रकृ
तीमूलमाया ॥ ९ ॥ एकतत्त्वजाणत्याचे नांव भक्ती ॥ जाणावी विरक्ती
संगत्याग ॥ १० ॥ सायुज्यतासुक्तिचे चिते अचळ ॥ साधनाचें मूलगुरुदा
स्य ॥ ११ ॥ गुरुदास्येंचुके संसारयातना ॥ जाणती लखुणा अनुभवी ॥ १२
अनुभवें वीण होय सर्वशीण ॥ निरसिले मश्रदासह्यणे ॥ १३ ॥

अभंग ३१० (नचमसि)

तत्त्वमसि अहं ब्रह्म अस्मि ऐसें ॥ जाणहें विश्वासें महावाक्य ॥ १ ॥ वेदवा-
क्यरा मीं रामदास पाहे ॥ मुख्यपदला हे निरंजन ॥ २ ॥ अयमात्मा ब्रह्म-
आणि ज्ञानब्रह्म ॥ दासह्यणे वर्म वेदवाक्य ॥ ३ ॥

अभंग ३११ (केवळव्यतिरेक)

ताक ही पांढरें दूध ही पांढरें ॥ चवी जेवणारे जाणताती ॥ १ ॥ जाणता
ती चवी गुरुसाखरेची ॥ पाहातां तेथें वीभेद आहे ॥ २ ॥ जेद आहे कै-
सा अजेदाचे परी ॥ जाणिजे चतुरीं दासह्यणे ॥ ३ ॥

अभंग ३१२ (निरूपणाचामहिमा)

निरूपणा ऐसें नाहीं समाधान ॥ आणीक साधन आढळेना ॥ १ ॥ प्र
क्तीहानघडे वैराग्य आतुडे ॥ भावार्थ सोंपडे निरूपणें ॥ २ ॥ शांतीक्ष
मादयानैराश्रयता मनीं ॥ अवस्था उन्मनीतेणें गुणें ॥ ३ ॥ रिद्धिसिद्धी-
दासी होती निरूपणें ॥ श्रवणमननें निदिध्यासें ॥ ४ ॥ भ्वांतीचा संदेह
तुटे एकसरा ॥ दासह्यणे करानिरूपण ॥ ५ ॥

अभंग ३१३

निरूपणें जनीं लाभे सर्वकांहीं ॥ दुजे ऐसें नाहीं पाहों जातां ॥ १ ॥ क्षारा

चेंहीसारमनाअगोचर॥तेलाभेसाचारनिरूपणें॥२॥दाखवितानये
बोलिलेंनजाय॥त्याचीकळेसोयनिरूपणें॥३॥मनासिनाकळेमीप
णेंनाटळे॥तेंगूजनिवळेनिरूपणें॥४॥वित्यतीचेंकौडेंतकीचेंसाक
डें॥तेलाभेरोकडेंनिरूपणें॥५॥मनहेंचंचळतेंहोयनिश्चळ॥साध
नाचेंकळदासहणें॥६॥ ॥६॥ ॥७॥ ॥

अभंग ३१४

गतीचेंलक्षणहेंचिहेंप्रमाण॥श्रवणमननसर्वकाल॥१॥सर्वकाल
सारासारविचारणा॥वस्तुचीचाळणानिरंतर॥२॥निरंतरध्यास
लागलाअंतरीं॥धारणाहेधरीनिर्गुणाची॥३॥निर्गुणासंगतीनि
र्गुणहोइजे॥प्रत्यावृत्तीकीजेनिरूपणें॥४॥निरूपणेंहोयअल-
भ्याचालाभ॥साधनसुलभदासहणें॥५॥ ॥६॥ ॥

अभंग ३१५

वस्तुचानिर्धारहोयपारंपार॥साधनाचेंसारनिरूपण॥१॥निरू-
पणाऐसेंसारनाहींदुजें॥जेणेंसर्वबीजेंहातायेती॥२॥हाताये-
तीबीजेंज्ञानाचींसहज॥निःसंदेहभोजनाचतसे॥३॥नाचतसे
सदाविवेकअंतरीं॥मायामोहपुरींबुडोनेदी॥४॥बुडोनेदीक-
दाकाळींनिरूपण॥रामदासींखूणसेनसंग॥५॥ ॥ ॥

अभंग ३१६

निरूपणसारअद्वैतकरावें॥तेणेंउद्धरावेंनिश्चयेंसी॥१॥निश्चयें
सिपाहेअपुलीओळखी॥तोचि एकसुखीजनांमध्ये॥२॥ज-
नामध्येरुखीपरत्रसाधन॥संसारबंधनतयानाहीं॥३॥तया
नाहींदेहबुद्धीचीअहंता॥देहींविदेहतावस्तुरूप॥४॥वस्तुरू-
पहोयमीपणत्यागीतां॥शाश्वतभावितोदाससुक्त॥५॥ ॥

अभंग ३१७

निरूपणेंभक्तिनिरूपणेंज्ञान॥अनुतापपूर्णनिरूपणें॥१॥निरूप-
णेंयोगयोगाचासंयोग॥निरूपणेंत्यागघडतसे॥२॥घडतसेस-
र्वकांहींनिरूपणें॥बाणतीलक्षणेंसज्जनाचीं॥३॥सज्जनाचींम-
तेसज्जनजाणती॥चेरतेनेणतीजाणपणें॥४॥जाणत्यानेण-

त्याहोयसमाधान ॥ करावेंमनसंगातीत ॥ ५ ॥

अभंग ३१८

पूर्णसमाधानहोयनिरूपणें ॥ परीजाणपणेंबुडवीला ॥ १ ॥ बुडवील
देहातीतसमाधान ॥ देहअभिमानयादवीला ॥ २ ॥ वाढविलातर्क
वांघांनिरूपणीं ॥ जाणिवेपाषिणीकायकेलें ॥ ३ ॥ कायकेलेंऐसेंजा
णतजाणतां ॥ स्वरूपांअहंताकामानये ॥ ४ ॥ कामानयेदेहबुद्धीचे
जाणणें ॥ दासनिरूपणेंसावधान ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३१९

केलेंचिकरावेंपुनःनिरूपण ॥ तरीबाणेशूणकांहींएक ॥ १ ॥ कांहींए
ककाळनिरूपणेंगेला ॥ तोचि एकभलासमाधानी ॥ २ ॥ समाधानी
भलानिरूपणींराहे ॥ पाहिलेंचिपाहेनिरूपण ॥ ३ ॥ निरूपणपाहे
श्रवणमनन ॥ होयसमाधाननिदिध्यासें ॥ ४ ॥ निदिध्यासएकय
स्तुचाधरावा ॥ संसारतरावादासहणे ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३२०

एकदांजेचितानद्वेसमाधान ॥ प्रतिदिनींअन्नखाणेंलागे ॥ १ ॥
तैसेंनिरूपणकेलेंचिकरावें ॥ परिनकरावेंउदासीन ॥ २ ॥ प्रतिदि
नींअन्नप्रत्यहींजीवन ॥ देहसंरक्षणकरावया ॥ ३ ॥ प्रत्यहींसंसा
रींबोलावेंलागतें ॥ कांहींकेलिघातेंसुटेनाकीं ॥ ४ ॥ प्रत्यहींहादे
हपाळावालागतो ॥ शुद्धकरावातोरात्रंदिवस ॥ ५ ॥ प्रत्यहींदेहा
नेंभोगिलेंभोगावें ॥ त्यागिलेंत्यागावेंदासहणे ॥ ६ ॥ ॥

अभंग ३२१ (मचीतीआणिअनुमान)

मचीतीवेगळेंसिध्यासर्वकांहीं ॥ निर्फळचिपाहीअमचीती ॥ १ ॥
अमचीतीजेथेंफळकेंचेंतेथें ॥ निर्फळचिस्वार्थेंकासावीस ॥ २ ॥
मचीतीचीवीरीजयाअंगीनसे ॥ संभ्रमाचेंपिसेंलाभेंवीण ॥ ३ ॥
लाभेंवीणलाभमानिलासुलभ ॥ लाभनाहींक्षोभप्रगटला ॥ ४ ॥
प्रगटलालोभकेलानिरर्थक ॥ मचीतीसार्थकदासहणें ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३२२

मचीतीचाभक्तमचीतीचादेव ॥ करावाउपावसमचीता ॥ १ ॥ म

(८४)

स्फुटअभंग

चीतीचावेद्यमचीतीचीमात्रा ॥ मचीतीच्यामंत्रापाठकीजे ॥ २ ॥
मचीतीनें कोणी एकतेंपाहावे ॥ जनओळखावेमचीतीनें ॥ ३ ॥ म-
चीतीनें दृष्टमचीतीनेंमित्र ॥ मचीतीनें सूत्रकोणी एक ॥ ४ ॥ कोणी
एककायमचीतउपाय ॥ दासह्यणेसोयमचीतीची ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३२३

प्रत्ययाचेंज्ञानतेंचितेंप्रमाण ॥ येरअप्रमाणसर्वकांहीं ॥ १ ॥ सर्व-
कांहींधर्मआणिकर्माकर्म ॥ चुकलियावर्मव्यर्थजाती ॥ २ ॥ व्यर्थ
जातीजन्मज्ञानावांचोनीयां ॥ केलेकष्टवांयांनिरर्थक ॥ ३ ॥ निर-
र्थकजन्मपशुचियेपरी ॥ जंवतेंअंतरांज्ञाननव्हे ॥ ४ ॥ ज्ञाननव्हे
सोपेंतेआधींपाहावे ॥ शाश्वतशोधावेदासह्यणे ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३२४

संशयाच्याकर्मसंशयांपडला ॥ तोकोणीसोडीलाज्ञानेवीण ॥ १ ॥
ज्ञानेवीणदेवकेंचाठायींपडे ॥ अज्ञानेबापुडेगुंडाळले ॥ २ ॥ गुंडाळ-
लासर्वलौकिकांकरितां ॥ लौकीकपाहातांडूरीना ॥ ३ ॥ उदूरीना
लोकहाकोणीकोणाला ॥ व्यर्थचिदेवालाअंतरावे ॥ ४ ॥ अंतराचें
व्हावेबहुतांआधीन ॥ बहुतांचेंमनराखवेना ॥ ५ ॥ राखवेनाम-
नयाबहुजनांचें ॥ आणिसज्जनांचेंवर्मचुके ॥ ६ ॥ वर्मचुकेकर्म
आडवेचिआले ॥ नाहीओळखीलेआत्मयासी ॥ ७ ॥ आत्मया
सिजाणेतोचिएकभला ॥ संसारींसूटलाचिवेकानें ॥ ८ ॥ चिवेकानें
लाभकरावाआपुला ॥ लौकीकींदेवालासांडूनये ॥ ९ ॥ सांडूनये-
ज्ञानसगुणभजन ॥ आत्मनिवेदनओळखावे ॥ १० ॥ ओळखावी
भक्तीसायुज्यतामुक्ती ॥ येणेंहोयगतीदासह्यणे ॥ ११ ॥ ॥

अभंग ३२५

अर्थावीणपाठकासयाकरावे ॥ व्यर्थचिमरावेघोकुंनीयां ॥ १ ॥
घोकुंनीयांकायवेगीअर्थपाहे ॥ अर्थरूपराहेहोकुंनीयां ॥ २ ॥
होकुंनीयांअर्थसार्थककरावे ॥ रामदासभावेंपार्थितसे ॥ ३ ॥ ॥

अभंग ३२६ (मचाती)

पोटभरावयामांडिलाउपवास ॥ झालाकासावीसअचेंवीण १

रामदासकृत

(८५)

राजायाहावयामजाधुंडाळितो ॥ कासावीसहोतोयाउगाचि ॥ २ ॥ द्र-
व्यसाधावयानिर्द्रव्याचासंग ॥ तेथेकेंचेंमगद्रव्यमिळे ॥ ३ ॥ ब्रह्मसा
धावयाकर्ममार्गीगैला ॥ तंबकर्मकेलाकासावीसा ॥ ४ ॥ सुटकाव्हाव
याबंधनचिकेलें ॥ तेणेंतेंसुटलेंकेवींघडे ॥ ५ ॥ केवींघडेदृढरोगेंआ
रोग्यता ॥ कुपथ्यानेंव्यथावाढतसे ॥ ६ ॥ एकव्यथाएकओषधघे
तलें ॥ दासह्यणेझालेंतयापरी ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३२७

चित्तआहेकैसेंमळीणतेंकैसें ॥ शुद्धहोतेंकैसेंचिचारावें ॥ १ ॥ चैद्यओ
ळखेनारोगहीकळेना ॥ ओषधमिळेनाप्रचीतीचें ॥ २ ॥ अनुमानें
देवअनुमानेंभक्त ॥ अनुमानेंसुक्तअनुमानी ॥ ३ ॥ अनुमानेंकेलें-
अनुमानेंकल्पिलें ॥ निर्फळजाहालेंसर्वकांहीं ॥ ४ ॥ सर्वकांहींब
रेंप्रचीतीआलीया ॥ दासह्यणेवांयांअप्रचीती ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३२८ (संतायावर)

एकघायदोनखंड ॥ ऐसेंबोलायेंरोकडा ॥ १ ॥ जेणेंउठतीसंशय ॥
तेंबोलणेंकामानये ॥ २ ॥ बहुविधाझालेंटावें ॥ सत्यकोणीहीजा
णावें ॥ ३ ॥ रामींरामदासह्यणे ॥ एकनिश्वयेंबोलणें ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३२९

प्राणीजेणेंपंथेंगेला ॥ तोचिबहुविधझाला ॥ १ ॥ आतांकोणेंवा
टेंजावें ॥ तेथेंसंशयींपडावें ॥ २ ॥ दोहोठायींमार्गझाला ॥ प्राणी
मध्येउभाढेला ॥ ३ ॥ रामदासह्यणेजनां ॥ पुढेंचारचिदिसेना ४

अभंग ३३०

अवघेअंधारेंदाटले ॥ डोळेअसतांचिगेले ॥ १ ॥ कोठेंपाउलठे-
वावें ॥ कांहींदिसेनास्वभावें ॥ २ ॥ खांचखळगेकांटाखडा ॥ ऐ
साकळेनानिवाडा ॥ ३ ॥ रामींरामदासह्यणे ॥ कायकरितील-
शाहाणे ॥ ४ ॥

अभंग ३३१

विकल्पडोंगरओसणें ॥ झाडखडाब्रह्मारण्य ॥ १ ॥ आतांकोणी
कडेजावें ॥ अवघेंअरण्यस्वभावें ॥ २ ॥ रानझालेंकरकरीत ॥ प
क्षीवनचरेंबोभत ॥ ३ ॥ रामदासह्यणेभला ॥ तेथेंदिवसमाचळला

(८६)

स्फुटअभंग

॥४॥

अभंग ३३२

सातपांचगांवेवारा॥अवघाएकचिचोहटा॥१॥तेथेंकोणीकडेजा
वें॥अवघीवारचिस्यभावे॥२॥कोणीदिसेनावळसी॥वारपुसावी
कोणासी॥३॥रामीरामदासहणे॥तैसेंसंशयांबोलणें॥४॥ ॥

अभंग ३३३ (सद्गुरुमहिमा)

गुरुवीणप्राणीत्याहोयजाचणी॥सत्यमाझीवाणीमिथ्यानहे॥१
॥मिथ्यानहेसत्यसांगतोंतुझाला॥अंतींयसघालाचुकेनाकी॥२
॥चुकेनाकींयमयातनायाजनां॥वेगींनिरंजनाठारींपाडा॥३॥ठ
यांपाडाआधींदेवनिरंजन॥लायातनमनसद्गुरूसि॥४॥सद्गुरूची
नाहींजयालाओळखी॥तयाझोकाझोकीयातनेची॥५॥यातने
चीचिंतातुटेएकसरी॥वेगींगुरुकरीदासहणे॥६॥ ॥ ॥

अभंग ३३४

मपंचींअसोनिपरमार्थकरावा॥बराविवरावानिरंजन॥१॥निरं
जनदेवप्रगटेअंतरीं॥सगभरोवरीकरीनाकां॥२॥करीनाकांपरी
संसारबाधीना॥परीतोसाधीनाकायकरूं॥३॥कायकरूंदेवालो
कीकउपाय॥धरवेनासोयशाश्वताची॥४॥शाश्वताचीसोयस
माधानहोय॥मोक्षाचाउपायसद्गुरूचि॥५॥सद्गुरुसंगतींचुकेअ
धोगती॥दासहणेमतीपालरावी॥६॥ ॥७॥ ॥

अभंग ३३५

संसारकरावाकरवेयथासांग॥परीसंतसंगमनींधरा॥१॥मनीं
धरासंतसंगतीविचार॥जेणेंपैलपारपाविजेतें॥२॥पाविजेतें
याचीमचीतीपाहावी॥निरूपणींहावीअतिप्रीती॥३॥अतिप्री
तीतुझीनिरूपणींधरा॥संसारींउद्धराअसोनीयां॥४॥असोनि
यांनाहींमायासर्वकांहीं॥विचंचूनीपाहीदासहणे॥५॥ ॥

अभंग ३३६

अहोसद्गुरूचीकृपा॥तेणेंदाखवीस्वरूपा॥१॥तोहागुरुपरब्रह्म॥
जेणेंकेलेंस्वयंब्रह्म॥२॥धरासद्गुरुचरण॥जेणेंचुकेजन्ममरण॥
३॥अहोसद्गुरुतोचिदेव॥दासहणेधराभावा॥४॥ ॥ ॥

रामदासकृत

(८७)

अभंग ३३७ (सत्संगति व कुसंगति)

भगवंतीं जेरत तेनरपावन ॥ येरां होययतन भवार्णवीं ॥ १ ॥ परिसा
चं संगें लो हाचें सुवर्ण ॥ येरहे पाषाण अधोगती ॥ २ ॥ मैला गिरिसं
ग सर्वा वृक्षां घडे ॥ वेळतो निवडे वेगळाची ॥ ३ ॥ भृंगी चिया संगें
आळी भृंगी होय ॥ उंदीर तो नळेक दाकाळीं ॥ ४ ॥ रामदासीं राम
हृदयीं अभंग ॥ दुर्जनाचा संग दूर करी ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥

अभंग ३३८

साधू संगें साधू भों दू संगें भों दू ॥ वाद्या संगें वादू होत असे ॥ १ ॥ होत
असे लापन भल्याचे संगतीं ॥ जाय अधोगती दुष्टां संगें ॥ २ ॥ दुष्टां
संगें झाला दुष्ट महापापी ॥ होत से निःपापी साधू संगें ॥ ३ ॥ संग-
जया जैसा लापतया तैसा ॥ होत से अपैसा अनायासे ॥ ४ ॥ अना
यासेंगती चुके अधोगती ॥ धरितां संगती सज्जनांची ॥ ५ ॥ स-
ज्जनांची रूपाजया लागीं होय ॥ तया लागीं सोय परत्रींची ॥ ६ ॥
॥ परत्रींची सोय भक्तीच्या उपायें ॥ चुकती अपायदासहणे ॥ ७ ॥

अभंग ३३९

चंदनाचे संगें चंदनचि होती ॥ होय काळी माती कस्तुरिका ॥ १ ॥
कस्तुरिका होय कस्तुरीच्या योगें ॥ साधूचे नि संगें साधू जन ॥ २ ॥
साधू जन होती संगती धरितां ॥ मिळणीं मिळतां गंगा जैचीं ॥ ३ ॥
जेवितां अमृत अमर होई जे ॥ अचल पायिजे साधू संगें ॥ ४ ॥ सा
धू संगें देव आपण होई जे ॥ अद्वैत लक्षिजे बाणलीया ॥ ५ ॥ बाण
लीया अंगीं निःसंगाचा संग ॥ होई जे निःसंग आपणचि ॥ ६ ॥
आपणचि ध्यानीं बैसतां आसनीं ॥ जनीं आणिवनीं देवभासे ७
देवभासे तेणें आपण शुलला ॥ तेणें गुणें झाला देव अंगें ॥ ८ ॥ दे
वाचे संगतीं देवचि होई जे ॥ चतुर्भुजराजे वैकुंठींचे ॥ ९ ॥ वैकुं-
ठींचे राजे ध्याती अहर्निशीं ॥ वंदिती साधूसी दासहणे ॥ १० ॥

अभंग ३४०

दुर्जन संगती कदा धरूं नये ॥ घडती अपाय बहुविधा ॥ १ ॥ बहुवि
धा झाले अपाय बहुतां ॥ तेचि सांगों आतां सावकाश २ कुसंग

(८८)

स्फुटअभंग

हेमाया धरितां हे संगती ॥ गेले अधोगती नेणों किती ॥ ३ ॥ चांडाळा
संगतीं होइ जे चांडाळा ॥ होय पुण्यशीळ साधू संगें ॥ ४ ॥ बहुत चिरलें
फुटो निघांगे लीं ॥ संगतीनें केलीं रुधिराच्या ॥ ५ ॥ कुरुंदा संगतीं द्वि
जलाचंदन ॥ कुसंगें जीवन नासतसे ॥ ६ ॥ खराचे सांगातीं नासे मुक्ता
फळ ॥ होतसे ताळाळकळाहीन ॥ ७ ॥ लाखेचे संगतीं सोनें होय उणें
॥ दूधहेलवणें नासतसे ॥ ८ ॥ दुर्जना संगतीं सज्जनटां सळे ॥ क्रोध
हापवळे अकस्मात ॥ ९ ॥ दास ह्यणे संगत्यागा दुर्जनाचा ॥ धरासज्ज
नाचा आदरेंसी ॥ १० ॥ * ॥ ११ ॥ * ॥ १२ ॥ * ॥

अभंग ३४१

सुपुत्रसंसारिं कुळाचें मंडण ॥ वंश उधरण हरिभक्ति ॥ १ ॥ हरिभ
क्तीतारी बेताळी सकुळें ॥ भक्तीचे निबळें जगदोद्वार ॥ २ ॥ जगदो
द्वार करी सुपुत्रसंसारिं ॥ घेरअनाचारी याप रूपी ॥ ३ ॥ पाप रूपी न
रअभक्त जाणावे ॥ ज्यां सिनेणवे देवराणा ॥ ४ ॥ देवराणा वळे दे
खोनी यांभाव ॥ दास ह्यणे अभावका मानये ॥ ५ ॥ ॥ ॥

अभंग ३४२

धन्यत्याचें कुळधन्यत्याचा वंश ॥ जे कुळीं हरिदास अवतरले ॥ १ ॥ ध
न्यते जननी धन्यते चिकुशी ॥ जे हरिदासाशी पसवली ॥ २ ॥ धन्यते
संबंधी संतांचे सोयरे ॥ सत्संगें उद्वरे कुळज्यांचे ॥ ३ ॥ धन्यतो पैघा
मधन्यतो पैघेश ॥ धन्य हरिदास वैष्णवांचा ॥ ४ ॥ धन्यत्यांचें सख्य
वैष्णवीं सर्वदा ॥ ते सखे गोविंदा जीवलग ॥ ५ ॥ धन्यते निंदकनिंदि
ती सज्जन ॥ तेणें भावें ध्यान घडेत्यासी ॥ ६ ॥ धन्यते भाविकवंदि
ता हरिदास ॥ तथा हृषीकेश वंदीतसे ॥ ७ ॥ धन्यदासदासी सज्जन
सेवेसी ॥ तेही सुरवरांसी वंद्य होती ॥ ८ ॥ धन्यपशूश्वानवैष्णवां
गृहींचे ॥ कळिकाळत्याचे पायवंदी ॥ ९ ॥ रामदास ह्यणे तरी धन्य
होणें ॥ सत्संगलाधणें वैष्णवांचा ॥ १० ॥ ॥ ११ ॥ ॥

अभंग ३४३

इंद्रासी उद्देग सर्वकाळ मनीं ॥ माझे पदकोणी घेइ नाकीं ॥ १ ॥ घेइ
नाकीं कोणी बळियादानवा ॥ घालिनाकीं देवकारा गृहीं ॥ २ ॥

कारागृहदेवादिकांचेंचुकेना ॥ तेथेंकायजनाचुकेईल ॥ ३ ॥ चुकेईल
भोगहेंकईघडावें ॥ लागेलभोगावेंकेलेंकमी ॥ ४ ॥ केलेंकर्मतुटेज
रीभ्रांतीफिरे ॥ दासह्मणेभेटेसंतजन ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४४

लागलासेमुळींहादेहसंबंध ॥ करीतसेखेदअहंभावें ॥ १ ॥ अहं-
भावकदानाहींपुरवला ॥ भवभ्रमेंझाल्यादुःखरात्री ॥ २ ॥ दुःख
रात्रीझाल्यादेहान्यासंबंधें ॥ सर्वज्ञानबोधेंतुटनील ॥ ३ ॥ तुटनि-
संबंधसंतांचेरहणी ॥ होईलझाडणीपंचभूतां ॥ ४ ॥ पंचभूतांल
योस्वरूपांअच्यो ॥ तुटलासंशयोसंबंधाचा ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४५

महापापीलोकपूर्वांचआहेती ॥ तेचिपालरतीजयाचेनी ॥ १ ॥ जया
चेनियोगेंहोतसेउपाय ॥ तुटतीअपायनानाविध ॥ २ ॥ नानाविधजन
सुबुद्धिहोती ॥ साधूचेसंगतींदासह्मणे ॥ ३ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४६

ऐसाकेंचासंतजोदावीअनंत ॥ संदेहाचाघातकरूंजाणे ॥ १ ॥ करूं
जाणेसाधकाचेंसमाधान ॥ जयाभिन्नाभिन्नआढलेना ॥ २ ॥ आढ
लेनाजयाआपुलेंपारिखें ॥ ऐक्यरूपसुखेंसुखावला ॥ ३ ॥ सुखाच
लाज्याचेसंगतींसाधक ॥ साधूतोचीएकधन्यजर्गी ॥ ४ ॥ धन्यतेचि
जर्गांजेगुणेंबोधिलें ॥ दासह्मणेगेलेपुरुषते ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४७

संतांचेसंगतींरामपाठींलागे ॥ सांडूंजातामागेंसांडवेना ॥ १ ॥ सांड
वेनादेवसदासमागमीं ॥ बाह्यअंतर्थामींसारिखाचि ॥ २ ॥ सारिखा
चितीर्थींसारिखाचिक्षेत्रीं ॥ दिसाआणिरात्रींसारिखाचि ॥ ३ ॥ सा
रिखाचिकडींकपाठींशिखरीं ॥ गृहींवनांतरींसारिखाचि ॥ ४ ॥ सा-
रिखाचिअंततोनाहींअनंत ॥ दासह्मणेकिंतमावळला ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४८

दुर्जनाचेसंगेंहोयमनोभंग ॥ सज्जनांचायोगसुखकारी ॥ १ ॥ सुखका
रीयोगसंतसज्जनांचा ॥ संतापमनींचादूरीठाके ॥ २ ॥ दूरीठाकेंदुः

(९०)

स्कृतअभंग

स्वहोयसर्वसुख ॥ पाहोंजातांशोकआटळेना ॥ ३ ॥ आटळेनालोभ
तेथेंकेंचाक्षोभ ॥ अलभ्यात्तालाभसंतसंगें ॥ ४ ॥ संतसंगेंसुखरामींरा
मदासीं ॥ देहसंबंधासीउरीनाहीं ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३४९

ब्रह्माविष्णूहरजयाचेअवतार ॥ तोचिदेवथोरजाणबापा ॥ १ ॥ जा
णबापादेवदेवांसिनिर्मिता ॥ तोदेवतत्वताठार्थीपाडी ॥ २ ॥ ठार्थी
पाडीदेवसंतांचेंसंगतीं ॥ दासह्मणेगतीपावशील ॥ ३ ॥ ॥

अभंग ३५० (आत्मनिवेदन)

आत्मनिवेदननववेंअजन ॥ येणेंसंतजनसमाधानी ॥ १ ॥ समाधा
नीसंतआत्मनिवेदनें ॥ ज्ञानेंमीतूपणसांडियेलें ॥ २ ॥ सांडियेलेंसर्व
मायीकसंगासी ॥ रामींरामदासींनिःसंगता ॥ ३ ॥ ॥ ॥

अभंग ३५१

निःसंगताझालीविवेकानेंकेली ॥ मुक्तीहेलाधलीसायुज्यता ॥ १ ॥
सायुज्यतामुक्तीगुरुकृपाकरीतां ॥ श्रद्धानहोतांपावनचि ॥ २ ॥ पा
वनअसतांपतीतझालासी ॥ सोयचुकलासीपावनाची ॥ ३ ॥ पाव
नाचीसोयधरितांअंतरीं ॥ स्वरूपविचरीसमाधानें ॥ ४ ॥ समाधा
नझालेंपावनाचेंकेलें ॥ आत्मनिवेदीलेंदासह्मणे ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३५२ (हरिभक्ती)

रामभक्तीवीणअन्यनाहींसार ॥ साराचेंहीसाररामनाम ॥ १ ॥ कल्प
नाविस्तारुहोतसेसंहारु ॥ आह्मांकल्पतरूचाडनाहीं ॥ २ ॥ काम
नेलागुनिविटलेसेंमनु ॥ तेथेंकामधेनूकोणकाज ॥ ३ ॥ चिंतानाहीं
मनींगातांरामगुणीं ॥ तेथेंचिंतामणीकोणपुसे ॥ ४ ॥ कदानाहींना
शास्वरूपसंकर ॥ तेथेंकायहारेनाशवंत ॥ ५ ॥ रामदासह्मणेराम
भक्तीवीण ॥ जाणावाहात्रीणसर्वकांहीं ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३५३

सगुणाकरितांनिर्गुणपाविजे ॥ भक्तीवीणदुजेसारनाहीं ॥ १ ॥ सा
राचेंहीसारज्ञानचिनिर्धार ॥ पाविजेसाचारभक्तीयोगें ॥ २ ॥ वेद
शास्त्रांअर्थशोधूनीपाहिला ॥ तेथेंनिर्धारिलाभक्तिभाव ॥ ३ ॥ रा

रामदासकृत

(९१)

मींरामदासींभक्तीचमानली॥मनेंवस्तीकेलीरामपार्थी॥४॥ ॥

अभंग ३५४

राघवाचीभक्तीज्ञानाचेंमंडण॥भक्तांचेंभूषणरामएक॥१॥नलगे
पिंडज्ञाननलगेतत्त्वज्ञान॥राघवाचेंध्यानआठवितां॥२॥शब्दज्ञा
नपोथीवाचितांप्रबळें॥मागुतेंमाबळेक्षणएक॥३॥रासींरामदा
सींराघवाचीभक्ती॥तेथेंचारीमुक्तीओळंगती॥४॥ ॥

अभंग ३५५

कर्मचिन्मुद्धीहोऊनियांगेली॥मगउपासिलीउपासना॥१॥उपा
सनामिषेंदेवठायींपडे॥संदेहचिउडेएकसरा॥२॥एकसरोपंथ-
सांपडेसुगम॥जेसाचिहंगमफळावरी॥३॥फळावरिझडजातां
अनायासीं॥निर्फळअसोशीवाद्योवीण॥४॥वाद्योवीणशीण
कासयाकराया॥निर्फळजाणावासंसारहा॥५॥संसाराचासोस
कामींनिजध्यास॥तेणेंजगदीशअंतरला॥६॥अंतरलादेवअंत
रोनेदाया॥विवेकयाहावासज्जनांचा॥७॥सज्जनांचायोगस
र्वींचावियोग॥अनित्याचात्यागचमत्कार॥८॥चमत्कारत्यागत
त्वांचेविवरणें॥शीघ्रचिपावणेंमोक्षपद॥९॥मोक्षपदज्ञानराम
दासींझालें॥बंधनतुटलेंसंसाराचें॥१०॥ ॥७॥ ॥७॥

अभंग ३५६

संगतीसज्जनकथानिरूपण॥सगुणेंनिर्गुणपाविजेतो॥१॥सगु-
णाचीभक्तीतेणेंहोयमुक्ती॥ऐसेंवेदश्रुतीबोलतसे॥२॥भक्तीवी
णज्ञानकदापाविजेना॥हेवाक्यसज्जनांअंतरींचें॥३॥रामदास-
ह्मणेसाराचेंहीसार॥सर्वांसीआधारभक्तीआवा॥४॥ ॥

अभंग ३५७

सोडीसंसाराचीआस॥धरीभक्तीचाहव्यास॥१॥दुःखमूळहासं
सार॥तयामध्येंभक्तीसार॥२॥ग्रंथपाहालक्षकोटी॥जेथेंतेथेंभ
क्तीमोठी॥३॥जन्माआलियाचेंफळ॥दासह्मणेहेंसकळ॥४॥

अभंग ३५८

भक्तीरामाचीकरायी॥वंशावळीउडूरावी॥१॥तनुमनआणिध

(९२)

स्फुटअभंग

न॥ सर्वलौकीकसांडून ॥ २ ॥ पांचापंचकाचाभार ॥ सर्वकाळअत्या
दर ॥ ३ ॥ रामीरामदासह्यणे ॥ दृढभक्तीचेनिगुणें ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३५९

रामदीनाचाकैवारी ॥ सेवकाचाअंगीकारी ॥ १ ॥ अंगीकारिलेवा
नर ॥ त्यांचीख्यातीझालीथोर ॥ २ ॥ स्वयंनिजधामाजाणें ॥ राज्य
करीविभीषण ॥ ३ ॥ मजवेरकेलेंसाहे ॥ परीभक्तांचेनसाहे ॥ ४ ॥
रामीरामदासह्यणे ॥ दृढभक्तीचेनिगुणें ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३६०

पापपुण्यसमतापडे ॥ तरिचनरदेहजोडे ॥ १ ॥ याचेंसार्थककरावें ॥
आपणासिउद्धरावें ॥ २ ॥ बहुजन्माचेजोवटीं ॥ नरदेहपुण्यकोटीं ॥
३ ॥ रामदासह्यणेआतां ॥ पुढतीनलभेमागुता ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३६१

देहआरोग्यचालते ॥ आग्यनाहींयापरतें ॥ १ ॥ लाहोघ्यावाहरिभ
क्तीचा ॥ नाहीअरंवसादेहाचा ॥ २ ॥ देहआहेक्षणभंगूर ॥ तुझी
जाणतांविचार ॥ ३ ॥ रामीरामदासह्यणे ॥ अकस्मातलागेजाणें ४

अभंग ३६२

देशकाळवर्तमान ॥ हातोंअवधाचिअनुमान ॥ १ ॥ भक्तीकरावी
देवाची ॥ घडीजानीसोनियाची ॥ २ ॥ काळवेळचियाहातो ॥ सदा
सन्निधराहातो ॥ ३ ॥ रामीरामदासह्यणे ॥ देहआहेजाइजणें ॥ ४ ॥

अभंग ३६३

पुढेहोणारकळेना ॥ समाधानआकळेना ॥ १ ॥ मनासावधानव्हावें
॥ भजनदेवाचेकरावें ॥ २ ॥ ऋणानुबंधाचेंकारण ॥ कोठेंयेईलमर
ण ॥ ३ ॥ रामीरामदासह्यणे ॥ भजनेंअमरचिहोणें ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३६४ (उक्तदशा)

एकादशीनचेवत ॥ वैकुंठींचामहापंध ॥ १ ॥ परीरुक्मांगदाऐसा ॥
व्हावानिश्चयमानसा ॥ २ ॥ एकदिवसउपोषणें ॥ विष्णुलोकींठावधे
णें ॥ ३ ॥ रामीरामदासह्यणे ॥ कायमत्यक्षाप्रमाण ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३६५

ज्यासीहरीचीमाप्तीव्हावी॥तेणेंहरिदिनीकरावी॥१॥एकेदिशींय
जिल्याअन्न॥लाभवैकुंठसाधन॥२॥रामींरामदासहणे॥हरिजाग
रासियेणें॥३॥

अभंग ३६६

एकादशीच्याअन्नाखाली॥अयेंपातकेलपालीं॥१॥कांजेसंतींअ
हेरिलीं॥ह्यणुनिनेथेंधिरावलीं॥२॥विनवीरामींरामदास॥घडती
अंगीकारीत्यास॥३॥ ॥४॥ ॥५॥ ॥६॥ ॥७॥

अभंग ३६७ (ओषध)

वैद्यभेटलासुखदाना॥रोगापालटझालाआतां॥१॥रसओनिलाका
नांत॥येउनिझोंबलानयनांत॥२॥रसभिडलाहाउसंधीं॥देहपा
लटझालीबुद्धी॥३॥देहझालादिव्यरस॥गुरुन्याहाळीरामदास॥४

अभंग ३६८

शरिरींआहेरामराज॥ओषधाचेंकायकाज॥१॥जोजोप्रयत्नरा
मावीण॥तोतोदुःखासिकारण॥२॥शंकराचेंहळाहळ॥जेणेंकेले
सुशीतळ॥३॥आह्यातोचितोरक्षिता॥रामदासींनाहींचिंता॥४

अभंग ३६९ (साडणी)

चहूनिगमींचेंगूज॥कानींकुंकीलेंसहज॥१॥प्राणीतेणेंउमजला॥
पाहेविचारआपुला॥२॥नित्यानित्यसारासार॥केलाविवेकेंविचा
रा॥३॥संतअसंतादाविलें॥अंतींअनंताआविलें॥४॥नानासा-
धनींसायासीं॥दृढकेलेनिश्चयासीं॥५॥दासह्यणेनिरूपणीं॥
गेलीभूतांचीझडपणी॥६॥ ॥७॥ ॥८॥ ॥९॥

अभंग ३७०

कांहींएकउमजलें॥पुन्हासंदेहींयडलें॥१॥ह्यणेमजरवायादेणें
॥मागेंसंदेहसांडणें॥२॥आलेंमीपणासरिसे॥मनींविषयसंतो
बें॥३॥येणेंनिष्ठेसिसांडिलें॥मगआह्मींझडपिलें॥४॥देहबुद्धी
चेंअज्ञान॥मागेंसंदेहाचेंअन्न॥५॥रामदासींउमजलें॥भूता
पासूनिसोडिलें॥६॥ ॥७॥ ॥८॥ ॥९॥ ॥१०॥

अभंग ३७१

पंचभूतांचेंअज्ञान॥गेलेंनिःशेषनिघोन॥१॥ह्यणेथेंकायझा

(९४)

स्फुटअभंग

लें ॥ जनकासयामिळाले ॥ २ ॥ मीतोआहेसावधान ॥ मजकांकेलें-
बंधन ॥ ३ ॥ पूर्वस्मरणमजला ॥ भूतलागलेंजनाला ॥ ४ ॥ मीतोव
स्तुचिकेवळ ॥ वायांमिळालेंसकळ ॥ ५ ॥ रामींरामदासहणे ॥ सं
तकूपेचेनिगुणें ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ३७२ (अंजन)

डोळाहागाढोनीसाधिलेंअंजन ॥ निजधनीधनमासझालें ॥ १ ॥
पायाळाचेंदिल्लेवळिदानअंग ॥ अंगींअंगसंगसंगावीण ॥ २ ॥ ला
भनाअलाभवृत्तीनानिवृत्ती ॥ शुद्धबुद्धज्ञसीसावळली ॥ ३ ॥ आ
काशहरपलेंचिद्रूपसंचलें ॥ सूर्येवीणपाहिलेंसदोदित ॥ ४ ॥ नाद
विंदुकळाज्योतीविश्रामली ॥ रामदासींझालीवस्तीनेथें ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ३७३ ("सूर्यस्यमतिमापूजा")

गळाबांधिलापाषाणीं ॥ आत्मलिंगनेणेंकोणी ॥ १ ॥ जीवशिवा
चेंस्वरूप ॥ कोणजाणेंकैसेंरूप ॥ २ ॥ लिंगचुकलास्वयंभ ॥ धरिला
पाषाणाचाकोंभ ॥ ३ ॥ रामींरामदासहणे ॥ भेदजाणतीशाहाणे
॥ ४ ॥

अभंग ३७४

एकवीसस्वर्गविस्तारला ॥ देवसंपुष्टीघातला ॥ १ ॥ केलेदेवासिबं
धन ॥ तेंचियावलाआपण ॥ २ ॥ देवठायींचाअनंत ॥ त्यासियाहे
अंतवंत ॥ ३ ॥ रामदासहणेभावे ॥ जेसेंयावेतेंसेंघ्यावे ॥ ४ ॥

अभंग ३७५

अंतनाहींतोअनंत ॥ त्यासीदोरीकरीभ्रांत ॥ १ ॥ ऐसेंजनांचेंकरणें
॥ कैसासंसारतरणें ॥ २ ॥ देवव्यापकसर्वांशी ॥ त्यासीहणतीएक
देत्री ॥ ३ ॥ रामदासींदेवपूर्ण ॥ त्यासिहणतीअपूर्ण ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३७६

देवपाषाणभाविळा ॥ तोचिअंतरींदाविळा ॥ १ ॥ जैसाभावअसेजे
थें ॥ तैसादेववसेतेथें ॥ २ ॥ दृश्यभावोनीयांगेला ॥ देवजाहलानिरा
ळा ॥ ३ ॥ दासहणेभावातीत ॥ होतोमगटअनंत ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ३७७

अवघेंपाषांडमांडिलें ॥ लोकहणतीआपुलालें ॥ १ ॥ सर्वांघटींदेव

एक ॥ देवभा विला अनेक ॥ २ ॥ देवनिर्मळ निश्चळ ॥ पाहाती पाषा
णाची खोळ ॥ ३ ॥ रामदासाचें अंतर ॥ देवापाशी निरंतर ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३७८

ध्यान अवघें चिदा किती ॥ बळें घेती तोंडी माती ॥ १ ॥ देवसर्वांचे अं
तरीं ॥ सांडुं जातां तैशी परी ॥ २ ॥ तूपसांडोनी आपण ॥ खावूं पाहे
साठवण ॥ ३ ॥ दासह्मणे तें राउळ ॥ सांडुनि पूजीती देउळ ॥ ४ ॥

अभंग ३७९

साठवणें वीण धान्य ॥ धान्यें वीण साठवण ॥ १ ॥ एका वीण एक
काय ॥ कामान येवायां जाय ॥ २ ॥ ज्ञाना वीण उपासना ॥ उपास
ने वीण ज्ञान ॥ ३ ॥ रामीं रामदासीं अन्न ॥ करीनुस्ते चिभोजन ४

अभंग ३८०

पडसादेशी करी वाद ॥ खळासवें तो विवाद ॥ १ ॥ तेथें चाले नामीपण
॥ वीण पावावें आपण ॥ २ ॥ व्यवधानासवें जावें ॥ प्रतिबिंबाशीं
भांडावें ॥ ३ ॥ रामदासह्मणे जीवें ॥ समुद्राशीं गडगडावें ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३८१

बहुरत्नवसुंधरा ॥ मायादेवीचा डांगोरा ॥ १ ॥ त्यासि बोलतां सरे
ना ॥ अवघें आयुष्य पुरेना ॥ २ ॥ नाना जेदना नामते ॥ बहुविध
असंख्याते ॥ ३ ॥ दासह्मणे नाना परी ॥ सृष्टीवर्ते जन्मवरी ॥ ४ ॥

अभंग ३८२

सत्यबोलें एकविध ॥ तेथे केंचें बहुविध ॥ १ ॥ तेथें कोणासि भांडा
वें ॥ कोण्यापंथासि भांडावें ॥ २ ॥ बहुधात्रापृथ्वीवरी ॥ बहुश-
ब्दनाना परी ॥ ३ ॥ नानाशब्दनाना पुरे ॥ दासह्मणे ती उत्तरे ॥ ४ ॥

अभंग ३८३ (गाणें)

संसाराचें दुःख झालें ॥ गाणें अवघें चिबुडालें ॥ १ ॥ आतां आठवे
नाकां हीं ॥ पडिलों चिंतेच्या प्रवाहीं ॥ २ ॥ गाणें नाचणें सुखाचें ॥ जि
णें झालें हे दुःखाचें ॥ ३ ॥ ह्मणे रामीं रामदास ॥ कोण करितो सायास ४

अभंग ३८४

नाना प्रकारीं चें गाणें ॥ भीचवालपणीं जाणें ॥ १ ॥ काय झालें तें क-

(९६)

स्फुटअभंग

लेना ॥ एकते ही आठवेना ॥ २ ॥ मजपाठांतरहोते ॥ इतुके कोणासी
नव्हते ॥ ३ ॥ रामदासह्मणे आतां ॥ जीवजाहला दुश्चिंता ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३८५

आतां गाती नाना परी ॥ परी नये माझी सरी ॥ १ ॥ माझे गाणे कोणी
कडे ॥ काय गाती लबापुडे ॥ २ ॥ आतां पहिला विसरू ॥ आठवेना
काय करूं ॥ ३ ॥ दासह्मणे भक्ती केची ॥ ऐशी जाती अभिमानाची
॥ ४ ॥

अभंग ३८६

गाणे कांहीं चयेईना ॥ अभिमान हा जाईना ॥ १ ॥ आले निकट मरण
॥ तरी सोडिना मी पण ॥ २ ॥ देह जाहला पंजर ॥ ह्मणे होतो मी सुंदर
॥ ३ ॥ रामदासह्मणे रिते ॥ प्राणी अभिमान धरिते ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३८७ (गुरुशिष्य)

गुरुह्मणे कांहीं देयो ॥ शिष्यह्मणे मंत्रयेयो ॥ १ ॥ कराचया विषयार्च
ना ॥ पोसणे झाले ब्रह्मज्ञान ॥ २ ॥ गुरुदादुने देउपदेश ॥ अनाचार क-
री शिष्य ॥ ३ ॥ रामीं रामदासह्मणे ॥ धिग्धिग्जळो त्याचे जिणे ४

अभंग ३८८

गुरुशब्द ज्ञानका बाडी ॥ शिष्यविषयी चराडी ॥ १ ॥ हातो मांडिला
विनोद ॥ क्रिये वीणशब्द बोध ॥ २ ॥ गुरू आसधरूनि बोले ॥ वि-
ष्यवरपंगे डोले ॥ ३ ॥ कांहीं देतां आनंदाचे ॥ रिते येतां कुसमुसाचे ४
गुरुरागे फिरवी डोळे ॥ शिष्यत्याचरीचो नाळे ॥ ५ ॥ शिष्यविषयीं
बापुडे ॥ गुरु आस करी वेडे ॥ ६ ॥ आससुटे ना दोघाची ॥ तारं बळी
परमार्थाची ॥ ७ ॥ रामीं रामदासह्मणे ॥ इतुकां लोभाचीं कारणे ८

अभंग ३८९ (करंटे)

मत्सराचे सुखें मत्सराचे गुणें ॥ लाभें वीणभुनें भुंकतसे ॥ १ ॥ आप
ण गुंतले विषयीं केकतां ॥ सज्जनां भुंकतां पाठीलागे ॥ २ ॥ आशेचा
डुकडारा कितां लुडबुडी ॥ दासह्मणे वेडी जात ऐशी ॥ ३ ॥ ॥

अभंग ३९०

श्यानाचिये पुने कोल्हाळ मांडीला ॥ कलहाला गला एक सरां ॥ १ ॥ भुं-
कतां भुंकतां वासिना तितोड ॥ वरतीं थोबाड करूनियां ॥ २ ॥ एक

तेहांसती एकतेरडती ॥ निंदकांची गती दासह्यणे ॥ ३ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ३९१

कृपटीकुटीळआळशी ॥ घरींमळना वायाशी ॥ १ ॥ उगाचिधरीतसेता
ठा ॥ पापीहरिद्रीकरंटा ॥ २ ॥ पोरें ह्यणतीकायखावें ॥ बाइळह्यणेकोठें-
जावें ॥ ३ ॥ रामींरामदासह्यणे ॥ अवघांहांसतीपिसुणें ॥ ४ ॥ ॥

अभंग ३९२ (देहभजन)

सुधालागतांचिअन्न ॥ तृषालागतांजीवन ॥ १ ॥ अवघाधंदाचिलागला
॥ दिसेंदिसकाळगेला ॥ २ ॥ निद्रायेतांचिश्रम ॥ अळसयेतांचुकेंमन ३
मळमूत्रसंपादणें ॥ शौचआचमनकरणें ॥ ४ ॥ खाणेंलागेपरोपरीं ॥ स
र्वकाळभरोवरी ॥ ५ ॥ रामींरामदासह्यणे ॥ देहसुरवाडाकारणें ॥ ६ ॥

अभंग ३९३

हातधुणेंपाचधूणें ॥ नानाउपचारकरणें ॥ १ ॥ अवघाधंदाचिलागला ॥
दिसेंदिसकाळगेला ॥ २ ॥ सर्वकाळलोभसंग ॥ करणेंलागेहोअभ्यंग ॥
३ ॥ वस्त्रालंकारपाहतां ॥ पुढतींघालितांकाहितां ॥ ४ ॥ रामदासह्यणे
हित ॥ कैसेंघडावेंस्वहित ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ३९४

शीतकाळींतोहुतांश ॥ उष्णकाळीं वारावास ॥ १ ॥ अवघाधंदाचिलाग
ला ॥ दिसेंदिसकाळगेला ॥ २ ॥ आलेंयर्जन्याचेदिवस ॥ केलेघराचेसा
यास ॥ ३ ॥ नानाव्याधींशीओषधें ॥ पथ्यकरणेंनिरोधें ॥ ४ ॥ सदाडुं-
दियेंगळतां ॥ त्यांसिकरावीशुद्धता ॥ ५ ॥ दासह्यणेसांगोंकिती ॥ ऐशी
देहाचीसंगती ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ३९५

धनधान्याचेंसंचित ॥ करणेंलागेसावचित ॥ १ ॥ अवघाधंदाचिलाग
ला ॥ दिसेंदिसकाळगेला ॥ २ ॥ अर्थजातांएकसरें ॥ कलहोकरावाआद
रें ॥ ३ ॥ नानापशूतेंपाळावें ॥ नानापशूत्यसांभाळावे ॥ ४ ॥ सर्वींसोय
रींजतन ॥ करणेंलागेसावधान ॥ ५ ॥ रामदासह्यणेदेवा ॥ जीवकिती
हाघालावा ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ३९६

(९८)

स्फुटअभंग

षोटधंदाजन्मवरी ॥ करूंजातांनाहींउरी ॥ १ ॥ अवघाधंदाचिळागला ॥
दिसेंदिसकाळगेली ॥ २ ॥ करितां संसारीं सायास ॥ नाहींक्षणाचा अवका-
श ॥ ३ ॥ अन्ननिर्माणकराया ॥ सर्वकाळपीडेकाया ॥ ४ ॥ कामकरितांदि
वसथोडा ॥ याकष्टांसीनाहींजोडा ॥ ५ ॥ दासह्मणेसावधान ॥ झालेंसह
टबंधन ॥ ६ ॥

अभंग ३९८ (व्यर्थपंचक)

आतांसांभाळआपुला ॥ पाहोंजातांकाळगेली ॥ १ ॥ आतांहितकोणेवे
ळें ॥ पुढेंहोणारनकळें ॥ २ ॥ देहालागीनानापरी ॥ कष्टकेलेजन्मवरी ३
केलेंदेहाचेंभजन ॥ परितेदेहझालेक्षीण ॥ ४ ॥ देहालागीजीवेंभावे ॥
ययवेंचिलेंअघवें ॥ ५ ॥ ह्मणेरामींरामदास ॥ केलाआयुष्याचानाश ६

अभंग ३९९

वयझालेंवाताहात ॥ अविचारेंकेलाघात ॥ १ ॥ देवनाहींओळखिला ॥
पुढेंविषयदेखिला ॥ २ ॥ बाळपणींमूर्खपण ॥ कांहींनेणेधिआपण ॥ ३
॥ होतांनारुण्याचाभर ॥ पुढेंझालाकामानुर ॥ ४ ॥ वृद्धपणींसंकोचित
॥ देहजाहलेंगळित ॥ ५ ॥ रापींरामदासह्मणे ॥ देहगेलामूर्खपणें ॥ ६ ॥

अभंग ४००

देहालागींकष्टकेले ॥ परितेअवघेव्यर्थगेले ॥ १ ॥ देहदेवाचेकारणी ॥
लावितांदेवहोतोऋणी ॥ २ ॥ प्राणीलोभेंगुंडाळला ॥ पुढेंअंतकाळआ
ला ॥ ३ ॥ जेंजेंकांहींकष्टकेले ॥ तेनेअवघेव्यर्थगेले ॥ ४ ॥ नानापरीसां
भाळिली ॥ पुढेंकायाहेजाळिली ॥ ५ ॥ दासह्मणेमूर्खपण ॥ पुढेंजन्मा
सींकारण ॥ ६ ॥

अभंग ४०१

शतवर्षांचीभर्यादा ॥ तितुकाव्यर्थगेलोधंदा ॥ १ ॥ देहसंसारींगोंवि-
ळा ॥ देवनाहींआठविला ॥ २ ॥ कायावाचामनोभावे ॥ अवघेंप्रपंचीलावा
वें ॥ ३ ॥ कांतापुत्रांचीसंगती ॥ तेणेंमानिलीविश्वांती ॥ ४ ॥ नीचसेवका
चेपरी ॥ सेवाकेलीजन्मवरी ॥ ५ ॥ दासह्मणेविषयगोडा ॥ अंतकाळीं
कोणसोडा ॥ ६ ॥

अभंग ४०२

स्वार्थकेलाजन्मवरी ॥ लोभेंरहिलाश्रीहरी ॥ १ ॥ धनधान्यअहृनिर्वा
॥ गाथीह्येसीघोडेदासी ॥ २ ॥ शेतवाडाघरठाय ॥ भाणीजीवींधरीहा
य ॥ ३ ॥ मातापिताबहिणभ्राता ॥ कन्यापुत्रआणिकांता ॥ ४ ॥ व्याही

जांवाईआपुले ॥ इष्टमित्रसुखीकेले ॥ ५ ॥ दासह्मणेरेशेवटीं ॥ प्रासझा
लीमसणवटी ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अअंग ४०४

जन्मवरीशीणकेला ॥ अंतकाळीं व्यर्थगेल ॥ १ ॥ परवाडातोराहिला ॥
प्राणीजातसेएकला ॥ २ ॥ धनधान्यतेराहिलें ॥ प्राणीचर्फडीतगेले ३
इष्टमित्रआणिसांगाती ॥ आपुलाल्याघराजाती ॥ ४ ॥ दासह्मणेप्रा
णीमेले ॥ कांहींसार्थकनाहींकेलें ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अअंग ४०५ (मस्त्रावीकपंचक)

डोळेचिरीचचांगले ॥ वृद्धपणीं सरक्या झाले ॥ १ ॥ ओलेमातीचाभ
रंवसा ॥ कायधरीसिमानसा ॥ २ ॥ मुखरसाळचांगडें ॥ पुढेंअवघेंसुर
कुतलें ॥ ३ ॥ रम्यनासीकसरळें ॥ सर्वकाळपाणीगळे ॥ ४ ॥ कर्णभूष
णीसुंदर ॥ पुढेंजाहालेबधिर ॥ ५ ॥ बरवीदंतांचीपंगती ॥ परितेउन्म-
ळोनिपडती ॥ ६ ॥ बरवेकरआणिचरण ॥ परितेझालेनिःकारण ॥ ७ ॥
अंगकांतीहोतीबरी ॥ झालीचिर्गुटाचेपरी ॥ ८ ॥ केशहोतातीपांदरे
॥ लाळगळतांनधरे ॥ ९ ॥ बहुसालहोतेबळ ॥ पुढेंजाहलेंनिर्बळ ॥ १० ॥
देहहोतेजेनिर्मळ ॥ तेचिजाहलेंओंगळ ॥ ११ ॥ गर्वतारुण्याचागेला ॥
प्राणीदीनरूपझाला ॥ १२ ॥ रामींरामदासह्मणे ॥ आतांसावधानहोणें १३

अअंग ४०६

थोटेपांगुळबधिर ॥ अंधपंगूहोतीनर ॥ १ ॥ नाहीदेहाचाअर्वसा ॥ शरण
जाईजगदीशा ॥ २ ॥ एकप्राणीअंधहोती ॥ एकासमंधलागती ॥ ३ ॥
नानारोगांचेउमाळे ॥ कायहोइलतेंनकळे ॥ ४ ॥ रामदासह्मणेआवें ॥
वेगींसार्थककरायें ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अअंग ४०७

वेगींहोईसावधान ॥ ऐसेंआहेवृद्धपण ॥ १ ॥ डोळेजातीकानजाती ॥ दं
तअवघेचिपडती ॥ २ ॥ हातगेलेपायगेले ॥ देहापाझरलागले ॥ ३ ॥
सह्मणेझाकीगेली ॥ मतीअवधीचबुडाली ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अअंग ४०८

ऐसेंआहेसर्वकांहीं ॥ चिरंजीवकांहींनाहीं ॥ १ ॥ चुकतिजातेबुध

(१००)

स्कुरुअशंग

ते ॥ क्रियातेहीयाळटते ॥ २ ॥ धीरविचारबुडाला ॥ विवेकहोतातोही-
गेलाला ॥ ३ ॥ रामीरामदासहणें ॥ वृद्धपणाचींलक्षणें ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अशंग ४०९

अंतीं एकलेंचिजायें ॥ ह्यणुनिराघवींभजायें ॥ १ ॥ मातापिताबंधूज-
न ॥ कन्यापुत्रहींसांडून ॥ २ ॥ जन्मवरीकेलाभारा ॥ सर्वींसांडूनजिजा-
रा ॥ ३ ॥ ह्यणेरामीरामदास ॥ सर्वसांडूनियांआस ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अशंग ४१० (प्रस्तावीकपंचक)

काळजातोक्षणक्षणा ॥ मूलयेईलमरणा ॥ १ ॥ कांहींधांवाधांवक-
री ॥ जंवतोकाळआहेदूरी ॥ २ ॥ देहआहेजाईजणे ॥ शूललासिको-
ण्यागुणें ॥ ३ ॥ मायाजाळीं गुंतलेंमन ॥ परिहेंदुःखाशीकारणा ॥ ४ ॥
सत्यवाटतेंसकळ ॥ परिहेंजातांनाहींबेळ ॥ ५ ॥ रामीरामदासहणें ॥
आतांसावधानहोणें ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अशंग ४११

झालेंदेहहेंगळित ॥ आलेंसंसारलळित ॥ १ ॥ सावधानसावधान ॥
पुढेंनाहींव्यवधान ॥ २ ॥ आतांमनआरोपावें ॥ आपुल्यानिजधामा-
जायें ॥ ३ ॥ राहेदेवाच्यास्मरणें ॥ रामीरामदासहणें ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अशंग ४१२

पुण्यपाहायाकारणें ॥ देवधाडीबोलावणें ॥ १ ॥ वाटलागतेधरावी ॥
पुण्यसामग्रीकरावी ॥ २ ॥ वाटवेंचनाहींजया ॥ पुढेंसुखकेंचेंतया २
रामीरामदासहणें ॥ बुद्धीवंततेशाहाणें ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अशंग ४१३

अंतकाळयेतांयेतां ॥ तेथेंनयेचुकवितां ॥ १ ॥ अकस्मातलागेंजायें ॥
कांहींपुण्यआचरायें ॥ २ ॥ पुण्येधीणजातांघाणी ॥ घडेयमाचीजाच-
णी ॥ ३ ॥ रामदासहणेंजना ॥ कठिणयमाचीघातना ॥ ४ ॥ ॥

अशंग ४१४

नाहींपुण्याचीगांठोडी ॥ तरितोयमडोईफोडी ॥ १ ॥ तेव्हांमगपस्ता-
वाघडे ॥ माणीपाहेचहूंकडे ॥ २ ॥ तसश्रुमीलोळविती ॥ अंगींसांडसला-
विती ॥ ३ ॥ दासहणेंहेंसकळ ॥ केल्यासंचिताचेंफळ ॥ ४ ॥ ॥

शौचकेलेतेणेशुचिभूतझाला ॥ जळस्नानेकेलामळत्याग ॥ १ ॥ मळत्या
गें झालेंशरीरनिर्मळ ॥ अंतरांचामळकेसाजातो ॥ २ ॥ केसाजातोकाम
क्रोधलोभदंभ ॥ नांदतीस्वयंभअंतर्थासीं ॥ ३ ॥ अंतर्थासींआधींहोइ
जेनिर्मळ ॥ तेणेंतुटेमूळसंसाराचें ॥ ४ ॥ संसाराचेंमूळसूक्ष्मीं गुंनलें ॥ म
नगुंडाळलेविभ्रमासी ॥ ५ ॥ विभ्रमासीवरेंशोधूनिपाहावें ॥ अंतरांरा
हावेंनिष्ठावंत ॥ ६ ॥ निष्ठावंतज्ञानपूर्णसमाधान ॥ मगसंध्यास्नानस
फळित ॥ ७ ॥ सफळितसंध्यासंदेहनसतां ॥ निःसंदेहहोतांसमाधान
॥ ८ ॥ समाधाननाहींस्नानसंध्याकाई ॥ लौकिकांचाठायींलोकलाज ९
लोकलाजेसर्वलौकिकचिकेला ॥ देवदुराविलावरपंगें ॥ १० ॥ वरपंगेंदेव
कदासांपडेना ॥ निष्ठेचाघडेनाभक्तीभाव ॥ ११ ॥ भक्तीनेमायेचीभाव
तोजायाचा ॥ कर्मलौकिकाचाखटाटोप ॥ १२ ॥ खटाटोपेंदेवकदापावि
जेना ॥ निश्चयोघडेनाशाश्वताचा ॥ १३ ॥ शाश्वताचाशोधअंतरांन
सतां ॥ सर्वहीपाहातांनिरर्थक ॥ १४ ॥ निरर्थकतीर्थेनिरर्थकव्रतें ॥ दा
सहणजेथेंज्ञाननाहीं ॥ १५ ॥ ॥ १६ ॥ ॥ १७ ॥ ॥ १८ ॥ ॥

अस्थीचाबिटाळहोतांस्नानकेलें ॥ चुळेंधूतगेलेंकासयासी ॥ १ ॥ आचम
नकरावेंशूद्राच्याबिटाळें ॥ हाटाचेचोंटाळेकोणजाणे ॥ २ ॥ नदीचेप्रवा
हींअंतपाहींनये ॥ स्नानसंध्याहोयअग्रेदक ॥ ३ ॥ ओलेंचमीधूतहो
तआहेहिंग ॥ स्वयंपाकींसांगसेविताती ॥ ४ ॥ रामदासहणेंहेंकोणी
नपाहे ॥ देहसूळींआहेबिटाळाचा ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

बिटाळाचेदेहींबिटाळवाटला ॥ तुवांशुद्धकेलाकोणेंपरी ॥ १ ॥ पातका
च्यादेहींपातकजाहालें ॥ विचारितांआलेंप्रसयासी ॥ २ ॥ अस्थीचा
पंजरचमेंगुंडाळिला ॥ विष्टेनेंअरलामळमूत्र ॥ ३ ॥ जंतकीडेओकजां
तडींकांतडीं ॥ बाह्यात्कारेंवेडींआदरीती ॥ ४ ॥ आदरीलेकेशमागुते
निघती ॥ पुन्हाआदरितीलागवेंगें ॥ ५ ॥ आदरीलीडोईपळालाबिटाळ
॥ मागुतांचांटाळआदरीतो ॥ ६ ॥ आदरितीडोईघेतलेंपायश्वित्त ॥

(१०२)

स्फुटअभंग

अपानीं घांसितमृत्तिकेनें ॥ ७ ॥ बराशुद्धकेलापुन्हापापीझाला ॥ पुन्हाभा
दरिलासावकाश ॥ ८ ॥ सावकाशकांहींविचारपाहावा ॥ जेणेंकरितां दे
वापाविजेतें ॥ ९ ॥ पाविजेतेदेवाभक्तीनिवेदन ॥ शुद्धब्रह्मज्ञानरामदासीं
॥ १० ॥

अभंग ४१८

विटाळाच्यादेहींविटाळजाणतां ॥ शुद्धकरूंजातांकोणेंपरी ॥ १ ॥ कोणें
परीआतांशुद्धहोईल ॥ विटाळजाईलकैसायाचा ॥ २ ॥ याचाअर्थघे
तांयानयेशुद्धता ॥ शुद्धकरूंजातांपुन्हापापी ॥ ३ ॥ पुन्हापापीझालेंपुन्हा
शुद्धकेलें ॥ आयुष्यवेंचलेंऐशापरी ॥ ४ ॥ ऐशापरीदेहसर्वदासुंडिला ॥
दासद्वणेझालाकासावीस ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ४१९

मृत्तिकेनेंशोचकरीनानापरी ॥ मागुताठरारीनर्कतेथें ॥ १ ॥ नर्कतेथेंआ
हेतोकेसाकाटावा ॥ व्यर्थवाढवावालोकाचार ॥ २ ॥ लोकाचारकेलालें
किकादेखतां ॥ अंतरींशुद्धताआढलेना ॥ ३ ॥ आढलेनाज्ञानपूर्णसमा
धान ॥ सर्वदाबंधनसंदेहाचें ॥ ४ ॥ संदेहाचेंपापझालेंवज्रलेप ॥ विचारें
निःपापरामदासीं ॥ ५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ४२० (तीर्थविधी)

अंतरींगुरुवचन ॥ बाल्यनापीकवपन ॥ १ ॥ अंतर्बाल्यशुद्धझालों ॥ रा-
मदर्शनेनिवालों ॥ २ ॥ मनसुंडिल्याउन्मनझालें ॥ शिरसुंडिल्याकायकेलें
॥ ३ ॥ दासेंतीर्थविधीकेला ॥ रामींपिंडसमर्पिला ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ४२१

देहविटाळाचागोळा ॥ कैसाहोतोशिसोचला ॥ १ ॥ तुजकळेनाविचारु
॥ ऐशियासीकायकरूं ॥ २ ॥ दृढकेलाअभिमान ॥ तेणेंसाधनतेंबंधन ॥
३ ॥ रामदासस्यामीवीण ॥ केलानितुकाहीशीण ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥

अभंग ४२२ (शिमगा)

मातेचियापोटीगर्भसंभवला ॥ शिमगाजाहलातेधवांची ॥ १ ॥ ओ-
कनर्कमूतसेविलाबहुत ॥ शिमगाअद्भुतरखेळझाला ॥ २ ॥ खेळफार
झालाजीवकरालला ॥ मगधांवाकेलादेवाजीवा ॥ ३ ॥ देवरायामज्ज-
काटावेंयेथूनी ॥ अंतरजाणोनीचुकविलें ॥ ४ ॥ चुकविलेंमजराविले

चरण॥ लेवेसीसंपूर्णलावियेलें॥५॥ लावियेलेंमजमूढअभाग्यासी
 ॥ कैवल्यसाग्यासीपाचवीलें॥६॥ पाचविलेउंचीआतांनयेनीची॥ची
 चीशिमग्याचीआवडेना॥७॥ आवडेनाराखमातीशोणकाला॥ बरे
 मनघालातयामध्ये॥८॥ तयामध्येबरेकांहींआढळेना॥ खेळनयेम
 नाह्मणोनियां॥९॥ ह्मणोनियांबोंबनेहीमासूनये॥ अपद्राब्दकायउ
 च्चारूनी॥१०॥ उच्चारितां होयपापाचीसामग्री॥ पुण्याचीबोहरीहो
 यतेणें॥११॥ होयतेणेंयमयातनाअनेक॥ चुकवावानर्कनानायत्नें१२
 नानायत्नेंपुन्हापामचिजोडावें॥ मागुतेंबुडावेंअधःपातीं॥१३॥ अधः
 पातचुकेदेवाचेस्मरणें॥ टाळीवाजवणेंनामघोषें॥१४॥ नामघोषेंटा
 ळीवाजवणेथोर॥ किंवाबोंबधोरविचारणें॥१५॥ विचारणेंसर्वआ
 पुतेंस्वहित॥ देहअज्ञाश्वतपाहातुह्नी॥१६॥ पाहातुह्नीकाळमारील
 चपेटा॥ तेव्हांबाशचाटासंसारच्या॥१७॥ संसाराच्यावाटात्यांसर्व
 अब्दारा॥ धरापंथमोठाभजनाचा॥१८॥ भजनाचापंथअत्यंतसुगम
 ॥ नवविधानेससारआहे॥१९॥ सारआहेनेमअगत्यधरणें॥ शिवरा
 मह्मणेतरावया॥२०॥ ॥ ११ ॥ ॥ ११ ॥ ॥ ११ ॥

अभंग ४२३ (होळी)

अवघेचिबोंबलती॥ होळीभोवतेणोंवनि॥१॥ मायाहोळीमज्यळली
 ॥ सृष्टिवेढायालाविली॥२॥ ज्याकारणेंगुंडाळनी॥ तेचिवाचेउच्चारिती
 ॥३॥ होळीमध्येखाजेआहे॥ तेतूंचिचारूनिपाहे॥४॥ खाजेरयातांसु
 खहोय॥ परितेंकठिणहातांनये॥५॥ खोलदृष्टीनेंपाहिलें॥ खाजेत्या
 च्याहातींआलें॥६॥ एकझडाषालूंजाती॥ लंडीचकचकूनिपडती७
 एकदेहाचेपांगिले॥ तेचिअंगेंदुर्बळले॥८॥ उडीअवघ्याचीचपडे॥प
 रिनेंहातासीनचढे॥९॥ एकेंथोरधिवसाकेला॥ खाजेघेऊनीपळाला॥
 १०॥ एकआपणचिखाती॥ एकसकळांशीवाटिती॥११॥ एकघेउनी
 पळाले॥ परितेकवठीवरपडेद्याले॥१२॥ रासींरामदासींहोळी॥ दे
 संसाराचीधूळी॥१३॥ ॥ १४ ॥ ॥ १४ ॥ ॥ १४ ॥

अभंग ४२४

असुनिकाथरेदुश्चिना॥ सावधानहोईआतां॥१॥ नागविलेंचोनिहा

(१०४)

स्फुरअभंग

रें ॥ ह्यणुनिबोबलतीपोरें ॥ २ ॥ सकळना डिघेलेंवांझे ॥ अवधीएकचि
बोबगाजे ॥ ३ ॥ धुळीराकितीमस्तकीं ॥ कोणीदाददेईनाकीं ॥ ४ ॥ रा-
डीऐसेनकीहोती ॥ ह्यणुनिप्रत्यक्षदाविती ॥ ५ ॥ झोंबीलोंबीहेघेऊनी ॥
जातीराकितीनेऊनी ॥ ६ ॥ नघेनघेहेंह्यणती ॥ बळेंचिपाताळींघालिती
॥ ७ ॥ धरुनिअकस्माननेती ॥ अवधींकोतुकेंपाहाती ॥ ८ ॥ तेथेंअसेना
मर्यादा ॥ थोरकरितातीआपदा ॥ ९ ॥ घरोघरींफेरेकरिती ॥ तैशाहोती
पुनरावृत्ती ॥ १० ॥ रामदाससांगेरूण ॥ जावेंसंतांशीशरण ॥ ११ ॥ ॥

अभंग ४२५ (करंउक्षण)

वासनेचीकुडीकुबुद्धीवांकुडी ॥ वाचेहुडहुडीममतेची ॥ १ ॥ येराग्या-
चावन्हीचिझोनियांगेला ॥ संचीतखायालापुण्यनाहीं ॥ २ ॥ अक्कीपांघ
रुणहेंमाझेझडलें ॥ मजओसंडिलेंसंतजनीं ॥ ३ ॥ नामसंजीवनींमुखीं
नाहींबाणी ॥ निंदेचीपोहणीमबळली ॥ ४ ॥ रामदासह्यणेऐशिपांचें-
जिणें ॥ सदादैन्यबाणेंरामेंवीण ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ४२६

लोआचेबराडीकामींघालीउडी ॥ पायांचीवेगडीबळतसे ॥ १ ॥ सदाअ
क्कीवीणझालेंउपोषण ॥ झडघालीअन्नखावयाशी ॥ २ ॥ मायाजाल
अंगींसुटलेंअंतरीं ॥ घरघरींचोरीकरीतसे ॥ ३ ॥ आंगहेंचौरितांआंग
चिसुजलें ॥ नाहींबुझाविलेंरामालागीं ॥ ४ ॥ रामदासह्यणेप्राणीअक्की
वीण ॥ तथालागींशून्यआढळेना ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अभंग ४२७ (विवेक)

अयानकस्वमजयाचदिअय ॥ तेणेंनिजोनयेसर्वकाळ ॥ १ ॥ सर्वकाळजा
गाविवेकासंगतीं ॥ तथासीकल्यांतींअयनाहीं ॥ २ ॥ अयउठेदेहींतूंतय
विदेही ॥ देहानीतपाहीआपणासी ॥ ३ ॥ आपणानेणतांअयवाटेंचि-
न्ता ॥ ह्यणोनिदुश्चिताराहूनको ॥ ४ ॥ राहूनकोकदायादेहसंबंधीं ॥ म
नींधरीशुद्धीस्वरूपाची ॥ ५ ॥ स्वरूपाचीशुद्धीजयाठार्थीपडे ॥ तथानरा
घडेसमाधान ॥ ६ ॥ समाधानघडेदेहनाठयितां ॥ रामदासींचिंतादूरठेली
॥ ७ ॥

अभंग ४२८

दर्पणींवाहातां दिसतेंसर्वांग ॥ परिपृष्ठभागआढळेना ॥ १ ॥ आयुलीच

पाठीआपणानदिसे ॥ ऐसेंबोलतसेसर्वजन ॥२॥ आपशकडीनेणें
त्याकायपरावें ॥ म्हणोनीजाणावेंआपणासी ॥३॥ आपणासिजा-
णेंसंतांचेसंगती ॥ तथांअधोगतीजन्मनाहीं ॥४॥ नाहीजन्ममृत्युना-
हींयेणेंजाणें ॥ स्वरूपीराहाणेंदासह्मणे ॥५॥

अभंग ४२९

सरस्वतीविद्यालक्ष्मीअविद्या ॥ देहातीतआद्याचेंस्वरूप ॥१॥ स्वरूपीं
लक्ष्मीनाहींसरस्वती ॥ संपत्तीविपत्तीदोनीनाहीं ॥२॥ नाहींशिवश-
क्तीनाहींनरनारी ॥ अंतरींविचारीदासह्मणे ॥३॥

अभंग ४३०

मनहेंविवेकेंविशाळकरावें ॥ मगआठवावेंपरब्रह्म ॥१॥ परब्रह्मम-
नींतरीचनिवळे ॥ जरीबोधेंगळेअहंकार ॥२॥ अहंकारगळेसंतांचेसं-
गती ॥ मगआदिअंतीसमाधान ॥३॥ समाधानघडेस्वरूपीराहतां ॥
विवेकपाहतांनिःसंगाचा ॥४॥ निःसंगाचासंगसहृदधरावा ॥ संसार
तरावादासह्मणे ॥५॥

अभंग ४३१ श्रवणमनन.

नसुंवेदमाताजेकासर्वसत्ता ॥ ब्रह्मज्ञानआतांबोलूंकांहीं ॥१॥ बोलूं
कांहींब्रह्मजेणेंतुटेभ्रम ॥ आणिसुरव्यवर्मठाचींपडे ॥२॥ ठाचींपडेदे-
वआणिभावाभाव ॥ प्रकृतीस्वभावसर्वकांहीं ॥३॥ सर्वकांहींकळेसं-
देहमावळे ॥ अंतरनिवळेसाधकाचें ॥४॥ साधकाचेंहीतहोयनिरूप-
णें ॥ श्रवणमननेंदासह्मणे ॥५॥

अभंग ४३२

सर्वाहूनींघोरदेवनिराकार ॥ मगहाविस्तारविस्तारला ॥१॥ विस्तार-
लाजनहानानापरींचा ॥ निर्गुणपूर्वींचादेवआहे ॥२॥ देवआहेसत्य
घेरहेंअसत्य ॥ जाणनित्यानित्यविचारणा ॥३॥ विचारणाकरीधुंडी
नानापरी ॥ दासह्मणेतरीतरशील ॥४॥

अभंग ४३३ देवाचा निश्चय.

तुझींअस्तींकरूंदेवाचानिश्चय ॥ जयानाहींलयतोचिदेव ॥१॥ देवहा
अमरनित्यनिरंतर ॥ व्यापूनिअंतरदेवआहे ॥२॥ देवआहेसदासबा

(१०६)

स्फुटअभंग.

व्यअंतरीं॥जीवाक्षणभरीविसंबेना॥३॥विसंबेनापरीजीवासिने-
णवे॥ह्यणोनीयांधांवेनानामतीं॥४॥नानामतींदेवपाहातांदिसेना॥
जंबनेंबसेनाज्ञानदेहीं॥५॥ज्ञानदेहींबसेतयादेवदिसे॥अंतरींप्र-
काशेज्ञानदृष्टी॥६॥ज्ञानदृष्टीहोतांपाविजेअनंता॥हाशब्दतत्वतां
दासह्यणे॥७॥

अभंग ४३४

पतीतह्यणजेवेगळापडला॥पावनतोझालाएकरूप॥१॥एकरूप
देवअरूपठायींचा॥तेथेंदुजाकेंचाकोणआहे॥२॥कोणआहेदुजा-
स्वरूपींपाहतां॥विचारंराहतांसरवआहे॥३॥सरवआहेमूळआपु
लेंशोधितां॥मानसींबोधितांरामदास॥४॥

अभंग ४३५

ऐसाकोणआहेमुकियाचाजाण॥कळेओळखणनसांगतां॥१॥न
सांगतांजाणेअंतरींचाहेत॥पुरवीआरतसर्वकांहीं॥२॥सर्वकांहीं
जाणेचसुरांचाराणा॥धन्यनारायणालीलातुझी॥३॥तुझीलीला
जाणेऐसाकोणआहे॥विशिंचीतोराहेचाकाटला॥४॥चाकाटलामनू
देवासिपाहतां॥दासह्यणेआतांहृदझाली॥५॥

अभंग ४३६

गीताभागवतीउपदेशकेला॥अर्जुनाराविलादेवकृष्णों॥१॥कृष्णों
दारवविलादेवतोवेगळा॥बोलिजेआगळासर्वाहूनीं॥२॥सर्वाहू-
नीसारदेवतोसाचार॥दासह्यणेपारनकळेत्याचा॥३॥

अभंग ४३७

कल्पनेचादेवकल्पनेचीपूजा॥तेथेंकोणीदुजाआढळेना॥१॥आ
ढळेनादेवआढळेनाभक्त॥कल्पनेविरहितकायआहे॥२॥आहे
तेसैंआहेकल्पनानसाहे॥दासह्यणेपाहेअनुभव॥३॥

अभंग ४३८

भावनेचादेवभावार्थेभाविता॥देवभक्तझालाभावनेचा॥१॥भावने
चादेवभावनेचाभक्त॥भावनेचाभुक्तभावीतसे॥२॥भावितसेमन-
त्याहूनीअभिन्न॥दासह्यणेज्ञानेंओळखवावें॥३॥ ॥४॥ ॥५॥ ॥६॥ ॥७॥ ॥८॥ ॥९॥ ॥१०॥ ॥११॥ ॥१२॥ ॥१३॥ ॥१४॥ ॥१५॥ ॥१६॥ ॥१७॥ ॥१८॥ ॥१९॥ ॥२०॥ ॥२१॥ ॥२२॥ ॥२३॥ ॥२४॥ ॥२५॥ ॥२६॥ ॥२७॥ ॥२८॥ ॥२९॥ ॥३०॥ ॥३१॥ ॥३२॥ ॥३३॥ ॥३४॥ ॥३५॥ ॥३६॥ ॥३७॥ ॥३८॥ ॥३९॥ ॥४०॥ ॥४१॥ ॥४२॥ ॥४३॥ ॥४४॥ ॥४५॥ ॥४६॥ ॥४७॥ ॥४८॥ ॥४९॥ ॥५०॥ ॥५१॥ ॥५२॥ ॥५३॥ ॥५४॥ ॥५५॥ ॥५६॥ ॥५७॥ ॥५८॥ ॥५९॥ ॥६०॥ ॥६१॥ ॥६२॥ ॥६३॥ ॥६४॥ ॥६५॥ ॥६६॥ ॥६७॥ ॥६८॥ ॥६९॥ ॥७०॥ ॥७१॥ ॥७२॥ ॥७३॥ ॥७४॥ ॥७५॥ ॥७६॥ ॥७७॥ ॥७८॥ ॥७९॥ ॥८०॥ ॥८१॥ ॥८२॥ ॥८३॥ ॥८४॥ ॥८५॥ ॥८६॥ ॥८७॥ ॥८८॥ ॥८९॥ ॥९०॥ ॥९१॥ ॥९२॥ ॥९३॥ ॥९४॥ ॥९५॥ ॥९६॥ ॥९७॥ ॥९८॥ ॥९९॥ ॥१००॥

अभंग ४३९

विषयरूदनसोडुनीयांघावे ॥ त्यांनिजींनिजावेसंतसंगे ॥ १ ॥ संता
चेसंगतीहोइरेनिश्र्यळ ॥ मगतळमळविसरशी ॥ २ ॥ विसरशीदुःख
संताचेसंगती ॥ चुकेअधोगतीगर्भवास ॥ ३ ॥ गर्भवासआतांचु क
वीआपुले ॥ धरावींपाउलेराघवाचीं ॥ ४ ॥ राघवाचेभक्तराघवींमि
ळती ॥ भेदेसीतापतीदासहाणे ॥ ५ ॥

अभंग ४४०

धाकुटाचीधुरूतेनहेलेकरूं ॥ जयासर्वेश्वरूपगदला ॥ १ ॥ प्रगदला
देवतयाउपमन्या ॥ भावार्थआंदण्याक्षीरसिंधू ॥ २ ॥ क्षीरसिंधूवासी
स्वयेनारायण ॥ प्रह्लादारक्षणकरीतसे ॥ ३ ॥ करीतेरक्षणदासाचे-
संकटीं ॥ त्याचेनामकंठीअसोद्यावे ॥ ४ ॥ असोद्यावेवाचेदेवाचेचिंत
न ॥ गजेन्द्रापावननामघेतां ॥ ५ ॥

अभंग ४४१

आपुल्यादेवाचीवाटचुकलाशी ॥ ह्यणोनीआलाशिसंसारशी ॥ १ ॥
संसाराचेदुःखेकरिशीरुदन ॥ चुकलेभजनराघवाचे ॥ २ ॥ राघवाची
भक्तिनेणतांविपत्ति ॥ तुजअधोगतीजन्मझाला ॥ ३ ॥ जन्मझालापरी
वेगेसोयधरी ॥ सत्वरसंसारींमोकळीक ॥ ४ ॥ मोकळीकहोयभक्तिपं
थेंजातां ॥ हेबाक्यतत्वतांदासहाणे ॥ ५ ॥

अभंग ४४२.

माझेमनींसर्वस्वरव्हावेतुज ॥ म्हणोनीयांगुजसांगतसे ॥ १ ॥ सांग-
तसेहीतत्वांजीवींधरावे ॥ भजनकरावेराघवाचे ॥ २ ॥ राघवाचेप्रेम
जेंकरीविश्राम ॥ येरसर्वश्रमजाणबापा ॥ ३ ॥ जाणबावचनहेमाझे
प्रमाण ॥ वाहातसेआणराघवाची ॥ ४ ॥ राघवाचीभक्तिनेमाझीवि
श्रांती ॥ असोद्याचीचिंतींदासहाणे ॥ ५ ॥

अभंग ४४३

ब्रह्माविष्णुहरजयाचेअवतार ॥ तोचिदेवथोरजाणबापा ॥ १ ॥ जाण
बापादेवदेवांसिनिर्मिता ॥ तोचिबातत्वतांठायींपाडी ॥ २ ॥ ठायींपा
डीदेवसंताचेसंगती ॥ दासम्हणेगतीपावशील ॥ ३ ॥ ॥ ७ ॥ ७

(१०८)

स्फुटअभंग.

अभंग ४४४

नवसपुरवीतोदेवपूजीयेला ॥ लोभालागींझालाकासावीस १ ॥ कासावीस
झालाप्रपंच्याकरितां ॥ सर्वकाळचिंताप्रपंचाची ॥ २ ॥ प्रपंचाचीचिंताकरि
तांचीमेला ॥ तोकायदेवालाउपकार ॥ ३ ॥ उपकारकेलासर्वज्यांलागूनी ॥ तीं
गेलींमरोनीपाहातसे ॥ ४ ॥ पाहातसेपुढेंआपणहिमेला ॥ देवासिचुकलादास
ह्यणे ॥ ५ ॥

अभंग ४४५ चत्वारदेव.

लोभेंनवसानातोदेवबद्धाचा ॥ आणिसुसुक्ष्मागुरुदेव ॥ गुरुदेवजाणतया-
मुसुक्ष्मा ॥ देवसाधकाचानिरंजन ॥ २ ॥ निरंजनदेवसाधकाचेमनीं ॥ सिद्ध-
समाधानींदेवरूप ॥ ३ ॥ देवरूपझालासंदेह तुटला ॥ तोचि एकभलाभूमंड-
ळीं ॥ ४ ॥ भूमंडळींरामदासधन्यआहे ॥ अनन्यतापाहेशोधूनियां ॥ ५ ॥ ७

अभंग ४४६

योगियांचादेवमजसांपडला ॥ घोरलाभझालाएकाएकीं ॥ १ ॥ एकाएकीं
एकत्रेंलोक्यनायक ॥ देखिलासन्मुखचहूंकडे ॥ २ ॥ चहूंकडेरामनित्यनिरं-
तर ॥ व्यापिलेंअंतरसमागमें ॥ ३ ॥ समागमेंआत्मारामचिजोडला ॥ वियोग
हाकेलादेशधडी ॥ ४ ॥ देशधडीकेलाविकल्पवियोग ॥ रामदासीयोगसर्वकाळ ५

अभंग ४४७

नकरितांभजनहोईलतर्जन ॥ तेथेंकोणजनसोडवील ॥ १ ॥ सोडवीलदेव-
अनाथाचानाथ ॥ तोएकसमर्थमनींधरा ॥ २ ॥ मनींधरागोष्टीआपुल्याहि-
ताची ॥ भक्तिस्वहीताचीदासह्यणे ॥ ३ ॥

अभंग ४४८

धन्यमाझेभाग्यझालेंसफळित ॥ देवसप्रचीतजेथेंतेथें ॥ १ ॥ जेथेंतेथेंदेव
येरसर्वमाव ॥ माझाअंतर्भावनिवळला ॥ २ ॥ निवळलाभावनिर्गुणीलाग-
तां ॥ विवेकजाणतांनित्यानित्य ॥ ३ ॥ नित्यानित्यबरेशोधूनीपाहीलें ॥ मनहें
राहिलेंसमाधानें ॥ समाधानेंमनजाहालेंउन्मन ॥ श्रद्धब्रह्मज्ञानरामदासी ५

अभंग ४४९

देखिलासंसारतरीपाहेसार ॥ वायांवेरझारपाडूनको ॥ १ ॥ पाडूनकोदुःख-
सागरींआपणा ॥ वैगींनारायणाओळखावें ॥ २ ॥ ओळखावेंवैगींआप-
आपणासी ॥ संसारींस्फुटशीदासह्यणे ॥ ३ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ७

रामदासकृत-

(१०९)

अभंग ४५०

ज्याचेंनामघेशीतेंचितूंआहेसी॥पाहेआपणासीशोधूनियां॥१॥शोधितांशो
धितांमीपणाचिनाहीं॥मीपणाचेंपाहींमूळबरे॥२॥मूळबरेंपाहानसोनी-
यांराहा॥आहातेसेआहासर्वगत॥३॥सर्वगतआत्मातोचितोपरमात्मा॥
दासअहमात्मासांगतसे॥४॥

अभंग ४५१

सोहं हंसाह्मणिजेतोमीतोमीऐसें॥हेंवाक्यचिश्वासेंविवरावें॥१॥विवरावें
अहंब्रह्मास्मीवचन॥ब्रह्मसनातनतूंचीएक॥२॥तूंचिएकब्रह्महेंचिमहावा-
क्य॥परब्रह्मऐक्यअर्थबोधें॥३॥

अभंग ४५२

ध्यानकरूंजातांमनहरपलें॥सगुणजाहालेंगुणातीत॥१॥जेथेंपाहेतेथेंराघो
बाचेंठाण॥करींचापबाणशोभतसे॥२॥रामरूपीदृष्टीजाऊनीबेंसली॥स-
खींसुरवावलीन्याहाकितां॥३॥रामदासह्मणोलाचावलेमन॥जेथेंतेथेंध्यान
दिसतसे॥४॥

अभंग ४५३

धन्यधन्यतेवान्तर॥जवळीरामनिरंतर॥१॥ब्रह्मादिकांनातुडेध्यानीं॥ती
हावान्तरागोठणीं॥२॥वेदश्रुतीसीनकळेमहिमा॥गुजसांगेह्वंगमा॥३॥हा
सह्यणेतेंदेवाचे॥आवडतेरघुनाथाचे॥४॥

अभंग ४५४

एकलक्षतीदिनमणी॥तुसहोतसेकमळीणी॥१॥तैसादेवआहेदूरी॥परी-
तोभक्तांचेअंतरीं॥२॥दोनीलक्षनिशापती॥परीतेचकोरतुसहोती॥३॥रा-
मदासह्मणोघन॥देतोचातकाजीवन॥४॥

अभंग ४५५

बाळपणींलोभकरी॥मातानाहींजन्मवरी॥१॥देवदिनाचादयाळ॥दासपा-
ळसर्वकाळ॥२॥चंद्रसूर्यमावळती॥घनआकाशींलोपती॥३॥रामींराम-
दासींभाव॥तैसानक्षेदेवराव॥४॥

अभंग ४५६

मायबापेंसांभाळिती॥लोभाकारणेंपाळिती॥तेसानक्षेदेवराव॥त्याचाक-
पाळूस्वभाव॥२॥मनासारिरेंवेंनहोतां॥बाळकासमारीमाता॥३॥दासह्म

(११०)

रामदासकृत-

१ ० णेसांगोंकिती ॥ बापलेंकासिमारिती ॥ १ ॥

अभंग ४५७

१ एकसहस्रकोटीवरी ॥ झालीअन्यायांचीवरी ॥ १ ॥ तरीदेवउपेक्षीना ॥ अंतीनि
धुरकरिना ॥ २ ॥ शरणागतभांबावले ॥ भजनदेवाचेंचुकले ॥ ३ ॥ रामीरामदा-
सहस्रणे ॥ सर्वगुणेंभक्तउणे ॥ ४ ॥

अभंग ४५८

१ देवअभक्तांचोरला ॥ आह्मांभक्तांसांपडला ॥ १ ॥ भेटीझालीसावकाश ॥ भ
क्तांनलगतांसायास ॥ २ ॥ पुढेंदिवेकवेत्रपाणी ॥ वारीदृश्याचीदारणी ॥ ३ ॥
रामदासान्चेंअंतर ॥ देवापाशींनिरंतर ॥ ४ ॥

अभंग ४५९

१ देवआह्मांशीजोडला ॥ संतसंगेंसांपडला ॥ १ ॥ कडीकपाटींशिरवरीं ॥ धुंडि
तातिनानापरी ॥ २ ॥ नानाशास्त्रेंधांडोळिती ॥ ज्याकारणेंकष्टती ॥ ३ ॥ राम
दासहस्रणेभावे ॥ वेगींसंतांशरणजावे ॥ ४ ॥

अभंग ४६०

१ ब्रह्मादिकांसीहुलभ ॥ देवभक्तांशीसुलभ ॥ १ ॥ धोरपणेंआदळेना ॥ जाण
पणासीकळेना ॥ २ ॥ नाहीयोगाचेआरणी ॥ नाहीतपींतीथरिणी ॥ ३ ॥ दास
म्हणेसाधूविण ॥ नानासाधनांचेशीण ॥ ४ ॥

अभंग ४६१

१ भेटीदेईनाजनांसी ॥ पाठीलागेसज्जनासी ॥ १ ॥ ऐसेंप्रीतीचेंलक्षण ॥ भे
टीबीणनाहीक्षण २ नयेसाधनांसायामी ॥ तोहाआत्माअविनाशी ॥ ३ ॥ रा
मीरामदासहस्रणे ॥ संतसंगाचेनिरुणे ॥

अभंग ४६२

१ देहचिरकाळराहो ॥ अथवाशीप्रकाळजावो ॥ १ ॥ आम्हीवस्तीकेलीरामीं
नाहीआस्थादेहधामी ॥ २ ॥ देहाहोवोउत्तमभोग ॥ अथवापडोदुःखभोग
॥ ३ ॥ रामीरामदासहस्रणे ॥ देहहुःखावेगळेजाण ॥ ४ ॥

अभंग ४६३ मोक्षश्रीः

१ ह्रींमोक्षलक्ष्मीवंत ॥ भवदरिद्रकेचेंतेथ ॥ १ ॥ श्रीपतीचेपरीजन ॥ आम्हीं
नंदसंपन्न ॥ २ ॥ समाधानतेंसमाग्य ॥ असमाधानतेंअभाग्य ॥ ३ ॥ रामीरा

मदासीदेव ॥ सरव्यासहितस्वानुभव ॥ ४ ॥

अभंग ४६४

मोक्षश्रीतेअहंशोपाशीं ॥ द्रव्यसिद्धीतिच्यादासी ॥ १ ॥ आह्मींपरमार्थसंपन्न ॥ अर्थकायपरिच्छिन्न ॥ २ ॥ रामीरामदासीभाग्य ॥ चढतेवाढतेवैराग्य ॥ ३ ॥ ७ ॥

अभंग ४६५

परमार्थाचेदरिद्रास्त ॥ त्यांचेनकरावेविपरीत ॥ १ ॥ परीसमर्थलक्षण ॥ सर्वकाळसमाधान ॥ २ ॥ समर्थाचीविद्यालागी ॥ माधोकरीमाणेजगीं ॥ ३ ॥ तेसेरामीरामदासीं ॥ ब्रह्मविद्येच्यासायासीं ॥ ४ ॥

अभंग ४६६

हारसांडोनिर्णयामागे ॥ द्वितीगेलीलागवेगे ॥ १ ॥ मायासांडुनिर्णयचला ॥ झालास्वरूपींनिश्चला ॥ २ ॥ कांहीभासचिनाढळे ॥ वृत्तिनिर्गुणींनिवळे ॥ ३ ॥ चराचरतेसांडिले ॥ बहुविधाओलांडिले ॥ ४ ॥ अवघेंएकवृत्तिनिर्गुण ॥ पाहीवृत्तीचेआपण ॥ ५ ॥ रामदाससांगेरवृण ॥ वृत्तितुर्घेचेलक्षण ॥ ६ ॥

अभंग ४६७

दृढहोतांअनुसंधान ॥ मनजाहालेंउच्चन ॥ १ ॥ पाहेंजातांमायानासे ॥ हेतगेलेअनायासे ॥ २ ॥ हेतांबोधाचाप्रबोध ॥ झालानिःशब्दाचाशब्द ॥ ३ ॥ ज्ञानविज्ञानजाहले ॥ वृत्तीनिवृत्तीपाहिले ॥ ४ ॥ ध्यानधारणेचीबुद्धी ॥ झालीसहजसमाधी ॥ ५ ॥ रामीरामदास्यवाच्य ॥ पुढेंझालेंअनिर्वाच्य ॥ ६ ॥

अभंग ४६८

मनाहूनीविलक्षण ॥ तेंचिसमाधीलक्षण ॥ १ ॥ नलगेपुरूनिर्णयार्थें ॥ नलगेजिर्वेचिमारार्वें ॥ २ ॥ नलगेवायूआरोपावा ॥ नलगेब्रह्मांडासीन्यावा ॥ ३ ॥ ढोळेझांकुनीबेसला ॥ परीतोमनेंआरोपिला ॥ ४ ॥ नानासाधनींसायास ॥ मनेंकेलेकासावीस ॥ रामदासह्मणेवर्म ॥ हेंचिमनाचेंरुगम ॥ ६ ॥

अभंग ४६९

गोलास्वरूपाच्याठाया ॥ इकडेब्रह्मतिकडेमाया ॥ १ ॥ दोंहींमध्येसांपडला ॥ सीचब्रह्मऐसेंबोलिला ॥ २ ॥ ब्रह्मनिर्मळनिश्चळ ॥ मायाचंचळचपळ ॥ ३ ॥ तिकडेवस्तुनिराकार ॥ इकडेमायेचाविस्तार ॥ ४ ॥ पुढेंब्रह्ममार्गमाया ॥ मध्येंसंदेहाचीकाया ॥ ५ ॥ रामीरामदासह्मणे ॥ इतुकेमनाचेंकरणे ॥ ६ ॥ ७ ॥ ७ ॥

रावणासारिरवीकोणाचीसंपती॥तोहीगेलाअंतीएकलाची॥१॥ एक-
लाचिगेलावाळीतोवानर॥कपीथोरथोरतेहीगेले॥२॥गेलेचक्रवर्तीथो
रावैभवान्ने॥फारआयुष्याचेऋषेश्वर॥३॥ऋषेश्वरगेलेमार्कंडासारिरेवे॥
बहुतांचेलेखेकोणकरी॥४॥कोणकरीसर्वशाश्वतआपुले॥सर्वराज्यगे
लेकौरवांचे॥५॥कौरवनिमालेपांडवगळाले॥यादवहीगेलेएकसरा॥६॥
एकसरांगेलेराजेथोरथोर॥आणीकश्रीधरभाग्यवंत॥७॥भाग्यवंत-
गेलेएकामागेएक॥हरिश्चंद्रादिकपुण्यशीळ॥८॥पुण्यशीळगेलेकीर्ती
ठेऊनियां॥पापीगेलेवायांअधोगती॥९॥अधोगतीगेलेरामानभजतां
संसारींम्हणतांमाझेमाझे॥१०॥माझेमाझेह्मणतांसाचाचियेपरी॥सेरवीं-
दुराचारीएकलाची॥११॥एकलाचिजातांएकलाचीयेतां॥मध्येचीदुश्चिंता
मायाजाळीं॥१२॥मायाजाळींपापीजनगुंडाळले॥पुण्यशीळगेलेनिघो-
नियां॥१३॥निघोनियांगेलेसायुज्यपदासी॥रामींरामदासीचिरंजीव १४

अभंग ४७१

कोणाचेहेंघरकोणाचासंसार॥सांडूनिशरीरजाणेंलागे॥१॥जाणेंलागे
अंतीएकलेएकट॥व्यर्थरवटपरजन्मवरी॥२॥जन्मवरीदेहसंसारीगोंवि
ले॥नाहींकाहींकेलेआत्महित॥३॥आत्महितगेलेसंसाराचेओढी॥अं-
तीकोणसोडीरामावीण॥४॥रामावीणकोणीसोडवीनाअंती॥वायांचि
रडतीजीवलगे॥५॥जीवलगेरामदूरीदुरावला॥विचारआपुलाजाणवेना
॥६॥जाणवेनापूर्णस्फुक्तावांचेनी॥पापियाचेमनीरामकैना॥७॥रामकै-
चाजयालोकिकाचीचाड॥पुरवितांकोडसंसारींचे॥८॥संसारींचेकोडते-
चिवाटेगोड॥जयानाहींवाडअनुताप॥९॥अनुतापीझालेसंसारींस्फुटले॥
राजेराज्यगेलेसांडुनियां॥१०॥सांडुनियांगेलेवैभवसंपती॥पुटेयातायाती
चेनीभेणें॥११॥भेणेंतेशरणगेलेत्यादेवासी॥नेलेवैकुंठासीभक्तराज॥१२
भक्तराजभावेभेदतीदेवासी॥रामैरामदासींधन्यकेले॥१३॥

अभंग ४७२

मातापिताजनस्वजनकांचन॥स्त्रियापुत्रीमनगोंऊंनको॥१॥गोंऊंनकोमन
राघवाचांचुनी॥लोकलाजजनींलागलीसे॥२॥लागलीसेपरीनुवांधरा-

वी ॥ स्वहिता करावी रामभक्ती ॥ ३ ॥ रामभक्तीवीणहोशीलहिंपुटी ॥ एकलें शैवरीं जाणें लागे ॥ ४ ॥ जाणें लागे अंतीं बाळा कूलक्षणा ॥ ध्यायीं राम राणा दास ह्मणे ॥ ५ ॥

अभंग ४७३.

आपुलीं पारखीं सर्व पारखिलीं ॥ नाहीं कामा आलीं रामावीण ॥ १ ॥ रामावीण जाणे सर्वही पैशून्य ॥ मावेचें करणें नाथिलेंची ॥ २ ॥ नाथिये लें आहे लोकांचें करणें ॥ तृणाचें तापणें जयापरी ॥ ३ ॥ तयापरीऐसा निश्चयो जाणावा ॥ सतीचा बोळावा आहे लोकां ॥ ४ ॥ लोक बहुरंग जाणूनी होरंग ॥ रामदासीं संग सोडविला ॥ ५ ॥

अभंग ४७४.

दैन्यवाणा झाला प्राणी ॥ चंद्री लागली नयनीं ॥ १ ॥ ह्मणती उचलाउचला ॥ आतां भूमी भार झाला ॥ २ ॥ घोर लागला असूप ॥ प्राणी झाला प्रेतरूप ॥ ३ ॥ दांतखिळी बैसली वाणी ॥ ताठा भरला करचरणीं ॥ ४ ॥ डोळे विक्राळ दीसती ॥ झांका झांका मुलें श्रीति ॥ ५ ॥ रामी रामदास ह्मणे ॥ अवधीं सरुवार्चीं पिसुणें ॥ ६ ॥

अभंग ४७५.

जन्मवरी शीण केला ॥ अंतीं कामा नाहीं आला ॥ १ ॥ काया स्वशांनीं घातली ॥ कन्यापुत्रें मुरडलीं ॥ २ ॥ शीतवाडा तो राहिला ॥ प्राणी जातसे एकला ॥ ३ ॥ धन धान्य तें राहिलें ॥ प्राणी चर्फडीत गेले ॥ ४ ॥ इष्टमित्र आणि सांगाती ॥ आपुलाल्या घरा जाती ॥ ५ ॥ दास ह्मणे प्राणी मेले ॥ कांहीं सार्थक नाहीं केलें ॥ ६ ॥

अभंग ४७६.

आहे लक्ष्मीरे चंचळ ॥ इसी जातां नाहीं वेळ ॥ १ ॥ सत्य मानावें उत्तर ॥ देव नित्य निरंतर ॥ २ ॥ नाना वैभवं समस्त ॥ येती जाती अकस्मात ॥ ३ ॥ ह्मणे रामी रामदास ॥ नाहीं देहाचा विश्वास ॥ ४ ॥

अभंग ४७७.

पुरें पट्टणें बसती ॥ एके काळीं विध्वंसती ॥ १ ॥ तैसें वैभव सकळ ॥ येतां जातां नाहीं वेळ ॥ २ ॥ बहुल सृष्टीची रचना ॥ होते जाते क्षणक्ष-

णां ॥ ३ ॥ दास ह्यणे चक्रवर्ती ॥ आले गेले नेणों किती ॥ ४ ॥ ॥ श्रीशाम्

अभंग ४७८

रामनामाचा महिमा.

प्रातःकाळ झाला श्रीराम आठवा ॥ लहदयीं धरावा क्षण एक ॥ १ ॥ क्षण
एक राम लहदयीं धरिजे ॥ संसार तरीजे हेळा मात्रें ॥ २ ॥ हेळामात्रें राम
नाम सर्व गाती ॥ भाग्यवंत ध्याती सर्व काळ ॥ ३ ॥ सर्वकाळ राम मानसीं
धरावा ॥ वाचे उच्चारवा नाम घोष ॥ ४ ॥ नाम घोष वाचे श्रवण मनन ॥
चरणीं गमन देवालया ॥ ५ ॥ देवालया जातां सार्थक हें झालें ॥ का-
रणीं लागलें कलेवर ॥ ६ ॥ कलेवर त्याचा जोडूनी हस्तक ॥ ठेवाचें मस्त-
क रामपायीं ॥ ७ ॥ रामपायीं शिळाझाली दिव्य बाळा ॥ तैसाची सोंह-
ळा मानवांसी ॥ ८ ॥ मानवांसी अंतीं रामनाम गती ॥ स्मरे उमापती महा
देव ॥ ९ ॥ महादेव जप सांगे पार्वतीसी ॥ तोचितो विश्वासी रामदास १०

अभंग ४७९

आरंभीं वंदिन अयोध्येचा राजा ॥ भक्तांचिया काजा पावतसे ॥ १ ॥ पा-
वतसे महा संकटीं निर्वाणीं ॥ रामनामवाणी उच्चारितां ॥ २ ॥ उच्चारि-
तां राम होय पापक्षय ॥ पुण्याचा उपाय पुण्यभूमी ॥ ३ ॥ पुण्यभूमी
पुण्यवंतासी आठवे ॥ पापियां नाठवे कांहीं केल्या ॥ ४ ॥ कांहीं केल्या
तुझें मन पालटेना ॥ दास ह्यणे जाणा सार्धीं वेगीं ॥ ५ ॥ ॥ श्रीशाम् ॥

अभंग ४८०

लोखंडाचें सोनें परिसाचेनी संगें ॥ साधूचेनि योगें बद्ध सिद्ध ॥ १ ॥
बद्धसिद्ध होती देखत देखतां ॥ होय सार्थकता तात्काळची ॥ २ ॥ ता-
त्काळचि झाला बाल्हा तो बाल्मीक ॥ दास पुण्यश्लोकरामनामें ॥ ३ ॥

अभंग ४८१

मुक्तपणें रामनामाचा अहेरू ॥ करितो गळारू मुक्त नहे ॥ १ ॥ मुक्तन-
हे काय स्वयें शूलपाणी ॥ रामनाम वाणी उच्चारितो ॥ २ ॥ उच्चारितो
शिव तेशें केंचे जीव ॥ बापुडे मानव देहधारी ॥ ३ ॥ देहधारी नर धन्य-
तो साचार ॥ वाचे निरंतर रामनाम ॥ ४ ॥ रामनामवाचे रूप अफ्यंत-
रीं ॥ धन्यतो संसारीं दास ह्यणे ॥ ५ ॥ ॥ श्रीमदयोध्यावासी रामचंद्र ॥

रामदासकृत.

(११५)

अभंग ४८१.

श्रीराम जयराम नाम दो अक्षरीं ॥ सहस्र नामावरी ब्रीद गाजे ॥ १ ॥
उफराटे अक्षर वात्की क वैखरी ॥ वंदीजे सरवरीं ब्रह्मादिकीं ॥ २ ॥
शक पदवितां वेश्येचे मंदिरीं ॥ वैकुंठ माझारी ख्याती झाली ॥ ३ ॥
रामदास ह्यणे रामनाम घोष ॥ त्रैलोक्याचा दोष निर्दळीला ॥ ४ ॥

अभंग ४८२

रानीं वनीं मनीं राम असों द्यावा ॥ करितो कुडावा सेवकाचा ॥ १ ॥
सेवकाचा प्रार घेतला साचार ॥ म्हणूनि अंतर पडों नदी ॥ २ ॥
डों नेदी शब्द माझा म्हुमीवरी ॥ हृद चितीं धरी देवराणा ॥ ३ ॥ देवरा-
णा सर्व काळ सोडविता ॥ लागलीसे चिंता माझी त्यासी ॥ ४ ॥ माझि-
चिंता करी राव अयोध्येचा ॥ लुपाळु दीनाचा दास ह्यणे ॥ ५ ॥ श्रीशं

अभंग ४८३

साराचेंही सार सांगतो तुझांसी ॥ ह्यणा अहर्निशीं राम राम ॥ १ ॥ स-
गुण मूर्तीचिं करावें अर्चन ॥ फुकेल्यासी अन्न यथाशक्ती ॥ २ ॥ स-
ज्जनाची सेवा कीर्तनाची प्रीती ॥ होईल विश्रंती दास ह्यणे ॥ ३ ॥

अभंग ४८४.

सोपें हें स्रगम नाम राघोबाचें ॥ सर्वकाळ वाचे येऊं द्यावें ॥ १ ॥ येउं
द्यावें वाचे नाम निरंतर ॥ तेणें हा संसार तरशील ॥ २ ॥ तरशील रा-
मीं रामदास ह्यणे ॥ सावधान होणें राम नामीं ॥ ३ ॥ ॥ श्रीरामजय

अभंग ४८५

राघवाचें नाम राखशील जरी ॥ तुज राखे तरी देवराणा ॥ १ ॥ देवरा-
णा माझे जीवीचें जीवन ॥ आवडीनें खूण सांगतसे ॥ २ ॥ सांगतसे
खूण माझे अंतरीचीं ॥ सर्वही सरवाची सरवमूर्ती ॥ ३ ॥ सरवमूर्ती
राम सोडूं नको कदा ॥ तो तुज आपदा लागों नेदी ॥ ४ ॥ लागों नेदी
कष्ट आपुल्या दासासी ॥ रामीं रामदासीं साहाकारी ॥ ५ ॥ श्रीशं ॥

अभंग ४८६

(समर्थ निर्याण)

॥ आज्ञे प्रमाणें परमार्थ ॥ केला जाण
म्यां यथार्थ ॥ १ ॥ आतां देहाचा कंटाळा ॥ आला असेजी दयाळा ॥ २ ॥

आतां एकचि मागणें ॥ कृपा करूनिचां देणें ॥३॥ ज्याची दर्शनाची आ-
शा ॥ त्याची पुरवावी इच्छा ॥४॥ ऐक सरख्या वचन ॥ त्यासी देईन द-
र्शन ॥५॥ तेरा अक्षरी मंत्राचा ॥ जप करील जो साचा ॥६॥ गणनाहो-
तां तेरा कोटी ॥ त्यासी भेटेन जगजेठी ॥७॥ अथ न धरावें मनीं ॥ बहू-
बोलिलों ह्यणूनी ॥८॥ नलगे आसनीं बैसावें ॥ नलगे अन्ही त्या-
गावें ॥९॥ येतां जातां धंदा करितां ॥ जपसंख्या मात्र होतां ॥१०॥ तेरा
कोटी गणना तेची ॥ पापें निरसती जच्यांतरींचीं ॥११॥ त्यासी देई-
न दर्शन ॥ तात्काळची सुक्त होणें ॥१२॥ ऐसा वर होतो जाण ॥ दास
झाला सरवसंपन्न ॥१३॥

अभंग ४८७

सकळ साधनांचें फळ ॥ रामनामचि कैवळ ॥१॥ जप तप अनुष्ठान ॥
अंतीं नामचि प्रमाण ॥२॥ नानामंत्र यंत्रावळी ॥ सोडवीना अंतका-
ळीं ॥३॥ महापातकी पतीत ॥ नामें तरले अनंत ॥४॥ नाम साराचें
ही सार ॥ नाम सकळांसी आधार ॥५॥ दास ह्यणे सांगूं किती ॥ नामें
वीण नाहीं गती ॥६॥

अभंग ४८८

रामनामावीण कांहीं ॥ अंतीं सोडवीतें नाहीं ॥१॥ थोर थोर योगेश्व-
र ॥ अथवा प्रपंची इतर ॥२॥ थोरपण धरितां तारा ॥ तरी तो नागव-
ला करंटा ॥३॥ बहू पूजिलीं दैवते ॥ योग याग नाना मते ॥४॥ धोती
पोती आणि फुजंगी ॥ लोली मार्ग करिती योगी ॥५॥ विनवी रामीरा-
मदास ॥ नानासाधनीं साचास ॥६॥

अभंग ४८९

रामउपासक तोचि एक धन्य ॥ जो कोणी अनन्य रामनामीं ॥१॥ रामना-
मीं भाव ज्याचा कैवळ ॥ येरखळ खळ आवडेना ॥२॥ नावडती मं-
त्र विविध विचित्र ॥ ज्या यंत्र तंत्र रामनाम ॥३॥ रामनाम जप रामना-
म तप ॥ शकू सरवरूप रामनाम ॥४॥ रामनामसिद्धि रामनामबुद्धि
सर्वशास्त्रविधी रामनाम ॥५॥ रामनाम योग रामनाम याग ॥ सर्व-
स्वाचा त्याग रामनाम ॥६॥ रामनाम धर्म रामनाम अर्थ ॥ चारी पु-

रामदासकृत.

(११७)

रुषार्थ रामनाम ॥७॥ रामनाम गती रामनाम मती ॥ आदिमध्यअती
रामनाम ॥८॥ रामनाम येणें कृतकृत्य होणें ॥ रामदास ह्याणे स्वानुभवे
अभंग ४९०.

येणें काय आलें चाचीचा हातासी ॥ नवल कृपा कैसी राघवाची ॥१॥
सरव्य तरी आह्मीं शोर केले रामीं ॥ जिह्या मात्र नामीं हालवितो ॥२॥
ओरडुनि घोक करीतसे उलूक ॥ त्याचा सर्व लोक करिती खेद ॥ ३ ॥
रामीं रामदासीं हें पुरवे आह्मींसीं ॥ फुकाची रामेशीं सरव्य झालें ॥४॥

अभंग ४९१.

अनाथाचा नाथ दीनाचा कैवारी ॥ सिंहासनावरी शोभतसे ॥१॥ शो-
भतसे राम प्रतापें आगळा ॥ दिसे सौम्य लीला सत्वगुणी ॥२॥ सत्व
गुणीं होणें सात्विकां कारणें ॥ क्रोधें संहारणें दुर्जनांसी ॥ ३ ॥ दुर्जनां
संहारूं सज्जनां आधारूं ॥ आविकांसी पारूपाववितो ॥४॥ पाववी
तो पार या भवसिंधूच्या ॥ राघव दीनाचा दीनानाथ ॥ ५ ॥ दीनानाथ
राम पतित पावन ॥ योगियां जीवन अवलीला ॥ ६ ॥ लीला वेषधा-
री भक्तांचें माहेर ॥ धन्य गौरीहर चिंतीतसे ॥७॥ चिंतीतसे रामना-
म पूर्णकाम ॥ पावला विश्राम राम नामें ॥८॥ रामनामें हर अमर
जाहला ॥ हें तो समस्तांला श्रुत आहे ॥ ९ ॥ श्रुत आहे राम योग्यांचें
मंडन ॥ संसार खंडन महादोष ॥ १० ॥ महा प्रय कैचें रामासी भज-
तां ॥ हें जाण अन्यथा वाक्य नव्हे ॥ ११ ॥ नव्हे सोडवण रामनामें बीण ॥ रा-
मदास खूण सांगतसे ॥ १२ ॥

अभंग ४९२. (हरिकथा)

राघोबाची कथा पतित पावन ॥ गाती भक्तजन आवडीनें ॥१॥ राघोबा-
च्या गुणां न दिसे तुळणा ॥ कैलाशींचा राणा लांचावला ॥२॥ देवांचें
मंडण भक्तांचें भूषण ॥ भक्तांचें रक्षण राम एक ॥ ३ ॥ रामदास ह्याणे
धन्य त्यांचें जिणें ॥ कथा निरूपणें जन्म गेला ॥ ४ ॥

अभंग ४९३

कथा निरूपणें समाधी लागली ॥ वासना त्यागिली अंतरींची ॥ १ ॥
नाहीं आपपर कीर्तनीं तत्पर ॥ मनीं सारासार विचारणा ॥२॥ अर्थांरू-

(११८)

स्फुटअभंग.

द मन श्रवण मनन ॥ होय समाधान निजध्यासें ॥ ३ ॥ राभीं रामदासीं
कथेची आवडी ॥ लागलीसे गोडी नित्य नवी ॥ ४ ॥

अभंग ४९४.

रामनामकथा श्रवणीं पडतां ॥ होय सार्धकता श्रवणाची ॥ १ ॥ मुखीं
नाम घेतां रूप आठवेल ॥ प्रेम दुणावेल पाहावया ॥ २ ॥ राम माझे
मनीं शोभे सिंहासनीं ॥ एक एकीं ध्यानीं आठवला ॥ ३ ॥ रामदास
ह्मणे विश्रंती मागेन ॥ जीवींचें सांगेन गुजकांहीं ॥ ४ ॥ ॥ श्रीरामचंद्र

अभंग ४९५.

नाहं वसामि वैकुंठे ॥ १ ॥ नाहीं वैकुंठींचे गयीं ॥ नाहीं योगियां त्दयीं
॥ १ ॥ माझे मक्त गाती जेथें ॥ नारदा मी वसें तेथें ॥ २ ॥ भानु तेजा
ची नातुडे ॥ लोमी कीर्तनीं सांपडे ॥ ३ ॥ रामदास ह्मणे साचें ॥ वाक्य
आहे भगवंताचें ॥ ४ ॥

अभंग ४९६

कथा भगवंताची सार ॥ सकळ तीर्थांचे माहेर ॥ १ ॥ गंगा यमुना
सरस्वती ॥ कृष्णा वेण्या प्रागीरथी ॥ २ ॥ रवेतबंध वाराणशी ॥ पु-
ण्य लाभे हरिकथेसी ॥ ३ ॥ दास ह्मणे संत संग ॥ सदा कथेचा प्रसंग ॥

अभंग ४९७

राळ वाजे मंद मंद ॥ मुखीं हरिनामाचा छंद ॥ १ ॥ फडके राळी ए-
क वेळा ॥ घोषनामाचा आगळा ॥ २ ॥ रंगीं हरिदास मातले ॥ नामघो-
बें आनंदले ॥ ३ ॥ उभे हरिदास रंगणीं ॥ रामदास लोरांगणीं ॥ ४ ॥

अभंग ४९८

ध्याव विषयाचें तुरावें ॥ ह्मणुनी हरिकथेसी जावें ॥ १ ॥ ऐसी हेचीगा
आ गोवी ॥ तरी तें धांवणें नागवी ॥ २ ॥ विषयासी कंटाळलों ॥ म्हणु-
नी हरिकथेसी आलों ॥ ३ ॥ विषय ध्यान सोडावया ॥ आलों कीर्तना-
च्या ठायां ॥ ४ ॥ काम क्रोध मजपाशीं ॥ म्हणुनी आलों हरिकथेसी ॥ ५ ॥
रामी राम दास ह्मणे ॥ वाद सांडुनियां देणें ॥ ६ ॥

अभंग ४९९.

राग मूर्च्छना कळेना ॥ ताल ध्रुवपद कळेना ॥ १ ॥ या वेगळें सर्व वाव ॥ श्री-

तीं सावधान व्हावें ॥२॥ अर्थ प्रबंध विचार ॥ तोहि कळेना साचार ॥३॥
भक्तिज्ञानाचा विश्वास ॥ नाहीं ह्मणे रामदास ॥ ४ ॥ ॥ श्रीरामचंद्र ॥

अभंग ५०० (करुणापर)

पतित पावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावें ॥ ध्रु ॥ भक्तीची
आवडी नाहीं निरंतर ॥ कोरडे अंतर भावें वीण ॥ १ ॥ माझे मी तू पण
गेलें नाहीं देवा ॥ काय करूं तेवा संचीताचा ॥ २ ॥ रामदास ह्मणे पति-
ताचें उणे ॥ पतित पावनें सांभाळावें ॥ ३ ॥

अभंग ५०१

पतित पावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावें ॥ ध्रु ॥ मु-
खें बोले ज्ञान पोटीं अभिमान ॥ पाहे परन्यून सर्व काळ ॥ १ ॥ हट दे-
ह बुद्धी तेणें नव्हे शक्य ॥ जाहलों मी क्रोधी अनावर ॥ २ ॥ रामदास ह्म-
णे ऐसा मी अज्ञान ॥ सर्व ब्रह्मज्ञान बोलतसे ॥ ३ ॥ श्रीशाम् ॥ ७ ॥ ७

अभंग ५०२

पतित पावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावें ॥ ध्रु ॥ वै-
राग्याचा लेश नाहीं माझे अंगीं ॥ बोलतसें जगीं शब्द ज्ञान ॥ १ ॥ दे-
ह हे कारणीं लावावें नावडे ॥ आळस आवडे सर्व काळ ॥ २ ॥ रामदा-
स ह्मणे लाज तूझी तुज ॥ कोण पुसे मज अज्ञानासी ॥ ३ ॥ श्रीराम

अभंग ५०३

पतित पावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावें ॥ ध्रु ॥ मि-
थ्या शब्द ज्ञानें तुज अंतरलों ॥ संदेहीं पडलों मी पणाच्या ॥ १ ॥ सदा
खळ खळ निर्गुणाची घडे ॥ सगळण नातुडे ज्ञान गर्बें ॥ २ ॥ रामदास
ह्मणे ऐसा मी पतित ॥ मी पणें अनंत आतुडेना ॥ ३ ॥ ॥ श्रीराम ॥

अभंग ५०४

पतित पावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावें ॥ ध्रु ॥
मन हे चंचळ न राहे निश्चळ ॥ निरूपणीं पळ स्थिरावेना ॥ १ ॥ सांडु
नियां ध्यान विषयचिंतन ॥ करीतसे मन आवरेना ॥ २ ॥ रामदास ह्म-
णे कथा निरूपणें ॥ मनाचीं लक्षणें जैशीं तैशीं ॥ ३ ॥ श्रीरामचंद्र ॥

अभंग ५०५

पतीतपावना जानकी जीवना ॥ वेगीं माझ्या मना पालरावे ॥ १ ॥ संसा-
राचे संगें दुःखी फार झालें ॥ ह्यणूनियां आलों शरण तुज ॥ १ ॥ याला-
गीं राघवा भक्तां उद्धरावे ॥ आपुलें राखावे नाम देवा ॥ २ ॥ रामदास
ह्यणे लाज तुझी तुज ॥ कोण पुसे मज अनाथासी ॥ ३ ॥ ॥ श्रीराम

अष्टमंग ५०६

देवा मज आतां वाटे तुझी चिंता ॥ पवाडे वर्णितां हांसतील ॥ १ ॥ नस-
ता लौकीक नामा ऐशी क्रिया ॥ मग हांसावया काय उणें ॥ २ ॥ मेहूणा
मंगळ हांसतील तुज ॥ ह्यणूनियां मज लाज वाटे ॥ ३ ॥ रामदास ह्य-
णे नाम जड झालें ॥ ऐसें काय केले देव राया ॥ ४ ॥ ॥ श्रीरामचंद्रम्

अष्टमंग ५०७

गणिकेनें देवा काय भजन केले ॥ संकेते घेतले नाम तूझे ॥ १ ॥ एका
नामा साठीं विमान उतरावे ॥ आह्यां न पावावे अनाथासी ॥ २ ॥ का-
य त्या नामाची विरी गेली आतां ॥ सांग बा रघूनाथा राम राया ॥ ३ ॥
तेव्हां होतें तुझां दीन नाथपण ॥ आतां उद्यापन काय केले ॥ ४ ॥
रामदास ह्यणे न बोलें पुढती ॥ येई बा रघुपती वेगीं आतां ॥ ५ ॥

अष्टमंग ५०८

मी स्वरा पतित तूं स्वरा पावन ॥ आतां अनुमान करूं नको ॥ १ ॥ आ-
तां कांहीं मज माझी चिंता नसे ॥ तुझे नाम कैसें वांचवील ॥ २ ॥ स-
मर्थे घेतला नामासाठीं प्रार ॥ मज उपकार कासयाचा ॥ ३ ॥ रामदा-
स ह्यणे तुझे तूज उणें ॥ सोयरे पीरूण हांसतील ॥ ४ ॥ ॥ श्री-

अष्टमंग ५०९

माझे सर्व जावो तुझे नाम राहो ॥ हाचि माझा प्रावो अंतरीचा ॥ १ ॥
पतित जाईल नाम हें जाईल ॥ मग कोण राहील तुजपाशीं ॥ २ ॥ ह्य-
णूनियां देवा भक्तां उद्धरावे ॥ आपुलें राखावे नाम देवा ॥ ३ ॥ रामदा-
स ह्यणे देवा तुझी आण ॥ ब्रीदासाठीं प्राण देणें लागे ॥ ४ ॥ श्री-

अष्टमंग ५१०

राम माझी माय कधीं भेटईल ॥ वीरस देईल आलिंगनें ॥ १ ॥ संसा-
राचे दुःख झाले मानसीं ॥ तें मी तुजपाशीं सांगईन ॥ २ ॥ उतबिळ

सुखअभंग.

(१२१)

चित्त उभारूनी बाहे ॥ रामदास पाहे वाट लूझी ॥ ३ ॥ ॥ श्रीषांवंदे ॥ ७ ॥

अभंग ५११.

कांबो राम माये दुरी धरियेले ॥ कठीण कैसें झाले चित्त तुझे ॥ १ ॥ देऊनि अ
लिंगन प्रीति पडीअरे ॥ सुख पीतां बरे पुसशील ॥ २ ॥ घेऊनि कडीये ध
रुनी हनुवटी ॥ कडे गुज गोष्टी सांगशील ॥ ३ ॥ रामदास ह्यणे केव्हां सं
बोखिशी ॥ प्रेमें पाह्या देशी जननीये ॥ ४ ॥

अभंग ५१२.

तुकाई यमाई नसूं चंडाबाई ॥ जाखवाई जोरवाई सरवाई ते ॥ १ ॥ सरवा
ई जगदंबा आदिशक्ती अंबा ॥ तुह्नी त्या स्वयंभा दारववावे ॥ २ ॥ दा
खवावे तुह्नीं सर्वां पैलीकडे ॥ देखतांची घडे मोक्षपद ॥ ३ ॥ मोक्षप
द घडे मोक्षासी पाहानां ॥ तद्रूपचि होनां दास ह्यणे ॥ ४ ॥ श्रीशाम ॥

अभंग ५१३.

सूर्यनारायणा देवा नमस्कार ॥ तुवां निराकार दारववावे ॥ १ ॥ दारववू
नि द्यावे मज निववावे ॥ चंद्रा तुज भावे प्रार्थितसें ॥ २ ॥ प्रार्थितसें मही
आणि अंतरीक्षा ॥ तुह्नी त्या अलक्ष्या लक्षवावे ॥ ३ ॥ लक्षवावे मज आ
पो नारायणे ॥ ब्रह्मप्राप्ती जेणे तें करावे ॥ ४ ॥ करावे सनाथ अग्निप्र
जने ॥ नक्षत्रीं वरुणे दास ह्यणे ॥ ५ ॥

अभंग ५१४.

नमो रामकृष्णा नमो नारायणा ॥ तुह्नीं त्या निर्गुणा दारववावे ॥ १ ॥ दा
खवावे नीज स्वरूप आपुले ॥ दिसेनासें झाले काय करूं ॥ २ ॥ काय
करूं आतां देवा नरहरी ॥ पंढरि माझारी पांडुरंगा ॥ ३ ॥ पांडुरंगा दे
वा अगा महादेवा ॥ मज द्यावा ठावा परब्रह्मीं ॥ ४ ॥ ब्रह्मीं ब्रह्मरूपते
मज करावे ॥ रामदास भावे प्रार्थितसे ॥ ५ ॥

अभंग ५१५.

तुह्नी सर्व देव मिळूनी पावावे ॥ वेगीं मज न्यावे परब्रह्मीं ॥ १ ॥ परब्र
ह्मीं न्यावे संत महानुभवीं ॥ मज या वेभवीं चाड नाही ॥ २ ॥ चाड नाही
एका निर्गुणावांचूनी ॥ माझे ध्यानीं मनीं निरंजन ॥ ३ ॥ निरंजन मा
झा मज भेटवावा ॥ तेणे होय जीवा समाधान ॥ ४ ॥ समाधान माझे

करागा सर्व हो ॥ तुझांसि देव हो विसरेना ॥ ५ ॥ विसरेना देहो चाल-
नों तों वरी ॥ बाल्य अभ्यंतरीं दास ह्मणे ॥ ६ ॥ ॥ श्रीशं वंदे ॥ ७ ॥

अभंग ५१६

तूं काय झालासी अगा निरंजना ॥ आह्यां भक्तजनां सांभाळावे ॥ १ ॥ सां-
भाळावे सदा सबाळ्य अंतरीं ॥ आह्यां क्षणभरी सोडूं नका ॥ २ ॥ सोडूं
नको वांच्यां गुप्त कां झालासी ॥ देवा देखीलसी संत संगी ॥ ३ ॥ संत संगी
गुप्त होऊनि पाहीले ॥ संगत्यागे झाले दरशान ॥ ४ ॥ दरशान झाले तेचि-
ते जाणती ॥ नसूनि असती कल्पकोडी ॥ ५ ॥ कल्प कोडी जोडी झाली नि-
गुणाची ॥ दास ह्मणे केंची देह बुद्धी ॥ ६ ॥

अभंग ५१७

देवेंवीण आतां भज कंठवेना ॥ लुपाळू तो नानाठायीं वसे ॥ १ ॥ नाना
ठायीं देव असे जेथें तेथें ॥ त्यावीण रीते स्थळ नाही ॥ २ ॥ स्थळ ना-
हीं रीते ब्रह्म ते पुरते ॥ जेथें जावे तेथें मार्गे पुढें ॥ ३ ॥ मार्गे पुढें ब्रह्म
सर्वत्र व्यापक ॥ दासतो निःशंक मार्गे पुढें ॥ ४ ॥

अभंग ५१८

निष्ठर झालासी कारे देवराया ॥ मनांतील माया टाकियेली ॥ १ ॥ टाकि-
येली माया झालासी कठीण ॥ तेणें बहूशीण झाला मज ॥ २ ॥ झाला
मज शीण आत्यंतिक फार ॥ दुःखाचे डोंगर कोसळले ॥ ३ ॥ कोसळले
दुःख त्यांहीं वीसंडीले ॥ आणूनि सांडीले वनांतरीं ॥ ४ ॥ वनांतरीं नाहीं
कोणाचा आधार ॥ त्यांहीं निराधार केले देवा ॥ ५ ॥ केले देवा मज वि-
देशीं परदेशी ॥ तेथें म्यां कोणासी पाचारावे ॥ ६ ॥ पाचारावे कोणा सां-
भाळील कोण ॥ हिंडे वण वण वनांतरीं ॥ ७ ॥ वनांतरीं हिंडे कोणी ना-
हीं सरवा ॥ झालाशी पारिखा तूंही देवा ॥ ८ ॥ तूंही देवा नको सोडूं क-
ळ वळा ॥ भक्तांच्या स्नेहाळा माय बापा ॥ ९ ॥ माय बापा दूरी धरूं नको आ-
ह्यां ॥ तुवां शिवरामा उद्धरावे ॥ १० ॥

अभंग ५१९

देवातूं समर्थ तुज येणें जाणें ॥ नव्हे श्लाघ्यवाणें सर्वथाही ॥ १ ॥ सर्वथा-
ही श्लाघ्य दुःख आणि शोक ॥ उणे पुरे लोक बोलताती ॥ २ ॥ बोलताति

स्मृत अशंग.

(१२३)

जैसें सर्वहि सांडावे ॥ निश्र्वळचि ह्वावे दास ह्मणे ॥ ३ ॥ ॥ श्रीशंवंदे ॥

अशंग ५२०

उदारांच्या राण्या भक्तांच्या मंडणा ॥ माझ्या अवगुणा पालरावे ॥ १ ॥
आतां मज ऐसें करीबा राघवा ॥ देईं तुझी सेवा हेचि सार ॥ २ ॥ सर्व
काळ ध्यान तुझेंचि करीन ॥ ऐसें माझे मन करी देवा ॥ ३ ॥ परस्त्रीकां-
चनींनिर्मळ वासना ॥ तुझीया भजना सावधान ॥ ४ ॥ मज अभाविक
भावार्थ लावावा ॥ विकल्प त्यागावा अंतरींचा ॥ ५ ॥ माझे उणे पुरे
रामा सांभाळावे ॥ सनाथ करावे दास ह्मणे ॥ ६ ॥

अशंग ५२१

ब्रीद आपुले रारवावे ॥ आह्यां भक्तां सांभाळावे ॥ १ ॥ बहू नाहीं वाडा
चार ॥ आतां एकचि निर्धार ॥ २ ॥ येथें नाहीं कांहीं व्यस्त ॥ आतां बो-
लतो नेमस्त ॥ ३ ॥ रामदास ह्मणे एक ॥ आतां बोलतो नेमक ॥ ४ ॥

अशंग ५२२

जो का भगवंताचा दास ॥ तेणें असावे उदास १ काय देतिल तेंचि घ्या-
वे ॥ कोणा कांहीं न मागावे ॥ २ ॥ आशा कोणाची न करावी ॥ बुद्धिभ-
गवंतीं लावावी ॥ ३ ॥ सदा श्रवण मननें ॥ आणि इंद्रिय दमनें ॥ ४ ॥
नाना परी बोधुनी जीवा ॥ आपुला परमार्थ साधावा ॥ ५ ॥ रामदासीं
पूर्ण कामें ॥ बुद्धि दिली हे श्रीरामें ॥ ६ ॥

अशंग ५२३

नको ओळखीचे जन ॥ अंगीं जडे अभिमान ॥ १ ॥ आतां तेथें जावे
मना ॥ जेथें कोणी ओळखीना ॥ २ ॥ लोक ह्मणती कोण काय ॥ पुस-
तांही सांगूं नये ॥ ३ ॥ रामदास ह्मणे पाहीं ॥ तेथें कांहीं चिंता नाहीं ४ ॥

अशंग ५२४.

बोलवेना तें बोलावे ॥ चालवेना तेथें जावे ॥ १ ॥ नवल स्वरूपाच्या योगें ॥
जीवपणाचे वियोगें ॥ २ ॥ वाट नाहीं तेथें जावे ॥ जाणवेना तें जाणावे ॥ ३ ॥
नसूनियां भेरीघ्यावी ॥ तुटी असोनी पाडावी ॥ ४ ॥ रामदासीं हट बुद्धि ॥
होतां सहज समाधी ॥ ५ ॥ अशंग ५२५

पांचा मध्यें जें पहिलें ॥ पाहतां तें सेंची वहिलें ॥ १ ॥ तीन असरीं उच्चार

सूरअभंग.

त्यासी माझा नमस्कार ॥२॥सानाजणांचे शेवटीं ॥आतां करितां होते भे-
टी ॥३॥रामीं राम दास ह्यणे ॥ नवां माजी पहिल्या गुणें ॥ ४॥ ॥श्रीधाम्

अभंग ५२६.

पहिला गुण दुसरा पक्ष ॥ तेणें लक्षावा अलक्ष ॥ १॥ देव जवळी चुकला
भक्त भेदे मांभावला ॥२॥ पुढें सांपडतां धन ॥ वांयां करावें साधन ॥ ३॥
रामदास ह्यणे सार ॥ तेथें पाहिजे विचार ॥ ४॥

अभंग ५२७ विवेक.

कापूर राहीना रक्षणा वांचूनी ॥ जाय तत्क्षणीं निघोनीयां ॥ १॥ निघो
नियां जाय पारा एकसरा ॥ तैसें ज्ञान नरां पासूनियां ॥२॥ पासुनीयां जा-
य ज्ञान हे मत्काळ ॥ जंव नाहीं बळ विवेकाचे ॥३॥ विवेकाचे बळ पा-
हिजे प्रबळ ॥ तरीच निवळ वृत्ति होय ॥ ४॥ वृत्ति होय स्थिर श्रवण म-
ननें ॥ राघोबाचे ध्यानें दास ह्यणे ॥ ५॥

अभंग ५२८.

ज्याचेनी जितोसी त्यासी चुकलासी ॥ व्यर्थचि झालासी भूमीभार ॥१॥
भूमिभार जिणे तुझे गुरूवीण ॥ वचन प्रमाण जाण बाप्या ॥२॥ जाण
बाप्या गुरूवीण गती नाहीं ॥ पडशि प्रवाहीं मायाजाळीं ॥३॥ मायाजा-
ळीं वांयां गुंतलाशीं मूढा ॥ जन्मवरी ओढा तडातोडी ॥४॥ कांहीं तडा-
तोडी कांहीं देव जोडी ॥ आयुष्याची घडी ऐशी वेंचीं ॥ ५॥ ऐशि वेंचीं
बापा आपुली वयसा ॥ दास ह्यणे ऐसा काळ घालीं ॥ ६॥ ॥श्रीमद्रघुवी०

अभंग ५२९

वृद्ध ते ह्यणती संसार करावा ॥ जना हातीं घ्यावा ह्यणुनी बरे ॥ १॥ ह्यण
तानि बरे जन ते कोणाला ॥ बुडविती त्याला ऐशा बीधीं ॥२॥ वैश्वदेव
दान अतिशीतें घडे ॥ राकि एकीकडे केले दोष ॥३॥ मूर्खतो ह्यणावाका-
यजी वाल्मीक ॥ राकितां सकळिक मुक्त जाहला ॥ ४॥ रामदास ह्यणे
कथिलें जें वेदीं ॥ तयामात्र वंदीं इतर थोर ॥ ५॥

अभंग ५३०

सर्वस्वें बुडत ऐशी तो मातोळी ॥ न धरावी चितीं साधकांनीं ॥ १॥ मर-
त तो मूर्ख होता काय सांग ॥ मानेबाही त्याग केला जेणें ॥ २॥ पित्यानें त्या-

स्फुटअभंग.

८ १३५)

गीलें दैत्येंद्र प्रन्हादें ॥ कां त्याशीं गोविंदें स्नेह केला ॥ ३ ॥ दैत्यें विप्रीषणें
टाकियेला बंधु ॥ रामासि संबंधु जोडीयेला ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे शक्र
हीना गुरु ॥ परंतु दानारु धन्य बळी ॥ ५ ॥

अभंग ५३१

संसारी न होना काय तो जनक ॥ ह्मणती विवेक न करितां ॥ १ ॥ सत्य
युग आणि आयुष्य भरवसा ॥ याज्ञवल्क्या ऐसा उपदेशिता ॥ २ ॥ ऋ
षीश्वर नित्य येती जाती घरा ॥ तेणें वनांतरा कां जावें हो ॥ ३ ॥ ऐशी तु
ह्यां काय असे अनुकूलता ॥ मूर्ख नाशयितां कां करितां ॥ ४ ॥ रामदास
ह्मणे कलियुगीं हेंची ॥ वाढ साधनाची बरी सोपी ॥ ५ ॥ ॥ श्रीरामचंद्र

अभंग ५३२

मुनीश्वरा ऐसे नकरा नियम ॥ जनकाचे सम कां करारे ॥ १ ॥ ज्यागोत्रींचे
तुह्मीं तयां ऋषीश्वरीं ॥ केले तैसें करी आचरण ॥ २ ॥ प्रथम साधक लक्ष-
णें इतुकीं ॥ पुढें आतां भाकी सिद्ध चिन्ह ॥ ३ ॥ सांगूनि लक्षणें कधीन आ-
चरणें ॥ पूणशीजीं विद्यें तींहीं सांगूं ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे साधन जें केले
पुढील चुकविले जन्मफेरे ॥ ५ ॥

अभंग ५३३.

व्हावया तो योगी केंसा अधिकार ॥ तयाला साचार प्राप्ती होय ॥ १ ॥ पाहि-
जे अनुताप तापलों मी फार ॥ विश्रंतीसी धार नाहीं नाहीं ॥ २ ॥ नरदेहींज-
न्मूनि विषयीक झालों ॥ स्वार्थासि चुकलों हेंची शोधी ॥ ३ ॥ ऐसा अनुता-
प नित्य तो वाहतां ॥ वैराग्य ये हाता त्या प्राण्यांच्या ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे
त्रिविध वैराग्य ॥ भोगूनि आरोग्य केले देहा ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ५३४ ॥ त्रिविधवैराग्य.

सात्विक राजस तामस त्रिविध ॥ वैराग्याचे भेद योगी वदती ॥ १ ॥ देवीं
मत्त करी मन धरणी साचे ॥ टाकी ब्राह्मणाचे नेम धर्म ॥ २ ॥ होउनिगो
सावी लाविती कौपीन ॥ दया क्षमा ज्ञान हीन राख ॥ ३ ॥ मठ ते बांधूनी
व्यवहार करिती ॥ कल्पीं त्या श्रीपती न भेटेल ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे हे ताके
स योगी ॥ शैरवाचे भोगी केले देवें ॥ ५ ॥ अभंग ५३५.

करूनी कीर्तन योग्यता मिरवणें ॥ देशोदेशीं जाणें द्रव्या साठीं ॥ १ ॥ द्रव्य

येतां पुढें प्रेमानें कीर्तन ॥ सूचवितों मान धन इच्छा ॥२॥ राजा देऊं जा-
तां देऊळ बांधणें ॥ येवढी या धनें काय होतें ॥३॥ दात्यानीं त्रासावें स-
वर्नीं हांसावें ॥ त्या मानवा पावे देव कैसा ॥४॥ रामदास ह्मणे देव तो स-
मीप ॥ गांठीं ऐसें पाप जोडा परी ॥५॥

अभंग ५३६

देउळाचे भिसें द्रव्य तें जोडावें ॥ गांठीचें मोडावें पुण्यधन ॥१॥ येरवीं तें
काय न घडे प्राण्याला ॥ लय करण्याला आग लागो ॥२॥ राजा जें हें बा-
चे कवन करावें ॥ धन्य ह्मणवावें लोका हातीं ॥३॥ राजसां तामसां राघ-
वाची प्रेदी ॥ गेल्या जन्मकोटी तरी नाहीं ॥४॥ रामदास ह्मणे करितों
निवाड ॥ सोडवितों खोड मना तुझी ॥५॥

अभंग ५३७

ऐकावीं लक्षणें विरक्ताचीं शक्य ॥ तकि येला क्रोध जेणें सर्व ॥१॥ सुती
आणि निंदा करी जो श्रवण ॥ परी तेथें मन नाहीं ज्याचें ॥२॥ तकावें तें
काय धरावें श्रवणांत ॥ वैराग्याची मात बहुविधा ॥३॥ भार्याहीन वि-
प्र होऊनि संन्यासी ॥ चकुनी अन्यासी मुक्त व्हावें ॥४॥ रामदास ह्म-
णे शास्त्रार्थकीं ज्ञान ॥ केवीं तें साधन ऐकें मना ॥५॥ ॥ श्रीशंकरम् ॥

अभंग ५३८

पश्चात्ताप झाला संसार करितां ॥ अथवा देखतां पर दुःख ॥१॥ तें ह्मणूं-
वीं तुज जनोक्ती कथित्या ॥ पाहिजे सोशिल्या त्या आधीं वा ॥२॥ कि-
त्येकांसी बोध तयाचाही होतो ॥ संसारीं पडतो मागुतेनी ॥३॥ नाहीं-
री मग राजस तामसी ॥ वैराग्याची फांशी गळां पडे ॥४॥ रामदास ह्म-
णे भार्यासह जोकीं ॥ वैराग्य सात्विकी तोची धन्य ॥५॥ श्रीराम ॥ ध्या ॥

अभंग ५३९

समर्थ सांप्रदायी गृहस्थांचे नित्य नेम.

संसार करावा ऐशा त्या रीतीनें ॥ मुक्ती होय तेणें करूनियां ॥१॥ जन्म-
भूमिकेसी तीर्थीं तो अथवा ॥ योग्य ठाव घ्यावाहितो पाधी ॥२॥ नदीतर
रम्य रम्य तरुवर ॥ ऐसें तें सुंदर स्थळ घ्यावें ॥३॥ संसारीं बुडतों उच्चा-
रू अनुदिनीं ॥ उदास मानुनी राहावें हो ॥४॥ रामदास ह्मणे संसारीं

स्मृतअभंग.

(१२७)

मुक्ती ॥ सांगूं तुज प्रती ऐकतें रे ॥ ५ ॥

अभंग ५४०

गुरूसी शरण जावें जिवें भावें ॥ वेदांत एकावे तन्मुखानें ॥ १ ॥ चाव-
त्काल झाली नाहीं ते पूर्णता ॥ तंववरी अनंता आर्जवें हो ॥ २ ॥ सा-
धक आणि सिद्ध पूर्ण तो तीसरा ॥ लक्षणें अवधारा त्यांचीं मनीं ॥ ३ ॥
जनोंक्ती साहूनी साधनीं लुब्धला ॥ साधक तो झाला योगा पेक्षी ॥ ४ ॥
रामदास ह्मणे सिद्धांचीं लक्षणें ॥ ऐकतांची ध्यान लागो ध्यासा ५

अभंग ५४१

नहावें संन्यासी बाह्यवेषधारी ॥ भार्या असूनी करी भिक्षुधर्म ॥ १ ॥
विष्णुमूत्र करूनी क्षाब्धी हस्तपाद ॥ मुखवाचा शोध गंगातरीं ॥ २ ॥ घ-
टिका एकरात्र राहो त्यावरी ॥ ऐसें नित्य करी नेमालागीं ॥ ३ ॥ घालुनी
आसन बरवें बैसावें ॥ स्तवन करावें जाह्नुवीचें ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे
अजपा संकल्प ॥ करानाशी पाप केले तुमचे ॥ ५ ॥

अभंग ५४२

योगाभ्यास मग यथाशक्त्या करी ॥ तुटे कर्म दोरी ज्यासेवनें ॥ १ ॥ इडा-
मार्गी वायू यथाशक्त्या ओटी ॥ दडपावा गाठी तो कुंभक ॥ २ ॥ पिंगळे-
च्या मार्गे सांडावा निश्वास ॥ सुषुम्ना वेळनाश होय जात ॥ ३ ॥ पिंग-
ळें करावें युक्तीनें पूरक ॥ होईल कुंभक तितुका कीजे ॥ ४ ॥ रामदास ह्म-
णे करावे रेचक ॥ जेणें झाला एक प्राणायाम ॥ ५ ॥ ॥

अभंग ५४३

ऐसेंच दवितां चंदे शक्य जेव्हां ॥ तुटे सर्व तेव्हां कर्मबंध ॥ १ ॥ करावें तें स्ना-
न वेदोक्त मंत्रानें ॥ त्रिपुंड्र धारण अष्ट स्थानीं ॥ २ ॥ भूशक्ति भूतशक्ति
मातृकेचें न्यास ॥ आरंभ संध्येस मग कीजे ॥ ३ ॥ शतत्रय जप गायत्री-
चा कीजे ॥ सहस्रजपीजे गुरूमंत्र ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे यथाशक्ति म-
ती ॥ पूजावा श्रीपती मनीं मूर्ती ॥ ५ ॥

अभंग ५४४

करूनी पूजन वाचावें पुराण ॥ श्रेष्ठ रामायण भागवत ॥ १ ॥ स्तोत्रपाठ-
कीजे भिक्षीला मागतां ॥ प्रीय तो अनंता येणें नामें ॥ २ ॥ आरंभ भिक्षीचा

(१२८)

सुटअभंग.

प्रहराचे वरी॥ मागावी घटिका चारी ग्रामा माजी॥३॥ आणूनितें अन्न
भार्येसीं अर्पावें॥ माध्याह्निका जावें तीर्था वरी॥४॥ रामदास म्हणे मा-
ध्याह्नाचा विधि॥ आचरितां सिद्धि होय प्राण्या॥५॥ ॥श्रीरामचंद्रन०

अभंग ५४५

जाऊनियां तीर्था स्नानासी करावें॥ त्रिपुंड्र लावावें ह्यरावतिनें॥१॥ आ-
सन मृगचर्म पात्र तो भोंपळा॥ योगियांची कळा ऐशी धरिजे॥२॥
माध्याह्न संध्या सूर्य उपस्थान॥ झाल्या ब्रह्मयज्ञ मग कीजे॥३॥ प्रति-
क लक्षावा निर्मळ आकाशीं॥ सृष्टीं गप्पस्तीसी करूनियां॥४॥ रामदास
चिन्हें सांगे पुरुषांची॥ अवधी काळाची समजे जेणें॥५॥ श्रीरघुवीर.

अभंग ५४६

षण्मास मरण काळा तो पुरुष॥ होय देख त्यास निश्चयानें॥१॥ नाना
वर्ण भासे उद्देग होईल॥ पिवळा रोगी लभयलाली॥२॥ लक्षण भुजही-
न धर्मी चाड नसे॥ थोडकें आयुष्य राहिलें हो॥३॥ वामभुजहीन स्त्री
षण्मासीं जात॥ शिर हीन होत मरण मासीं॥४॥ रामदास म्हणे प्रतिक
लक्षण॥ पाहूनि अवधान ठेवीं काळा॥५॥

अभंग ५४७

इकडे भार्येनें अन्न शिजवून॥ ठेवावें झांकून पती येतो॥१॥ माध्याह्न
सारुनी आश्रमासी यावें॥ देवासी करावें धूप दीप॥२॥ नैवेद्य दावावा
पदार्थ जो केला॥ श्रीवेश्वदेवाला मग कीजे॥३॥ अतिथि पूजावा प्रा-
प्त झाल्या द्वार॥ नाहीं हें उत्तर त्या नकीजे॥४॥ रामदास म्हणे प्रमाण
सूत्राचें॥ घेतलें लोकांचे खंडणार्थ॥५॥

अभंग ५४८

गोग्रासकादनी कीजे भागतीन॥ अतिथि आपण दोन घ्यावे॥१॥ तिसरातो भाग
भार्येसीं अर्पावा॥ अतिथीतर्पावा आर्तनेनें २ यासोयासीं राम म्हणत जेवावें॥
आंचवूनि घ्यावें तुळशीदळ॥३॥ भिक्षासरलिया स्तोत्रे जीं उरलीं॥ पदावीं त्या
काळीशांत चितें॥ रामदास म्हणे बुद्धीचा निश्चय॥ चाराथीं होय तोची धन्य॥५॥

अभंग ५४९

करावें श्रवण ऐकावें पुराण॥ शेष घडीतीन दिन राहेतो॥१॥ साळूनीप-

स्फुटअभंग.

(१२९)

दहस्त संध्या आरंभावी ॥ सरस्वती ध्यावी ब्रह्मदेवी ॥ १ ॥ गभस्ती मंडलने
त्रांनीं लक्षावे ॥ मरण पाहावे येणे आपुले ॥ ३ ॥ वर्ते उणे मासे षण्मासीं
मरण ॥ तळीं जरी न्यून मास तीन ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे दक्षिणभागीं
उणे ॥ दों मासीं मरणे हा नेमहो ॥ ५ ॥

अभंग ५५०

वामभुज कोरहीन दिसेल जेव्हां ॥ एक मासीं तेव्हां मरण हो ॥ १ ॥ मध्ये
छिद्र देखे उरले दाहा दीन ॥ सधूम्र दर्शन उरले पांच ॥ २ ॥ ज्वालानि-
घे ऐसा गभस्ती अस्तासी ॥ अवधी मरणासीं प्रहर आठ ॥ ३ ॥ द्विशत
गायत्री नियमें पदावी ॥ मग ते ह्मणावी रामरक्षा ॥ ४ ॥ रामदासह-
णे सायंकाळ कर्म ॥ अलिप्त अतिवर्म तेथील हो ॥ ५ ॥

अभंग ५५१.

घेउनीयां बीणा बांधूनि घुंगरूं ॥ तल्लीन वीसरूं कीजे देहा ॥ १ ॥ यामा
र्ध देवास नृत्ये आळवावे ॥ घुंगरूं सोडावे बैसूनियां ॥ २ ॥ अभंग दो-
हरे धृपद पद आर्या ॥ प्रार्थ्यावे गुरुवर्या ऐशा नेमें ॥ ३ ॥ एक प्रहर
ऐसा झाल्या शेजारती ॥ करूनी श्रीपती निजवावे ॥ ४ ॥ रामदास ह्म-
णे कुशासनावरी ॥ शय्याते त्यावरी करूनी निजे ॥ ५ ॥

अभंग ५५२.

शय्या दोन कीजे न करावी एक ॥ काय हा विवेक जरी पुसशी ॥ १ ॥ या-
सारीं मज आहे आधार बळकट ॥ मनीं धरी वाट मी जें बोलें ॥ २ ॥ अ-
र्धरात्रीं रती प्रार्थ्यां करावी ॥ आपुली सेवावी शय्या पुन्हा ॥ ३ ॥ न-
दुसरे पुन्हां रतीलागीं कीजे ॥ न तेथे होइजे आसक्त त्या ॥ ४ ॥ राम
दास ह्मणे आसन वसन ॥ आजपकारण ठेऊनि निजे ॥ ५ ॥ श्रीशाम्

अभंग ५५३.

पुसे मन स्वामी प्रार्थ्या पुत्रवती ॥ न्यावी वनाप्रती कां सांगती ॥ १ ॥ म-
नाची पूर्णोक्ती ऐकूनी बरवी ॥ अपुत्रिका न्यावी ऐसें सांगे ॥ २ ॥ सं-
सार प्रार्थ्या न त्या संसारीं मुक्ती ॥ नव्हे प्राण्यां प्रती दास होतां ॥ ३ ॥
ऐसा जो संसारी ह्मणों त्या धन्य ॥ चांडाळ तो अन्य संसारिक ॥ ४ ॥
रामदास ह्मणे त्या लागले पिसें ॥ त्याचालेख दिसे आह्मां लागीं ॥ ५ ॥

अतिथी यम नियम त्या संसारीं न जोडे ॥ तो मागता पडे दुष्ट नकीं ॥ १ ॥
 कापूनियां गळे वैश्वदेव केला ॥ काय विश्वंभराला डोळे नाहीं ॥ २ ॥
 पराच्या चित्तांत निंदा खोंचविल्या ॥ कपिला मारिल्या तीन शत ॥ ३ ॥
 कुठाळी करीत अनृत वदन ॥ इतुकें पडत नित्य गांठी ॥ ४ ॥ रामदास ह्य-
 णे कलिद्युगीं संसारीं ॥ तयांचे पदरीं ठेवणें हें ॥ ५ ॥

अभंग ५५५

असो त्या दुष्टांशीं काय आह्यां काय ॥ जोडावा श्रीराम हेंचि आतां ॥ १ ॥
 पश्यात्ताप झाला त्या समर्थी पुत्रा ॥ असल्या सर्वत्र त्यासी दीजे ॥ २ ॥ म-
 ग तें एका कीं अरण्य सेवावें ॥ नसलिया न्यावें पार्ये लागीं ॥ ३ ॥ देवयो-
 गें वनीं प्रसूत जरी झाली ॥ करावी हवाली बंधूच्या ते ॥ ४ ॥ उभयपक्षीं
 जरी नसलिया कोणी ॥ ठेवावे ते वनीं दास ह्यणे ॥ ५ ॥ ॥ श्रीशंकरम् ॥

ब्राह्मण आचारभ्रष्ट झाले त्यांचें खंडन.

अभंग ५५६

कशी तुझा लज्जा या सेवेन घेते ॥ लुब्धकेलीं चित्तें चाकरीते ॥ १ ॥
 ब्राह्मणांचा जन्म सर्वांचा तो गुरू ॥ ते तुझी चाकरू शूद्रांचेरे ॥ २ ॥ अति-
 नीच अविंध माहार चांभार ॥ त्याचे तें चाकर झालां तुझी ॥ ३ ॥ कच्चि-
 त् कोपें तेणें उखरावी आई ॥ त्याची ते बदाई तुझां वाटे ॥ ४ ॥ रामदास
 ह्यणे समजा अवघड ॥ जनींती निवाड ह्यणकी करी ॥ ५ ॥ श्रीशंकरं

अभंग ५५७

अन्नवस्त्रदाता आमुचा धर्मात्मा ॥ या सेवनीं आह्यां तुल्य देवा ॥ १ ॥
 देवा तीर्थां जानां पायां ते पडतो ॥ साजनाहीं चित्तीं त्या राजाला ॥ २ ॥
 नीच जाती तुझी पायां हो पडतां ॥ लवकर जोडितां नरका लागीं ॥ ३ ॥ ॥
 आपुला तो धर्म त्या दुष्टीं टाकिला ॥ तुम्हींही आपुला कां टाकीतां ॥ ४ ॥
 रामदास ह्यणे राहा तुझि सूरवी ॥ आह्यांसी कां दुःखी करितां हो ॥ ५ ॥

अभंग ५५८

विरक्तांस उपदेश.

करूं नये कदा संग्रहो धातूंचा ॥ वस्त्र आणि अन्नाचा तोही नको ॥ १ ॥

लोभाचा विटाळ सर्वदां धरावा ॥ विधि आचरावा सांगितला ॥ १ ॥ संसारजे सार ह्मणतील जन ॥ त्यांचें दर्शनही न कीजे ॥ २ ॥ पूर्णाचीं कथितां अशेष लक्षणें ॥ आड घेती विघ्नं तीं सांगतां ॥ ३ ॥ रामदास ह्मणे साधक सिद्धांचें ॥ लक्षण दोघांचें सांगितेला ॥ ४ ॥

अभंग ५५९

आचरण ऐसें आचरितां योगी ॥ सिद्धपद भोगी देहीं आपुल्या ॥ १ ॥ नैराश्य पुरुष लोकांत देखून ॥ करिती सन्मान एक स्तविती ॥ २ ॥ घेती उपदेश करिती सन्मान ॥ लुब्धले मग मन त्या माझारी ॥ ३ ॥ पांचांत पहिला ऐसा तो जडला ॥ त्या मार्गें लागला स्पर्श विषय ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे पापें रगडिती ॥ तिसऱ्याची प्राप्ती झाली तेथें ॥ ५ ॥

अभंग ५६०.

आसन वसन धोत्रेंही अर्पिती ॥ ऐसें तीं गींविती स्पर्श विषय ॥ १ ॥ पक्कान्न मिष्टान्न भोजन करविती ॥ स्रगंध लेप देती बुका पुष्प ॥ २ ॥ पांचही विषय जडले मागुती ॥ उपदेश बहुतीं घेतलासे ॥ ३ ॥ वर्षान करवी पादुका पूजन ॥ ऐशा मिसें धन जोडी मग ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे ज्यां ज्यांनीं वंदिलें ॥ त्यां त्यांनीं निंदिलें परि स्फुरेना ॥ ५ ॥ श्रीशाम् ॥

अभंग ५६१

पूर्णाचेची आशा हे विघ्न जाणावी ॥ मग पडे ठायीं पूर्णता त्या ॥ १ ॥ शिष्य करावया जो किमपि न गुंते ॥ तयासी अप्राप्त प्राप्त होय ॥ २ ॥ न बोलिलो हें मी आपुल्या मनानें ॥ जानकी रमणें बोलविलें ॥ ३ ॥ यावचना कोणी वाईट मानील ॥ नकासी जोडील तो चांडाळ ॥ ४ ॥ रामदास ह्मणे आज्ञामज देवा ॥ करूनियां सेवा घेतलीसे ॥ ५ ॥ श्रीशंकरम् ॥

अभंग ५६२

पूर्ण झाला त्याची लक्षणें.

मुका षंड पंगू आंधळा बधिरा ॥ भिक्षु मुग्ध खरा या संयुक्त ॥ १ ॥ हें मिष्ट तें कडु स्वाद ज्या नाही ॥ सत्य मित पाहीं वाकतो मुका ॥ २ ॥ ह्मणावा तो षंड ज्याचें बा मन ॥ बाला कीं तरुण सम स्त्री ज्या ॥ ३ ॥ भिक्षार्थ गमना विष्णूचे स्मरणा ॥ न जाय वासना इतर काजा ॥ ४ ॥

(१३२)

स्फुटअभंग.

राम दास ह्यणे हे तिघे कथिले ॥ सांगतां उरले तिघेजण ॥५॥ श्रीशं

अभंग ५६३

पाहे वेष परी न पाहे जो दूर ॥ सोहळा होतो परदृष्टी नाही ॥१॥ बहिरा-
तो कठोर निंदा कीं स्तवन ॥ ऐके परी मन तेथें नाही ॥२॥ मुग्ध तो विष-
य सामर्थ्य इंद्रियां ॥ स्तसापरी शय्या ज्या जनाची ॥३॥ ऐसा नित्य युक्त
योगींद्र जो पूर्ण ॥ तथाचे चरण माझे शिरीं ॥४॥ रामदास ह्यणे या चर-
णांचीण ॥ जरी भेटे तरी जाण आण त्याची ॥५॥ ॥ इति रामदासरुत

अभंगसमाप्त.